

การพัฒนาแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาจิตใจเชิงปฏิบัติธรรม: กรณีศึกษา ศูนย์ปฏิบัติธรรมตาฉิ่ง
เลนัง เณลิมราช 60 ปี และวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร

นางสาวสุวรรณา กิจก้องชัย

ศูนย์วิทยพัทยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเคหพัฒนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเคหการ ภาควิชาเคหการ

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

The Development of Tourism Accommodations for Spiritual Improvement by Dharma Practice: A Case Study of
the 60th Year to the Throne Anniversary Tanang Lenang Meditation Center and the
Phradhatusrichomtongvoravihara Temple

Miss suwanna Kitkongchai

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Housing Development Program in Housing

Department of Housing

Faculty of Architecture

Chulalongkorn University

Academic Year 2009

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

แหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาจิตใจเชิงปฏิบัติ
ธรรม: กรณีศึกษา ศูนย์ปฏิบัติธรรมตาฉิ่ง เลขัง เจติมราช 60 ปี
และวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร

โดย

นางสาวสุวรรณา กิจก้องชัย

สาขาวิชา

เคหการ

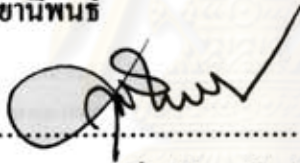
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ เลิศบุญชัย สุรพลชัย

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดามหลักสูตรปริญญาโทบริหาร

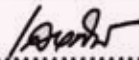

.....คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร. บัณฑิต จุลาสัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สุปรีชา หิรัญโร, ศาสตราจารย์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ เลิศบุญชัย สุรพลชัย)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ มานพ พงศทัต, ศาสตราจารย์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บรรจบ บรรณรุจิ)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พระสุธีธรรมานุวัตร)

สุวรรณา กิจก้องชัย : การพัฒนาแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาจิตใจเชิงปฏิบัติธรรม: กรณีศึกษา ศูนย์ปฏิบัติธรรมคามัง เฌนัง เจริมราช 60 ปี และวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร (THE DEVELOPMENT OF TOURISM ACCOMMODATIONS FOR SPIRITUAL IMPROVEMENT BY DHARMA PRACTICE: A CASE STUDY OF THE 60th YEAR TO THE THRONE ANNIVERSARY TANANG LENANG MEDITATION CENTER AND THE PHRADHATUSRICHO MTONGVORAVIHARA TEMPLE) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ผศ.ดร.เสาวลักษณ์ เลิศบุษย์ สุรพลชัย, 211 หน้า.

ในปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงธรรมะและสถานปฏิบัติธรรมในรูปแบบรีสอร์ท กำลังได้รับความนิยมและเพิ่มจำนวนเป็นอย่างมาก เนื่องจากสภาพความตึงเครียดของสังคม การศึกษาเรื่องการพัฒนาแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาจิตใจเชิงปฏิบัติธรรมนี้ศึกษาสถานปฏิบัติธรรมสายศกปิฎฐานที่(ทอง-บุบ)ที่อยู่ภายนอกเขตกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะของแหล่งพักอาศัยและกิจกรรมรวมถึงการบริหารจัดการของแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาจิตใจเชิงปฏิบัติธรรมและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาจิตใจเชิงปฏิบัติธรรม โดยมีสมมติฐานคือ ลักษณะของแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาจิตใจเชิงปฏิบัติธรรมที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมหรือเอื้อต่อการปฏิบัติธรรมจะทำให้ผู้ที่มาปฏิบัติธรรมสามารถพัฒนาจิตใจได้ตามวัตถุประสงค์ของผู้ปฏิบัติธรรมเป้าหมาย และการบริหารจัดการของแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาจิตใจเชิงปฏิบัติธรรมที่ไม่มีการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายในการเข้าพักและปฏิบัติธรรมต้องอาศัยหลักการตลาดด้านศรัทธาของผู้ปฏิบัติธรรมเป้าหมาย

การศึกษานี้ได้คัดเลือกกรณีศึกษาจากสถานปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 ถึง พ.ศ. 2552 เป็นจำนวนถึง 1001 แห่งทั่วประเทศ โดยมีขอบเขตการศึกษา คืออยู่นอกเขตกรุงเทพมหานคร มีลักษณะที่พักที่เป็นอาคารแยกเป็นหลังๆและรูปแบบสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทันสมัย สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง (Niche Market) ที่เป็นชาววาศโดยเฉพาะ โดยจะมุ่งเน้นไปที่กลุ่มเป้าหมายที่มีรูปแบบการดำรงชีวิต(Lifestyle)ของผู้ที่มีรายได้เพียงพอก่อนการดำรงชีพในอนาคตฐานปานกลางขึ้นไป และเป็นสถานปฏิบัติธรรมสายศกปิฎฐานที่(ทอง-บุบ) พร้อมทั้งสัปปายะและวิปัสสนาจารย์ที่ดีมีชื่อเสียง ออกมาได้ 2 แห่ง คือ วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร และ ศูนย์ปฏิบัติธรรม คามัง เฌนัง เจริมราช 60 ปี จังหวัดเชียงใหม่ การศึกษาแบ่งออกเป็นภาคการศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎี แนวความคิด และหลักธรรมด้านพระพุทธศาสนา เข้ากับด้านการตลาด การท่องเที่ยว การพัฒนาที่อยู่อาศัย และการพัฒนาจิตใจ การศึกษาในครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจ หังเกตการณ์ สัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง การเข้าร่วมกิจกรรมการปฏิบัติธรรม และรวมถึงการเก็บแบบสอบถาม(Questionnaire)จากกรณีศึกษาทั้ง 2 แห่ง โดยแยกแบบสอบถามซึ่งมีทั้งแบบปลายปิดและปลายเปิดที่วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร ในช่วงเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม 2552 ทั้งหมด 60 ชุด และที่ศูนย์ปฏิบัติธรรม คามัง เฌนัง เจริมราช 60 ปี คอรัสปริบัติวันที่ 10-22ตุลาคม 2552 จำนวน 72 ชุดจากจำนวนผู้เข้าปฏิบัติธรรมทั้งหมด 72 คน ซึ่งสถานปฏิบัติธรรมทั้งสองแห่งมีกฎระเบียบในการเข้าเก็บข้อมูลที่ไม่เหมือนกัน

ผลการศึกษาพบว่ารูปแบบแหล่งพักอาศัย สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมและการบริการ ของทั้ง 2 แห่ง มีทั้งความคล้ายคลึงและความต่างกันในแต่ละด้าน ทางด้านที่พักอาศัยเน้นที่ที่พักอาศัยแบบหลังเดี่ยวเหมือนกันทั้งสองแห่ง สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการของศูนย์ปฏิบัติธรรม คามัง เฌนัง เจริมราช 60 ปี นั้นมีมากกว่าวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร กิจกรรมการฝึกปฏิบัติของทั้งสองแห่งปฏิบัติในสายศกปิฎฐานที่(ทอง-บุบ)เช่นเดียวกัน ต่างที่ทางวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารจะเน้นให้ผู้ปฏิบัติธรรมปฏิบัติเอง ส่วน ศูนย์ปฏิบัติธรรม คามัง เฌนัง เจริมราช 60 ปี นั้นจะเน้นการฝึกปฏิบัติรวม ซึ่งผลิตภัณฑ์ของทั้งสองแห่งสามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ของผู้ปฏิบัติธรรมเป้าหมายได้ และทั้งสองแห่งมีการบริหารจัดการด้านการส่งเสริมการตลาดด้วยวิธีการของหลักโฆษณา การประชาสัมพันธ์การขายโดยบุคคล การส่งเสริมการขาย และการตลาดตรง ทั้งสองแห่งเน้นในเรื่องการโฆษณาแบบปากต่อปากมากที่สุด และสามารถกล่าวได้ว่าการบริหารจัดการของทั้ง 2 แห่งสามารถเข้าถึงกลุ่มผู้ปฏิบัติธรรมเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาควิชา.....เคหการ..... ลายมือชื่อนิสิต สุวรรณา กิจก้องชัย
 สาขาวิชา.....เคหการ..... ลายมือชื่อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก เสาวลักษณ์ เลิศบุษย์
 ปีการศึกษา.....2552.....

5174176525 : MAJOR HOUSING.

KEYWORDS : TOURIAM/ ACCOMMODATION / SPIRITUAL / MEDITATION

SUWANNA KITKONGCHAI: THE DEVELOPMENT OF TOURISM ACCOMMODATIONS FOR SPIRITUAL IMPROVEMENT BY DHARMA PRACTICE: A CASE STUDY OF THE 60th YEAR TO THE THRONE ANNIVERSARY TANANG LENANG MEDITATION CENTER AND THE PHRADHATUSRICHOMTONGVORAVIHARA TEMPLE. THESIS ADVISOR: ASST. PROF. SAOWALUCK LERTBUT SURAPOLCHAI, D.B.A. 211 PP.

Dharma tourism and dharma practice centers in the form of resorts are currently quite popular and increasing in number. This study on the development of tourism accommodations offering dharma practice for spiritual improvement focuses on meditation centers following the Satiphatthana 4 approach (inflated-deflated stomach). The research objectives are to examine the characteristics, management, and activities of such accommodations as well as to give recommendations on how to further develop them. The hypotheses of the study are as follows. First, accommodations with facilities suitable for dharma practice will enable guests to improve their mind according to their goals. Second, although these accommodations do not charge guests for their stay and dharma practice, marketing activities based on the target guests' faith are still required.

A purposive sampling technique was used to select the accommodations to be studied. To begin with, 1,001 provincial dharma practice centers nationwide from 2543 B.E. to 2552 B.E. were chosen. There were three further selection criteria. First, the study focused only on the centers outside Bangkok with separate buildings and modern facilities, having laypeople as the main target group. Second, the target guests had to be in the middle or upper class. Third, the centers had to follow the Satiphatthana 4 approach (inflated-deflated stomach) and have sappaya and reputed vipassanacharms. Based on the criteria, the selection resulted in two meditation centers, namely the Phradhatusrichomtungvoravihara Temple and the 60th Year to the Throne Anniversary Tanang Lenang Meditation Center, both in Chiang Mai.

The study began with an analysis of Buddhist theories, concepts, and principles in relation to marketing, tourism, accommodation development and mind improvement principles. The data were gathered through surveys, observations, structured interviews, participation in dharma practice activities, and questionnaires containing both closed- and open-ended questions. Sixty sets of questions were distributed to the Phradhatusrichomtungvoravihara Temple between November and December of 2009, while seventy-two sets were responded to by seventy-two guests at the 60th Year to the Throne Anniversary Tanang Lenang Meditation Center during 10-22 October 2009. It should be noted that the two centers had different regulations regarding data collection.

The research results show that the two centers had both similarities and differences in terms of the characteristics of accommodations, facilities, activities, and services. As for accommodation characteristics, both centers were comprised mainly of stand-alone residences. With respect to facilities, the 60th Year to the Throne Anniversary Tanang Lenang Meditation Center had more varied amenities and services than its counterpart. Regarding activities, both centers followed the Satiphatthana 4 approach (inflated-deflated stomach). However, the Phradhatusrichomtungvoravihara Temple emphasized practice on one's own, whereas the 60th Year to the Throne Anniversary Tanang Lenang Meditation Center focused on group practice. In terms of services, both centers could help the target group accomplish their goals. In addition, they employed similar marketing activities covering advertising, public relation, sales promotion, direct marketing, and most importantly, word of mouth. It can also be concluded that the management of both meditation centers was effective in reaching the target group.

Department :.....Housing..... Student Signature :.....

Field of Study :.....Housing..... Advisor Signature :.....

Academic Year :.....2009.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถสำเร็จลุล่วงลงได้ ผู้เขียนขอขอบพระคุณคณาบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ศาสตราจารย์ ดร. บัณฑิต จุลาสัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ เลิศบุศย์ สุรพลชัย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เป็นอย่างมาก ที่ได้สละเวลาที่มีค่าให้คำแนะนำ และข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ รวมถึงการให้คำปรึกษาอันมีค่าในการดำรงชีวิต จนสามารถทำให้วิทยานิพนธ์สมบูรณ์ได้

ขอขอบคุณ ท่านหัวหน้าภาควิชาอาจารย์ ดร.กมลทิพย์ พานิชภัคดี และคณาจารย์ภาควิชาเคหการทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้ รวมถึงเจ้าหน้าที่ในภาควิชาเคหการทุกคนที่คอยช่วยเหลือและให้คำแนะนำที่ดีมาโดยตลอด จนสามารถทำให้วิทยานิพนธ์สมบูรณ์ได้

ขอขอบคุณพระธรรมมังคลาจารย์ (หลวงพ่อดอง สิริมงฺคโล) พระครูปลัดประมวล ปญญาวิโร และเจ้าหน้าที่วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร รวมถึงผู้ช่วยตอบแบบสอบถามทุกท่านที่ทำให้การเก็บรวบรวมข้อมูลประสบความสำเร็จ ครบถ้วนสมบูรณ์

ขอขอบคุณคุณสมพิศ แซ่ก่า พระครูปลัดประจาก สิริวัฒนโธ และเจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติธรรม ตาฉิ่ง เลฉิ่ง เฉลิมราช 60 ปี รวมถึงผู้ช่วยตอบแบบสอบถามทุกท่านที่ทำให้การเก็บรวบรวมข้อมูลประสบความสำเร็จ ครบถ้วนสมบูรณ์

ขอขอบคุณ นายปฏิวัติ อติรัตน์ นางสาวปิยะพร พัฒนาสิทธิเสรี รวมถึงเพื่อนทุกคน ที่คอยให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้เสมอมาตลอดการศึกษา จนสามารถทำให้การทำวิทยานิพนธ์ประสบความสำเร็จ

สุดท้ายนี้ผู้เขียนขอขอบพระคุณบิดา-มารดา และพี่สาว ที่คอยเป็นกำลังใจ และให้การสนับสนุน ในทุกๆ ด้านแก่ผู้เขียนจนสำเร็จการศึกษา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	๓
สารบัญแผนภาพ.....	ณ
สารบัญรูปภาพ.....	ด
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์.....	4
1.3 แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย หรือสมมติฐานที่เกี่ยวข้อง.....	4
1.4 ขอบเขตงานวิจัย.....	5
1.5 สมมติฐานการศึกษา.....	6
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
1.7 วิธีดำเนินการวิจัย.....	7
1.8 แผนการดำเนินงานวิจัย.....	11
1.9 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	11
บทที่ 2 ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว.....	13
2.1.1 ความหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยว.....	13
2.1.2 รูปแบบของการท่องเที่ยว.....	14
2.1.3 องค์ประกอบที่สำคัญของการท่องเที่ยว.....	15
2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพุทธศาสนา.....	17
2.2.1 ความหมายของการพัฒนาจิตใจ.....	17
2.2.2 ความหมายของการทำสมาธิ (Meditation).....	19
2.2.3 ประเภทของการทำสมาธิ (Meditation).....	20

2.2.4 จุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการฝึกสมาธิแนวพุทธศาสนา	20
2.2.5 หลักการปฏิบัติธรรม	21
2.2.6 แนวทางการปฏิบัติแบบสติปัฏฐาน 4 (พอง ยุบ)	24
2.2.7 หลักสัปปายะ	39
2.2.8 หลักเสนาสนะ	40
2.4 การตลาดแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยว	41
2.2.1 อุปสงค์และอุปทาน	41
2.2.2 ส่วนผสมทางการตลาด	41
2.2.3 ความต้องการของนักท่องเที่ยว	44
2.2.4 ความต้องการของมาสโลว์	45
2.2.5 แนวคิดและกระบวนการการตลาดเพื่อสังคม	46
2.3.2 แนวคิดการตลาดด้านการศรัทธา	48
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	48
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	51
3.1 ขอบเขตของการศึกษา	51
3.2 การกำหนดกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มประชากร	52
3.2.1 คุณสมบัติของกลุ่มประชากรตัวอย่างและการได้มาซึ่งกลุ่มประชากรตัวอย่าง	52
3.2.2 คุณสมบัติกลุ่มประชากรในการสัมภาษณ์	58
3.2.3 กลุ่มตัวอย่างในการแจกแบบสอบถาม	58
3.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	58
3.4 สมมติฐานของการศึกษา	59
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	59
3.5.1 ข้อมูลปฐมภูมิ	59
3.5.2 ข้อมูลทุติยภูมิ	59
3.5.3 การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล	60
3.6 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	61
3.7 สถานที่และระยะเวลาทำการวิจัย	61
3.8 การวิเคราะห์ข้อมูล	61

บทที่ 4 ผลการศึกษา	64
4.1 สำนักวิปัสสนากรรมฐาน วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร จังหวัดเชียงใหม่.....	64
4.1.1 ประวัติวัดพระธาตุศรีจอมทอง วรวิหาร (โดยสังเขป).....	64
4.1.2 วัดพระธาตุศรีจอมทอง วรวิหาร ในยุคสมัยของพระเทพสิทธิศาสตร์โดยสังเขป.....	65
4.1.3 ที่ตั้งและแผนที่สำหรับมาวัด.....	66
4.1.3.1 สถานที่ตั้งและการติดต่อ.....	66
4.1.3.2 แผนที่สำหรับมาวัด.....	68
4.1.3.3 การเดินทาง.....	68
4.1.4 แผนผังและสถานที่สำคัญของวัด.....	69
4.1.4.1 แผนผังภายในของวัด.....	69
4.1.4.2 สถานที่สำคัญของวัด.....	71
4.1.5 ที่พักอาศัยสำหรับผู้มาปฏิบัติธรรมของวัด.....	76
4.1.5.1 ที่พักอาศัยสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมชาย.....	77
4.1.5.2 ที่พักอาศัยสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมหญิง.....	80
4.1.6 สิ่งอำนวยความสะดวกในวัด.....	83
4.1.7 กิจกรรมสำหรับผู้มาปฏิบัติธรรม.....	87
4.1.7.1 แนวทางการฝึกอบรม.....	87
4.1.7.2 ตารางกิจกรรม.....	90
4.1.7.3 อธิบายกิจกรรม.....	91
4.1.8 การบริการ.....	93
4.1.9 การตลาด.....	93
4.1.9.1 การโฆษณา (Advertising).....	93
4.1.9.2 การประชาสัมพันธ์ (Public Relations).....	95
4.1.9.3 การขายโดยบุคคล (Personal Selling).....	95
4.1.9.4 การส่งเสริมการขาย (Sale Promotion).....	96
4.1.9.5 การตลาดเจาะตรง (Direct Marketing).....	96
4.1.10 การพักอาศัย.....	96
4.1.10.1 การจอง.....	98
4.1.10.2 การขยายที่พักเพิ่ม.....	96

4.1.11 การเงิน	97
4.1.12 การจัดโปรแกรม	97
4.2 ศูนย์ปฏิบัติการตามผัง เลนัง เกลิมราช 60 ปี จังหวัดเชียงใหม่	98
4.2.1 ประวัติศูนย์ปฏิบัติการตามผัง เลนัง เกลิมราช 60 ปี	98
4.2.2 ความหมายชื่อศูนย์ปฏิบัติการตามผัง เลนัง เกลิมราช 60 ปี	99
4.2.3 วัตถุประสงค์ในการสร้างศูนย์ปฏิบัติการตามผัง เลนัง เกลิมราช 60 ปี	99
4.2.4 ที่ตั้งและแผนที่สำหรับมาศูนย์ฯ	99
4.2.4.1 สถานที่ตั้งและการติดต่อ	99
4.2.4.2 แผนที่สำหรับมาศูนย์ฯ	99
4.2.5 แผนผังและสถานที่สำคัญของศูนย์ฯ	101
4.2.5.1 แผนผังภายในศูนย์ฯ	101
4.2.5.2 สถานที่สำคัญภายในศูนย์ฯ	102
4.2.6 ที่พักอาศัยสำหรับผู้มาปฏิบัติการของศูนย์ฯ	103
4.2.7 สิ่งอำนวยความสะดวกในศูนย์ฯ	108
4.2.8 กิจกรรมสำหรับผู้มาปฏิบัติการ	112
4.2.8.1 แนวทางการฝึกอบรม	112
4.2.8.2 ตารางกิจกรรม	116
4.2.8.3 อธิบายกิจกรรม	116
4.2.9 การบริการ	119
4.2.10 การตลาด	119
4.2.10.1 การโฆษณา (Advertising)	119
4.2.10.2 การประชาสัมพันธ์ (Public Relations)	121
4.2.10.3 การขายโดยบุคคล (Personal Selling)	121
4.2.10.4 การส่งเสริมการขาย (Sale Promotion)	121
4.2.10.5 การตลาดเจาะตรง (Direct Marketing)	122
4.2.11 การพักอาศัย	122
4.2.11.1 การจอง	122
4.2.11.2 การขยายที่พักเพิ่ม	122

4.2.11.2 การเงิน.....	123
4.2.11.3 การจัดโปรแกรม.....	123
บทที่ 5 การวิเคราะห์ผลการศึกษา.....	124
5.1 แบบสอบถาม.....	124
5.1.1 วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร.....	124
5.1.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ปฏิบัติธรรมก่อนเข้าทำการปฏิบัติ.....	124
5.1.1.1.1 เพศ.....	125
5.1.1.1.2 อายุ.....	125
5.1.1.1.3 อาชีพ.....	127
5.1.1.1.4 มาจากจังหวัด.....	128
5.1.1.1.5 เคยปฏิบัติธรรมมาก่อนหรือไม่ถ้าเคยเคยปฏิบัติแล้วประมาณกี่วัน.....	129
5.1.1.1.6 เคยปฏิบัติธรรมที่วัดพระธาตุศรีจอมทองมาก่อนหรือไม่.....	130
5.1.1.1.7 วัดอุปประสงค์.....	131
5.1.1.1.8 จำนวนวันในการปฏิบัติธรรม.....	133
5.1.1.2 ข้อมูลหลังจากผู้ปฏิบัติธรรมได้เข้าปฏิบัติธรรม.....	136
5.1.2.1.1 ผลของการปฏิบัติ.....	136
5.1.2.1.2 ผลของการพักอาศัยเดี่ยว.....	138
5.1.2.1.3 สิ่งอำนวยความสะดวก.....	138
5.1.2.1.4 การทำบุญต่อสถานปฏิบัติธรรม.....	139
5.1.2.1.5 ปัญหาและอุปสรรค.....	140
5.1.2 ศูนย์ปฏิบัติธรรม ตามัง เถนัง เถลิมราช 60 ปี.....	141
5.1.2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ปฏิบัติธรรม.....	141
5.1.2.1.1 เพศ.....	141
5.1.2.1.2 อายุ.....	143
5.1.2.1.3 อาชีพ.....	143
5.1.2.1.4 มาจากจังหวัด.....	144
5.1.2.1.5 ประสบการณ์ผู้ปฏิบัติในหลักสูตรนี้.....	145
5.1.2.2 ข้อมูลหลังจากผู้ปฏิบัติธรรมได้เข้าปฏิบัติธรรม.....	148

5.1.2.2.1 ความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติหลักสูตรนี้.....	148
5.1.2.2.2 ความคาดหวังผู้ปฏิบัติตรงกับสูตรนี้.....	149
5.1.2.2.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการปฏิบัติในแง่การพัฒนาจิตของโยคี.....	150
5.1.2.2.4 ประโยชน์ในแง่การนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิต.....	151
5.1.2.2.5 ความเหมาะสมของเนื้อหาธรรมบรรยาย.....	152
5.1.2.2.6 ความพึงพอใจในการสอนของพระวิปัสสนาจารย์.....	153
5.1.2.2.8 ความพึงพอใจในเรื่องการจัดการดูแลโยคีของศูนย์ปฏิบัติธรรม.....	155
5.1.2.2.9 ความพึงพอใจในวิธีการสอบอารมณ์.....	156
5.1.2.2.10 ความเห็นเพิ่มเติมในเรื่องของการสอบอารมณ์.....	157
5.1.2.2.11 ความสะดวกสบายในการจัดห้องปฏิบัติธรรม.....	158
5.1.2.2.12 สิ่งประทับใจมากที่สุดในการปฏิบัติครั้งนี้.....	160
5.1.2.2.13 จำนวนวันที่จัดมีความเหมาะสมหรือไม่.....	162
5.1.2.2.14 จำนวนโยคีที่เข้าปฏิบัติ.....	162
5.1.2.2.15 หากมีโอกาสอีกท่านจะกลับมาปฏิบัติในหลักสูตรนี้หรือไม่.....	163
5.1.2.2.16 ท่านจะแนะนำให้ผู้อื่นมาปฏิบัติในหลักสูตรนี้หรือไม่.....	164
5.1.2.2.17 ข้อเสนอแนะอื่นๆ.....	165
5.2 แนวคิด ทฤษฎี และผลการศึกษา.....	167
5.2.1 หลักเสนาสนะ.....	167
5.2.2 หลักสัปปายะ.....	170
5.2.3 แหล่งพักอาศัย.....	175
5.2.4 สิ่งอำนวยความสะดวก.....	176
5.2.5 กิจกรรม.....	178
5.2.6 ความต้องการของมาสโลว์.....	181
5.2.7 อุปสงค์และอุปทาน (Demand and Supply) และกลุ่มเป้าหมาย (Target Group).....	182
5.2.8 การตลาดเพื่อสังคม.....	183
5.2.9 การตลาดด้านการศรัทธา.....	183
5.2.10 การส่งเสริมการตลาด.....	183
5.2.11 ความต้องการของนักท่องเที่ยว.....	186
5.2.12 ด้านการเงิน.....	187

5.2.13 ด้านการพักอาศัย.....	188
5.2.14 ด้านการจัดโปรแกรม.....	188
บทที่ 6 สรุปการศึกษาและข้อเสนอแนะ.....	189
6.1 สรุปผลการศึกษา.....	189
6.1.1 วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร.....	189
6.1.2 ศูนย์ปฏิบัติธรรมตาดั้ง เลนัง เฉลิมราช 60 ปี.....	192
6.1.3 สรุป.....	195
6.2 สรุปและข้อเสนอแนะ.....	195
6.2.1 สถานการณ์ของสถานปฏิบัติธรรมในปัจจุบัน.....	196
6.2.2 เสนอแนะแนวทางการพัฒนาแหล่งพักอาศัย.....	196
6.2.3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการวิจัย.....	197
6.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป.....	197
รายการอ้างอิง.....	199
ภาคผนวก.....	202
ภาคผนวก ก.....	205
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	211

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 2.1	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างส่วนผสมการตลาดกับความต้องการของนักท่องเที่ยว	44
ตารางที่ 3.1	แสดงรูปแบบการฝึกปฏิบัติของสถานปฏิบัติธรรมสายสติปัฏฐานสี่(พอง-ยุบ)	57
ตารางที่ 4.1	แสดงรายละเอียดสิ่งอำนวยความสะดวกในกุฏิ.....	108
ตารางที่ 4.2	แสดงตัวอย่างหลักสูตรวิปัสสนากรรมฐานประจำปี 2553.....	123
ตารางที่ 5.1	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ.....	127
ตารางที่ 5.2	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ.....	128
ตารางที่ 5.3	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพ.....	129
ตารางที่ 5.4	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามจังหวัด.....	130
ตารางที่ 5.5	แสดง จำนวนและร้อยละของผู้เคยปฏิบัติธรรมมาก่อน.....	131
ตารางที่ 5.6	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้เคยปฏิบัติธรรมที่วัดพระธาตุ.....	132
ตารางที่ 5.7	แสดงจำนวนและร้อยละของวัตถุประสงค์.....	133
ตารางที่ 5.8	แสดงจำนวนและร้อยละของจำนวนวันในการปฏิบัติธรรม.....	134
ตารางที่ 5.9	ภาพรวมข้อมูลทั่วไปของผู้ปฏิบัติธรรมก่อนเข้าทำการปฏิบัติ.....	135
ตารางที่ 5.10	แสดงจำนวนและร้อยละของผลของการปฏิบัติ.....	136
ตารางที่ 5.11	แสดงจำนวนและร้อยละของผลของการพักอาศัยเดี่ยว.....	138
ตารางที่ 5.12	แสดงจำนวนและร้อยละของผลของสิ่งอำนวยความสะดวก.....	138
ตารางที่ 5.13	แสดงจำนวนและร้อยละของการทำบุญต่อสถานปฏิบัติธรรม.....	139
ตารางที่ 5.14	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ.....	143
ตารางที่ 5.15	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ.....	144
ตารางที่ 5.16	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพ.....	145
ตารางที่ 5.17	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามจังหวัด.....	146
ตารางที่ 5.18	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประสบการณ์ของผู้ปฏิบัติ.....	147
ตารางที่ 5.19	ภาพรวมข้อมูลทั่วไปของผู้ปฏิบัติธรรมก่อนเข้าทำการปฏิบัติ.....	148
ตารางที่ 5.20	แสดงจำนวนและร้อยละของความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติหลักสูตรนี้.....	150
ตารางที่ 5.21	แสดงจำนวนและร้อยละของความคาดหวังผู้ปฏิบัติตรงกับสูตรนี้.....	151
ตารางที่ 5.22	แสดงจำนวนและร้อยละของประโยชน์ที่ได้รับจากการปฏิบัติในแง่การพัฒนาจิตของ โยคี.....	152

ตารางที่ 5.23	แสดงจำนวนและร้อยละของประโยชน์ที่ได้รับจากการปฏิบัติในแง่การนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิต.....	153
ตารางที่ 5.24	แสดงจำนวนและร้อยละของเนื้อหาของธรรมบรรยายมีความเหมาะสมเพียงใด.....	154
ตารางที่ 5.25	แสดงจำนวนและร้อยละของความพึงพอใจในการสอนของพระวิปัสสนาจารย์.....	155
ตารางที่ 5.26	แสดงจำนวนและร้อยละของความพึงพอใจในเรื่องการจัดการดูแลโยคีของศูนย์ปฏิบัติธรรม.....	157
ตารางที่ 5.27	แสดงจำนวนและร้อยละของความพึงพอใจในวิธีการสอบอารมณ์.....	158
ตารางที่ 5.28	แสดงจำนวนและร้อยละของความสะดวกสบายในการจัดห้องปฏิบัติธรรม.....	160
ตารางที่ 5.29	แสดงจำนวนและร้อยละของความเหมาะสมของจำนวนวันที่จัด.....	164
ตารางที่ 5.30	แสดงจำนวนและร้อยละของจำนวนโยคีที่เข้าปฏิบัติ.....	164
ตารางที่ 5.31	แสดงจำนวนและร้อยละของโอกาสในการกลับมาปฏิบัติในหลักสูตรนี้.....	165
ตารางที่ 5.32	แสดงจำนวนและร้อยละของการแนะนำให้ผู้อื่นมาปฏิบัติในหลักสูตรนี้.....	166
ตารางที่ 5.33	แสดงหลักเสนาสนะกับเสนาสนะของวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร.....	170
ตารางที่ 5.34	แสดงหลักเสนาสนะกับเสนาสนะของศูนย์ปฏิบัติธรรมตามัง เฌนัง เกลิมราช 60 ปี.....	171
ตารางที่ 5.35	ภาพรวมสรุปข้อมูลเกี่ยวกับหลักเสนาสนะ.....	171
ตารางที่ 5.36	แสดงสัปปายะของวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร.....	173
ตารางที่ 5.37	แสดงสัปปายะของศูนย์ปฏิบัติธรรมตามัง เฌนัง เกลิมราช 60 ปี.....	175
ตารางที่ 5.38	ภาพรวมสรุปข้อมูลเกี่ยวกับหลักสัปปายะ.....	177
ตารางที่ 5.39	แสดงแหล่งพักอาศัยของสถานปฏิบัติธรรม.....	177
ตารางที่ 5.40	แสดงสิ่งอำนวยความสะดวกของสถานปฏิบัติธรรม.....	179
ตารางที่ 5.41	แสดงกิจกรรมของสถานปฏิบัติธรรม.....	180
ตารางที่ 5.42	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างแหล่งพักอาศัย กิจกรรม สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการของวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร.....	181
ตารางที่ 5.43	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างแหล่งพักอาศัย กิจกรรม สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการของศูนย์ปฏิบัติธรรมตามัง เฌนัง เกลิมราช 60 ปี.....	182
ตารางที่ 5.44	แสดงช่องทางการตลาดของวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร.....	186
ตารางที่ 5.45	แสดงช่องทางการตลาดของศูนย์ปฏิบัติธรรมตามัง เฌนัง เกลิมราช 60 ปี.....	187
ตารางที่ 5.46	สรุปช่องทางการตลาดของสถานปฏิบัติธรรม.....	187
ตารางที่ 5.47	สรุปความต้องการของนักท่องเที่ยวที่วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร.....	188
ตารางที่ 5.48	สรุปความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ศูนย์ปฏิบัติธรรมตามัง เฌนัง เกลิมราช 60 ปี.....	189

สารบัญแผนภาพ

หน้า

แผนภาพที่ 3.1	แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย (conceptual framework)	63
แผนภาพที่ 5.1	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ	125
แผนภาพที่ 5.2	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ	126
แผนภาพที่ 5.3	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพ	127
แผนภาพที่ 5.4	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามจังหวัด	128
แผนภาพที่ 5.5	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้เคยปฏิบัติธรรมมาก่อน	129
แผนภาพที่ 5.6	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้เคยปฏิบัติธรรมที่วัดพระธาตุ	130
แผนภาพที่ 5.7	แสดงจำนวนและร้อยละของวัตถุประสงค์	131
แผนภาพที่ 5.8	แสดงจำนวนและร้อยละของจำนวนวันในการปฏิบัติธรรม	133
แผนภาพที่ 5.9	แสดงผลและร้อยละของผลการปฏิบัติ	137
แผนภาพที่ 5.10	แสดงผลและร้อยละของผลของการพักอาศัยเดี่ยว	138
แผนภาพที่ 5.11	แสดงผลและร้อยละของการทำบุญต่อสถานปฏิบัติธรรม	140
แผนภาพที่ 5.12	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ	142
แผนภาพที่ 5.13	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ	143
แผนภาพที่ 5.14	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพ	144
แผนภาพที่ 5.15	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามจังหวัด	145
แผนภาพที่ 5.16	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประสบการณ์ของผู้ปฏิบัติ	146
แผนภาพที่ 5.17	แสดงจำนวนและร้อยละของความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติหลักสูตรนี้	148
แผนภาพที่ 5.18	แสดงจำนวนและร้อยละของความคาดหวังผู้ปฏิบัติตรงกับสูตรนี้	149
แผนภาพที่ 5.19	แสดงจำนวนและร้อยละของประโยชน์ที่ได้รับจากการปฏิบัติในแง่การพัฒนาจิตใจ โยคี	150
แผนภาพที่ 5.20	แสดงจำนวนและร้อยละของประโยชน์ที่ได้รับจากการปฏิบัติในแง่การนำไป ประยุกต์ใช้ในชีวิต	151
แผนภาพที่ 5.21	แสดงจำนวนและร้อยละของเนื้อหาของธรรมบรรยายมีความเหมาะสมเพียงใด	152
แผนภาพที่ 5.22	แสดงจำนวนและร้อยละของความพึงพอใจในการสอนของพระวิปัสสนาจารย์	154
แผนภาพที่ 5.23	แสดงจำนวนและร้อยละของความพึงพอใจในเรื่องการจัดการดูแลโยคีของศูนย์ ปฏิบัติธรรม	156
แผนภาพที่ 5.24	แสดงจำนวนและร้อยละของความพึงพอใจในวิธีการสอบอารมณ์	157
แผนภาพที่ 5.25	แสดงจำนวนและร้อยละของความสะดวกสบายในการจัดห้องปฏิบัติธรรม	159

แผนภาพที่ 5.26	แสดงจำนวนและร้อยละของความเหมาะสมของจำนวนวันที่จัด	162
แผนภาพที่ 5.27	แสดงจำนวนและร้อยละของจำนวนโยคีที่เข้าปฏิบัติ	163
แผนภาพที่ 5.28	แสดงจำนวนและร้อยละของ โอกาสในการกลับมาปฏิบัติในหลักสูตรนี้	164
แผนภาพที่ 5.29	แสดงจำนวนและร้อยละของการแนะนำให้ผู้อื่นมาปฏิบัติในหลักสูตรนี้	164

ศูนย์วิทยพัธพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญรูปภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1	แสดงภาพรวมของสถานปฏิบัติธรรมสายพองยุบในประเทศไทย.....	8
ภาพที่ 2.1	แสดงการขึ้นกำหนด.....	25
ภาพที่ 2.2	แสดงการเดินจงกรม.....	26
ภาพที่ 2.3	แสดงการเดินจงกรมระยะที่ 1.....	27
ภาพที่ 2.4	แสดงการเดินจงกรมระยะที่ 2.....	29
ภาพที่ 2.5	แสดงการเดินจงกรมระยะที่ 3.....	30
ภาพที่ 2.6	แสดงการเดินจงกรมระยะที่ 4.....	30
ภาพที่ 2.7	แสดงการเดินจงกรมระยะที่ 5.....	31
ภาพที่ 2.8	แสดงการเดินจงกรมระยะที่ 6.....	32
ภาพที่ 2.9	แสดงการนั่งกำหนด.....	32
ภาพที่ 3.1	แสดงภาพรวมของสถานปฏิบัติธรรมสายพองยุบในภาคเหนือ.....	53
ภาพที่ 3.2	แสดงภาพรวมของสถานปฏิบัติธรรมสายพองยุบในภาคกลาง.....	53
ภาพที่ 3.3	แสดงภาพรวมของสถานปฏิบัติธรรมสายพองยุบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	54
ภาพที่ 3.4	แสดงภาพรวมของสถานปฏิบัติธรรมสายพองยุบในภาคตะวันออก.....	54
ภาพที่ 3.5	แสดงภาพรวมของสถานปฏิบัติธรรมสายพองยุบในภาคใต้.....	55
ภาพที่ 3.6	แสดงภาพรวมของสถานปฏิบัติธรรมสายพองยุบในประเทศไทย.....	56
ภาพที่ 4.1	แสดงที่ตั้งวัดพระธาตุศรีจอมทอง.....	67
ภาพที่ 4.2	แสดงแผนที่สำหรับมาวัดพระธาตุศรีจอมทอง.....	68
ภาพที่ 4.3	แสดงแผนผังภายในวัดพระธาตุศรีจอมทอง.....	70
ภาพที่ 4.4	แสดงพระอุโบสถ.....	71
ภาพที่ 4.5	แสดงพระเจดีย์บัววิกาล.....	72
ภาพที่ 4.6	แสดงหอนพระไตรปิฎก.....	72
ภาพที่ 4.7	แสดงอาคารพิพิธภัณฑ์.....	73
ภาพที่ 4.8	แสดงโสมหลวง.....	74
ภาพที่ 4.9	แสดงน้ำบ่อแก้วอันศักดิ์สิทธิ์.....	74
ภาพที่ 4.10	แสดงลานธรรมลานโพธิ์.....	75
ภาพที่ 4.11	แสดงโรงเรียนพระปริยัติธรรม.....	75

ภาพที่ 4.12	แสดงป้ายทางเข้าสำนักปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐาน	76
ภาพที่ 4.13	แสดงภาพอาคารพระสังฆาราม	77
ภาพที่ 4.14	แสดงผังที่พักอาศัยสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมชาย	78
ภาพที่ 4.15	แสดงที่พักอาศัยสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมชาย	79
ภาพที่ 4.16	แสดงพื้นที่ภายในที่พักอาศัยสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมชาย	79
ภาพที่ 4.17	แสดงผังการพักอาศัยรวม	80
ภาพที่ 4.18	แสดงพื้นที่ภายในห้องพักอาคารพระสังฆาราม	81
ภาพที่ 4.19	แสดงผังที่พักอาศัยสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมหญิง	81
ภาพที่ 4.20	แสดงที่พักอาศัยสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมหญิง	82
ภาพที่ 4.21	แสดงพื้นที่ภายในที่พักอาศัยสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมหญิง	83
ภาพที่ 4.22	แสดงสำนักงาน	84
ภาพที่ 4.23	แสดงห้องสวดอารมณ์	84
ภาพที่ 4.24	แสดงโรงอาหาร	85
ภาพที่ 4.25	แสดงห้องน้ำ	85
ภาพที่ 4.26	แสดงห้องประชุมสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์	86
ภาพที่ 4.27	แสดงห้องน้ำภายในอาคารพระสังฆารามชั้น 1	86
ภาพที่ 4.28	แสดงห้องปฏิบัติธรรมในอาคารพระสังฆารามชั้นที่ 4	87
ภาพที่ 4.29	แสดงกิจกรรมรับประทานอาหาร	91
ภาพที่ 4.30	แสดงภาพธรรมะบรรยาย ฝึกปฏิบัติ	92
ภาพที่ 4.31	แสดงกิจกรรมสวดอารมณ์	93
ภาพที่ 4.32	แสดงภาพป้ายสิ่งพิมพ์ภายในวัด	94
ภาพที่ 4.33	แสดงภาพหนังสือธรรมะของวัดพระธาตุศรีจอมทอง	94
ภาพที่ 4.34	แสดงภาพหน้าเวปไซต์ของวัดพระธาตุฯ	95
ภาพที่ 4.35	แสดงภาพเชิญทำบุญเพื่อขยายสำนักวิปัสสนา	97
ภาพที่ 4.36	แสดงแผนที่ศูนย์ฯ	100
ภาพที่ 4.37	ผังแสดงผังบริเวณภายในศูนย์ฯ	101
ภาพที่ 4.38	แสดงจิตตปริโยทปนศาลา	103
ภาพที่ 4.39	แสดงภาพรวมของศูนย์ฯ	103
ภาพที่ 4.40	ผังแสดงพื้นที่โซน B	104
ภาพที่ 4.41	ผังแสดงพื้นที่โซน C	105

ภาพที่ 4.42	แสดงผังที่พักอาศัยผู้ปฏิบัติธรรม.....	106
ภาพที่ 4.43	แสดงภายนอกที่พักอาศัยผู้ปฏิบัติธรรม.....	107
ภาพที่ 4.44	แสดงภายในที่พักอาศัยผู้ปฏิบัติธรรม.....	107
ภาพที่ 4.45	แสดงสำนักงานอาคารต้อนรับร่วมโพธิ์พฤกษ์.....	110
ภาพที่ 4.46	แสดงศาลาสอบอารมณ์.....	111
ภาพที่ 4.47	แสดงห้องน้ำรวม.....	111
ภาพที่ 4.48	แสดงศาลารับอาหาร.....	112
ภาพที่ 4.49	แสดงศาลาปฏิบัติธรรม.....	112
ภาพที่ 4.50	แสดงกิจกรรมปฏิบัติกรรมฐาน.....	117
ภาพที่ 4.51	แสดงกิจกรรมรับประทานอาหาร.....	117
ภาพที่ 4.52	แสดงกิจกรรมสอบอารมณ์.....	118
ภาพที่ 4.53	แสดงกิจกรรมธรรมะบรรยาย.....	118
ภาพที่ 4.54	แสดงสื่อสิ่งพิมพ์ของทางศูนย์ฯ.....	120
ภาพที่ 4.55	แสดงหน้าเว็บไซต์ของศูนย์ฯ.....	121
ภาพที่ 4.56	แสดงรายละเอียดการขายที่พักเพิ่ม.....	122

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แหล่งพักอาศัยประเภทต่างๆ เป็นปัจจัยที่สำคัญเพื่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ และลักษณะการใช้ประโยชน์ ของแหล่งพักอาศัยยังสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามวัตถุประสงค์ รูปแบบการดำเนินชีวิต สภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม แหล่งพักอาศัยเพื่อการบริการพักแรมชั่วคราวระยะสั้น และระยะยาวสำหรับนักท่องเที่ยวนั้นเป็นปัจจัยสำคัญและปัจจัยหลักอย่างหนึ่งของการท่องเที่ยว

แหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยว นั้น ต่างมีความหลากหลายลักษณะขึ้นอยู่กับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายประเภท และแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวตั้งอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ หรืออาจตั้งอยู่ระหว่างทางของการเดินทางไปยังจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยว แหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การท่องเที่ยวมีความยั่งยืนและยืนยาวขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดกิจการและอาชีพต่อเนื่องอีกมากมายเกี่ยวพันกัน แหล่งพักอาศัยอำนวยความสะดวกเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวไปได้เป็นระยะเวลายาวนาน ไปยังสถานที่ที่อยู่ห่างไกลได้ ภายในแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยว ประกอบด้วย อาคารสิ่งก่อสร้าง การจัดบริเวณ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ การคมนาคมภายในแหล่งพักอาศัย จัดให้มีกิจกรรม และบริการรวมอยู่ด้วย ลักษณะแหล่งพักอาศัยต้องมีการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับประเภทกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย การบริหารแหล่งพักอาศัยที่ดีไม่จำเป็นต้องให้มีทุกสิ่งทุกอย่างครบครัน แต่จัดการให้มีเฉพาะที่นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายต้องการ จึงจะไม่ใช่เป็นการสิ้นเปลือง และเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน (เสาวลักษณ์ เลิศบุศย์ สุรพลชัย, 2549: 3)

แหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวด้านพัฒนาจิตใจเป็นแหล่งพักอาศัยที่มีเพื่อรองรับคนที่เดินทางท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ พัฒนาจิตใจและสติปัญญาของนักท่องเที่ยว รวมถึงการฝึกฝนปฏิบัติตนอย่างถูกต้องตามแนวทางพุทธศาสนา โดยการฝึกเรื่องกรรมมีศีล สมาธิ และปัญญา เป็นธุรกิจหนึ่งในภาคอุตสาหกรรมบริการ ที่เจริญเติบโตมาอย่างต่อเนื่อง และมีบทบาทสำคัญกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เพราะเป็นสถานที่รองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเพื่อการพักผ่อนทั้งร่างกายและจิตใจ การขยายตัวของที่อยู่อาศัยประเภทนี้ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการส่งเสริมและสนับสนุนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ในระยะเวลาที่ผ่านมาประเทศไทยให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม รูปแบบการท่องเที่ยวย่อมปรับเปลี่ยนไปตามสภาพเศรษฐกิจ สังคม รวมถึงสิ่งแวดล้อมบนโลกที่เปลี่ยนแปลงไป และต้องถือว่าเป็นภารกิจของทั้งภาครัฐและเอกชน ที่จะต้องมีหน้าที่อนุรักษ์ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอันก่อเกิดประโยชน์สูงสุด และป้องกันผลกระทบที่อาจจะก่อให้เกิดความเสียหายให้น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ (ททท., 2545: 9)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) จัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศาสนา เพื่อเพิ่มทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจ ที่ต้องการเสริมสร้างความเจริญทางจิตใจ และความเป็นมงคลให้กับชีวิต ซึ่งถือว่าเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของนักท่องเที่ยวที่จะได้วางแผนการเดินทางท่องเที่ยวในช่วงเวลานอกฤดูกาลท่องเที่ยวให้ลื่นไหลต่อเนื่อง ซึ่งแนวคิดในลักษณะนี้ ททท. ได้มีการส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงศาสนาตลอดช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา เช่น โครงการอุทยานหามงคล โครงการท่องเที่ยวธรรมะ ไหว้พระ 9 วัด โครงการท่องเที่ยวกราบรอยพระแก้วมรกต และโครงการสุขใจล่องใต้กินเจ ฯลฯ ซึ่งล้วนเป็นกิจกรรมทางการตลาดแบบเจาะกลุ่มเป้าหมาย เพื่อขยายฐานนักท่องเที่ยว ที่มีความสนใจ เฉพาะในแง่ประเภทประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม การท่องเที่ยวที่มีเรื่องราว อีกทั้งรูปแบบการท่องเที่ยววิถีพุทธ จะก่อให้เกิดจิตใจที่เบิกบาน ควบคู่ไปกับการรู้ที่ได้จากการเดินทางท่องเที่ยว

เรื่องการจัดการวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมนั้น เพื่อสนับสนุนให้เกิดการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาให้สอดคล้องประสานกับกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ ซึ่งการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมดังกล่าว นอกจากจะเอื้อประโยชน์ด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาและวัฒนธรรมแล้ว ยังจะมีส่วนช่วยกระตุ้นให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวทางศาสนา รวมทั้งเสริมสร้างสินค้าใหม่ทางการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรมอีกด้วย

เนื่องจากในปัจจุบันได้มีคนไทยและชาวต่างประเทศหันมาสนใจและปฏิบัติกรรมฐาน หรือจิตตภาวนากันมาก และกำลังมีเพิ่มขึ้นทุกปี ในท่ามกลางความเจริญทางด้านวัตถุและวิทยาการสมัยใหม่ ซึ่งเป็นการเอื้ออำนวยต่อการฝึกอบรมจิตตามหลักพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมากนับเป็นสัญลักษณ์หรือเป็นแนวโน้มที่ดีของคนในยุคนี้ประการหนึ่งอันควรแก่การอนุโมทนาและควรแก่การสนับสนุนของพุทธศาสนิกชน ทั้งหลายเป็นอย่างยิ่งเพราะเป็นการเดินเข้าสู่เป้าหมายแห่งชีวิตที่สงบสุขทั้งสามารถนำมาใช้ประยุกต์ในชีวิตประจำวันได้ดีอีกด้วย (พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ, 2543: 16) การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานเป็นการปฏิบัติอันสูงสุดตามหลักพระพุทธศาสนา เพื่อขัดเกลากิเลส อวิชชา เพื่อพัฒนาจิตให้เกิดปัญญา และเกิดความสันติสุขแก่ชีวิต ครอบครั้ว และสังคม

ในปัจจุบันสถานปฏิบัติธรรมในประเทศไทยมีอยู่เป็นจำนวนมากในทุกภาคของประเทศ จากข้อมูลของมหาเถรสมาคมพบว่า มีสำนักปฏิบัติธรรมที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นเป็นสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 ถึง พ.ศ. 2552 เป็นจำนวนถึง 1001 แห่งทั่วประเทศภายใต้การบริหารจัดการของวัดตามพื้นที่ต่างๆ ไม่รวมถึงสถานปฏิบัติธรรมอีกจำนวนมากที่ยังไม่ได้ถูกจัดตั้งขึ้นเป็นสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด ในขณะที่ปี พ.ศ. 2543 ถึง พ.ศ. 2551 มีเป็นจำนวน 609 แห่งทั่วประเทศภายใต้การบริหารจัดการของวัดตามพื้นที่ต่างๆ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2551) รูปแบบสถานปฏิบัติธรรมในประเทศไทยในปัจจุบันมีรูปแบบที่แตกต่างไปจากอดีต ได้แก่การทำเป็นสถานที่พักสำหรับค้างแรมและมีการจัดสร้างที่พักในลักษณะของรีสอร์ท (Meditation Resort) พัฒนาแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกรวมถึงการบริการขึ้น ซึ่งรูปแบบของแหล่งพักอาศัยนั้นมีทั้งเป็นที่พักในลักษณะของรีสอร์ท ซึ่งแยกที่พักอาศัยออกเป็นหลังเดี่ยวสำหรับฆราวาส และที่พักอาศัยอาคารรวมในรูปแบบของโรงแรม ซึ่งจะเน้นในลักษณะของห้องพักอาศัยอยู่ภายในอาคาร มีสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริหารจัดการเหมือนโรงแรม เพื่อให้แก่นักท่องเที่ยวที่มาพักผ่อนและปฏิบัติธรรมได้มาค้างพักแรมร่วมกัน โดยส่วนใหญ่แก่นักท่องเที่ยวที่มาพักและเข้าร่วมกิจกรรมการปฏิบัติธรรมจะไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ แต่สามารถบริจาคได้ตามกำลังศรัทธาของแต่ละบุคคล หรือบางแห่งอาจต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นค่าพักแรมหรือค่าอาหารในการมาท่องเที่ยวและปฏิบัติธรรม โดยแหล่งพักอาศัยเหล่านี้จะมีการบริหารจัดการโดยพระภิกษุสงฆ์ หรือฆราวาสที่ได้รับการมอบหมาย และมีการนิมนต์พระภิกษุสงฆ์หรือวิปัสสนาจารย์ที่มีความรู้และประสบการณ์มาเพื่อการชี้แนะแนวทางในการปฏิบัติ บางแห่งอาจมีการจัดเป็นโปรแกรม ซึ่งไม่ได้เป็นการเปิดรับการปฏิบัติธรรมตามปกติ และส่วนมากจะมีการจัดโปรแกรมในช่วงเทศกาลต่างๆ เพราะกลุ่มฆราวาสที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเหล่านี้จะมีเวลาไปในช่วงของวันหยุด ช่วงเทศกาล ช่วงเวลาที่มีการจัดโปรแกรมการปฏิบัติธรรมหรือเวลาที่สามารถลาหยุดพักผ่อนได้ โดยไปพักผ่อนด้านการพัฒนาจิตใจ ปัจจุบันมีสถานที่ที่สามารถให้ความรู้อยู่เป็นจำนวนมาก มีการจัดโปรแกรม (Package) 3-5-7 วันหรือมากกว่านั้น ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการของฆราวาสเหล่านี้

การพัฒนาแหล่งพักอาศัยและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆของสถานปฏิบัติธรรมนั้นมีไว้เพื่อตอบสนองตามกลุ่มเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง (Niche Market) นั่นคือ กลุ่มของฆราวาสที่มีรูปแบบการดำรงชีวิต (lifestyle)แบบธรรมชาติทั่วไปและประกอบอาชีพอยู่ในสังคมแบบปวงชนธรรมดา ไปท่องเที่ยวพักผ่อนเป็นครั้งคราวเพื่อการพัฒนาจิตใจ เสริมสร้างสติและปัญญา และสามารถนำหลักธรรมเหล่านั้นมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

จากความสำคัญดังที่ได้กล่าวมาทั้งหมด ทำให้เกิดการศึกษาค้นคว้าการพัฒนาแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาจิตใจเชิงปฏิบัติธรรมสายสติปัญญา (พอง-ยุบ) ในรูปแบบของรีสอร์ทที่มี

อาคารพักอาศัยแยกเป็นหลังๆ เน้นความสะดวกสบาย รวมถึงการบริหารจัดการทั้งทางด้านการตลาด ด้านการเงิน ด้านการพักอาศัย ด้านการจัดโปรแกรมต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ถึงการประสบความสำเร็จในการพัฒนาแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาจิตใจเชิงปฏิบัติธรรม และเป็นแนวทางให้แก่แหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาจิตใจเชิงปฏิบัติธรรมแห่งอื่นที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาจิตใจซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ ทำให้นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ได้พัฒนาตนเองให้มีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ ปัญญา ศีลธรรม เพื่อเป็นคนดีสร้างสรรค์ประโยชน์ให้แก่สังคมต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อศึกษาลักษณะของแหล่งพักอาศัยและกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาจิตใจเชิงปฏิบัติธรรม

1.2.2 เพื่อศึกษาการบริหารจัดการของแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาจิตใจเชิงปฏิบัติธรรม

1.2.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาจิตใจเชิงปฏิบัติธรรม

1.3 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากวัตถุประสงค์และขอบเขตงานวิจัยของแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาจิตใจเชิงปฏิบัติธรรม ทำให้มีการค้นคว้าแนวคิดและทฤษฎีทางด้านของพุทธศาสนา ด้านการท่องเที่ยวและการพัฒนาที่พักอาศัย และด้านการตลาด ดังนี้ (รายละเอียดในบทที่ 2)

1.3.1 แนวคิดทางพุทธศาสนา

1.3.1.1 หลักเสนาสนะ หมายถึง ที่อยู่อาศัย เช่น กุฏิ วิหาร และเครื่องใช้เกี่ยวกับสถานที่ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ หรือแม้กระทั่งโคนไม้ (รายละเอียดในหัวข้อ 2.2.8)

1.3.1.2 หลักสัพปายะ หมายถึง สิ่งที่เหมาะสม สิ่งที่เกี่ยวข้อง ช่วยสนับสนุนในการบำเพ็ญภาวนาให้ได้ผลดี ช่วยให้สมาธิตั้งมั่น ไม่เสื่อมถอย (รายละเอียดในหัวข้อ 2.2.7)

1.3.1.3 หลักการปฏิบัติธรรม

1.3.1.4 จุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการฝึกสมาธิแนวพุทธศาสนา

1.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการพัฒนาที่พักอาศัย

1.3.2.1 ปัจจัยการท่องเที่ยว

1.3.2.2 ปัจจัยการพัฒนาแหล่งที่พักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยว

1.3.2.3 การตลาดแหล่งที่พักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยว

1.3.2.4 การท่องเที่ยวเกี่ยวข้องกับปฏิบัติการและพัฒนาจิตใจ

1.3.3 แนวคิดเกี่ยวกับการตลาด

1.3.2.3.1 อุปสงค์และอุปทาน

1.3.2.3.2 ส่วนผสมทางการตลาด

1.3.2.3.3 ความต้องการของนักท่องเที่ยว

1.3.2.3.4 ความต้องการของมาสโลว์

1.3.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.3.3.1 วิวัฒน์ สิริเศรษฐธาดา วิทยานิพนธ์ เหน้พัฒนาศาสตรมหาบัณฑิต พ.ศ. 2550 เรื่อง ที่พักอาศัยสำหรับผู้มาปฏิบัติธรรมในสถานปฏิบัติธรรม

1.3.3.2 จงรักษ์ พฤษ์ประเสริฐ วิทยานิพนธ์ เหน้พัฒนาศาสตรมหาบัณฑิต พ.ศ. 2546 เรื่อง ปัจจัยในการตัดสินใจซื้อบ้านพักตากอากาศในเขตโรงแรม : กรณีศึกษาโครงการบันยันตรี รีสอร์ทท

1.3.3.3 ยุทธนา สมลา วิทยานิพนธ์ เหน้พัฒนาศาสตรมหาบัณฑิต พ.ศ. 2549 เรื่อง การบริหารจัดการแหล่งพักอาศัยแบบโฮมสเตย์ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษา หมู่บ้านบุไทร อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

1.4 ขอบเขตงานวิจัย

1.4.1 ศึกษารูปแบบและลักษณะของแหล่งที่พักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาจิตใจเชิงปฏิบัติธรรม โดยอยู่นอกเขตกรุงเทพมหานคร มีลักษณะที่พักที่เป็นอาคารแยกเป็นหลังๆและรูปแบบสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทันสมัย สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง (Niche Market) ที่เป็นฆราวาส โดยเฉพาะ โดยจะมุ่งเน้นไปที่กลุ่มเป้าหมายที่มีรูปแบบการดำรงชีวิต(Lifestyle)ของผู้ที่มีรายได้เพียงพอแก่การดำรงชีพในมาตรฐานปานกลางขึ้นไป

1.4.2 แนวทางการปฏิบัติของกลุ่มผู้บริโภครเป้าหมาย ในกรณีศึกษาใช้การปฏิบัติแบบสติปัญญาานสี่(pong-yub)

1.5 สมมติฐานการศึกษา

1.5.1 ลักษณะของแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาจิตใจเชิงปฏิบัติธรรมที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมหรือเอื้อต่อการปฏิบัติธรรมจะทำให้ผู้ที่มาปฏิบัติธรรมสามารถพัฒนาจิตใจได้ตามวัตถุประสงค์ของผู้ปฏิบัติธรรมเป้าหมาย

1.5.2 การบริหารจัดการของแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาจิตใจเชิงปฏิบัติธรรมที่ไม่มีการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายในการเข้าพักและปฏิบัติธรรมต้องอาศัยหลักการตลาดด้านการศรัทธาของผู้ปฏิบัติธรรมเป้าหมาย

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

นิยามศัพท์เฉพาะได้สรุปมาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำมาประยุกต์ความหมายสำหรับงานวิจัยเรื่องแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาจิตใจเชิงปฏิบัติธรรมเท่านั้น (รายละเอียดในบทที่ 2)

1.6.1 แหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยว (Accommodation for Tourism) หมายถึง สถานที่สำหรับพักอาศัยชั่วคราวทั้งระยะสั้นและระยะยาว รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรม และบริการสำหรับนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวและพักผ่อน

1.6.2 การท่องเที่ยว หมายถึง เป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตาม ที่มีค่าใช้จ่ายเพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้

1.6.3 การพัฒนาจิตใจ หมายถึง การปรับเปลี่ยนสภาพจิตใจแก่บุคคลทั่วไป นำไปสู่การพัฒนาพฤติกรรม โดยให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่สอนให้มนุษย์ละเว้นความชั่ว กระทำแต่ความดีและมีจิตใจที่ผ่องใส ทำให้จิตใจไม่ฟุ้งซ่าน ไม่สับสน มีสติ มีสมาธิ และเกิดปัญญาในการพัฒนาความรู้สึกรู้จักคิดการประกอบกิจการต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ ในทางที่ถูกที่ควร และมีความคิดในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่ตนเองรับผิดชอบอยู่

1.6.4 แหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพัฒนาจิตใจ (Meditation Resort) หมายถึง สถานที่ที่มนุษย์จัดสร้างขึ้นเป็นแหล่งอยู่อาศัยชั่วคราวเพื่อรองรับคนที่เดินทางท่องเที่ยวมาเพื่อพักผ่อนหย่อนใจและพัฒนาจิตใจและสติปัญญาของนักท่องเที่ยว และการฝึกฝนปฏิบัติตนอย่างถูกต้องตามแนวทางพุทธศาสนา ของการมีสติ สมาธิ และปัญญา นักท่องเที่ยว โดยที่ที่พักอาศัยนั้นจะมีสิ่งอำนวยความสะดวกสบาย และการบริหารจัดการเหมือนรีสอร์ท เพื่อให้บริการผู้ที่มาพักนั้นได้รับความสะดวกสบายปลอดภัยทั้งร่างกายและจิตใจ และการจัดกิจกรรมส่งเสริมตามแนวทางของสติปัญญา 4 (พอง ยุบ)

1.6.5 นักท่องเที่ยว (Tourists) หมายถึง ผู้ที่เดินทางไปอยู่ในสถานที่อันมิใช่ที่พักถาวรของตน ซึ่งเป็นการเดินทางไปอยู่ชั่วคราว เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตามที่มีค่าใช้จ่าย

ประกอบอาชีพ หรือหารายได้ ผู้เยี่ยมเยือนเยือนประเภทที่มีการค้างคืนอย่างน้อย 1 คืนในจังหวัดที่เดินทางไปในครั้งนั้น

1.6.6 รีสอร์ท (Resort) หมายถึง ที่พักที่มีลักษณะห้องพักเป็นหลัง ๆ และสิ่งอำนวยความสะดวกและกิจกรรมต่างๆตามวัตถุประสงค์ของนักท่องเที่ยวที่เข้าพัก ตั้งอยู่ในบริเวณที่มีสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวย

1.6.7 พระวิปัสสนาจารย์หรือวิปัสสนาจารย์ หมายถึง พระภิกษุ แม่ชี หรือฆราวาสผู้ทำการสอนการปฏิบัติกรรมฐานตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาและยังทำหน้าที่สอบอารมณ์ของผู้มาปฏิบัติธรรม เพื่อติดตามและชี้แนะการปฏิบัติธรรมให้ดำเนินไปอย่างถูกต้องและมีความก้าวหน้า

1.6.8 การสอบอารมณ์ หมายถึง การที่ผู้มาปฏิบัติธรรมเข้าพบพระวิปัสสนาจารย์หรือวิปัสสนาจารย์ เพื่อรายงานสถานะในขณะปฏิบัติ มีความข้องใจ หรือเพื่อขอคำชี้แนะ เพื่อให้การปฏิบัติธรรมเจริญก้าวหน้าและได้ผลดี

1.7 วิธีดำเนินการวิจัย

1.7.1 กลุ่มประชากรตัวอย่าง

การกำหนดกลุ่มประชากรตัวอย่างโดยการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น และกำหนดทางลักษณะตามข้อกำหนดดังนี้

1.7.1.1 คุณสมบัติของกลุ่มประชากรตัวอย่างและการได้มาซึ่งกลุ่มประชากรตัวอย่าง

1.7.1.1.1 อยู่นอกเขตกรุงเทพมหานครตามขอบเขตงานวิจัย

1.7.1.1.2 เป็นสถานปฏิบัติธรรมที่มีที่พักอาศัยสำหรับการค้างแรมชั่วคราว

ของฆราวาส

1.7.1.1.3 สถานปฏิบัติธรรมทั้งหมดจะพบว่ามีการสอน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 สายใหญ่ๆ คือ

ก. สายธุดงค์ เน้นการลด-ละ-เลิก ไม่เน้นความสะดวกสบาย

ข. สายพอง-ยุบ เน้นการนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งสายนี้มีความน่าสนใจและเป็นที่น่าสนใจ เนื่องจากนักท่องเที่ยวที่มายังเป็นผู้ที่มีกิเลสอยู่ ต้องการเพิ่มความรู้ด้านธรรมะ พัฒนาตนเอง มีศีลธรรม ความยับยั้งชั่งใจ เพื่อเป็นผู้มีปัญญาบริสุทธิ์

ค. สายธรรมกาย เป็นเครือข่ายเฉพาะและบริหารโดยศูนย์กลางของตนเอง

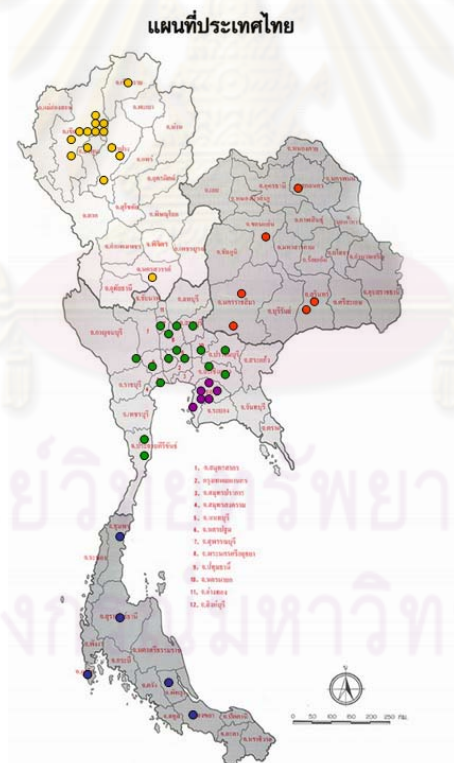
1.7.1.1.4 หากกลุ่มตัวอย่างสายพอง-ยุบที่เป็นไปตามกลุ่มเป้าหมาย หาตามที่อยู่และเป็นที่นิยม

ก. อินเทอร์เน็ต

ข. โทศัพท์

จากสำนักปฏิบัติธรรมที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นเป็นสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 ถึง พ.ศ. 2552 เป็นจำนวนถึง 1001 แห่งทั่วประเทศภายใต้การบริหารจัดการของวัดตามพื้นที่ต่างๆ ไม่รวมถึงสถานปฏิบัติธรรมอีกจำนวนมากที่ยังไม่ได้ถูกจัดตั้งขึ้นเป็นสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด ได้คัดเลือกหากลุ่มตัวอย่างสายพอง-ยุบที่เป็นไปตามกลุ่มเป้าหมาย โดยเน้นหาที่ที่เป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับในการไปปฏิบัติ เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านเวลาและสถานปฏิบัติธรรมสายพอง-ยุบในประเทศไทยนั้นมีอยู่เป็นจำนวนมาก ดังนั้นเบื้องต้นจึงทำการหาผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต แล้วตามด้วยโทศัพท์ จึงได้กรณีตัวอย่างสถานปฏิบัติธรรมสายสติปัญญาานสี่(พอง-ยุบ)ในประเทศไทยทั้งหมด 48 แห่ง ซึ่งพบการกระจายตัวมากที่สุดอยู่ที่ภาคกลาง และภาคเหนือ ภาคอื่นๆอีกไม่มาก (รายละเอียดในหัวข้อ 3.2.1.4 ,ภาพที่ 3.1 ,ภาพที่3.2 ,ภาพที่3.3 ,ภาพที่3.4 และภาพที่3.5) ดังที่แสดงในภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 แสดงภาพรวมของสถานปฏิบัติธรรมสายสติปัญญาานสี่(พอง-ยุบ)ในประเทศไทย

ที่มา : จากการสำรวจโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2551 - มิถุนายน 2552

จากภาพรวมทั้งหมดได้คัดกรณีศึกษาที่มีคุณสมบัติตรงตามวัตถุประสงค์ โดยพิจารณาจากทางด้านลักษณะที่พักอาศัย คือ เน้นเฉพาะที่พักอาศัยหลังเดี่ยว ซึ่งจากการศึกษาสถานปฏิบัติธรรมสาย

สติปัญญาอันสูงส่ง(พอง-ยุบ)ในประเทศไทยทั้งหมด 48 แห่ง พบอยู่ 2 แห่ง คือ วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร จ.เชียงใหม่ และ ศูนย์ปฏิบัติธรรม ตาฉิ่ง เลฉิ่ง เฉลิมราช 60 ปี จ.เชียงใหม่ มีสิ่งอำนวยความสะดวกมาก ซึ่งจากการศึกษาสถานปฏิบัติธรรมสายสติปัญญาอันสูงส่ง(พอง-ยุบ)ในประเทศไทยทั้งหมด 48 แห่ง พบอยู่ 11 แห่ง คือ วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร จ.เชียงใหม่ ศูนย์ปฏิบัติธรรม ตาฉิ่ง เลฉิ่ง เฉลิมราช 60 ปี จ.เชียงใหม่ พุทธวิหาร วัดห้วยส้ม วัดท่ามะโอ สัจจโศกนานุสรณ์ บ้านแสงสุข โพธิ์ปักขิยธรรมสถาน วัดภักทันตะอาสาฬหาราม สำนักวิปัสสนาสอนทวี และบ้านไรวา สุดท้ายคือสภาพแวดล้อมที่อยู่ท่ามกลางธรรมชาติ ซึ่งจากการศึกษาสถานปฏิบัติธรรมสายสติปัญญาอันสูงส่ง(พอง-ยุบ)ในประเทศไทยทั้งหมด 48 แห่ง พบอยู่ 18 แห่ง คือ วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร จ.เชียงใหม่ ศูนย์ปฏิบัติธรรม ตาฉิ่ง เลฉิ่ง เฉลิมราช 60 ปี จ.เชียงใหม่ พุทธวิหาร วัดห้วยส้ม วัดถ้ำสุมนิ สวนนพประไพธรรม วัดทุ่งบ่อเป็น สถานธรรมนวกเจือก โพธิ์ปักขิยธรรมสถาน วัดป่าเจริญราช ศูนย์ปฏิบัติธรรมอมรินทร์ ศูนย์ปฏิบัติธรรมบุญญาภาพ วัดถ้ำพระผางาม สัจจโศกนานุสรณ์ วัดรำเปิง วัดดอนชะเอม สำนักวิปัสสนาสอนทวี วัดป่าแดนสงบ จากทั้ง 3 อย่างนี้ จึงสามารถสรุปได้กรณีตัวอย่างเป็นจำนวน 2 แห่ง ได้แก่

ก. วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร จ.เชียงใหม่

ข. ศูนย์ปฏิบัติธรรม ตาฉิ่ง เลฉิ่ง เฉลิมราช 60 ปี จ.เชียงใหม่

จากกรณีศึกษาทั้ง 2 แห่งนี้พบว่าวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารนั้นเป็นวัดที่มีฆราวาสและชาวต่างประเทศให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก ส่วนศูนย์ปฏิบัติธรรม ตาฉิ่ง เลฉิ่ง เฉลิมราช 60 ปีเป็นศูนย์ปฏิบัติธรรมที่ฆราวาสศรัทธาและสร้างขึ้นมา ถึงแม้จะเป็นสถานปฏิบัติธรรมที่เน้นการปฏิบัติแบบสติปัญญาอันสูงส่ง(พอง-ยุบ)เหมือนกัน แต่มีความแตกต่างกันในเรื่องรายละเอียดด้านอื่นๆ จึงเป็นตัวอย่างในการศึกษาได้ดี

1.7.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.7.2.1 ข้อมูลปฐมภูมิ

1.7.2.1.1 การสำรวจและสังเกตการณ์ในสถานปฏิบัติธรรมที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 แห่ง (รายละเอียดในบทที่ 4)

1.7.2.1.2 การสัมภาษณ์ผู้บริหารโครงการปฏิบัติธรรม พระวิปัสสนาจารย์ หรือวิปัสสนาจารย์ และผู้ที่เคยมาปฏิบัติธรรม (รายละเอียดในบทที่ 4)

1.7.2.1.3 การทดลองปฏิบัติธรรม (รายละเอียดในบทที่ 4)

1.7.2.1.4 แบบสอบถาม เป็นข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสร้างแบบสอบถาม(Questionnaire) ที่วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารจำนวน 60 ตัวอย่าง ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน – ธันวาคม 2552 และที่ศูนย์ปฏิบัติธรรมตามัง เถลิง เถลิงราช 60 ปี จำนวน 72 ตัวอย่าง คอรัศการปฏิบัติวันที่ 10 – 22 ตุลาคม 2552 (รายละเอียดในบทที่ 5)

1.7.2.2 ข้อมูลทุติยภูมิ

1.7.2.2.1 ศึกษาแนวคิดและทฤษฎี รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทางพุทธศาสนาในเรื่องของการปฏิบัติธรรมและแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาจิตใจเชิงปฏิบัติธรรม โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร ผลงานทางวิชาการ งานวิจัย บทความ เว็บไซต์ และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ทางด้านแนวคิดทางพุทธศาสนา ได้แก่ หลักเสนาสนะ หลักสัพปาเย หลักการปฏิบัติธรรม จุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการฝึกสมาธิแนวพุทธศาสน์ และแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ได้แก่ ปัจจัยการท่องเที่ยว ปัจจัยการพัฒนาแหล่งที่พักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยว การตลาดแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยว อุปสงค์และอุปทาน ส่วนผสมทางการตลาด ความต้องการของนักท่องเที่ยว ความต้องการของมาสโลว์ และการท่องเที่ยวเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติธรรมและพัฒนาจิตใจ

1.7.2.2.2ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาจิตใจเชิงปฏิบัติธรรมที่เป็นเป้าหมายในการศึกษา โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร ผลงานทางวิชาการ งานวิจัย บทความ เว็บไซต์และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ทางด้านที่พักอาศัย สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมและการบริการ รวมถึงด้านการบริหารจัดการ

1.7.3 กลุ่มประชากรในการสัมภาษณ์

1.7.3.1 คุณสมบัติของกลุ่มประชากรในการสัมภาษณ์

1.7.3.1.1 ผู้บริหาร โครงการปฏิบัติธรรม

1.7.3.1.2 พระวิปัสสนาจารย์หรือวิปัสสนาจารย์ที่รับผิดชอบดูแลการปฏิบัติธรรม

1.7.3.1.3 ผู้ที่เคยมานปฏิบัติธรรม

1.7.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม

1.7.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์ข้อมูลส่วนของข้อมูลปฐมภูมิร่วมกับข้อมูลทุติยภูมิ โดยข้อมูลปฐมภูมินั้นได้จากการสังเกต การสำรวจ การสัมภาษณ์ เมื่อวิเคราะห์แล้วใช้การพรรณนาเชิงวิเคราะห์เพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์ และสมมติฐาน

1.7.6 ปัญหา อุปสรรคและข้อจำกัดในการวิจัย

1.7.6.1 สถานปฏิบัติธรรมที่เป็นกรณีศึกษาทั้ง 2 แห่งอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งทั้ง 2 แห่งอยู่ห่างจากตัวอำเภอเมืองค่อนข้างมาก

1.7.6.2 ศูนย์ปฏิบัติธรรมดำเนิน เลณีง เกลิมราช 60 ปีเปิดรับจองและปฏิบัติธรรมเป็นช่วงเวลา และเต็มอย่างรวดเร็ว ต้องจองล่วงหน้า ทางผู้วิจัยองได้แค่ช่วงเวลานี้เท่านั้น

1.7.6.3 ในสถานที่เป็นกรณีศึกษาทั้ง 2 แห่งมีกฎและระเบียบในการเก็บข้อมูลค่อนข้างมากและด้วยข้อจำกัดทางด้านระยะเวลาของการวิจัย ทำให้ได้จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามไม่มาก

1.8 แผนการดำเนินงานวิจัย

ลำดับ	เรื่อง	มิ.ย.-52	ก.ค.-52	ส.ค.-52	ก.ย.-52	ด.ค.-52	พ.ย.-52	ธ.ค.-52	ม.ค.-53	ก.พ.-53	มี.ค.-53	เม.ย.-53	พ.ค.-53
1	รวบรวมข้อมูลเรื่องที่ทำการศึกษา												
2	นำเสนอหัวข้อวิทยานิพนธ์												
3	ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล												
4	วิเคราะห์ข้อมูล												
5	สรุปผลและข้อเสนอแนะ												
6	เรียบเรียงรูปเล่มวิทยานิพนธ์												
7	จัดทำบทความทางวิชาการ												
8	นำเสนอบทความทางวิชาการ												
9	นำเสนอผลงานวิจัย												
10	ส่งเล่มวิทยานิพนธ์												

1.9 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงสถานการณ์ของแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาจิตใจเชิงปฏิบัติธรรมตามแนวสติปัฏฐาน 4 (พอง ขุบ)
2. เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการเสนอแนะแนวทางและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาจิตใจเชิงปฏิบัติธรรมตามแนวทางสติปัฏฐาน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องที่อยู่อาศัยเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพัฒนาจิตใจนี้ เป็นการศึกษาแบบบูรณาการศาสตร์ คือ ต้องประยุกต์ศาสตร์หลายๆด้านเข้าด้วยกัน เนื่องจากการศึกษานี้เป็นการศึกษาที่ต้องใช้ศาสตร์ทางด้านท่องเที่ยวและศาสตร์ทางด้านศาสนา ดังนั้นต้องมีการนำมาประยุกต์เชื่อมโยงกัน ผู้ศึกษาได้กำหนดหัวข้อดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว
 - 2.1.1 ความหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
 - 2.1.2 รูปแบบของการท่องเที่ยว
 - 2.1.3 องค์ประกอบที่สำคัญของการท่องเที่ยว
- 2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพุทธศาสนา
 - 2.2.1 ความหมายของการพัฒนาจิตใจ
 - 2.2.2 ความหมายของการทำสมาธิ (Meditation)
 - 2.2.3 ประเภทของการทำสมาธิ (Meditation)
 - 2.2.4 จุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการฝึกสมาธิแนวพุทธศาสนา
 - 2.2.5 หลักการปฏิบัติธรรม
 - 2.2.6 แนวทางการปฏิบัติแบบสติปัฏฐาน 4 (พอง ยุบ)
 - 2.2.7 หลักสัพปายะ
 - 2.2.8 หลักเสนาสนะ
- 2.3 การตลาดแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยว
 - 2.3.1 อุปสงค์และอุปทาน
 - 2.3.2 ส่วนผสมทางการตลาด
 - 2.3.3 ความต้องการของนักท่องเที่ยว
 - 2.3.4 ความต้องการของมาสโลว์
 - 2.3.5 แนวคิดและกระบวนการการตลาดเพื่อสังคม
 - 2.3.6 แนวคิดการตลาดด้านการศรัทธา
- 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว

2.1.1 ความหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

2.1.1.1 การท่องเที่ยว (Tourism) หมายถึง การเดินทางไปเยือนสถานที่ต่างถิ่น ซึ่งมีไม่ใช่เป็นที่พำนักอาศัยประจำของบุคคลนั้น และเป็นการเยือนชั่วคราว โดยไม่ใช่เพื่อเป็นการประกอบอาชีพหารายได้

องค์การสหประชาชาติในคราวประชุมว่าด้วยการเดินทางและท่องเที่ยว ณ กรุงโรม เมื่อปี พ.ศ. 2506 ได้ให้นิยามของการท่องเที่ยวไว้ว่า หมายถึง กิจกรรมที่มีเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องอยู่ 3 ประการคือ

1. ต้องเดินทางจากที่อยู่ปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว
2. ต้องมีสถานที่ปลายทางที่ประสงค์จะไปเยี่ยมชมและด้วยความสมัครใจ
3. ต้องมีจุดมุ่งหมายของการเดินทาง โดยเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ต้องมีไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพและไปอยู่ประจำ

นอกจากนั้นยังให้คำจำกัดความของคำว่า นักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของการท่องเที่ยว ถ้าไม่มีนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวก็เกิดขึ้นไม่ได้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้แบ่งเป็นนักท่องเที่ยวและนักทัศนาจร (นิศา ชัชกุล, 2551: 2)

2.1.1.2 นักท่องเที่ยว (Tourists) หมายถึง ผู้ที่เดินทางไปอยู่ในสถานที่อันมิใช่ที่พักอาศัยของตน ซึ่งเป็นการเดินทางไปอยู่ชั่วคราวตั้งแต่ 24 ชั่วโมงขึ้นไป (มีการค้างคืนอย่างน้อย 1 คืน) แต่ไม่เกิน 90 วัน เป็นการเดินทางโดยสมัครใจ ด้วยวัตถุประสงค์ใดๆก็ตามที่มีมิใช่การไปประกอบอาชีพ หรือหารายได้ ทั้งนี้ผู้โดยสารมาทางเรือสำราญทางทะเลแล้วไม่พักค้างคืนบนฝั่งไม่นับเป็นนักท่องเที่ยว จำแนกเป็น

- นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ หรือนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (Foreign Tourist or International Tourist) หมายถึง นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในประเทศไทย
- นักท่องเที่ยวภายในประเทศ (Domestic Tourists) หมายถึง นักท่องเที่ยวที่มีถิ่นที่อยู่หรือที่พักอาศัยในประเทศไทยในจังหวัดใดจังหวัดหนึ่ง อาจจะเป็นคนไทยหรือคนต่างชาติที่พำนักอาศัยถาวรในประเทศไทยก็ได้ และมีการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดอื่นอันมิใช่จังหวัดที่เขามีถิ่นที่อยู่ หรือที่พำนักถาวรนั้น (นิศา ชัชกุล, 2551: 3-4)

2.1.1.3 นักทัศนาจร (Excursionists) หมายถึง ผู้ที่เดินทางไปอยู่ในสถานที่อันมิใช่ที่พักอาศัยของตน ซึ่งเป็นการเดินทางไปอยู่ชั่วคราวในระยะเวลาสั้นๆไม่ถึง 24 ชั่วโมง (ไม่ได้ค้างคืน) และเดินทางไปโดยสมัครใจด้วยวัตถุประสงค์ใดๆก็ตามที่มีมิใช่การไปประกอบอาชีพหรือหารายได้ ทั้งนี้ผู้ที่โดยสารเรือสำราญทางทะเลที่ค้างพักแรมในเรือสำราญจะถูกนับว่าเป็นนักทัศนาจร จำแนกเป็น

- นักทัศนารชาวต่างประเทศ (Foreign Excursionists) หมายถึง นักทัศนารชาวต่างประเทศที่เดินทางมาจากต่างประเทศมาท่องเที่ยวในประเทศไทย
- นักทัศนารภายในประเทศ (Domestic Excursionists) หมายถึง นักทัศนารที่มีถิ่นที่อยู่หรือที่พำนักถาวรในประเทศไทย ซึ่งอาจเป็นคนไทยหรือคนต่างชาติที่มีถิ่นที่อยู่หรือที่พำนักถาวรอยู่ในประเทศไทย หรือในจังหวัดใดจังหวัดหนึ่งก็ได้ เดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดอื่นอันมิใช่จังหวัดที่เขามีถิ่นที่อยู่ หรือที่พำนักถาวร (นิศา ชัชกุล, 2551: 3-4)

2.1.1.4 ที่อยู่อาศัย หมายถึง การภาพที่เห็นวัตถุเพื่อการอยู่อาศัย(anobject or physical structure)ในรูปอาคารบ้านเรือนแบบใดแบบหนึ่งและยังครอบคลุมถึงสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่เกี่ยวข้องกับการอยู่อาศัยอันได้แก่ พื้นที่หรือที่ดิน (space or land) สาธารณูปโภค (utilities)สาธารณูปการในชุมชน (community facilities) ตลอดจนบริการอื่นๆที่สุขอนามัยและทางสังคมเศรษฐกิจด้วย (สุขุม นวพันธุ์ , 2546: 269)

2.1.1.5 รีสอร์ท (Resort) หมายถึง สถานที่ที่บุคคลสามารถไปเพื่อพักผ่อน หรือเพื่อความเพลิดเพลินได้โดยปกติหรือเป็นประจำ (a place to which people frequently or generally go for relaxation or pleasure, esp. one providing rest and recreation facilities for vacationers) (The American Heritage® Dictionary, 2006: 1325)

2.1.2 รูปแบบของการท่องเที่ยว (บุญเลิศ ตั้งจิตวัฒนา, 2548: 60-65)

2.1.2.1 รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (natural based tourism)หมายถึง การท่องเที่ยวแหล่งธรรมชาติ โดยประกอบด้วย

- 1) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (marine eco tourism)
- 2) การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา (geo tourism)
- 3) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (eco tourism),
- 4) การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ (astrological tourism)
- 5) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (agro tourism)

2.1.2.2 รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (cultural based tourism)หมายถึงการท่องเที่ยวในแหล่งประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วย

- 1) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (historical tourism)
- 2) การท่องเที่ยวงานชมวัฒนธรรมและประเพณี (cultural and traditional tourism)
- 3) การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (rural tourism หรือ village tourism)

2.1.2.3 รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (special interest tourism)หมายถึงการท่องเที่ยวที่ผสมผสานการท่องเที่ยว กับความต้องการอื่นเพิ่มเติมซึ่งประกอบด้วย

- 1) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (health tourism)
- 2) การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา (edu-meditation tourism)
- 3) การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมกลุ่มน้อย (ethnic tourism),
- 4) การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (sports tourism)
- 5) การท่องเที่ยวแบบผจญภัย (adventure travel)
- 6) การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์และฟาร์มสเตย์ (home stay & farm stay tourism)
- 7) การท่องเที่ยวพำนักระยะยาว (long stay tourism)

2.1.3 องค์ประกอบที่สำคัญของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวมีองค์ประกอบหลายประการ โดยมีความสัมพันธ์เป็นวงจรต่อเนื่องนำไปสู่การพัฒนา “การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน” ก่อเกิดธุรกิจสร้างรายได้ต่อเนื่องเป็นลูกโซ่ มีองค์ประกอบดังนี้

2.1.3.1 นักท่องเที่ยว (Tourist)

นักท่องเที่ยว หมายถึง ผู้ที่เดินทางจากสถานที่อยู่หรือสถานที่ปฏิบัติหน้าที่ปกติไปยังจุดหมายปลายทางสถานที่ต่างๆ เป็นการชั่วคราว ตั้งแต่อย่างน้อยกว่า 1 วัน จนถึง มากกว่า 1 วัน นักท่องเที่ยวมักแสวงหาประสบการณ์และความพึงพอใจทางร่างกายและจิตใจควบคู่กัน การเดินทางชั่วคราวนั้นๆ อาจเกิดขึ้นเมื่อไรก็ได้ และไม่จำกัดระยะเวลาการเดินทาง แต่ต้องไม่ใช่การเดินทางไปเพื่อความเป็นอย่างถาวร ดังนั้น บุคคลทุกคนสามารถเป็นนักท่องเที่ยวได้โดยดูจากลักษณะการเดินทางแต่ละครั้งเป็นสำคัญ นักท่องเที่ยวมีทั้งนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวไปภายในท้องถิ่นที่ตนเองอยู่ประจำ นักท่องเที่ยวประเภทนี้จึงมักเดินทางเป็นระยะเวลาไม่เกิน 1 วัน ไม่ต้องการแหล่งพักอาศัยค้างคืน เช่น ชาวกรุงเทพฯ พาลูกไปเที่ยวสวนสัตว์ดุสิต(เขาดิน)ในวันหยุดสุดสัปดาห์ นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยวยังต่างถิ่น ต่างจังหวัด หรือต่างประเทศ หรือนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเดินทางมาท่องเที่ยวยังประเทศไทย นักท่องเที่ยวประเภทนี้จะต้องการแหล่งพักอาศัยชั่วคราวในระหว่างการเดินทาง ยกเว้นการเดินทางไปต่างถิ่นระยะทางไม่ไกลและมีกิจกรรมไม่มากอาจเดินทางภายในวันเดียวได้

นักท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ก่อให้เกิดการท่องเที่ยว และเป็นปัจจัยสำคัญของการท่องเที่ยวที่ขาดไม่ได้ หากไม่มีนักท่องเที่ยวเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ การท่องเที่ยวจะไม่เกิดขึ้น การจัดการด้านอื่นของการท่องเที่ยวจะไม่ประสบความสำเร็จหากไม่มีนักท่องเที่ยว แหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวต้องการนักท่องเที่ยวมาพักอาศัย ดังนั้น การศึกษาเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยว ทัศนคติ ลักษณะพื้นฐานของนักท่องเที่ยว และเข้าใจอุปสงค์ (Demand) ของนักท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งสำคัญ (เสาวลักษณ์ เลิศบุษย์ สุรพลชัย , 2549: 1-2)

2.1.3.2 จุดหมายปลายทาง (Destination)

แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวต้องการเดินทางไปถึงนั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์แตกต่างกัน มีทั้งส่วนที่เป็นธรรมชาติและสิ่งก่อสร้างที่มนุษย์สร้างขึ้นมาตั้งแต่ในอดีต ปัจจุบันและอนาคต มีความหลากหลาย มีลักษณะเฉพาะที่มีความแตกต่างตามท้องถิ่น มีความน่าสนใจ และมีสิ่งสวยงามมากมาย จุดหมายปลายทางช่วยให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวและขยายกิจการการท่องเที่ยวให้กว้างไกลได้ จุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยว แบ่งเป็นหลายประเภทตามวัตถุประสงค์การเดินทางของนักท่องเที่ยว ตามลักษณะเฉพาะของจุดหมายปลายทางนั้นๆ เช่น

จุดหมายปลายทางที่เป็นโบราณสถาน สิ่งก่อสร้างในอดีต มีความน่าสนใจเฉพาะตัว และมีมูลค่าที่ทดแทนกันไม่ได้กับสิ่งก่อสร้างใหม่ บ่งบอกเรื่องราวในอดีตได้ และยังสามารถไขว้ด้วยวัฒนธรรมต่างๆ แสดงถึงรูปแบบทางสถาปัตยกรรมในแต่ละยุค เป็นต้น

จุดหมายปลายทางที่เป็นธรรมชาติ เช่น น้ำตก ป่า เขา ทะเล สวนพฤกษชาติ สวนสาธารณะ แม่น้ำลำคลอง ทะเลทราย ฯลฯ นักท่องเที่ยวนิยมไปเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อศึกษาหาความรู้ หรือเพื่อความท้าทายของชีวิต เป็นต้น ในแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกันตามลักษณะทางภูมิศาสตร์ ภูมิอากาศ มีผลทำให้ความน่าสนใจไม่เหมือนกัน เช่น ป่าในประเทศไทยส่วนใหญ่ เป็นป่ารกชื้น มีสัตว์มีพิษ เช่น งู แต่ป่าในประเทศนิวซีแลนด์ไม่มีงูพิษ น้ำตกไนแองการา ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศแคนาดา มีความสวยงามเป็นอันดับหนึ่งของโลก มีชื่อเสียง มีนักท่องเที่ยวไปชมจำนวนมาก จึงเกิดบริการล่องเรือเข้าไปชมได้ น้ำตก ยอดภูเขาที่มีหิมะปกคลุมบางแห่งจัดเป็นที่ให้นักท่องเที่ยวขึ้นไปชมโดยเฮลิคอปเตอร์

จุดหมายปลายทางที่เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ เช่น เพื่อความสนุกสนาน เช่น สวนสนุกดิสนีย์แลนด์ในหลายประเทศ ในเมืองลอสแอนเจลิส ปารีส โตเกียว ฮองกง สวนสนุกดิสนีย์แลนด์ในประเทศออสเตรเลีย สวนสนุกซีเวิลด์ เพื่อศึกษาหาความรู้ เช่น พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำ พิพิธภัณฑ์ตามเมืองต่างๆ แสดงวัฒนธรรมของท้องถิ่น

จุดหมายปลายทางตามวัตถุประสงค์ เช่น MICE เป็นวิธีการกระตุ้นการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวจากทั่วทุกมุมโลก เดินทางมาท่องเที่ยวยังจุดหมายปลายทางต่างๆ โดยมีสถานที่ท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบหนึ่งให้เกิดการเดินทางมายังสถานที่นั้นๆ ณ ช่วงเวลานั้นๆ เช่น การจัดการสัมมนาวิชาการระดับโลก มีการต้องใช้แหล่งพักอาศัยและสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งมีโปรแกรมการดูงานสำหรับผู้เข้าสัมมนาและโปรแกรมการท่องเที่ยวสำหรับผู้ติดตาม เป็นต้น (เสาวลักษณ์ เลิศบุศย์ สุรพลชัย, 2549: 2-3)

2.1.2.3 แหล่งพักอาศัย (Accommodation)

แหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยว มีความหลากหลายลักษณะขึ้นอยู่กับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายประเภท แหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยว ตั้งอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ หรือ อาจตั้งอยู่ในระหว่างทางของการเดินทางไปยังจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยว

แหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยว เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การท่องเที่ยวมีความยั่งยืนและยืนยาวขึ้น ก่อให้เกิดกิจการและอาชีพต่อเนื่องอีกมากมายเกี่ยวพันกัน แหล่งพักอาศัยอำนวยความสะดวก เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวไปได้เป็นระยะเวลายาวนาน ไปยังสถานที่ที่อยู่ห่างไกลได้ ภายในแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยว ประกอบด้วยอาคารสิ่งก่อสร้าง การจัดบริเวณ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ การคมนาคมภายในแหล่งพักอาศัย จัดให้มีกิจกรรม และบริการร่วมอยู่ด้วย ลักษณะแหล่งพักอาศัย ต้องมีการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับประเภทกลุ่มนักท่องเที่ยว เป้าหมาย การบริหารแหล่งพักอาศัยที่ดีไม่จำเป็นต้องให้มีทุกสิ่งทุกอย่างครบครัน แต่จัดการให้มีเฉพาะที่นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายต้องการ จึงจะไม่เป็นการสิ้นเปลืองและเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน (เสาวลักษณ์ เลิศบุศย์ สุรพลชัย, 2549: 3)

2.1.3.3 สิ่งอำนวยความสะดวก (Facility)

สิ่งอำนวยความสะดวก ทั้งสิ่งทีจัดเตรียมไว้บริการนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว แหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยว และในบริเวณใกล้เคียง หรือในระหว่างทางที่เดินทางผ่าน เป็นองค์ประกอบที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้การเดินทางท่องเที่ยว มีความราบรื่น ความสะดวกสบาย ความปลอดภัย เกิดความเพลิดเพลิน ช่วยทำให้นักท่องเที่ยวบรรลุวัตถุประสงค์การเดินทาง สร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกมีทั้ง สิ่งที่เป็นข้าวของเครื่องใช้ สิ่งที่เป็นอาคาร พื้นที่ และสถานที่ให้บริการต่างๆ (เสาวลักษณ์ เลิศบุศย์ สุรพลชัย, 2549: 4)

2.1.3.4 การบริการ (Service)

การบริการ เป็นหัวใจของการดำเนินการการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวในต่างประเทศได้รับการยอมรับว่ามีการบริการที่ดีและเป็นทีประทับใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ การบริการที่ดีสร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยว เป็นส่วนสำคัญของการบริหารจัดการทางการตลาด โดยเฉพาะในหลักการตลาดเรื่องส่งเสริมการจัดจำหน่ายโดยการขายด้วยบุคคล (Personal Selling) พนักงานต้อนรับเป็นส่วนหนึ่งของการขายบริการเช่นกัน มีตัวอย่างการให้บริการโรงแรมแห่งหนึ่งในประเทศไทย พนักงานต้อนรับและพนักงานบริการ 3 คน ที่ให้บริการนักท่องเที่ยวที่มาพักได้รับเงินค่าบริการพิเศษ (Tip) จากนักท่องเที่ยวที่มาพักเป็นเงินถึง 1 ล้านบาท ในคราวที่นักท่องเที่ยวรายนั้นมาพักอยู่เป็นเวลา 1 เดือน เนื่องด้วยการให้บริการที่รวดเร็ว สุภาพ เต็มใจ และมีคุณภาพของการบริการ (เสาวลักษณ์ เลิศบุศย์ สุรพลชัย, 2549: 5)

2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา

2.2.1 ความหมายของการพัฒนาจิตใจ

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (2537: 23) ได้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนามนุษย์ว่า “...ทันทีที่มนุษย์รู้จักคิดเขาก็เริ่มมีการศึกษาและเมื่อนั้นปัญญาาก็เกิดขึ้น ตัวแกนสำคัญของการพัฒนาก็คือปัญญา

เพราะทำให้รู้จักสิ่งทั้งหลาย และรู้ที่จะปฏิบัติต่อสิ่งนั้นอย่างไร แต่พร้อมกับที่ปัญญาเกิดขึ้นนั้นก็มีการปรับตัวเกิดขึ้นทั้งองค์ภาพพ ทำให้เกิดการพัฒนามีคุณภาพครบถ้วนพร้อม คือมีใช้พัฒนาปัญญา พฤติกรรมก็พัฒนาด้วย พฤติกรรมจะเปลี่ยนไป แล้วจิตใจก็พัฒนาด้วย คือจิตใจเปลี่ยนแปลง เช่นเปลี่ยนจากความอยากด้วยตัณหาเป็นความอยากด้วยฉันทะ (ความอยากที่สนใจใฝ่รู้มีใช้ความอยากเสพรสชาติ) เป็นต้น และมีความสุขความพอใจอย่างใหม่เกิดขึ้น นั่นคือพอใจเมื่อได้ทำตามที่เป็นปัญญาบอก ได้ทำตามเหตุผลที่ดีเกิดความสุขพอใจด้วยฉันทะ เป็นการพัฒนาจิตใจ เพราะฉะนั้นการพัฒนาจะเป็นไปพร้อมกันทั้ง 3 ด้าน คือ พัฒนาพฤติกรรม พัฒนาจิตใจ และพัฒนาปัญญา การพัฒนาทั้ง3อย่างนี้จะต้องอิงอาศัยเสริมซึ่งกันและกันจะแยกออกจากกันไม่ได้ในกระบวนการพัฒนามนุษย์...”

พระราชวรมุนี (2530: 76-77) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนาจิตนั้นเป็นการฝึกอบรมเสริมสร้างจิตใจให้พร้อมสมบูรณ์ด้วยคุณสมบัติทั้ง 3 ด้าน คือ

1. คุณภาพจิต ได้แก่ สร้างเสริมจิตใจให้ตั้งงามด้วยคุณธรรมต่างๆ เป็นจิตใจที่สูงประณีต ให้มีเมตตา มีความรัก มีความเป็นมิตร มีความปรารถนาประโยชน์แก่ผู้อื่น มีกรุณาอยากช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์ มีจาคะ มีน้ำใจเพื่อแผ่ โอบอ้อมอารี มีคารวะ ความเคารพ เห็นความสำคัญของผู้อื่นมีความอ่อนโยน กตัญญู ความรู้คุณค่าแห่งการกระทำของผู้อื่น เป็นต้น เหล่านี้เป็นเรื่องของคุณภาพจิต
2. สมรรถภาพจิต หรือความสามารถของจิต เช่น ความมีสติ มีวิริยะ ความเพียรพยายามสู้งาน มีขันติความอดทนและทนทาน มีสมาธิจิตใจแน่วแน่ มีสังกะ มีความจริงจัง เอาจริงเอาจัง มีอธิษฐาน ความคิดเด็ดเดี่ยวต่อความมุ่งหมาย มีความหนักแน่นเข้มแข็งมั่นคงในจิตใจที่จะทำงานให้ได้ผลสมบูรณ์ โดยเฉพาะงานทางปัญญา คือความคิดพิจารณาให้เห็นความจริงแจ่มแจ้งชัดเจน
3. สุขภาพจิต คือ มีจิตที่มีสุขภาพดี มีจิตใจที่เป็นสุข สดชื่น ร่าเริง เบิกบานปลอดโปร่ง สงบ ผ่องใส พร้อมที่จะยิ้มแย้มได้ มีปีติ ความเอิบอิ่มใจ มีปราโมทย์ ความชุ่มชื่นใจ มีปีสัทธา ความผ่อนคลาย ไม่คับข้องขุ่นมัว ไม่หม่นหมอง หดหู่เหี่ยวแห้งหรือโศกเศร้าอะไรต่างๆเหล่านี้ เรียกว่าสุขภาพจิต

จากความหมายที่มีผู้ให้ไว้ข้างต้น สามารถสรุปความหมายของการพัฒนาจิตใจ คือ การปรับเปลี่ยนสภาพจิตใจแก่บุคคล โดยให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่สอนให้มนุษย์ละเว้นความชั่ว กระทำแต่ความดีและมีจิตใจที่ผ่องใส ทำให้จิตใจไม่ฟุ้งซ่าน ไม่สับสน มีสติ มีสมาธิ และเกิดปัญญาหรือความรู้สึกรู้จักคิดในการประกอบกิจการต่าง ๆ ในทางที่ถูกที่ควร และมีความคิดในการแก้ไขปัญหามาต่าง ๆ ที่ตนเองรับผิดชอบอยู่

2.2.2 ความหมายของการทำสมาธิ (Meditation)

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ประยุตโต) (2534: 10) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สมาธิ หมายถึง การฝึกฝนอบรมจิตใจให้สงบแน่วแน่นมั่นคงเพื่อให้เป็นจิตใจที่สามารถทำงานได้ดี โดยเฉพาะในการคิดพิจารณาให้เกิดปัญญา หรือใช้ปัญญาอย่างได้ผล และเป็นจิตใจที่เอื้อต่อการพัฒนาของคุณสมบัติต่างๆ เช่น คุณธรรมทั้งหลายที่เจริญเพิ่มพูนมาจากจิต รวมทั้งจิตใจที่สงบมั่นคงแน่วแน่นั้น จึงอยู่ในภาวะที่พ้นจากการรบกวนของความเศร้าหมอง ความสับสนวุ่นวายต่างๆ จิตจึงปลอดโปร่งเบาสบาย เบิกบานสดชื่นผ่องใสเป็นสุข

พระภิกษุญาณวชิโรดม (แห่จิ่ง ทัดตชีโว) (2545: 15) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สมาธิ คือ อาการที่ใจตั้งมั่นอยู่ในอารมณ์เดียวอย่างต่อเนื่อง หรือ อาการที่ใจหยุดนิ่งแน่วแน่น ไม่ซัดส่ายไปมา เป็นอาการที่ใจสงบรวมเป็นหนึ่งแน่วแน่น มีแต่ความบริสุทธิ์ผ่องใส สว่างไสวผุดขึ้นในใจ จนกระทั่งสามารถเห็นความบริสุทธิ์นั้นด้วยใจตนเอง อันจะก่อให้เกิดทั้งกำลังใจ กำลังขวัญ กำลังปัญญา และความสุขแก่ผู้ปฏิบัติในเวลาเดียวกัน

จากความหมายที่มีผู้ให้ไว้ข้างต้น สามารถสรุปความหมายของคำว่า **การทำสมาธิ (Meditation)** คือ การฝึกทำจิตใจให้สงบ หรือให้เกิดปัญญา โดยที่มิตติรับรู้อยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะทำอิริยาบถอะไรอยู่ ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นผู้มีปัญญาและจิตใจที่บริสุทธิ์สบาย

2.2.3 ประเภทของการทำสมาธิ (Meditation)

หลักการทำสมาธินั้นมีอยู่สองหลักคือ การทำสมาธิเพื่อความสงบ และการทำสมาธิเพื่อให้เกิดปัญญา (พระเทพเวที (ประยุทธ์ ประยุตโต), 2534: 25)

2.2.3.1 สมถกรรมฐาน หมายถึง ความสงบ หรือวิธีทำให้จิตสงบ ได้แก่ วิธีการหรือข้อปฏิบัติใดๆ ในการฝึกอบรมจิตใจให้เกิดความสงบจนถึงขั้นเป็นสมาธิถึงขั้นได้ฌานระดับต่างๆ จุดมุ่งหมายของสมถะคือสมาธิ แต่เป็นสมาธิขั้นสูงที่ทำให้เกิดฌาน ภาวะจิตในฌานนั้นเป็นภาวะที่สุขสงบผ่องใส ไม่มีความเศร้าหมองขุ่นมัว ไม่มีสิ่งรบกวนให้สะดุดหรือติดข้องใดๆ สมถะยังมีผลพลอยได้ที่สืบเนื่องจากฌานนั้นอีก คือ อาจทำให้เกิดความสามารถพิเศษที่เรียกว่า อภิญญา

2.2.3.2 วิปัสสนากรรมฐาน หมายถึง การเห็นแจ้งหรือวิธีทำให้เกิดการเห็นแจ้ง หมายความว่า ข้อปฏิบัติในการฝึกฝนอบรมปัญญา ให้เกิดความเห็นแจ้ง รู้ชัดสิ่งทั้งหลายตรงต่อสภาวะของมัน คือ ให้เข้าใจตามความจริง หรือตามสิ่งที่เหล่านั้นมันเป็นของมันเอง ไม่ใช่เห็นหรือเข้าใจตามที่เรายกให้มันเป็น มีความรู้แจ้งชัดเข้าใจจริง จนถอนความหลงผิดรู้ผิด และยึดติดในสิ่งทั้งหลายได้ ถึงขั้นเปลี่ยนท่าทีต่อโลกและชีวิตเสียใหม่ ทั้งท่าทีแห่งการมอง การรับรู้ การวางจิต และความรู้สึกทั้งหลาย ความรู้ความเข้าใจถูกต้องที่เกิดขึ้นเรื่อยๆ ในระหว่างการปฏิบัตินั้น

เรียกว่า ญาณ ซึ่งมีหลายระดับ ที่สำคัญในขั้นสุดท้ายเรียกว่า วิชชา เป็นภาวะตรงข้ามที่กำจัด อวิชชา คือความหลงผิด ไม่รู้แจ้งไม่รู้อริยให้หมดไป ภาวะจิตที่มีฌานหรือวิชชานั้นเป็นภาวะที่สุขสงบ ผ่องใสและเป็นอิสระ พ้นจากอำนาจครอบงำของกิเลส คือ ไม่ถูกกิเลสบังคับชักจูงไป

2.2.4 จุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการฝึกสมาธิแนวพุทธศาสนา (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2547: 21-25)

2.2.4.1 ประโยชน์ที่เป็นจุดหมายหรืออุดมคติทางศาสนา ประโยชน์ที่เป็นความมุ่งหมาย ที่แท้จริงของสมาธิตามหลักพุทธศาสนา คือ เป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งแห่งการปฏิบัติเพื่อ บรรลุจุดหมายสูงสุดอันได้แก่ ความหลุดพ้นจากกิเลสและทุกข์ทั้งปวง

2.2.4.1.1 ประโยชน์ที่ตรงแท้ของข้อนี้คือ การเตรียมจิตให้พร้อมที่จะใช้ ปัญญาพิจารณาให้รู้แจ้งสภาวะธรรมตามความเป็นจริง เรียกตามศัพท์ว่า เป็นบาทแห่งวิปัสสนา ซึ่งจะนำไปสู่วิชาและวิมุตติในที่สุด

2.2.4.1.2 ประโยชน์ที่รองลงมาแม้จะไม่ถือว่าเป็นจุดหมายที่แท้จริง คือ การบรรลภาวะที่จิตหลุดพ้นจากกิเลสชั่วคราว ที่เรียกว่า เจโตวิมุตติประเภทยังไม่เด็ดขาด กล่าวคือ หลุดพ้นจากกิเลสด้วยอำนาจพลังจิต โดยเฉพาะด้วยกำลังของฌาน กิเลสถูกกำลังสมาธิกดข่มหรือ ทัพไว้ตลอดเวลาที่อยู่ในสมาธินั้น เรียกเป็นศัพท์ว่า วิกขัมภณะวิมุตติ

2.2.4.2 ประโยชน์ในด้านการสร้างความสามารถพิเศษเหนือสามัญวิสัย ที่เป็นผลสำเร็จอย่างสูงในทางจิต หรือเรียกสั้นๆว่า ประโยชน์ในด้านอภิญา ได้แก่ การใช้สมาธิระดับ ฌานสมาบัติเป็นฐาน ทำให้เกิดฤทธิ์และอภิญญาชั้นโลกีย์อย่างอื่น ๆ คือ หูทิพย์ ตาทิพย์ ทายใจคน อื่นได้ ระลึกชาติได้ จำพวกที่ปัจจุบันเรียกว่า ESP (Extrasensory Perception)

2.2.4.3 ประโยชน์ในด้านสุขภาพจิตและการพัฒนาบุคลิกภาพ เช่น ทำให้เป็นผู้มี จิตใจเข้มแข็ง หนักแน่น มั่นคง สงบ เยือกเย็น สุขภาพ นุ่มนวล สดชื่น ผ่องใส กระฉับกระเฉง กระปรี้กระเปร่า เบิกบาน สง่างาม มีเมตตากรุณา มองดูรู้จักตนเองและผู้อื่นตามความเป็นจริง เตรียมจิตใจให้อยู่ในสภาพพร้อมและง่ายต่อการปลูกฝังคุณธรรมต่างๆ และเสริมสร้างนิสัยที่ดี รู้จักทำ ใจให้สงบและสะกดยั้งผ่อนเบาความทุกข์ที่เกิดขึ้นในใจได้ เรียกอย่างสมัยใหม่ว่า ความมั่นคงทาง อารมณ์ และมีภูมิคุ้มกันโรคทางจิต

2.2.4.4 ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

2.2.4.4.1 ใช้ช่วยทำให้จิตใจผ่อนคลาย หายเครียด เกิดความสงบ ยิ่งหยุด จากความกตัญญูวิตกกังวล เป็นเครื่องผ่อนคลาย ให้ใจสบายและมีความสุข

2.2.4.4.2 เป็นเครื่องเสริมประสิทธิภาพในการทำงาน การเล่าเรียน และการทำกิจทุกอย่าง เพราะจิตเป็นสมาธิ ย่อมช่วยให้เรียน ให้คิด ให้ทำงานได้ผลดีกรงานก็เป็นไปโดยรอบคอบไม่ผิดพลาด และป้องกันอุบัติเหตุได้ดี

2.2.4.4.3 ช่วยเสริมสุขภาพกายและใช้แก้ไขโรคได้ ร่างกายกับจิตใจอาศัยกันและมีอิทธิพลต่อกัน ปุณฺณท้าวไปเมื่อกายไม่สบายจิตใจก็พลอยอ่อนแอ เศร้าหมอง ขุ่นมัว ครั้นเสียใจไม่มีกำลังใจก็ยิ่งซ้ำให้โรคทางกายนั้นทรุดหนักลงไปอีก แม้ในเวลาที่ยังป่วยเป็นปกติ พอประสบเรื่องราวให้เสียใจรุนแรง ก็ล้มป่วยเจ็บไข้ไปได้ ส่วนผู้ที่มีจิตใจแข็งแรงสมบูรณ์เมื่อเจ็บกายก็สบายอยู่แค่กายเท่านั้น จิตใจไม่พลอยป่วยไปด้วย ยิ่งกว่านั้นกลับใช้ใจที่สบายมีกำลังจิตเข้มแข็งนั้นหันกลับมาส่งอิทธิพลบรรเทาหรือผ่อนเบาโรคทางกายได้อีกด้วย อาจทำให้โรคหายง่ายและไวขึ้น หรือแม้แต่ใช้กำลังสมาธิระงับทุกขเวทนาทางกายไว้ก็ได้ ในด้านดี ผู้มีจิตใจผ่องใสเบิกบาน ย่อมช่วยให้กายอบอุ่นผิวพรรณผ่องใส สุขภาพกายดี เป็นภูมิต้านทานโรคไปในตัว ความสัมพันธ์มีผลต่ออัตราส่วนของความต้องการและการเผาผลาญใช้พลังงานของร่างกายด้วย เช่น จิตใจที่สบายผ่องใสสดชื่นเบิกบานนั้น ต้องการอาหารน้อยลง ในการที่จะทำให้อาหารสมบูรณ์ผ่องใส ไม่เฉพาะจิตใจดี ช่วยเสริมให้สุขภาพกายดีเท่านั้น โรคภัยหลายอย่างเป็นเรื่องของจิตสัมพันธ์เกิดจากความแปรปรวนทางจิตใจ เช่น ความมักโกรธบ้าง ความกุ่มกวมบ้าง ทำให้เกิดโรคปวดศีรษะบางอย่าง หรือโรคแผลในกระเพาะอาหารอาจเกิดได้เป็นต้น

2.2.5 หลักการปฏิบัติธรรม

การพัฒนาตนตามหลักของพระพุทธศาสนาจึงเป็นการปฏิบัติตามพระธรรมวินัย อันเป็นหลักเบื้องต้น คือ ไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) เป็นข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับศึกษา ฝึกหัดอบรม กาย วาจา จิตใจ และปัญญาให้ยิ่งขึ้นไป ถือว่าเป็นระบบการศึกษาที่ทำให้บุคคลพัฒนาอย่างมีบูรณาการและมีการพัฒนาอย่างมีคุณภาพดังนี้

1) ศีล เป็นหลักความประพฤติเบื้องต้นของบุคคลในสังคม เป็นหลักปฏิบัติเพื่อควบคุมกาย วาจา เพื่อความประพฤติดีประพฤติชอบ ไม่ก่อปัญหาหรือนำความเดือดร้อนมาสู่ตนเองหรือสังคม

2) สมาธิ เป็นการฝึกฝน อบรมจิต ให้จิตอยู่ในลักษณะที่พร้อมสำคัญการทำกิจการงานใดๆ ก็ตาม ซึ่งทำให้จิตมีสมรรถภาพ เพื่อการปฏิบัติต่อสิ่งนั้นอย่างที่สุด การฝึกฝนจิตอย่างถูกต้องเป็นรากฐานให้เกิดการเจริญปัญญา ซึ่งในที่สุดก็เป็นไปเพื่อพระนิพพานนั่นเอง

3) ปัญญา เป็นการฝึกฝนอบรมให้เกิดความเข้าใจ และความเห็นแจ้งในสภาพธรรมทั้งหลายทั้งปวงตามที่เป็นจริง ในข้อนี้ทางพระพุทธศาสนา หมายถึง การที่ผู้ปฏิบัติ ได้พิจารณาสภาพความเป็นจริงของชีวิต จนรู้เท่าทันสภาพของธรรมทั้งหลายว่าไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา จนเกิดความเบื่อหน่ายคลายกำหนด เกิดความปรารถนา เพื่อหลุดพ้นทุกข์และเพื่อพระนิพพาน

พระพุทธศาสนาเน้นการพัฒนาคุณสมบัติที่อยู่ภายในบุคคล โดยที่แต่ละคนต้องลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ด้วยการหมั่นศึกษาและฝึกฝนอบรมตนเองอยู่เสมอ พระพุทธศาสนาเชื่อในศักยภาพของมนุษย์ว่าเป็นสัตว์ที่ฝึกได้และสรรเสริญผู้ที่ฝึกตนเอง ดังจะเห็นได้จาก พุทธประวัติเกี่ยวกับการฝึกตนของพระพุทธเจ้าและพระสาวก โดยเฉพาะพระพุทธองค์นั้น ได้ทรงบำเพ็ญบารมีในอดีตชาติเป็นเวลา 4 อสงไขย 1 แสนกัลป์ ได้เสวยชาติเป็นทั้งสัตว์เดรัจฉาน เป็นมนุษย์และเทวดาในภพภูมิต่างๆ จนกระทั่งได้ตรัสรู้อนุตตรสัมมานาสัมโพธิญาณ เป็นสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในที่สุด จึงถือได้ว่า พระพุทธศาสนา เป็นศาสนาแห่งการพัฒนาตนเองอย่างแท้จริง (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2542: 7-16)

2.2.5.1 การสมาทานศีล

2.2.5.1.1 ศีล 5 หรือ เบญจศีล (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2546:

238)

(ความประพฤติชอบทางกายและวาจา, การรักษากายวาจาให้เรียบร้อย, การรักษapakติตามระเบียบวินัย, ข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่ว, การควบคุมตนให้ตั้งอยู่ในความไม่เบียดเบียน — the Five Precepts; rules of morality)

1. ปาณาติปาตา เวรมณี (เว้นจากการปลงชีวิต, เว้นจากการฆ่าการประทุษร้ายกัน — to abstain from killing)
2. อทินนาทานา เวรมณี (เว้นจากการถือเอาของที่เขามิได้ให้, เว้นจากการลัก โกง ละเมิดกรรมสิทธิ์ ทำลายทรัพย์สิน — to abstain from stealing)
3. กามสุมิจจาจารา เวรมณี (เว้นจากการประพฤติผิดในกาม, เว้นจากการล่วงละเมิดสิ่งที่ผู้อื่นรักใคร่หวงแหน — to abstain from sexual misconduct)
4. มุสาวาทา เวรมณี (เว้นจากการพูดเท็จ โกหก หลอกลวง — to abstain from false speech)
5. สุราเมรัยมาทภูฐานา เวรมณี (เว้นจากน้ำเมา คือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท, เว้นจากสิ่งเสพติดให้โทษ — to abstain from intoxicants causing heedlessness)

ศีล 5 ข้อนี ในบาลีชั้นเดิมส่วนมากเรียกว่า สิกขาบท 5 (ข้อปฏิบัติในการฝึกตน — training rules)

บ้าง ธรรม 5 บ้าง เมื่อปฏิบัติได้ตามนี้ ก็ชื่อว่าเป็นผู้มีศีล คือเป็นเบื้องต้นที่จัดว่าเป็นผู้มีศีล (virtuous) คำว่า เบญจศีล ที่มานิพนธ์ไตรปิฎก ปรากรฎในคัมภีร์ชั้นอุปทาน และพุทธวงศ์ ต่อมาในสมัยหลัง มีชื่อเรียกเพิ่มขึ้นว่าเป็น นิจศีล (ศีลที่ควรหัดรักษาคือประจำ — virtues to be observed uninterruptedly) บ้าง ว่าเป็น มนุษยธรรม (ธรรมของมนุษย์หรือธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์ — virtues of man) บ้าง

2.2.5.1.2 คีล 8 หรือ อัฐศีล (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2546: 240-241)

(การรักษาระเบียบทางกายวาจา, ข้อปฏิบัติในการฝึกหัดกายวาจาให้ยิ่งขึ้นไป - the Eight Precepts; training rules)

1. ปาณาติปาตา เวรมณี (เว้นจากการทำชีวิตสัตว์ให้ตกลงไป - to abstain from taking life)
 2. อทินนาทานา เวรมณี (เว้นจากการถือเอาของที่เขามิได้ให้ด้วยอาการแห่งขโมย - to abstain from taking what is not given)
 3. อพฺรหฺมจริยา เวรมณี (เว้นจากกรรมอันมิใช่พรหมจรรย์, เว้นจากการประพฤติดิศพรหมจรรย์ คือร่วมประเวณี - to abstain from unchastity)
 4. มุสาวาทา เวรมณี (เว้นจากการพูดเท็จ - to abstain from false speech)
 5. สุราเมรยมชฺชปมาทภูฏานา เวรมณี (เว้นจากน้ำเมา คือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท - to abstain from intoxicants causing heedlessness)
 6. วิกาลโภชนา เวรมณี (เว้นจากการบริโภคอาหารในเวลาวิกาล คือตั้งแต่เที่ยงแล้วไปจนถึงรุ่งอรุณของวันใหม่ - to abstain from untimely eating)
 7. นจฺจคีตวาทิตวิสูกทสุสนมालาคนฺชวิเลปนธารณมณฺฑนวิภูสนภูฏานา เวรมณี (เว้นจากการฟ้อนรำ ขับร้อง บรรเลงดนตรี ดูการละเล่นอันเป็นข้าศึกต่อพรหมจรรย์ การทัดทรงดอกไม้ ของหอม และเครื่องลูบไล้ ซึ่งใช้เป็นเครื่องประดับตกแต่ง - to abstain from dancing, singing, music and unseemly shows, from wearing garlands, smartening with scents, and embellishment with unguents)
 8. อุจฺจาสนมมหาสนา เวรมณี (เว้นจากที่นอนอันสูงใหญ่หรูหราฟุ่มเฟือย - to abstain from the use of high and large luxurious couches)
- คำสมาทาน ให้เติม ลิกฺขาบท สมาทียามิ ต่อท้ายทุกข้อ แปลเพิ่มว่า “ข้าพเจ้าขอสมาทานลิกขาบทคือเจตนางดเว้นจาก ... หรือ ข้าพเจ้าขอถือข้อปฏิบัติในการฝึกฝนตนเพื่องดเว้นจาก ...”
- ศีล 8 นี้ สมาทานรักษาพิเศษในวันอุโบสถ เรียกว่า อุโบสถ (the Observances) หรือ อุโบสถศีล (precepts to be observed on the Observance Day)
- ศีล 8 ทั้งอาชีวะ หรือ อาชีวะอัฐมกศีล (ศีลมีอาชีวะเป็นคำรบ 8, หลักความประพฤดิรวมทั้งอาชีวะที่บริสุทธิ์ด้วยเป็นข้อที่ 8 - virtue having livelihood as eight; the set of eight precepts of which pure livelihood is the eighth)

1. - 7. ตรงกับ กุศลกรรมบถ 7 ข้อต้น (กายกรรม 3 วจีกรรม 4)
8. สัมมาอาชีวะ

อาชีวัญญวมกศีลนี้ เป็นศีลส่วนอาทิพรหมจรรย์ คือ เป็นหลักความประพฤติเบื้องต้นของพรหมจรรย์ กล่าวคือ มรรค เป็นสิ่งที่ต้องประพฤติให้บริสุทธิ์ในขั้นต้นของการดำเนินตามอริยอัฏฐังคิกมรรค

ว่าโดยสาระ อาชีวัญญวมกศีล ก็คือ องค์มรรค 3 ข้อ ในหมวดศีล คือข้อที่ 3, 4, 5 ได้แก่ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ นั่นเอง

2.2.6 แนวทางการปฏิบัติแบบสติปัฏฐาน 4 (พอง ยุบ)

คำว่า “สติปัฏฐาน” มาจากสติ แปลว่าการระลึกรู้ ปัฏฐาน คือ การเข้าไปตั้งไว้ สติปัฏฐาน หมายถึงการระลึกที่เข้าไปตั้งไว้ในกองรูป เวทนา จิต และสภาวะธรรม อีกนัยหนึ่งหมายถึงการระลึกอย่างมั่นคงในกองรูป เวทนา จิต และสภาวะธรรม (พระโสภณมหาเถระ(มหาสิสยาตอ), 2547: 10)

คำว่า “สติปัฏฐาน” มีความหมาย 3 ประการคือ (พระโสภณมหาเถระ(มหาสิสยาตอ), 2547:10)

1. ที่ตั้งของสติ หมายถึงอารมณ์ของสติ 4 ประเภท อันได้แก่ กองรูป เวทนา จิต และสภาวะธรรม
2. สภาวะที่พึงตั้งไว้ด้วยสติ หมายถึงการลวงความยินดีในร้าย
3. สติที่เข้าไปตั้งไว้ หรือสติที่ตั้งไว้มั่น

สติปัฏฐาน แปลว่า ที่ตั้งของสติ หรือการที่สติเข้าไปตั้งอยู่ คือมีสติกำกับอยู่ ว่าโดยหลักการก็คือ การใช้สติ หรือ วิธีปฏิบัติเพื่อใช้สติให้บังเกิดผลดีที่สุด การเจริญสติปัฏฐานนี้ เป็นวิธีปฏิบัติธรรมที่นิยมกันมาก และยกย่องนับถือกันอย่างสูง ถือว่ามีความพร้อมทั้งสมถะและวิปัสสนาในตัว ผู้ปฏิบัติอาจเจริญสมถะจนได้มาน หรือจะอาศัยสมาธิเพียงขั้นต้น ๆ เท่าที่จำเป็นมาประกอบ เจริญวิปัสสนาเป็นตัวนำตามแนวสติปัฏฐานนี้ ไปจนถึงที่สุดก็ได้ วิปัสสนาเป็นหลักปฏิบัติสำคัญในพระพุทธศาสนา การศึกษาในเรื่องสติปัฏฐาน จะช่วยให้เกิดความเข้าใจในความหมายของวิปัสสนาดีขึ้น ทั้งในแง่สาระสำคัญ ขอบเขตความกว้างขวาง และความยืดหยุ่นในการปฏิบัติ ตลอดจนโอกาสที่จะฝึกฝนปฏิบัติ โดยสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของคนทั่วไป ว่าเป็นไปได้และมีประโยชน์เพียงใด เป็นต้น (พระมหาไสว ญาณวีโร, 2539: 19-23)

ประโยชน์ของการกำหนดว่าหนอ (พระอาจารย์ทอง สิริมงคลโล, 2548: 24)

- 1.) เป็นการเพิ่มกำลังให้แก่ขณิกสมาธิ คือถ้ากำหนดเพียงพองยุบ คำบริกรรมกับอาการไม่พอดีกันขณะกำหนดคำว่าพอง อาการพองยังไม่หมด แต่คำบริกรรมหมดแล้ว ทำให้จิตพุ่งออกไปข้างนอก ถ้าใส่คำว่าหนอก็จะพอดีกับอาการ ทำให้การบริกรรมมีกำลัง

2.) คำว่า หนอ จะกำหนดเมื่อกิริยาอาการนั้นๆสิ้นสุดลงแล้ว และไม่ต้องว่ายาว เช่น ขว้าง หนอ จะกำหนดหนอได้ก็ต่อเมื่ออาการอย่างหมดไปแล้วเท่านั้น เป็นการค้นรูป ค้นนาม

3.) ช่วยให้คำบริกรรมเป็นไปพร้อมกับอาการของกายและจิต คือเริ่มต้นและจบลงพร้อมกัน กับอาการ จึงจะเรียกว่า กำหนดได้ปัจจุบัน

4.) เพื่อเป็นการแยกอุปนามให้ออกจากกันได้ชัดเจน คือ แยกเป็นตอนๆไป

1. กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน หมายถึง การพิจารณากาย การมีสติติดตามดูกายเนื่อง ๆ กายเป็นสิ่งปราศจากจิต หมายความว่า กายนั้นไม่มีการรู้อารมณ์และไม่สามารถจะรับรู้อารมณ์ใด ๆ ได้ การรู้ อารมณ์ต่าง ๆ เป็นหน้าที่จิต (ความรู้สึก นึกคิด) และเจตสิก (อาการของจิต) จิตและเจตสิกรู้อารมณ์ต่าง ๆ ได้ ดังนั้นการมีสติติดตามดูกายเนื่อง ๆ ก็คือ การรู้เห็นกาย ซึ่งพระองค์ตรัสไว้ 3 ประการคือ

1.1 เห็นกายในกาย ภายใน ได้แก่ การรู้เห็นกายของตน

1.2 เห็นกายในกาย ภายนอก ได้แก่ การรู้เห็นกายของบุคคลอื่น

1.3 เห็นกายในกาย ทั้งภายในและภายนอกเนื่อง ๆ ได้แก่ การรู้เห็นทั้งของตนและของ

ผู้อื่น

1.1 การยืนกำหนด (พระอาจารย์ทอง สิริมงคลโล, 2548: 40)

ภาพที่ 2.1 แสดงการยืนกำหนด

ที่มา : คู่มือการเจริญสติปัฏฐานสี่

1.1.1. หลักการปฏิบัติ

ฐิตโธ วา ฐิตมเหติ ปะชานาติ. ยืนอยู่ ก็กำหนดรู้ว่า ข้าพเจ้ายืนอยู่

1.1.2. วิธีการปฏิบัติ

1. ยืนตัวตั้งตรง คอตรง มือไขว้กันไว้ข้างหลัง
2. สืบตาเพียงครั้งเดียว ทอดสายตาไปไกลประมาณ 2-3 เมตร
3. สติระลึกรู้อาการยืน คือร่างกายที่ตั้งตรงกำหนดว่า "ยืนหนอ" 3 ครั้ง
4. ขณะที่บริกรรมในใจว่า "ยืนหนอ" ต้องรู้สึกตัวว่า ตนเองยืนอยู่จริงๆ
5. จิตแนบแน่นกับความรู้สึกถึงอาการตั้งตรงของร่างกาย ควบคู่กับคำบริกรรม

1.1.3. สิ่งที่ต้องเว้นขณะกำหนดอาการยืน

1. ไม่ควรหลับตา หรือสอดสายสายตาเพื่อหาอารมณ์อื่นๆ
2. ไม่ควรก้มจนเกินไป หรือเหงานหน้ามองสิ่งอื่นๆ โดยไม่จำเป็น
3. ไม่กำหนดอาการพอง-ยุบ (เว้นไว้แต่กรณีที่เป็นเท่านั้น)
4. ไม่เพ่งดูสัญญาณบัญญัติส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายโดยเฉพาะ เช่น ปลายเท้า หัวเข่า หน้าท้อง ตรงสะดือ หน้าอก ศีรษะ หน้าผาก ปลายผม เป็นต้น ที่ถูกแล้วควรกำหนดรู้เพียงแต่อาการหรือความรู้สึกตัวขณะที่ยืนอยู่เท่านั้น

1.2 การเดินจงกรม

ภาพที่ 2.2 แสดงการเดินจงกรม

ที่มา : คู่มือการเจริญสติปัฏฐานสี่

ความหมาย การเดินจงกรมไม่ใช่การเดินชมธรรมชาติหรือเดินเพื่อการผ่อนคลายร่างกายหรือจิตใจ แต่การเดินจงกรมหมายถึง การเดิน ไปและเดินกลับอย่างมีสติ เพื่อปรับแต่งอิริยาบถ และอินทรีย์ให้มีความเสมอกัน

1.2.1 หลักการปฏิบัติ

คัจฉัน โท วา คัจฉามีติ ปะชานาติ.

เดินอยู่ก็กำหนดรู้ว่า ข้าพเจ้าเดินอยู่

1.2.2 วิธีปฏิบัติ

1. สายตาเตรียมไว้มองไกลประมาณ 2 - 3 เมตร
2. จิตจดจ่ออยู่ที่อาการเคลื่อนไหวของเท้าตามที่กำหนดรู้
3. กำบังกรรมในใจกับอาการเคลื่อนไหวต้องไปพร้อมกัน
4. ขณะที่เดินอยู่ ถ้ามีสภาวะธรรมอย่างอื่นที่ชัดเจนมากกว่าแทรกเข้ามา ควรหยุดกำหนดอาการเดินชั่วคราว จากนั้นตั้งใจกำหนดอารมณ์ที่แทรกเข้ามา นั้น จนกระทั่งดับไป เสื่อมไป หรือไม่ชัดเจนแล้วจึงค่อยกลับมากำหนดอาการเดิน ต่อไป
5. เดินช้า ๆ แต่อย่าบังคับมาก จิตใจจดจ่อ มีสติกำหนดรู้อย่างต่อเนื่อง

1.2.3 สิ่งที่ต้องระวังขณะเดินจงกรม

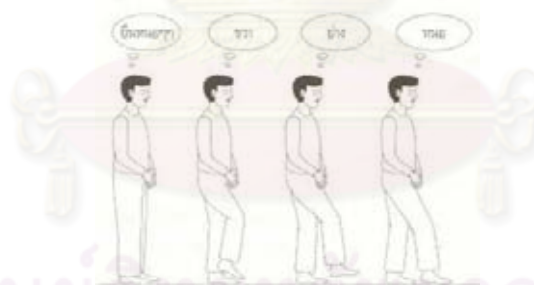
1. ไม่นิยมหลับตา หรือสอดสายสายตาเพื่อหาอารมณ์
2. ไม่ควรก้มมากเกินไป หรือจ้องจนปวดต้นคอ
3. ไม่เชิดหน้า หรือเดินแกว่งแขน
4. ไม่เกร็งเท้าหรือขาจนเกินไปในขณะที่เดิน
5. ไม่บริกรรมสิ่งอื่นๆ ที่ไม่ตรงกับสภาวะของการเดิน
6. ไม่เพ่งสังฐานบัญญัติของเท้า หรือกำหนดพอง-ยุบ

1.2.4 ข้อยกเว้นบางกรณี

1. เดินเร็ว ๆ เพื่อแก้ความง่วง
2. เดินช้ามาก ๆ เพื่อให้จิตเป็นสมาธิและเห็นการเกิดดับชัดเจน
3. ออกเสียงหรือบริกรรมด้วยวาจา เป็นการฝึกให้รู้วิธีปฏิบัติเท่านั้น
4. เดินมองธรรมชาติเพื่อแก้สภาวะบางอย่าง
5. ทำกายบริหารเพื่อการผ่อนคลายเป็นบางครั้ง

วิธีเดินจงกรมระยะที่ 1 (ขว้างหนอ ซ้าย่างหนอ)

ภาพที่ 2.3 แสดงการเดินจงกรมระยะที่ 1

ที่มา : คู่มือการเจริญสติปัฏฐานสี่

ให้กำหนดรู้อาการขึ้นก่อน 3 ครั้ง ตามองไปไกลประมาณ 2 เมตร ลำตัวตั้งตรง คอตรง ลืมตาเพียงครั้งเดียว มือไขว้หลังจากนั้นเอาสติไปจับที่เท้าซ้าย หรือขวาก็ได้แล้วแต่ความถนัด ขณะบริกรรมในใจว่า ขวา จิตจะจดจ่อที่เท้าขวา เข่างอนิดหนอยอยู่ในท่าเตรียมพร้อมที่จะเดิน ไม่นิยมยกเท้า เพราะจะไปช้ำกับระยะต่อไป ขณะบริกรรมในใจว่า ข้างเท้าต้องเคลื่อนที่ไปข้างหน้า ขาและเข่าตรง ขณะบริกรรมในใจว่า หนอ เท้าต้องหยุดการเคลื่อนที่โดยทันที ขณะที่เท้าเคลื่อนที่ไปข้างหน้า น้ำหนักตัวจะถูกถ่ายเทไปยังเท้าอีกข้างหนึ่งซึ่งอยู่ตรงกันข้าม เช่น ขว้างหนอ การรับน้ำหนักจะอยู่ที่เท้าด้านซ้าย ในขณะที่เท้าซ้ายเคลื่อนไป น้ำหนักจะอยู่ที่เท้าด้านขวา ส่วนของการเดินในระยะต่อไป การถ่ายเทน้ำหนักตัวก็มีลักษณะเหมือนกัน

ในที่นี้นักปฏิบัติไม่ต้องแยกคำบริกรรมเป็น 3 ช่วง เช่น ขวา, ย่าง, หนอ เพราะจะทำให้ไปซ้ำกับกา
 เดินในระยะที่ 3 คำบริกรรมต้องเนื่องกันไป จนการเคลื่อนที่ไปของเท้าสิ้นสุดลง การเดินในระยะนี้
 จะเกิดการผ่อนคลายได้ดี และใกล้เคียงธรรมชาติมากที่สุด อย่าพยายามบังคับให้ช้าหรือเร็ว
 จนเกินไป เพราะจะทำให้เกิดอาการปวดศีรษะ เกร็ง ตึง และเครียดมากจนเกินไป การเดินในระยะนี้
 จะไม่ช้ามากนัก เพราะเป็นการกำหนดรู้เพียงอาการเคลื่อนไหวของเท้าเท่านั้น ถ้าบังคับมาก
 จนเกินไป อาจจะไม่ส่งผลดีแก่นักปฏิบัติเท่าที่ควร

การเดินในระยะนี้จะมีความรู้สึกผ่อนคลายค่อนข้างมาก ถ้าเดินแล้วเครียดหรือรู้สึกกดดันมากควร
 จะพิจารณา หรือเฝ้าสังเกตดูให้ดูว่าเกิดจากสาเหตุใด เช่น จ้องมากเกินไป ฟุ้งมากเกินไป บังคับการ
 เดินให้ช้าเกินสภาพความเป็นจริง เพื่อสนองความต้องการของตน หรืออยากให้ได้ให้เป็นตามที่
 วิทยาสนาจารย์แนะนำมากเกินไป ซึ่งในความเป็นจริงแล้วมันไม่สอดคล้องกับสภาพความจริงที่
 ปราบกฏอยู่เฉพาะหน้า ประเด็นเหล่านี้ อาจเป็นสาเหตุทำให้เกิดความเครียดหรือกดดัน เมื่อทราบแล้ว
 ค่อยๆ แก่ใจ ผ่อนคลายความรู้สึกเหล่านั้น พยายามกำหนดให้ใกล้เคียงกับธรรมชาติของแต่ละ
 บุคคล จะทำให้การปฏิบัติของท่านก้าวหน้าและดียิ่งขึ้น

การเดินในจังหวะที่ 1 อาจใช้เวลานานหลายวัน ไม่ใช่เพียงวันเดียวอย่างที่บางท่านเข้าใจ การขึ้น
 หรือเพิ่มระยะใหม่จริงๆ แล้วต้องคำนึงถึงสภาวะญาณที่หยั่งรู้นามตามความเป็นจริงคือ สามารถ
 แยกรูป-นามออกจากกันได้ (นามรูปปริเฉทญาณ) อย่างชัดเจน จึงจะเพิ่มระยะของการเดินและการ
 กำหนดให้ เพื่อต้องการให้นักปฏิบัติเข้าใจในวิธีปฏิบัติจากนั้นก็นำไปปฏิบัติกันเอง โดยพยายามบ่ม
 เพาะสติปัญญากันไปเรื่อยๆ บ่อยๆ ซ้ำๆ ต่อเนื่องจนกระทั่งเกิดญาณหยั่งรู้ด้วยตนเองอย่างชัดเจน จึง
 ค่อยเพิ่มระยะในการเดินต่อไป เพื่อมิให้เกิดข้อผิดพลาดวิทยาสนาจารย์จะต้องตรวจสอบด้วยการ
 ซักถามอย่างละเอียด และนักปฏิบัติก็ต้องตอบตามความเป็นจริงในขณะที่ปฏิบัติ ห้ามจำจากหนังสือ
 หรือจากผู้อื่นมาตอบ ถ้าเป็นเช่นนี้ชื่อว่าไม่รักษาประโยชน์ตน โอกาสในการบรรลุธรรมของท่านก็
 จะน้อยลงไป ใส่ใจสักนิด อย่าทำผิดด้วยการ โทกตนเอง

วิธีเดินจงกรมระยะที่ 2 (ยกหนอ เหยียบหนอ)

ศูนย์วิทยุพุทธพยากรณ์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 2.4 แสดงการเดินจงกรมระยะที่ 2

ที่มา : คู่มือการเจริญสติปัฏฐานสี่

เมื่อกำหนดอาการขึ้น และต้นจิต คือ อยากเดินเสร็จเรียบร้อยแล้ว เอาจิตไปกำหนดอาการยกของเท้าซ้ายหรือขวาก็ได้ ในขณะที่เท้ายกขึ้นกำหนดว่า “ยกหนอ” การกำหนดหนอนั้นให้พร้อมกับการสิ้นสุดลงของการยก ข้อสำคัญไม่ควรที่จะยกเท้าสูงจนกระทั่งเลยข้อเท้าขึ้นไป หรือก้าวเท้ายาวจนเกินไป ขณะปล่อยเท้าลงวางแนบกับพื้นกำหนดว่า “เหยียบหนอ” พร้อมกับการสิ้นสุดของการเหยียบ การเดินในระยะที่ 2 นี้ จุดสำคัญที่ต้องเอาใจใส่อยู่ที่อาการเคลื่อนไหวของการยกและเหยียบ ถึงแม้จะมีความรู้สึกขณะวางเท้าลงเหมือนมีการเคลื่อนไหวไปข้างหน้านิดหน่อย แต่นักปฏิบัติไม่ต้องเอาใจใส่ให้มนสิการแต่เพียงอาการยกและเหยียบเท่านั้น การเดินจงกรมในจังหวะนี้บางท่านมีความรู้สึกว่าอึดอัด ไม่เป็นธรรมชาติวิปัสสนาจารย์บางท่านจึงแนะนำให้ให้นักปฏิบัติผ่านไปเดินในจังหวะที่ 3 ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว ถ้าใส่ใจอย่างระมัดระวัง และแบบคายน (โยนิโสมนสิการ) สักหน่อย ท่านจะค้นพบธรรมชาติอย่างพิเศษของการเดินในระยะนี้ เพราะมีความถี่มาก มีลักษณะของการยืดหยุ่น และผ่อนคลายในขณะที่ยก – เหยียบ ส่วนระยะเวลาของการเดิน ไม่น่าแน่นอนถ้าถือตามหลักเกณฑ์จริง ๆ โยคีจะต้องเกิดญาณหยั่งรู้เหตุปัจจัยของรูป – นาม (ปัจจัยปริคคหญาณ) อย่างชัดเจนเสียก่อน จึงจะเพิ่มจังหวะของการเดินให้ การเดินจงกรมจังหวะนี้ มีสิ่งที่เพิ่มเข้ามาก็คือ การกำหนดรู้ต้นจิต คือคำว่า “อยาก” ในที่นี้มีได้หมายถึงอยากชนิดเป็นตัณหา แต่หมายเอาเจตนาความตั้งใจที่เป็นกุศลในขณะที่เจริญสติปัฏฐาน 4 ซึ่งเป็นการบำเพ็ญเพียร เพื่อละอุปาทานขั้น 5 ส่วนใหญ่นิยมกำหนดก่อนจะเดิน 3 ครั้ง ตัวอย่างเช่น อยากเดินหนอ ๆ จากนั้นจึงเดินจงกรมต่อไป

วิธีเดินจงกรมระยะที่ 3 คำบริกรรม: ยกหนอ อย่างหนอ เหยียบหนอ

ภาพที่ 2.5 แสดงการเดินจงกรมระยะที่ 3

ที่มา : คู่มือการเจริญสติปัฏฐานสี่

วิธีปฏิบัติ

เมื่อนักปฏิบัติกำหนดรู้อาการขึ้นสิ้นสุดลง ให้เอาสติไปจดจ่อที่อาการยกขึ้นของเท้าพร้อมกับกำหนดว่า “ยกหนอ” ลักษณะของการยกเท้าเข้าจะงอเล็กน้อย สิ้นเท้าปลายเท้าจะยกขึ้นพร้อมๆ กัน แต่ไม่สูงจนเลยข้อเท้า จากนั้นให้เคลื่อนเท้าไปข้างหน้าอย่างช้าๆ และกำหนดว่า “ย่างหนอ” การเคลื่อนไปของเท้านั้นไม่ควรยาวจนเกินไป เพราะจะทำให้การทรงตัวไม่ดี ความห่างระหว่างเท้าไม่มากกว่าหนึ่งฝ่าเท้า เพราะถ้าชิดกันเกินไปจะทำให้เกิดอาการชวนเซได้ และน้ำหนักตัวจะไม่สม่ำเสมอ เมื่อสิ้นสุดการก้าวอย่างแล้วให้วางเท้าลงแนบชิดกับพื้นอย่างช้าๆ พร้อมกับการกำหนดรู้ด้วยสติว่า “เหยียบหนอ” หนอนั้นให้กำหนดพร้อมกับการสิ้นสุดของการเหยียบ ไม่ก่อนหรือหลัง นักปฏิบัติที่กำหนดเดินจงกรมจังหวะนี้จะมีประกายแจ่มอยู่อย่างหนึ่งว่า รูป-นามที่ตนเองกำหนดอยู่นี้ มีลักษณะไม่เที่ยง (อนิจจตา) มีลักษณะบ่งชี้อย่างชัดเจนว่าเป็นทุกข์ (ทุกขตา) ทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ หรือทนยากอันเนื่องมาจากสภาพที่ถูกบีบคั้นจากเหตุปัจจัยทั้งภายในและภายนอก เป็นต้น ลักษณะอีกอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นด้วยปัญญาอย่างแท้จริงว่า ไม่ใช่ตัวตัวตน (อนตตตา) บังคับบัญชาไม่ได้ การเดินจงกรมในระยะที่ 3 นี้ นักปฏิบัติจะได้ตระหนักรู้สภาวะลักษณะดังกล่าว

วิธีเดินจงกรมระยะที่ 4 คำบริกรรม : ยกสั้นหนอ ยกหนอ ย่างหนอ เหยียบหนอ

ภาพที่ 2.6 แสดงการเดินจงกรมระยะที่ 4

ที่มา : คู่มือการเจริญสติปัฏฐานสี่

วิธีปฏิบัติ

เมื่อนักปฏิบัติกำหนดรู้อาการขึ้น และกำหนดรู้ต้นจิตว่า “อยากเดินหนอ” 3 ครั้งแล้ว จากนั้นก็เอาใจใส่อาการยกสัน โดยกำหนดว่า “ยกสันหนอ” ลักษณะของการยกสันไม่ควรยกสูงจนเลยข้อเท้าขึ้นไป จากนั้นตามคูอาการเคลื่อนไหวของการยกเท้ากำหนดว่า “ยกหนอ” ลักษณะของการยกเท้าให้กระดกปลายเท้าขึ้นอย่างช้าๆ จากนั้นให้เคลื่อนเท้าไปข้างหน้าอย่างช้าๆ กำหนดว่า “ย่างหนอ” จากนั้นวางเท้าลงสติจดจ่อที่อาการเคลื่อนไหวขณะที่เท้าแนบชิดกับพื้นและสิ้นสุดลง กำหนดว่า “เหยียบหนอ”

วิธีเดินจงกรมระยะที่ 5 คำบริกรรม :ยกสันหนอ ยกหนอ ย่างหนอ ลงหนอ ถูกหนอ

ภาพที่ 2.7 แสดงการเดินจงกรมระยะที่ 5

ที่มา : คู่มือการเจริญสติปัฏฐานสี่

วิธีปฏิบัติ

เมื่อนักปฏิบัติกำหนดรู้อาการขึ้นและต้นจิต 3 ครั้งแล้ว จากนั้นกำหนดรู้อาการยกขึ้นของสันเท้า เขาจะงอนิดหน่อย โดยตั้งใจเอาสติกำหนดรู้ที่อาการยกสันว่า “ยกสันหนอ” พยายามกำหนดให้ทันกับอาการเคลื่อนไหว อย่าให้ก่อนหรือหลัง จากนั้นค่อยๆ กระดกปลายเท้าขึ้นอย่างช้าๆ กำหนดอาการเคลื่อนไหวนั้นว่า “ยกหนอ” เมื่อการยกสิ้นสุดลง ให้เคลื่อนเท้าไปข้างหน้าจิตจดจ่อที่อาการเคลื่อนไปข้างหน้าอย่างเชื่องช้านั้นกำหนดว่า “ย่างหนอ” เสร็จแล้วค่อยๆ ปลดปล่อยเท้าลงไปเล็กน้อยแต่ยังไม่ถูกพื้น โดยเท้าจะขนานกับพื้น ในขณะที่เท้าเคลื่อนที่ลงไปกำหนดว่า “ลงหนอ” จากนั้นวางเท้าแนบกับพื้นพร้อมกับกำหนดว่า “ถูกหนอ” ให้พอดีกันไม่ให้ถูกก่อนหรือหลังเพราะจะไม่ได้สมาธิหรือทันปัจจุบัน

วิธีเดินจงกรมระยะที่ 6 (ยกสันหนอ ยกหนอ ย่างหนอ ลงหนอ ถูกหนอ กดหนอ)

ภาพที่ 2.8 แสดงการเดินจงกรมระยะที่ 6

ที่มา : คู่มือการเจริญสติปัฏฐานสี่

เมื่อกำหนดรู้อาการขึ้นและตื้นจิดเป็นที่เรียบร้อยแล้ว นักปฏิบัติก็ตั้งใจจดจ่อที่อาการยกส้นขึ้นอย่างช้าๆ พร้อมกับกำหนดว่า “ยกส้นหนอ” จากนั้นกำหนดรู้อาการเคลื่อนไหวของปลายเท้าที่ขึ้นอย่างช้าๆ กำหนดว่า “ยกหนอ” เมื่อเคลื่อนเท้าไปข้างหน้ากำหนดว่า “ย่างหนอ” ต่อจากนั้นกำหนดรู้อาการปล่อยเท้าลงอย่างช้าๆ กำหนดว่า “ลงหนอ” หยุดนิตหนึ่งเท้าจะขนานกับพื้นแต่ยังไม่ถูกพื้น จากนั้นให้กำหนดรู้อาการเคลื่อนไหวของปลายเท้าที่ค่อยๆ เคลื่อนลง ไปจนกระทั่งถูกพื้นแต่ส้นเท้ายังไม่ถูกพื้นกำหนดว่า “ถูกหนอ” ต่อไปก็ให้เอาสติไปจนจ่อที่อาการเคลื่อนไหวของส้นเท้าที่ค่อยปล่อยลงไปอย่างเชื่องช้า จนกระทั่งถึงพื้นพร้อมกับกำหนดว่า “กดหนอ” หรือจะปล่อยเท้าลงอย่างช้าๆ จนถูกพื้น โดยกำหนดว่า “ถูกหนอ” ขณะที่กดเท้าลงไปที่พื้นให้กำหนดอาการกดพร้อมกับบริกรรมว่า “กดหนอ” ดังนี้

1.3 การนั่งกำหนด (พระอาจารย์ทอง สิริมงคล โท, 2548: 60-73)

ภาพที่ 2.9 แสดงการนั่งกำหนด

ที่มา : คู่มือการเจริญสติปัฏฐานสี่

การนั่งกำหนด 2 ระยะ และวิธีปฏิบัติ

คำบริกรรม 1 พองหนอ, 2 ยุบหนอ

นักปฏิบัติจึงเลือกนั่งสมาธิในท่าที่ตนเองถนัด (เรียงขา ขาทับกัน ขัดสมาธิเพชร) จากนั้นให้วางมือซ้อนกันนิ้วหัวแม่มือจะชิดกันก็ได้ ยึดกายให้ตั้งตรง อย่ายึดมากจนรู้สึกว่าการพยายามให้ผ่อนคลายหลับตาลงเบาๆ จากนั้นให้กำหนดรู้อาการพอง – ยุบ บริกรรมในใจว่า พองหนอ สติต้องตามระลึกรู้ อาการตั้งแต่ท้องเริ่มพอง ขณะอาการพองตั้งอยู่ ขณะที่พองหายไป ยุบหนอก็ให้กำหนดตั้งแต่เริ่มยุบ

ขณะอาการยุบตั้งอยู่ และยุบหายไป คำบริการและอาการพอง – ยุบต้องตรงกันอย่างสอดคล้อง ไม่ใช่พอง – ยุบหายไปแล้วจึงค่อยบริการตามหลัง หรือพอง – ยุบยังไม่ปรากฏก็บริการไปก่อน เสียแล้ว ส่วนหนอนั้นบริการต่อท้ายเมื่ออาการนั้นๆสิ้นสุดลงพร้อมกัน หมายถึง สำหรับนักปฏิบัติที่กำหนดอาการพองยุบได้ยากแนะนำให้กำหนด อาการนั่งหนอ อาการถูกหนอ ซึ่งจัดเป็นการนั่งกำหนด 2 ระยะเช่นกัน

การนั่ง 3 ระยะ และวิธีปฏิบัติ

คำบริการ 1 พองหนอ, 2 ยุบหนอ, 3 นั่งหนอ

นักปฏิบัติที่สามารถกำหนดอาการพอง – ยุบ 2 ระยะ ได้ชัดเจนแล้ว และมีสถานะที่ถือต่อการเพิ่มระยะของการนั่ง เช่นขณะที่กำหนดอาการยุบหนอนั้นอาการพองค่อยๆ ปรากฏขึ้นมาอย่างช้าๆ จนทำให้เกิดช่องว่างหรือมีที่ห่างพอจะใส่คำกำหนดว่า “นั่งหนอ” ได้ การใส่คำบริการ นั่งหนอ ต้องกำหนดให้เร็วขึ้นนิดหน่อยก่อนที่อาการพองจะปรากฏขึ้นมา ถ้าอาการพองปรากฏขึ้นมาแล้วจะใส่คำบริการว่านั่งหนอไม่ได้

ข้อควรระวัง บางท่านไม่เข้าใจก็ไปบังคับไม่ให้ท้องพอง ซึ่งเป็นการฝืนสภาวะความเป็นจริงจะทำให้รู้สึกแน่นอึดอัด หายใจลำบากและเหนื่อยมาก จริงๆ แล้วเมื่อสภาวะของสมาธิถึงแล้วจะมีช่องว่างพอเพียงที่จะใส่คำบริการได้ การกำหนดอาการนั่งหนอให้กำหนดเพียงรู้อาการนั่งเท่านั้น (อาการของกายท่อนล่างสู้อ กายท่อนบนตั้งตรง) ความรู้สึกตัวว่านั่งอยู่ชั่วแวบเดียว ไม่ต้องถูกที่ใดๆ เลย

การนั่งกำหนด 4 ระยะ และวิธีปฏิบัติ

คำบริการ 1 พองหนอ, 2 ยุบหนอ, 3 นั่งหนอ, 4 ถูกหนอ

นักปฏิบัติที่ผ่านการกำหนดพอง - ยุบ 3 ระยะมาแล้ว ถ้าช่องว่างหรือยังมีที่ห่างมากพอที่จะเติมคำบริการว่าถูกหนอได้อีก ก่อนที่อาการพองจะปรากฏขึ้นมาก็ให้เพิ่มคำบริการนี้เข้าไปจะได้พอดีกัน การกำหนด ถูกหนอ ให้กำหนดอาการถูกหนอที่ ก้นย้อยทางขวา โดยให้กำหนดรู้เพียงอาการถูกต้องสัมผัสเพียงด้านเดียวก่อน เพราะถ้ากำหนดทั้งสองด้านอาจจะทำให้สับสนหรือเกิดอาการมึนงงได้ เมื่อมีสภาวะที่เกื้อกูลและเหมาะสมแล้ว จึงจะให้กำหนดย้ายถูกอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งวิปัสสนาจารย์จะเป็นผู้แนะนำวิธีกำหนดแก่นักปฏิบัติเอง

1.4 การนอนกำหนด(พระอาจารย์ทอง สิริมงคลโล, 2548: 71-77)

1.4.1 หลักการปฏิบัติ

สหายาโน วา สหายาโนมหิติ ปะชานาติ.

นอนอยู่ก็กำหนดรู้ว่า ข้าพเจ้านอนอยู่

1.4.2 วิธีการปฏิบัติ

1. มีสติสัมปชัญญะกำหนดรู้ในอาการเคลื่อนไหวของร่างกาย
2. ขณะเอนกายลง เพื่อจะนอนพึงกำหนดว่า “เอนหนอ ๆ ๆ”

3. ขณะที่ข้อศอก ตะโพก แผ่นหลัง ศีรษะหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายสัมผัสพื้น พึงกำหนดทันทีว่า “ถูกหนอๆ ะ”
4. ขณะที่นอนแบบตะแคงขวาหรือหงายขนานราบกับพื้นพึงกำหนดไว้ในใจว่า “นอนหนอๆ”
5. เมื่อนอนลงไปเรียบร้อยแล้ว พึงหลับตาและเริ่มกำหนดคือเอาจิตไปจดจ่อที่อาการเคลื่อนไหว ขึ้นลงของท้องขณะท้องพองขึ้น กำหนด ว่า “พองหนอๆ ะ” ขณะใดท้องแฟบลงกำหนดว่า “ยุบหนอ” ขณะใดท้องพองขึ้นก็กำหนดว่า “พองหนอ” หรือกำหนด นอนหนอ ถูกหนอ ตามควรแก่สภาวะหรือระยะนั้นๆ จนกระทั่งหลับไปอย่างมีสติ เมื่อรู้สึกตัวตื่นขึ้น จึงเริ่มต้นการกำหนดอย่างต่อเนื่องต่อไป

ค. สิ่งทีพึงเว้นขณะกำหนดอาการนอน

1. นอนลืมตาหรือพยายามใช้จิตเพ่งคู่สังขารบัญญัติ
2. คอยจดจ้องดูว่าจะหลับขณะที่พองหรือยุบ (จะทำให้กังวลมาก)
3. พลิกหรือขยับตัวไปๆ มาๆ บ่อยมากเกินไป
4. บังคับลมหายใจเข้าเพื่อกำหนดพอง บังคับลมหายใจออกเพื่อกำหนดยุบ เพราะอาจเกิดอาการเหนื่อยหอบได้ หรืออาจเป็นสาเหตุทำให้นอนไม่หลับ เกิดอาการอ่อนเพลียและเป็นอุปสรรคแก่การกำหนดในวันต่อไป

2. เวทนาบุปผัสสนาสติปัฏฐาน การพิจารณาเวทนา (ความรู้สึกรู้สึก) คือ

- 1) สุขเวทนา ความรู้สึกสบายเป็นสุข
- 2) ทุกขเวทนา ความรู้สึกไม่สบาย เป็นทุกข์
- 3) อุเบกขาเวทนา ความรู้สึกเฉย ๆ (ไม่สุขไม่ทุกข์)
- 4) สุขเวทนาที่มีอามิส (กามคุณ) ระคนไปด้วยกิเลส
- 5) สุขเวทนาที่ไม่มีอามิส สุขเวทนาที่เกิดขึ้นในขณะที่กำลังเจริญสมณะและวิปัสสนา
- 6) ทุกขเวทนาที่มีอามิส ระคนไปด้วยกิเลส
- 7) ทุกขเวทนาที่ไม่มีอามิส ได้แก่ ทุกขเวทนาที่เกิดขึ้นในขณะที่กำลังเจริญสมณะและ

วิปัสสนา

- 8) อุเบกขาเวทนาที่มีอามิส ระคนไปด้วยกิเลส
- 9) อุเบกขาเวทนาที่ไม่มีอามิส ได้แก่ อุเบกขาเวทนาที่เกิดขึ้นในขณะที่กำลังเจริญ

สมณะและวิปัสสนา

การมีสติกำหนดเวทนาเป็นอารมณ์ คือ การที่บุคคลเสวยเวทนาต่าง ๆ ในขณะที่ได้ประสบกับอารมณ์ต่าง ๆ ก็รู้ตัวว่า เป็นสุข เป็นทุกข์ ดีใจ เสียใจ หรือเฉย ๆ จึงเกิดความสำคัญผิดในรูปนามว่าเป็น สัตว์ บุคคล ตัวตน ไม่สามารถหลุดพ้นการยึดมั่นเหล่านี้ได้ ดังนั้น พระพุทธองค์จึงตรัสสอนให้บุคคลเพียรพยายามกำหนดเวทนาต่าง ๆ ในขณะที่กำลังเสวยเวทนานั้น ๆ (ตกอยู่ในความรู้สึกใน

อารมณ์นั้นๆ) คือเมื่อกำลังมีความสุข ให้รู้ซัคว่ากำลังเสวยความสุขเวทนา เมื่อกำลังมีความทุกข์ ก็ให้รู้ซัคว่ากำลังเสวยทุกข์เวทนา เป็นต้น (พระมหาไสว ญาณวีโร. 2539 : 19-23)

2.1 วิธีปฏิบัติ

ขณะปวด กำหนดว่า ปวดหนอๆ **ขณะเจ็บ** กำหนดว่า เจ็บหนอๆ **ขณะซา** กำหนดว่า ซาหนอๆ **ขณะคัน** กำหนดว่า คันหนอๆ **ขณะเมื่อย** กำหนดว่า เมื่อยหนอๆ **ขณะแสบ** กำหนดว่า แสบหนอๆ เป็นต้น

การกำหนดเวทนาเวทนานี้ นักปฏิบัติต้องมีความอดทนค่อนข้างมาก เพราะถ้ามีความอดทนน้อย คอยเปลี่ยนอิริยาบถอยู่บ่อยๆ จะทำให้เสียสมาธิมากถ้าทนไม่ไหวจริงๆ ก็ควรกำหนดเวลาในการนั่ง ให้น้อยลงและค่อยๆ เพิ่มไปที่ละ 3-5-1๐ นาที เมื่อครบตามเวลาที่ตั้งใจไว้แล้วก็ให้เปลี่ยนอิริยาบถไปเดินจงกรม เมื่อเดินจงกรมครบตามเวลาที่ได้กำหนดไว้ก็กลับมานั่ง พยายามเดินนั่งสลับกันไม่ควรจะเดินหรือนั่งอย่างเดียว เพราะจะทำให้อิริยาบถหรืออินทรีย์ 5 ไม่สม่ำเสมอ ถ้าเป็นไปได้ ควรเดินและนั่งให้เท่าๆ กัน ไปตั้งแต่เริ่มต้น การตามกำหนดรู้เวทนานี้ นับเนื่องในเวทนานุปัสสนาสติปัญญาฐาน

จะวางใจอย่างไรในเมื่อต้องเผชิญหน้ากับทุกขเวทนา? นักปฏิบัติต้องวางใจให้เป็นกลาง อย่าไปอยากให้หาย อย่าไปอยากเอาชนะ อย่าไปอยากรู้ว่ามันจะดับหรือไม่ดับอย่างไร ให้ทำหน้าที่เพียงแต่การเฝ้าดูอย่างมีสติเท่านั้น

2.2 การกำหนดเวทนามีอยู่ 3 วิธี

1. การกำหนดแบบเผชิญหน้า คือ ตั้งใจกำหนดแบบไม่ทอดลอยตายเป็นตาย โดยเอาจิตไปจดจ่อที่อาการปวด จีกลงไปบริเวณที่กำลังปวดมากที่สุด วิธีนี้นักปฏิบัติจะค่อนข้างเหน็ดเหนื่อย เพราะต้องใช้พลังจิตอย่างทุ่มเทและจดจ่อมากที่สุด แต่ก็มีประโยชน์ในการรู้แจ้งทุกข์ลักษณะอย่างพิเศษ
2. การกำหนดแบบลอบทำร้าย คือ ตั้งใจกำหนดแบบจุ่มใจในตอนแรกๆ พอรู้สึกว่าการปวดเพียรมีน้อยก็ถอยออกมาเตรียมความพร้อมใหม่ เมื่อพร้อมแล้วก็เข้าไปกำหนดอีกครั้งหนึ่ง เช่น ขณะกำหนดปวดอยู่นั้นความปวดกลับทวีความรุนแรงมากขึ้นจนไม่สามารถทนไหว จึงหยุดกำหนดรู้ อาการปวดแต่เปลี่ยนไปกำหนดรู้อาการพอง-ยุบ หรืออารมณ์อื่นๆ แทนแต่ยังไม่ถึงขั้นที่ต้องเปลี่ยนอิริยาบถไปยืนหรือเดินในขณะนั้น
3. การกำหนดแบบเฝ้าดูหรือสังเกตการณ์ คือ เมื่อรู้สึกว่าการปวดหรือเจ็บมากก็มีได้ไปกำหนดตอกย้าลไปอีก เพียงแต่กำหนดรู้ด้วยสติปัญญาอยู่เฉยๆ เช่น กำหนดว่า ปวดหนอๆ เจ็บหนอๆ เมื่อยหนอๆ ซาหนอๆ หรือ รู้หนอๆ เป็นต้น ไม่นั่นหรืออำอุปมาเหมือนทหารที่เฝ้าดูข้าศึกอยู่บนที่สูง หรือหอสังเกตการณ์ ไม่ได้ทำการสู้รบกับข้าศึกแต่ประการใด เพียงแต่เฝ้าสังเกตการณ์เคลื่อนไหวของข้าศึกเท่านั้น

3. จิตตานุปัตสนาสติปฏฐาน ได้แก่ การปลุกสติโดยเอา จิตเป็นอารมณ์ หรือเป็นฐานที่ตั้งจิตนี้มี 16 คือ

จิตมีราคะ จิตปราศจากราคะ

จิตมีโทสะ จิตปราศจากโทสะ

จิตมีโมหะ จิตปราศจากโมหะ

จิตหคหุ่ จิตฟุ้งซ่าน

จิตยิ่งใหญ่ (มหัคคตจิต) จิตไม่ยิ่งใหญ่ (อมหัคคตจิต)

จิตยิ่ง (สูตตรจิต) จิตไม่ยิ่ง (อนุตตรจิต)

จิตตั้งมั่น จิตไม่ตั้งมั่น

จิตหลุดพ้น จิตไม่หลุดพ้น

การทำวิปัสสนา ให้มีสติพิจารณากำหนดให้เห็นว่า จิตนี้เมื่อเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป ไม่เที่ยงแท้แน่นอน ละความพอใจและความไม่พอใจออกเสียได้ (พระราชสุตฺธิญาณมงคล (จรัญ จูฑิตฺตมฺโฆ) , 2552)

3.1 วิธีปฏิบัติ

ก่อนการกำหนด นักปฏิบัติต้องวางใจให้เป็นปกติเสมือนหนึ่งไม่มีอะไรเกิดขึ้นมาก่อน เพราะเมื่อไม่มีสภาวะลักษณะอย่างนี้ใจเราก็เป็นปกติ ไม่มีชอบหรือชัง แต่พอสภาวะนี้เข้ามาทำให้ใจเราเสียความเป็นปรกติไป ฉะนั้น การกำหนดต้องพิจารณาคด้วยสติปัญญาให้รู้ตามความจริงที่เกิดขึ้น ไม่ต้องไปคิดปรุงแต่งหรือใส่ข้อมูลอื่นใดเข้าไปอีก ขอให้กำหนดรู้อย่างเดียว มันเกิดอะไร คิดอะไรก็ให้กำหนดรู้ไปตามนั้น เพราะเรามีหน้าที่กำหนดรู้ตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้น เพื่อให้เข้าถึงความเป็นจริง หรือรู้เท่าทันความเป็นจริงที่เกิดขึ้น จนสามารถถอนอุปาทานความยึดมั่นถือมั่นลงได้ เราไม่มีหน้าที่คิด แต่จิตมีหน้าที่คิด เรามีหน้าที่กำหนดรู้ ก็ให้ทำหน้าที่กำหนดรู้ไปตามนั้น อย่าไปสร้างสิ่งใหม่ให้เป็นปัญหาแก่ตัวเอง

ขณะคิด กำหนดว่า คิดหนอๆ เน้นย้ำ ซ้ำ หนักแน่น ทั้งจังหวะเล็กน้อย เพื่อผ่อนคลาย ถ้าในกรณีที่กำหนดแบบถี่เร็ว รับไว จดจ่อ นั้นต้องตอกย้ำและติดต่อไม่มีการทิ้งจังหวะ แต่ข้อคือยทำให้เกิดความเครียดได้ ฉะนั้นนักปฏิบัติจึงควรเลือกให้เหมาะกับตนเองและบางครั้งเราสามารถใช้ได้ทั้ง 2 วิธีแบบผสมผสานกันจะทำให้เกิดพลัง ในการสขบอารมณ์ รวมทั้งเกิดการผ่อนคลายไปด้วยในตัว นอกนั้นก็กำหนดเหมือนกัน

ขณะคิดถึง กำหนดว่า คิดถึงหนอๆ **ขณะนึก** กำหนดว่า นึกหนอๆ

ขณะฟุ้งซ่าน กำหนดว่า ฟุ้งซ่านหนอๆ **ขณะหงุดหงิด** กำหนดว่า หงุดหงิดหนอๆ

ขณะรำคาญ กำหนดว่า รำคาญหนอๆ **ขณะซึม** กำหนดว่า ซึมหนอๆ

ขณะว่าง กำหนดว่า ว่างหนอๆ **ขณะสงบ** กำหนดว่า สงบหนอๆ

ขณะนั่ง กำหนดว่า นั่งหนอๆ ฯลฯ

การกำหนดรู้สภาพของจิตที่รู้อารมณ์ แต่ละขณะนั้น เป็นเรื่องไม่ง่ายเท่าใดนัก แต่ขอเพียงผู้ปฏิบัติให้หมั่นเฝ้าดูอย่างมีสติบ่อยๆ ถึงแม้จะทันท่วงทีบ้างไม่ทันบ้างก็ตาม ให้ถือเสียว่าเราได้ทำหน้าที่ของนักปฏิบัติ เพื่อสร้างเหตุปัจจัยและเตรียมความพร้อมอันจะนำไปสู่ความหลุดพ้นจากบ่วงของมาร คือกิเลส ในโอกาสต่อไป การกำหนดรู้ในลักษณะเช่นนี้ก็จำเป็นเนื่องในการเจริญ จิตตานุปัตสนาสติปัฏฐาน

4. ชัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน คือ มีสติพิจารณาธรรมทั้งหลายทั้งปวง คือ

1 นิเวศน์ คือ รู้ชัดในขณะนั้นว่า นิเวศน์ 5 แต่ละอย่างมีอยู่ในใจหรือไม่ ที่ยังไม่เกิด เกิดขึ้น ได้อย่างไร ที่เกิดขึ้นแล้วจะละเสียได้อย่างไร ที่ละได้แล้วไม่เกิดขึ้นอีกต่อไปอย่างไร ให้รู้ชัดตามความเป็นจริงที่เป็นอยู่ในขณะนั้น

2 ขันธ์ 5 คือ กำหนดรู้ว่าขันธ์ 5 แต่ละอย่างคืออะไร เกิดขึ้นได้อย่างไร ดับไปได้อย่างไร

3 อายตนะ คือ รู้ชัดในอายตนะภายในภายนอกแต่ละอย่างรู้ชัดในสังโยชน์ที่เกิดขึ้น เพราะอาศัยอายตนะนั้น ๆ รู้ชัดว่าสังโยชน์ที่ยังไม่เกิด เกิดขึ้น ได้อย่างไร ที่เกิดขึ้นแล้วจะละเสียได้อย่างไร

4 โพชฌงค์ คือ รู้ชัดในขณะนั้นว่า โพชฌงค์ 7 แต่ละอย่างมีอยู่ในใจตนหรือไม่ ที่ยังไม่เกิดเกิดขึ้น ได้อย่างไร ที่เกิดขึ้นแล้ว เจริญเต็มบริบูรณ์ได้อย่างไร

สรุป ชัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน นี้คือ จิต ที่คิดเป็น กุศล อกุศลและ อัปายากฤต เท่านั้น ผู้ปฏิบัติสติปัฏฐาน 4 ต้องทำความเข้าใจอารมณ์ 4 ประการให้ถูกต้องคือ

1. **กาย** ทว่าร่างกายนี้ไม่มีอะไรสวยงามแม้แต่ส่วนเดียว ควรละความพอใจและความไม่พอใจ ออกเสียได้
2. **เวทนา** สุข ทุกข์ และไม่สุขไม่ทุกข์นั้นแท้จริงแล้วมีแต่ทุกข์ แม้เป็นสุขก็เพียงปิดบังความทุกข์ไว้
3. **จิต** คือ ความนึกคิด เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงแปรผัน ไม่เที่ยง ไม่คงทน
4. **ธรรม** คือ อารมณ์ที่เกิดกับจิต อาศัยเหตุปัจจัยเกิดขึ้น เมื่อเหตุปัจจัยดับไป อารมณ์นั้นก็ดับไปด้วย ไม่มีสิ่งเป็นอึดตาใด ๆ เลย (พระราชสุทธานมมงคล (เจริญ ฐิตธมฺโม) , 2552)

4.1 วิธีปฏิบัติ

ขณะเห็น กำหนดว่า เห็นหนอๆ โดยกำหนดเพียงอาการเงาๆ ลางๆ ของรูป ไม่ต้องกำหนดที่ตา และในขณะที่กำหนดก็ไม่ต้องไปจ้องดูรูป เพราะกิเลสจะเข้า

ขณะได้ยิน กำหนดว่า ได้ยินหนอๆ โดยกำหนดเพียงแต่อาการที่ได้ยินเสียงเท่านั้น แต่ไม่ต้องเอา

จิตไปจดจ่อที่หูหรือกำหนดที่หู โดยกำหนดเพียงอาการที่ปสาทรับเสียงเท่านั้น เพราะจริงๆ แล้วหู กับเสียงต่างคนต่างอยู่

ขณะได้กลิ่น กำหนดว่า กลิ่นหนอๆ โดยกำหนดขณะที่ยมก(มานประสาท)รับรู้กลิ่น ในขั้นแรกๆ ไม่ต้องแยกแยะว่าหอมหรือเหม็น ให้กำหนดเพียงแค่กลิ่นเท่านั้น เมื่อสมาธิญาณแก่กล้าแล้ว จะสามารถกำหนดได้เอง

ขณะรู้สึก กำหนดว่า รสหนอๆ โดยกำหนดขณะที่ลิ้น(ชีวหาประสาท)รับรู้รส ในขั้นต้นนี้ให้ กำหนดเพียงแค่รสเท่านั้น ยังไม่ต้องกำหนดละเอียดมากนัก เพราะถ้ากำหนดละเอียดในขณะที่สมาธิ ญาณยังไม่เจริญเพียงพอ อาจกลับกลายเป็นความฟุ้งซ่านหรือเครียดไป

ขณะถูกต้องสัมผัส กำหนดว่า ถูกหนอๆ โดยกำหนดที่กายประสาทกระทบสัมผัสในขณะนั้นๆ เช่น

ขณะเย็น กำหนดว่า เย็นหนอๆ **ขณะร้อน** กำหนดว่า ร้อนหนอๆ

ขณะอ่อน กำหนดว่า อ่อนหนอๆ **ขณะแข็ง** กำหนดว่า แข็งหนอๆ

วิธีปฏิบัติสติปัฏฐาน (พระมหาไสว ญาณวีโร, 2539: 19-23)

1. วิธีฝึกปฏิบัติกายานุปัสสนาสติปัฏฐาน

ให้ตั้งสติกำหนดกาย คือ นั่งกึ่งบรรลัภก็ได้แก่ นั่งขัดสมาธิ ตั้งกายให้ตรง ดำรงสติไว้เฉพาะ หน้า แล้วเอาสติไปตั้งไว้ที่อารมณ์กัมมัญฐาน คืออาการpong อาการยุบของท้อง ขณะที่ท้องพองขึ้น ให้ตั้งสติกำหนดว่า “พองหนอ” ขณะที่ท้องยุบลงให้ตั้งสติกำหนดว่า “ยุบหนอ” (นึกในใจไม่ต้อง ออกเสียง)ขณะเดิน ให้ตั้งสติกำหนดว่า “ขวย่างหนอ” “ซ้ายย่างหนอ” ขณะยืน ให้ตั้งสติกำหนดว่า “ยืนหนอ” ขณะนั่งให้ตั้งสติกำหนดว่า “นั่งหนอ” (ให้ค่อย ๆ ย่อตัวนั่งลงพร้อมกับตั้งสติกำหนดไป ตามอาการของกาย จนกว่าจะนั่งเรียบร้อย) ขณะนอนให้ตั้งสติกำหนดว่า “นอนหนอ” (ให้ค่อย ๆ ย่อตัวนอนลง พร้อมกับสติกำหนดไปตามอาการของกาย จนกว่าจะนอนเรียบร้อย) ส่วนอิริยาบถอื่น ๆ นอกจากนี้ก็ให้ตั้งสติกำหนดทุก ๆ อิริยาบถ การมีสติติดตามดูกายเนื่อง ๆ ดังกล่าวมานี้ เรียกว่า กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน

2. วิธีฝึกปฏิบัติเวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน

ให้ตั้งสติกำหนดที่เวทนาต่าง ๆ ขณะที่เวทนานั้น ๆ เกิดขึ้น เช่น เมื่อรู้สึกเจ็บ ให้ตั้งสติ กำหนดว่า “เจ็บหนอ” เมื่อรู้สึกปวด ให้ตั้งสติกำหนดว่า “ปวดหนอ” เมื่อรู้สึกมีนชา ให้ตั้งสติ กำหนดว่า “ชาหนอ” เมื่อรู้สึกสบาย ให้ตั้งสติกำหนดว่า “สบายหนอ” เมื่อรู้สึกไม่สบาย ให้ตั้งสติ กำหนดว่า “ไม่สบายหนอ” เมื่อรู้สึกจิตใจ เสียใจ เศษ ๆ ให้ตั้งสติกำหนดว่า “ดีใจหนอ” “เสียใจหนอ” “เฉยหนอ” ในระหว่างที่นั่งกำหนด พองหนอ ยุบหนอ อยู่ นั้นหากมีเวทนาอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น ให้ตั้งสติกำหนดที่เวทนา การมีสติติดตามดูเวทนาทั้งหลายดังกล่าวนี้นี้ เรียกว่า เวทนานุปัสสนาสติ ปัฏฐาน

3. วิธีฝึกปฏิบัติจิตตามปัฏสนาสติปัฏฐาน

ให้ตั้งสติกำหนดที่จิตนั้น ๆ เช่น ในขณะที่กำลังปฏิบัติตามอริยาบถใหญ่ น้อย ยืน นั่ง เมื่อจิตคิดถึงเรื่องต่างๆ ในตั้งสติกำหนดว่า “คิดหนอ” เมื่อจิตกำหนดยินดีในอารมณ์ ชอบใจในอารมณ์ อยากได้อารมณ์เกิดขึ้น ให้ตั้งสติกำหนดว่า “ยินดีหนอ” “ชอบใจหนอ” เมื่อจิตโกรธให้ตั้งสติกำหนดว่า “โกรธหนอ” เมื่อจิตหลงให้ตั้งสติกำหนดว่า “หลงหนอ” เมื่อจิตฟุ้งซ่าน ให้ตั้งสติกำหนดว่า “ฟุ้งซ่านหนอ” เมื่อจิตหุดหือทอดยให้ตั้งสติกำหนดว่า “หุดหนอ” เมื่อจิตอยากยืน อยากเดิน อยากนั่ง อยากนอน อยากถอยกลับเป็นต้น ให้ตั้งสติกำหนดว่า “อยากยืนหนอ” “อยากเดินหนอ” “อยากนั่งหนอ” “อยากนอนหนอ” ฯลฯ เมื่อจิตรำคาญ ให้ตั้งสติกำหนดว่า “รำคาญหนอ” เมื่อจิตโง่งว้าง ให้ตั้งสติกำหนดว่า “ง่วงหนอ” การมีสติติดตามจิตดังที่กล่าวมานี้เรียกว่า จิตตามปัฏสนาสติปัฏฐาน

4. วิธีฝึกปฏิบัติธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน

ให้ตั้งสติกำหนดอารมณ์นั้น ๆ ขณะที่อารมณ์นั้น ๆ เกิดขึ้น เช่น ขณะที่กำลังปฏิบัติกามฉันทะ (ความพอใจในกาม) เกิดขึ้นก็ให้ตั้งสติกำหนดว่า “ยินดีหนอ” หรือ “นำปรารถนาหนอ” เมื่อ กามฉันทะหายไป ให้ตั้งสติกำหนดว่า “กามฉันทะหายไปหนอ” เมื่อความโกรธเกิดขึ้น ให้ตั้งสติกำหนดว่า “โกรธหนอ” เมื่อรู้สึกง่วงเหงา และรู้สึกเกียจคร้าน ให้ตั้งสติกำหนดว่า “ง่วงหนอ” “เกียจคร้านหนอ” เมื่อรู้สึกตื่นเต้น ให้ตั้งสติกำหนดว่า “ตื่นเต้นหนอ” เมื่อความฟุ้งซ่านหรือหงุดหงิดรำคาญใจเกิดขึ้น ให้ตั้งสติกำหนดว่า “หงุดหงิดหนอ” “รำคาญหนอ” เมื่อเกิดความสงสัยเกี่ยวกับพระพุทธเจ้าหรือพระธรรม ให้ตั้งสติกำหนดว่า “สงสัยหนอ” ส่วนธรรมที่เหลือทั้ง 4 หมวด คือ ขันธ์ 5 आयตนะ 12 โพชฌงค์ 7 และอริยสัจ 4 ก็พึงทราบโดยทำนองเดียวกันนี้ การมีสติติดตามคุณธรรมในธรรมทั้งหลายดังกล่าวมานี้ เรียกว่า ธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน

2.2.7 หลักสัพปายะ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2546: 286)

สัพปายะ 7 หมายถึง สิ่งที่เหมาะสม สิ่งที่เกี่ยวข้อง ช่วยสนับสนุนในการบำเพ็ญภาวนาให้ได้ผลดี ช่วยให้สมาธิตั้งมั่น ไม่เสื่อมถอย (suitable things; things favorable to mental development)

1. อาวาสสัพปายะ หมายถึง ที่อยู่ซึ่งเหมาะสม เช่น ไม่พลุกพล่านจอแจ (suitable abode)
2. โฉจรสัพปายะ หมายถึง ที่หาอาหาร ที่เที่ยววิณชาบาทที่เหมาะสม เช่น มีหมู่บ้านหรือชุมชนที่มีอาหารบริบูรณ์อยู่ไม่ใกล้ไม่ไกลเกินไป (suitable resort)
3. ภัตตสัพปายะ หมายถึง การพูดคุยที่เหมาะสม เช่น พูดคุยเล่าขานกันแต่ในกถาวัดดู 10 และพูดแต่พอประมาณ (suitable speech)
4. บุคคลสัพปายะ หมายถึง บุคคลที่ถูกต้องเหมาะสม เช่น มีท่านผู้ทรงคุณธรรม ทรงภูมิปัญญาเป็นที่ปรึกษาเหมาะสมใจ (suitable person)

5. โภชนาสบายะ หมายถึง อาหารที่เหมาะสมกัน เช่น ถูกกับร่างกาย เกื้อกูลต่อสุขภาพ จันไม่ยาก (suitable food)

6. อุตุสบายะ หมายถึง ดินฟ้าอากาศธรรมชาติแวดล้อมที่เหมาะสมกัน เช่น ไม่หนาวเกินไป ไม่ร้อนเกินไป เป็นต้น (suitable climate)

7. อิริยาปถสบายะ หมายถึง อิริยาบถที่เหมาะสมกัน เช่น บางคนถูกกับกิจกรรม บางคนถูกกับนั่ง ตลอดจนมีการเคลื่อนไหวที่พอดี (suitable posture)

2.2.8 หลักเสนาสนะ

วัตถุประสงค์ในการใช้เสนาสนะ (Dhammakaya Open University, California, USA, 2550: 82)

คำว่า "เสนาสนะ" ประกอบด้วย คำว่า "เสนา" คือ ที่นอน กับ "อาสนะ" คือ ที่นั่ง เมื่อรวมกันเป็น "เสนาสนะ" หมายถึง ที่อยู่อาศัย เช่น กุฏิ วิหาร และเครื่องใช้เกี่ยวกับสถานที่ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ หรือแม้กระทั่ง โคนไม้เมื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัยก็เรียกว่า "เสนาสนะ"

วัตถุประสงค์โดยตรงของการใช้เสนาสนะ ก็เพียงเพื่อบำบัดความร้อน หนาว และเพื่ออยู่ตามลำพังอย่างสงบ นอกจากนี้ก็เพื่อบรรเทาอันตราย 2 อย่าง คือ อันตรายอันเนื่องจากการเบียดเบียนของเหล่าสัตว์ร้ายต่างๆ และอันตรายอันจะเกิดขึ้นเนื่องจากการเห็นรูป แล้วทำให้กิเลสตามเพื่องฟูขึ้น

เมื่อพิจารณาเจตนารมณ์ในการใช้เสนาสนะแล้ว ย่อมเห็นว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงมุ่งการใช้ เสนาสนะ เพื่อเป็นที่นอนและที่นั่งอย่างแท้จริง ดังนั้นกุฏิของพระภิกษุ จึงไม่ควรตกแต่งด้วยเครื่องเรือน หรือเครื่องประดับบ้านที่หรูหราฟุ้งเฟ้อ เพราะจะเอื้ออำนวยให้กิเลสตามของพระภิกษุเจ้าของเสนาสนะ เพื่องฟูขึ้น โดยเหตุนี้พระภิกษุจำเป็นจะต้องพิจารณาโดยแยกคายในการใช้สอยเสนาสนะ

(พระเทพดิลก, 2543: 51-52)

งควั้น เสนาสนะ ๑๘ ประเภท ที่ท่านกล่าวว่าควรงควั้น อย่างนี้ว่าอวาสใหญ่ อวาสใหม่ อวาสเก่า อวาสใกล้ทาง อวาสใกล้ตระพังหิน อวาสมีใบไม้ อวาสมีดอกไม้ อวาสมีผลไม้ อวาสที่คนปรารถนาอวาสที่ใกล้นคร อวาสที่ใกล้คนเข้าไปตัดไม้ อวาสที่ใกล้ไร่นา อวาสที่มีอารมณ์เป็นข้าศึก อวาสใกล้ท่าเรือ อวาสใกล้ชายแดน อวาสมีสีมา อวาสที่เป็นอศบายะ อวาสที่ไม่ได้กัลยาณมิตร บัณฑิตรู้จักสถานที่๑๘ ประเภทนี้ดังนี้แล้ว พึงเว้นเสียให้ห่างไกลเหมือนคนเดินทาง เว้นทางมีภัยเฉพาะหน้าจะนั้น.

แล้วเข้าไปยังเสนาสนะที่ประกอบด้วยองค์ ๕ ซึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสอย่างนี้ว่า

คู่มือก่อนศึกษาทั้งหลาย เสนาสนะประกอบด้วยองค์ ๕ เป็นอย่างไร คู่มือก่อนศึกษาทั้งหลายเสนาสนะในพระธรรมวินัยนี้ เป็นเสนาสนะที่ไม่ไถ่ถอน ที่ไม่ไถ่ถอน พรั่งพร้อมด้วยคมนาคน กลางวันผู้คนไม่พลุกพล่าน กลางคืนเงียบเสียง ไม่อึกกะทิก ไม่มีเหลือบ-ยุง ลม แดด ฐ รบกวณ เมื่อภิกษุอยู่ในเสนาสนะนั้นจิรวร บิณฑบาต เสนาสนะ คิลาปัจฉิมภัตตบริขารแห่งผู้เจ็บไข้ เกิดขึ้นไม่ยาก ในเสนาสนะนั้นแล มีภิกษุผู้เถระ ผู้เป็นพหูสูต ผู้จบอาคม ทรงธรรม ทรงวินัย ทรงมาติกาอยู่ ภิกษุเข้าไปหาภิกษุเถระเหล่านั้นตามสมควรแก่กาลสอบถามไล่เถียงว่า ท่านขอรับ ข้อนี้เป็นอย่างไร ข้อนี้มีควมว่าอย่างไร ท่านเหล่านั้นยอมจะเปิดเผยข้อที่ยังไม่เปิดเผยแก่ภิกษุนั้น ทำข้อที่ยากให้ง่ายเข้า บรรเทาความสงสัยในธรรมทั้งหลายอันเป็นที่ตั้งความสงสัยต่าง ๆ เสียได้ คู่มือก่อนศึกษาทั้งหลาย เสนาสนะประกอบด้วยองค์ ๕ อย่างนี้แล.

2.3 การตลาดแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยว

2.3.1 อุปสงค์และอุปทาน (เสาวลักษณ์ เลิศบุศย์ สุรพลชัย, 2549: 43-44)

2.3.1.1 อุปสงค์ (Demand) หมายถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีความประสงค์จะเดินทางท่องเที่ยวโดยไม่มีงบบังคับ เต็มใจ และสามารถจ่ายค่าสินค้าและบริการตามจำนวนที่ต้องการ ณ เวลานั้นๆ ได้ ดังนั้นการเข้าใจถึงรายละเอียดความต้องการและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่แท้จริงเป็นสิ่งสำคัญ รวมทั้งการหาข้อมูลว่านักท่องเที่ยวจะสามารถจ่ายค่าใช้จ่ายได้เท่าไร

2.3.1.2 อุปทาน (Supply) หมายถึง สินค้าและบริการการท่องเที่ยว ที่สามารถถูกผลิตขึ้นมาในปริมาณที่พร้อมจะขายให้แก่นักท่องเที่ยว ตามราคาที่กำหนด ณ เวลานั้นๆ ดังนั้นนักพัฒนาแหล่งพักอาศัยต้องศึกษาว่า แหล่งพักอาศัยประเภทเดียวกันหรือคล้ายกัน มีอยู่มากน้อยแค่ไหน และมีคุณภาพอย่างไร กระบวนการผลิตต้องดำเนินการอย่างไรบ้าง ต้องใช้เวลาเท่าไร เป็นต้น

2.3.2 ส่วนผสมทางการตลาด (เสาวลักษณ์ เลิศบุศย์ สุรพลชัย, 2549: 44-48)

2.3.2.1 นักท่องเที่ยว เป็นหัวใจสำคัญเบื้องต้นที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยว กระบวนการทางการตลาดที่สำคัญ คือ การเข้าใจและสร้างความพึงพอใจแก่ผู้บริโภคหรือนักท่องเที่ยวได้ หมายถึงการศึกษาด้านพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวให้ถ่องแท้ตนเอง เช่น นักท่องเที่ยวเป็นใคร มีวิธีการดำเนินชีวิตอย่างไร อาชีพและรายได้เป็นอย่างไร

การจัดประเภทนักท่องเที่ยว หรือส่วนแบ่งการตลาดเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง จากคำกล่าวที่ว่า “ I don’ t know the key to success , but the key to failure is trying to please everybody”(Bill Cosby) “ข้าพเจ้าไม่รู้ว่าอะไรคือกุญแจแห่งความสำเร็จ รู้แต่ว่าการพยายามเอาใจทุกคนคือกุญแจแห่งความล้มเหลว” ดังนั้นการตลาดที่ประสบความสำเร็จ จึงต้องจัดการเรื่องส่วนแบ่งการตลาดที่เหมาะสมกับสินค้าและบริการนั้น โดยมีหลักการดังนี้

2.3.2.1.1 การแบ่งกลุ่มประเภทนักท่องเที่ยว เป็นกลยุทธ์ทางการตลาด ในการแบ่งกลุ่มประเภทนักท่องเที่ยวตามลักษณะเฉพาะที่ถูกกำหนดไว้ให้มีความคล้ายกัน ตัวอย่าง การแบ่งกลุ่มนักท่องเที่ยว

- แบ่งตามถิ่นฐานของนักท่องเที่ยว หมายถึงเขตแดนประเทศที่นักท่องเที่ยวอาศัยอยู่ หรือภูมิอากาศประเทศที่คล้ายคลึงกัน นักท่องเที่ยวที่มาจากต่างถิ่น ต่างเชื้อชาติจะมีความต้องการสินค้าและบริการแตกต่างกันได้ เช่น ชาวสแกนดิเนเวียจะมีภูมิประเทศอากาศหนาวยาวนาน วิธีการดำรงชีวิตมีเวลาหยุดนานในช่วงฤดูหนาว เดินทางท่องเที่ยวในช่วงฤดูหนาวได้ยาวนาน การเลือกแห่งที่พักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวชอบกิจกรรมกลางแจ้ง ที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกกลางแจ้ง อ่างแอค สัมผัสธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพราะประเทศเขามีแสงแดดน้อย

- แบ่งตามลักษณะเฉพาะตัวนักท่องเที่ยวเอง หมายถึง กลุ่มอายุใกล้เคียงกัน เพศ ลักษณะหรือขนาดครอบครัว การศึกษา อาชีพ รายได้ สถานะทางสังคม ทำให้การจัดที่พักอาศัยมีรูปแบบที่ต่างกัน เช่น กลุ่มนักศึกษา อายุระหว่าง 17-25 ปี จะชอบเดินทางผจญภัยและค่าใช้จ่ายไม่สูงมาก อาจพักอาศัยแบบ backpacker ส่วนการมาท่องเที่ยวแบบครอบครัว เช่น ห้องพักแบบหนึ่งห้องนอน สองห้องนอน หรือสามห้องนอน มีส่วนพักผ่อนเชื่อมรวมกัน หรืออาจเป็นห้องพักที่สามารถเปิดประตูเชื่อมต่อกันได้ เป็นต้น

- แบ่งตามลักษณะและรูปแบบการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน หมายถึง ลักษณะความเป็นอยู่ตั้งแต่ต้นจนถึงนอน ลักษณะกิจกรรมการพักผ่อนท่องเที่ยว เช่น นักท่องเที่ยวชอบสายลมแสงแดด อ่านหนังสือ บรรยากาศสงบ หรือนักท่องเที่ยวชอบสวนเสเฮฮา สนุกสนาน ครึกโครม ลักษณะอาหารที่ต่างกันมีผลต่อการจัดกลุ่มนักท่องเที่ยว

- แบ่งตามพฤติกรรมที่แตกต่างกัน หมายถึง สิ่งที่นักท่องเที่ยวชอบทำมากขณะเดินทางท่องเที่ยว เช่น นักท่องเที่ยวไทยนิยมการซื้อของ (Shopping) เป็นส่วนสำคัญของการเดินทางท่องเที่ยวไปต่างถิ่น แต่นักท่องเที่ยวชาวยุโรปนิยมการเดินทางเพื่อเที่ยวชมสถานที่ต่างๆ มากกว่าการซื้อของ จะเห็นความแตกต่างชัดเจน ในโปรแกรมท่องเที่ยวที่จัดโดยบริษัทท่องเที่ยวไทยเปรียบเทียบกับบริษัทท่องเที่ยวในยุโรปและสหรัฐอเมริกา

- แบ่งกลุ่มตามวัตถุประสงค์หรือลักษณะการท่องเที่ยว หมายถึง ท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์อื่น ประกอบอยู่กับ วัตถุประสงค์การท่องเที่ยวหรือการท่องเที่ยวเฉพาะเทศกาล การท่องเที่ยวเดินทางเป็นกลุ่มตามโอกาสต่างๆ การเดินทางเพื่อเรียนรู้ เช่น การท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มนักเรียนภาคฤดูร้อนเพื่อการเรียนรู้ (Summer Course) การเดินทางทอดกฐิน

การเดินทางตามวัตถุประสงค์การเดินทางต่างกัน ทำให้การเลือกแหล่งพักอาศัยต่างกัน เช่นกลุ่มนักธุรกิจ กลุ่มท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน กลุ่มเดินทางเพื่อท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ หรือ กลุ่มนักวิชาการและธุรกิจประเภท MICE ย่อมต้องการแหล่งพักอาศัยต่างกัน เช่นนักธุรกิจต้องการที่พักที่มีคุณภาพดี บริการดี สถานที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการติดต่อเจรจาธุรกิจ

เดินทางสะดวก ส่วนนักท่องเที่ยวที่มาเพื่อพักผ่อนเชิงสุขภาพย่อมต้องการแหล่งพักอาศัยที่ใกล้สถานบริการทางด้านสุขภาพ หรือ โรงพยาบาลมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่อสุขภาพครบครัน เป็นต้น

2.3.2.2 แหล่งพักอาศัย หลักการทางการตลาดสำหรับพัฒนาแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ การสร้างความต่างอย่างมีคุณค่า คือเสน่ห์ของการตลาด ดังนั้นเมื่อมีการแข่งขัน นักท่องเที่ยวขอความสะดวกสบาย ความแปลกใหม่ ความปลอดภัย ความทันสมัย และความน่าประทับใจ จึงทำให้การบริหารจัดการแหล่งพักอาศัยต้องสนองความต้องการให้นักท่องเที่ยวทุกครั้งที่ได้เดินทางมา เพิ่มมูลค่าด้วยทั้งอาคารสถานที่ที่เหมาะสม มีคุณภาพและบริการที่น่าประทับใจ นักท่องเที่ยวรู้สึกถึงมูลค่าที่ได้รับมากกว่าที่จ่ายเงินไป สามารถรักษานักท่องเที่ยวเดิมไว้ได้ และเพิ่มตลาดท่องเที่ยวออกไปด้วย แหล่งพักอาศัยต้องสอดคล้องกับปัจจัยตัวที่หนึ่งเสมอ

หลักการตลาดที่เรียกว่า Green Marketing คือ การสร้างแหล่งพักอาศัยและการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ ไม่ทำลายและพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น สนับสนุนการอนุรักษ์อย่างเหมาะสม เช่น การสร้างแหล่งพักอาศัยกลมกลืนกับธรรมชาติ ไม่บังทิวทัศน์ ไม่เปลี่ยนแปลงธรรมชาติที่สวยงาม จัดระบบการกำจัดของเสียโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม สิ่งที่เห็นได้ชัดเจน เช่น การสร้างโรงแรมขนาดใหญ่ต้องมีระบบสุขาภิบาลที่ดี

2.3.2.3 ราคา ค่าที่พัก สิ่งอำนวยความสะดวก และบริการ ราคาของแหล่งพักอาศัยต้องสอดคล้องกับสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งหมดและบริการที่จัดเตรียมให้นักท่องเที่ยว และต้องเป็นราคาที่นักท่องเที่ยวกลุ่มนั้นสามารถจ่ายได้โดยไม่เดือดร้อน ด้วยความเต็มใจ นักท่องเที่ยวรู้สึกว่าคุ้มค่ากับสิ่งที่ได้รับ ราคาอาจตั้งจากค่าใช้จ่ายต้นทุนเป็นหลัก หากแหล่งพักอาศัยนั้นรองรับนักท่องเที่ยวประเภท backpacker ต้องการประหยัดค่าเดินทาง แต่หากนักท่องเที่ยวเป็นนักธุรกิจต่างชาติ จะต้องเน้นคุณภาพของแหล่งพักอาศัยและบริการเป็นสำคัญ ภาพลักษณ์ (Brand Image) ของแหล่งพักอาศัยจะมีส่วนทำให้ราคาแตกต่างกันได้

2.3.2.4 ช่องทางจัดจำหน่าย แหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวมีมากมาย ปลายประเภท ทั่วโลก และขณะเดียวกันนักท่องเที่ยวก็มาจากทั่วโลกเช่นเดียวกัน การขายสินค้าและบริการจึงจำเป็นต้องเป็นตลาดที่กว้างใหญ่ ทันสมัย รวดเร็ว จึงเกิดตลาดออนไลน์ (Online Market) ขึ้น โดยอาศัยเทคโนโลยีสมัยใหม่ และมีอิทธิพลสูงขึ้น มีสภาพเป็น Global Market ลักษณะการขายหรือช่องทางจัดจำหน่ายอาจเป็นขายตรง ระหว่างเจ้าของแหล่งพักอาศัยกับนักท่องเที่ยวโดยตรง หรือผ่านทางตัวแทนจำหน่ายลักษณะต่างๆ เช่น ผ่านบริษัทท่องเที่ยว ผ่านสายการบิน ผ่านตัวแทนจำหน่ายโดยตรง หรืออาจซื้อ ณ แหล่งพักอาศัยนั้น ที่เรียกว่า Walk In เป็นต้น ราคาขายย่อมแตกต่างกันตามช่องทางต่างๆเหล่านั้น

2.3.2.5 การส่งเสริมการตลาด การส่งเสริมการขายเป็นหัวใจการตลาด มีส่วนต่อความสำเร็จของการดำเนินกิจการการท่องเที่ยวอย่างมาก การทำให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงข่าวสารข้อมูลเป็นเรื่องสำคัญ เนื่องจาก ความห่างไกลของระยะทางและความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว

ความหลากหลายของสินค้า-แหล่งพักอาศัย-สิ่งอำนวยความสะดวก-บริการ ความหลากหลายของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญการท่องเที่ยวมากขึ้น มีความรู้และการศึกษาสูงขึ้น และมีความต้องการคุณภาพการท่องเที่ยวสูงขึ้นเช่นกัน เมื่อเทคโนโลยีมีความเจริญและทันสมัยมากขึ้น ทำให้เทคนิคทางการตลาดพัฒนาก้าวหน้า มีความหลากหลายวิธีขึ้นด้วย

2.3.2.5.1 การโฆษณา (Advertising) การตลาดมุ่งสู่นักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่ เช่นการโฆษณาผ่านหนังสือพิมพ์

2.3.2.5.2 การส่งเสริมการขาย (Sale Promotion) การกระตุ้นการขายตามช่วงเวลา เช่น การมีรายการลด แลก แจก แถม การที่จัดรายการเป็นแพ็คเกจ

2.3.2.5.3 ประชาสัมพันธ์ (Public Relations) การกระจายข่าวผ่านสื่อโดยไม่ได้จ้าง เกิดจากสื่อต้องการข่าวให้เอง เป็นสื่อที่น่าเชื่อถือมากกว่าวิธีอื่น

2.3.2.5.4 การขายโดยบุคคล (Personal Selling) จัดบุคลากรทำหน้าที่ขายและประชาสัมพันธ์โดยตรงกับนักท่องเที่ยว ต้องมีการฝึกอบรมเป็นเรื่องสำคัญ

2.3.2.5.5 การตลาดตรง (Direct Marketing) คือ กระบวนการทางการตลาดที่ส่งเสริมการขาย สื่อสารตรงกับนักท่องเที่ยว โดยใช้วิธีหลากหลายประกอบกัน มีเทคโนโลยีช่วย และต้องสามารถติดต่อซื้อขายโดยตรงกับนักท่องเที่ยวได้ เช่นทางอินเทอร์เน็ต โทรศัพท์

2.3.3 ความต้องการของนักท่องเที่ยว (เสาวลักษณ์ เลิศบุศย์ สุรพลชัย, 2549: 48)

มีความสัมพันธ์กับส่วนผสมการตลาดโดยตรง โดยการพิจารณาส่วนผสมการตลาดเพื่อจุดมุ่งหมายของความต้องการของนักท่องเที่ยวเป็นหลัก อธิบายความสัมพันธ์ดังนี้

ตารางที่ 2.1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างส่วนผสมการตลาดกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

ส่วนผสมการตลาด	ความต้องการของนักท่องเที่ยว
People	Customer Satisfaction
Product	Customer Solution
Price	Customer Cost
Place	Convenience
Promotion	Communication

ที่มา : เสาวลักษณ์ เลิศบุศย์ สุรพลชัย , 2549 :48

2.3.3.1 ต้องค้นหาอะไรคือความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว เพื่อจะแบ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายอย่างไร

2.3.3.2 ต้องทราบรายละเอียดเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว เช่น อายุ อาชีพ การดำรงชีวิต เพื่อต้องออกแบบแหล่งพักอาศัยและบริการได้อย่างเหมาะสมกับนักท่องเที่ยวนั้นๆ

2.3.3.3 ต้องทราบว่าค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายสามารถจ่ายได้เท่าไร จึงกำหนดราคาให้เหมาะสมกับกำลังซื้อ

2.3.3.4 กระบวนการซื้อขายการท่องเที่ยวต้องทำให้เกิดความสะดวกสบายต่อการเข้าถึงข้อมูลและการซื้อของนักท่องเที่ยว

2.3.3.5 การส่งเสริมการขาย มุ่งเน้นการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพสูง

2.3.4 ความต้องการของมาสโลว์

มาสโลว์ (Maslow, 1954: 80) ได้กล่าวว่า มนุษย์ทุกคนมีความต้องการเหมือนกัน แต่ความต้องการนั้นเป็นลำดับขั้น เขาได้ตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ไว้ดังนี้

1. มนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอและไม่มีที่สิ้นสุด ขณะที่ความต้องการสิ่งใดได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการอย่างอื่นก็จะเกิดขึ้นอีกไม่มีวันจบสิ้น
2. ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่ใช่สิ่งจูงใจสำหรับพฤติกรรมอื่นต่อไป ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองเท่านั้นที่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรม
3. ความต้องการของมนุษย์จะเรียงตามลำดับความสำคัญ กล่าวคือ เมื่อความต้องการระดับต่ำได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการระดับสูงก็จะเรียกร้องให้มีการตอบสนอง ตามลำดับขั้น ความต้องการของมนุษย์ที่มี 5 ชั้น ดังนี้

1) ความต้องการด้านร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการเบื้องต้นเพื่อความอยู่รอดของชีวิต เช่น ความต้องการในเรื่องของอาหาร น้ำ อากาศ เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรคที่อยู่อาศัย และความต้องการทางเพศ ความต้องการทางร่างกายจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนที่เมื่อความต้องการทั้งหมดของคนยังไม่ได้รับการตอบสนอง

2) ความต้องการด้านความปลอดภัยหรือความมั่นคง (Security or Safety Needs) เมื่อความต้องการเบื้องต้นได้รับการตอบสนองแล้ว มนุษย์จะมีความต้องการในขั้นสูงต่อไป คือความรู้สึกรู้สึกที่ต้องการความปลอดภัยหรือความมั่นคงทั้งในปัจจุบันและอนาคต รวมถึงความก้าวหน้าและความอบอุ่นใจ

3) ความต้องการทางด้านสังคม (Social or Belonging Needs) เมื่อมนุษย์ได้รับการตอบสนองในสองขั้นที่กล่าวมาแล้วก็จะมีความต้องการสูงขึ้น คือ ความต้องการทางด้านสังคม ต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมและได้รับการยอมรับในสังคม ความต้องการมิตรและการได้รับความรักจากเพื่อนหรือคนรอบข้าง

4) ความต้องการที่จะได้รับการยอมรับนับถือ (Esteem Needs) เป็นความต้องการที่จะได้รับการยกย่องจากคนอื่น ให้เกียรติ และเห็นความสำคัญ อยากเป็นที่รู้จักในสังคม ต้องการความสำเร็จ การมีความรู้มีความสามารถ รวมถึงการมีอิสระและมีเสรีภาพ

5) ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (Self Actualization) เป็นความต้องการในระดับสูงสุดของมนุษย์ เป็นความต้องการอยากจะเป็น อยากจะได้ตามความคิดของตน หรือต้องการจะเป็นมากกว่าที่ตนเองเป็นอยู่ในปัจจุบัน

จากทฤษฎีของมาสโลว์ สรุปได้ว่า มนุษย์มีความต้องการเป็นลำดับขั้นตอน จากความต้องการพื้นฐานพัฒนาเป็นความต้องการที่สูงขึ้นเมื่อความต้องการแต่ละขั้นได้รับการตอบสนอง

2.3.5 แนวคิดและกระบวนการการตลาดเพื่อสังคม (พรทิพย์ สัมปัตตะวนิช, 2540: 50-52)

แนวคิดในการใช้การตลาดเพื่อสังคมมีจุดเริ่มต้นมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1952 เมื่อนายเวียบได้เขียนบทความตั้งคำถามขึ้นว่า “Why can't you sell brotherhood like you sell soaps?” (Wiebe, 1952) บทความนี้เองเป็นสิ่งกระตุ้นให้นักวิชาการทางการตลาดพยายามตอบคำถามนี้ทำให้เกิดการขยายความคิดทางการตลาดที่จะใช้สินค้ามาเป็นการขายความคิดทางการเปลี่ยนแปลงสังคม ซึ่งเทคนิคทางการตลาดเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมส่วนใหญ่เริ่มต้นในประเทศที่กำลังพัฒนา และในปี ค.ศ. 1971 ได้เริ่มมีการใช้คำว่า การตลาดเพื่อสังคม (Social Marketing) ขึ้นเป็นครั้งแรก โดยเน้นการอธิบายการใช้หลักการตลาดและเทคนิคทางการตลาด ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและพฤติกรรม นั้นหมายความว่า การตลาดเพื่อสังคมเป็นความพยายามที่จะขายความคิดบริการหรืออะไรที่เป็นประโยชน์ต่อสมาชิกในสังคมหนึ่ง ๆ แบบเดียวกับการที่นักการตลาดทั่ว ๆ ไป ขายสินค้าของตนเอง ดังนั้น จึงมีการออกแบบแผนงาน มีการนำมาใช้และการควบคุมแผนงานซึ่งมุ่งไปที่การเพิ่มการยอมรับในความคิด หรือแนวทางการปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มเป้าหมายในสังคม (พรทิพย์ สัมปัตตะวนิช, 2547: 36) ซึ่งมีนักการตลาดหลายท่านได้ให้ความหมายของการตลาดเพื่อสังคม ดังนี้

การตลาดเพื่อสังคม คือ การออกแบบ (Design) การนำมาใช้ (Implementation) และการควบคุม (Control) แผนที่จัดทำเพื่อให้มีอิทธิพลต่อการยอมรับในความคิดทางสังคม และรวมถึงการพิจารณาในเรื่องของการวางแผนสินค้า (Product) การวางแผนราคา (Price) การสื่อสาร (Communication) การจัดจำหน่าย (Distribution) และการวิจัยตลาด (Marketing Research) (Kotler and Zaltman, 1971)

การตลาดเพื่อสังคม เป็นการใช้เทคนิคการตลาดเชิงธุรกิจมาส่งเสริมให้เกิดการยอมรับ และเกิดพฤติกรรมที่จะทำให้กลุ่มผู้รับสารเป้าหมายหรือสังคมโดยรวมมีสุขภาพหรือชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (Weinreich, 1999 อ้างถึงใน พรทิพย์ สัมปัตตะวนิช, 2547)

การตลาดเพื่อสังคม ซึ่งเป็นแง่มุมหนึ่งของการตลาดมหภาคที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสังคม จึงทำให้การตลาดเพื่อสังคมแตกต่างจากการตลาดโดยปกติในเรื่องของวัตถุประสงค์ของนักการตลาดในองค์กรนั้น ๆ การตลาดเพื่อสังคมจะพยายามมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของสังคมมิใช่เพื่อประโยชน์ของนักการตลาดเอง แต่เป็นประโยชน์ของกลุ่มเป้าหมายและประโยชน์ของสังคมโดยรวมเป็นหลัก (Kotler and Andreasen, 1991 อ้างถึงใน พรทิพย์ สัมปัตตะวนิช, 2547) นอกจากนี้

การตลาดเพื่อสังคมสามารถดำเนินการได้โดยปัจเจกชน กลุ่ม หรือองค์กรใด ๆ ก็ได้ซึ่งอาจจะเป็น องค์กรที่หวังผลกำไร (Profit Organization) หรือองค์กรที่ไม่หวังผลกำไร (Non-Profit Organization) โดยจุดมุ่งหวังอยู่ที่ผลประโยชน์ของสมาชิกของเป็นหลัก (พรทิพย์ สัมปัตตะวนิช, 2547)

ดังนั้นถ้าจะมองในแง่ของการบริหารแผนรณรงค์การตลาดเพื่อสังคมแล้วการบริหาร การตลาดเพื่อสังคมก็ย่อมต้องพัฒนามาจากการบริหารการตลาดโดยปกติ ซึ่งประกอบไปด้วยการ พิจารณาความต้องการ ทักษะ และพฤติกรรมของผู้ที่มีแนวโน้มจะเป็นกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งการ พิจารณาลักษณะเหล่านี้จะทำให้ทราบข้อมูลเพื่อนำมาช่วยวางแผนสินค้าให้เป็นที่พึงปรารถนา และสามารถขายได้ พร้อมทั้งแนวทางการส่งเสริมและจำหน่ายสินค้าให้ประสบความสำเร็จ จาก แนวความคิดการบริหารเช่นนี้ การบริหารการตลาดเพื่อสังคมจึงจะผ่านเข้าสู่กระบวนการที่เป็นการ กำหนดกลยุทธ์การวางแผนกิจกรรม การนำมาใช้โดยขึ้นกับสังคมหรือประเทศนั้น ๆ รวมทั้งมีการ วัดผลและการตรวจดูการตอบกลับ (Feedback Measurement) นั้นหมายความว่า การบริหาร การตลาดเพื่อสังคมเป็นการนำความคิดการบริหารทางการตลาดและเทคนิค ทุกอย่างมาใช้กับ การตลาดเพื่อประโยชน์ของสังคมแทนการขายสินค้าในแง่ธุรกิจ (Fox and Kotler, 1980 อ้างถึง ใน พรทิพย์ สัมปัตตะวนิช, 2547)

ถึงแม้ว่าการตลาดเพื่อสังคมจะนำเทคนิคการตลาดเชิงธุรกิจมาประยุกต์ใช้ แต่อย่างไรก็ตาม การตลาดทั้งสองลักษณะนี้ยังมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (Alcalay and Bell, 2000 อ้างถึงใน พรทิพย์ สัมปัตตะวนิช, 2547)

1. การเปลี่ยนแปลงที่ต้องการ (Promoted Change) วัตถุประสงค์ที่การตลาดเพื่อสังคม ต้องการ คือ การเปลี่ยนแปลงในระดับพฤติกรรมเป็นส่วนใหญ่ รวมทั้งพยายามเปลี่ยนแปลง สภาพแวดล้อม และระบบในสังคมที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งการตลาดเพื่อการขาย สินค้านั้นก็พยายามจะเปลี่ยนพฤติกรรมเช่นกัน แต่จะมุ่งเน้นไปที่ความพยายามกระตุ้นให้เกิด ทักษะที่มีหรือความโน้มเอียงให้กระทำมากกว่า

2. ความคาดหวัง (Expectations) การตลาดเพื่อสังคมมักจะต้องการพยายามเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมคนจำนวนมากในสังคม เช่น การรณรงค์ป้องกันโรคเอดส์ ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายที่กว้างมาก ในขณะที่การตลาดเพื่อการขายสินค้านั้นมักจะพยายามเพิ่มส่วนครองตลาดที่ละน้อยแบบค่อยเป็นค่อย ไป

3. ความสำคัญ (Salience) การตลาดเพื่อสังคมมักจะเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และพฤติกรรมที่เป็นพฤติกรรมหลักที่สำคัญของกลุ่มเป้าหมาย หรือเกี่ยวข้องกับค่านิยมหลัก ๆ ที่เป็นศูนย์กลางของการเกิดพฤติกรรมมากกว่าการตลาดเชิงธุรกิจ เช่น การรณรงค์การเปลี่ยนแปลง ลักษณะการบริโภคอาหาร การเลิกสูบบุหรี่

4. ความแน่นอนในเรื่องของความพึงพอใจ (Certainty of Gratification) การตลาดเพื่อสังคมเป็นการให้สัญญาในโอกาสที่จะได้รับประโยชน์ หรือความพึงพอใจจากการเปลี่ยนแปลง หรือการเกิดพฤติกรรมใด ๆ ว่าจะได้รับความพึงพอใจมากขึ้น แต่ประโยชน์เหล่านี้ไม่สามารถพิสูจน์ให้เห็นได้ชัดเจน ซึ่งตรงกันข้ามกับการตลาดเพื่อขายสินค้าที่สามารถนำเสนอประโยชน์ได้ชัดเจนและมองเห็นความพอใจจากการใช้สินค้าได้แน่นอนกว่า

5. ระยะเวลาความพึงพอใจ (Timing of Gratification) การตลาดเพื่อสังคมอาจจะต้องใช้ระยะเวลายาวนานจึงทำให้เห็นถึงผลประโยชน์ที่นำเสนอ อาจจะต้องใช้เวลานานเป็นเดือนหรือเป็นปีจึงจะเห็นผล แต่การตลาดเพื่อขายสินค้าจะได้รับความพึงพอใจหลังจากที่ซื้อและใช้สินค้าแล้ว

6. การนำเสนอ (Presentation) นักการตลาดเพื่อสังคมจะต้องนำเสนอโดยหลีกเลี่ยงการขายเกินจริง (Overselling) ในเรื่องของประโยชน์ที่ได้รับจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจึงมักออกมาในลักษณะการให้ข้อมูล (Informational tone) ในขณะที่การตลาดเพื่อขายสินค้าสามารถกล่าวอ้างในประโยชน์ที่ได้รับจากสินค้าได้มากกว่า

7. ความไว้วางใจ (Trust) ผู้ที่ดำเนินการณรงค์เพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมโดยใช้การตลาดนั้นจะได้รับความไว้วางใจจากผู้รับสารมากกว่าการตลาดโดยทั่วไป เพราะความเชื่อที่ว่านักการตลาดเพื่อสังคมไม่ได้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสิ่งใด และไม่มีแรงจูงใจซ่อนเร้น เพียงแค่ต้องการให้สังคมดีขึ้น และประโยชน์ตกอยู่กับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งตรงข้ามกับการตลาดเพื่อขายสินค้าที่ประโยชน์ส่วนใหญ่ตกอยู่กับผู้ผลิต

8. ข้อจำกัดด้านงบประมาณ (Budgetary Constraints) นักการตลาดเพื่อสังคมต้องพยายามทำให้เป้าหมายบรรลุผลโดยใช้งบประมาณที่น้อยมาก ทำให้ต้องอาศัยการได้รับบริการช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่น อาศัยอาสาสมัครและการบริจาคเงิน ซึ่งแตกต่างจากการตลาดโดยทั่วไปที่มีทรัพยากรต่าง ๆ รวมถึงงบประมาณที่มากด้วย

2.3.6 แนวคิดการตลาดด้านการศรัทธา

ศรัทธามาร เกิดตั้ง เป นกยูง การสร างตลาดจากพลังแห งความเชื่อ-ความศรัทธา หากมีสินค าหรือบริการใดตอบสนองความต องการใด ก็จะทำตัดสินใจซื้อใด ไม ยาก โดยไม่ มีข อจำกัด วยภาวะเศรษฐกิจในช วงเวลานั้น... (บริษัทศูนย์ วิจัยกลีกรไทย จำกัด, 2550: 29)

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.4.1 วิวัฒน์ สิริเศรษฐอาภา วิทยานิพนธ์ เภพพัฒนศาสตร์มหาบัณฑิต พ.ศ. 2550 เรื่อง ที่พักอาศัยสำหรับผู้มาปฏิบัติธรรมในสถานปฏิบัติธรรม ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ในด้านที่อยู่อาศัย สิ่งอำนวยความสะดวกและกิจกรรมของกรณีศึกษามีความแตกต่างกันตามกระบวนการปฏิบัติธรรม กลุ่มเป้าหมายและสถานที่ตั้ง การพัฒนาที่พักอาศัยและสิ่งอำนวยความสะดวก

สะดวกในสถานปฏิบัติธรรมต้องคำนึงถึงประเภทบุคคล รูปแบบการดำรงชีวิตประจำวัน ความต้องการหรือเป้าหมายในการมาปฏิบัติธรรม รวมถึงกิจกรรมที่สนับสนุนการปฏิบัติธรรมอย่างเหมาะสม และจากกรณีศึกษาทั้ง 3 แห่งพบว่ามีการใช้วิธีการส่งเสริมการตลาดในการให้ข้อมูลข่าวสารและจูงใจผู้ปฏิบัติธรรม เนื่องจากฆราวาสที่มาปฏิบัติธรรมยังเป็นผู้มีกิเลสอยู่ หากแต่ต้องการพัฒนาตนเพื่อลดกิเลสให้เบาบาง เพื่อให้เป็นผู้มีปัญญาบริสุทธิ์

2.4.2 จงรักษ์ พุทฺธประเสริฐ วิทยานิพนธ์ เภสัชศาสตรมหาบัณฑิต พ.ศ. 2546 เรื่อง ปัจจัยในการตัดสินใจซื้อบ้านพักตากอากาศในเขตโรงแรม : กรณีศึกษา โครงการบ้านยันทรีริสอร์ท ผลจากการศึกษาพบว่า มีความต้องการที่พักอาศัยประเภทบ้านพักตากอากาศมีมากขึ้น มีข้อสรุปถึงปัจจัยต่างๆที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อบ้านพักตากอากาศที่อยู่ในเขตโรงแรม พฤติกรรมของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายที่มีกำลังซื้อ

2.4.3 ยุทธนา สมลา วิทยานิพนธ์ เภสัชศาสตรมหาบัณฑิต พ.ศ. 2549 เรื่อง การบริหารจัดการแหล่งพักอาศัยแบบโฮมสเตย์ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษา หมู่บ้านนุไพร อำเภอลำปาง จังหวัดนครราชสีมา ผลจากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านนุไพรได้มีการรวมกลุ่มสมาชิกเปิดทำที่พักอาศัยแบบโฮมสเตย์เพื่อเป็นกิจกรรมรายได้เสริมแก่ชุมชน โดยมีการยึดเอาหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทาง ซึ่งหลักเศรษฐกิจพอเพียงนี้มาจากหลักของพุทธศาสนา ซึ่งเน้นการฝึกฝนปฏิบัติตน ทางสายกลาง ทุกสิ่งทุกอย่างอยู่บนความพอดี ซึ่งก็คือการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์ต่อชุมชน ประกอบไปด้วย หลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุมีผล หลักภูมิคุ้มกัน ซึ่งประกอบไปด้วยความรู้และคุณธรรม ทุกอย่างมุ่งสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน และหลักทั้ง 3 นี้ก็คือ หลักไตรสิกขา ได้แก่ศีล สมาธิ และปัญญา เพื่อทำให้เกิดสติปัญญาในที่สุด

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้
NO THIS PAGE IN ORIGINAL

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาจิตใจเชิงปฏิบัติธรรมนันทศึกษาเกี่ยวกับด้านกายภาพ คือ ที่พักอาศัย สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรม และการบริการ และด้านการบริหาร คือ ด้านการตลาด ด้านการเงิน ด้านการพักอาศัย และการจัดโปรแกรม ซึ่งทั้งหมดมีขั้นตอนในการศึกษาดังนี้

3.1 ขอบเขตของการศึกษา

3.2 การกำหนดกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มประชากร

3.2.1 คุณสมบัติของกลุ่มประชากรตัวอย่างและการได้มาซึ่งกลุ่มประชากรตัวอย่าง

3.2.2 คุณสมบัติกลุ่มประชากรในการสัมภาษณ์

3.2.3 กลุ่มตัวอย่างในการแจกแบบสอบถาม

3.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

3.4 สมมติฐานของการศึกษา

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5.1 ข้อมูลปฐมภูมิ

3.5.2 ข้อมูลทุติยภูมิ

3.5.3 การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.6 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

3.7 สถานที่และระยะเวลาทำการวิจัย

3.8 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ขอบเขตของการศึกษา

3.1.1 ศึกษารูปแบบและลักษณะของแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาจิตใจเชิงปฏิบัติธรรม โดยอยู่นอกเขตกรุงเทพมหานคร มีลักษณะที่พักที่เป็นอาคารแยกเป็นหลังๆและรูปแบบสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทันสมัย สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง (Niche Market) ที่เป็นฆราวาสโดยเฉพาะ โดยจะมุ่งเน้นไปที่กลุ่มเป้าหมายที่มีรูปแบบการดำรงชีวิต (Lifestyle)ของผู้ที่มีรายได้เพียงพอแก่การดำรงชีพในมาตรฐานปานกลางขึ้นไป

3.1.2 แนวทางการปฏิบัติของกลุ่มผู้บริโภครูปภาพ ในกรณีศึกษาใช้การปฏิบัติแบบสติปัญญา (พอง-ยุบ)

3.2 การกำหนดกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มประชากร

3.2.1 คุณสมบัติของกลุ่มประชากรตัวอย่างและการได้มาซึ่งกลุ่มประชากรตัวอย่าง

3.2.1.1 อยู่นอกเขตกรุงเทพมหานครตามขอบเขตงานวิจัย

3.2.1.2 เป็นสถานปฏิบัติธรรมที่มีที่พักอาศัยสำหรับการค้างแรมชั่วคราวของฆราวาส

3.2.1.3 จากสถานปฏิบัติธรรมทั้งหมดจะพบว่าวิธีการสอนอยู่ไม่กี่แบบ ซึ่งแบ่ง

ออกเป็น 3 สายใหญ่ๆ คือ

ก. สายธุดงค์ เน้นการลด-ละ-เลิก ไม่เน้นความสะดวกสบาย

ข. สายพอง-ยุบ เน้นการนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งสายนี้มีความน่าสนใจและเป็นที่ยอมรับ เนื่องจากนักท่องเที่ยวที่มายังเป็นผู้ที่มีกิเลสอยู่ ต้องการเพิ่มความรู้ด้านธรรมะ พัฒนาตนเอง มีศีลธรรม ความขบขันขันใจ เพื่อเป็นผู้มีปัญญาบริสุทธิ์

ค. สายธรรมกาย เป็นเครือข่ายเฉพาะและบริหาร โดยศูนย์กลางของตนเอง

3.2.1.4 หากกลุ่มตัวอย่างสายพอง-ยุบที่เป็นไปตามกลุ่มเป้าหมาย หาตามที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับ

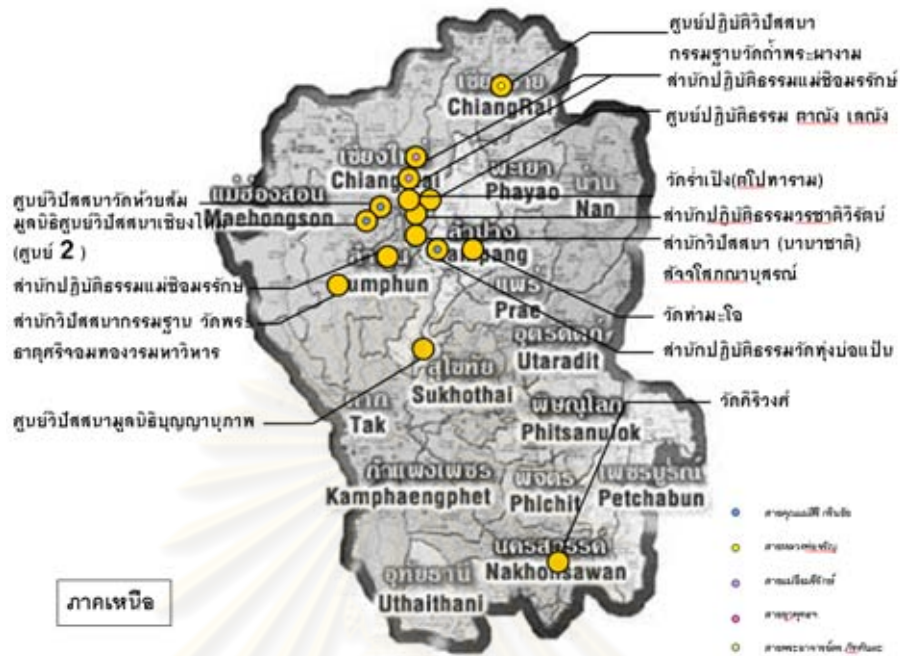
ก. อินเทอร์เน็ต

ข. โทรศัพท์

จากสำนักปฏิบัติธรรมที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นเป็นสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 ถึง พ.ศ. 2552 เป็นจำนวนถึง 1001 แห่งทั่วประเทศภายใต้การบริหารจัดการของวัดตามพื้นที่ต่างๆ ไม่รวมถึงสถานปฏิบัติธรรมอีกจำนวนมากที่ยังไม่ได้ถูกจัดตั้งขึ้นเป็นสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด ได้คัดเลือกหากกลุ่มตัวอย่างสายพอง-ยุบที่เป็นไปตามกลุ่มเป้าหมาย โดยเน้นหาที่ที่เป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับในการไปปฏิบัติ เนื่องมาจากข้อจำกัดทางด้านเวลาและสถานปฏิบัติธรรมสายพอง-ยุบในประเทศไทยนั้นมีอยู่เป็นจำนวนมาก ดังนั้นเบื้องต้นจึงทำการหาผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต แล้วตามด้วยโทรศัพท์ จึงได้กรณีตัวอย่างสถานปฏิบัติธรรมสายสติปัญญาฐานสี่(พอง-ยุบ)ในประเทศไทยทั้งหมด 48 แห่ง ซึ่งพบการกระจายตัวมากที่สุดอยู่ที่ภาคกลาง และภาคเหนือ ดังที่แสดงในภาพที่ 1.1

การศึกษาได้แบ่งออกเป็นแต่ละภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และภาคใต้ ทางภาคเหนือพบสถานปฏิบัติธรรมสายพอง-ยุบทั้งหมด 15 แห่ง ดังที่แสดงในภาพที่ 3.1

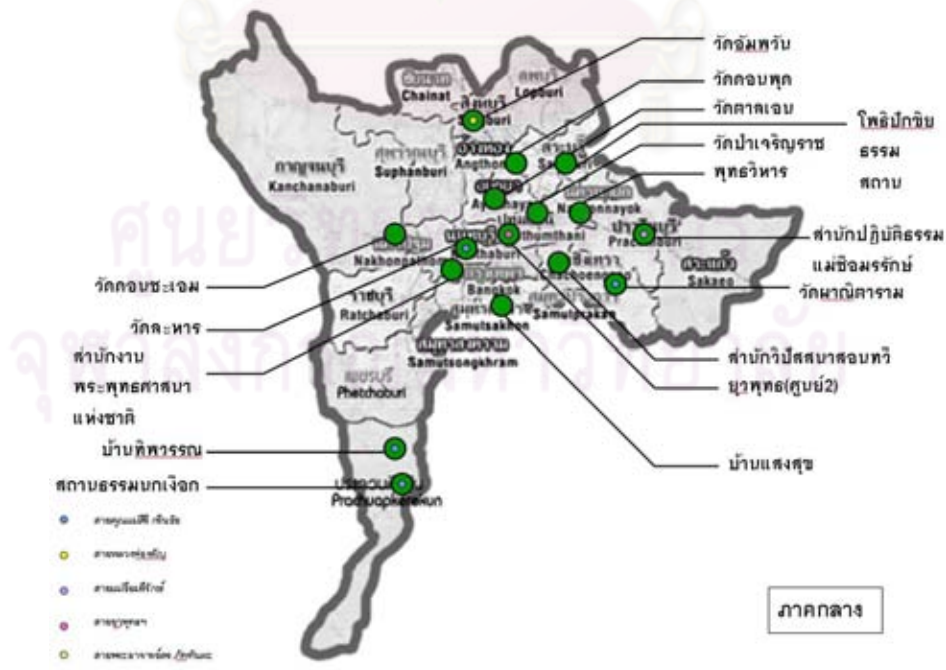
ภาพที่ 3.1 แสดงภาพรวมของสถานปฏิบัติธรรมสายสติปัฏฐานสี่(พอง-ยุบ)ในภาคเหนือ

ที่มา : จากการสำรวจโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2551 - มิถุนายน 2552

ภาคกลางพบสถานปฏิบัติธรรมสายพอง-ยุบทั้งหมด 16 แห่ง ดังที่แสดงในภาพที่ 3.2

ภาพที่ 3.2 แสดงภาพรวมของสถานปฏิบัติธรรมสายสติปัฏฐานสี่(พอง-ยุบ)ในภาคกลาง

ที่มา : จากการสำรวจโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2551 - มิถุนายน 2552

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบสถานปฏิบัติธรรมสายพอง-ยุบทั้งหมด 6 แห่ง ดังที่แสดงในภาพที่

3.3

ภาพที่ 3.3 แสดงภาพรวมของสถานปฏิบัติธรรมสายสติปัฏฐานสี่(พอง-ยุบ)ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ที่มา : จากการสำรวจโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2551 - มิถุนายน 2552

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบสถานปฏิบัติธรรมสายพอง-ยุบทั้งหมด 6 แห่ง ดังที่แสดงในภาพที่ 3.4

ภาพที่ 3.4 แสดงภาพรวมของสถานปฏิบัติธรรมสายสติปัฏฐานสี่(พอง-ยุบ)ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ที่มา : จากการสำรวจโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2551 - มิถุนายน 2552

ภาคใต้พบสถานปฏิบัติธรรมสายพอง-ยุบทั้งหมด 5 แห่ง ดังที่แสดงในภาพที่ 3.5

ภาพที่ 3.5 แสดงภาพรวมของสถานปฏิบัติธรรมสายสติปัญญาสี่(พอง-ยุบ)ในภาคใต้

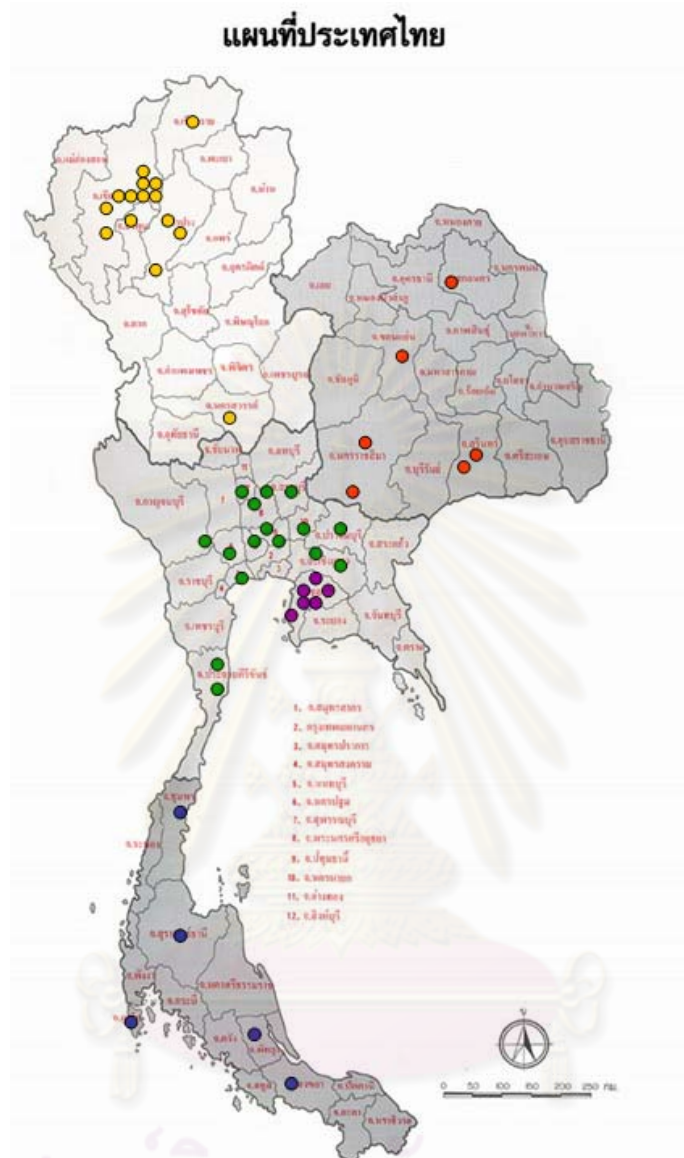

ที่มา : จากการสำรวจโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2551 - มิถุนายน 2552

จากการศึกษากรณีตัวอย่างสถานปฏิบัติธรรมสายสติปัญญาสี่(พอง-ยุบ)ในประเทศไทยทั้งหมด 48 แห่ง ซึ่งพบการกระจายตัวมากที่สุดอยู่ที่ภาคกลาง และภาคเหนือ ดังที่แสดงในภาพที่ 3.6

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 3.6 แสดงภาพรวมของสถานปฏิบัติธรรมสายสติปัญญาานสี่(พอง-ยุบ)ในประเทศไทย

ที่มา : จากการสำรวจโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2551 - มิถุนายน 2552

การปฏิบัติสายสติปัญญาานสี่(พอง-ยุบ)มีวิธีการฝึกปฏิบัติหลากหลายรูปแบบ จากการศึกษาในภาพรวมนั้นพบอยู่ 2 รูปแบบ ได้แก่ เน้นการเคลื่อนไหวมือ (สายหลวงพ่อจรรย์) และเน้นการพอง-ยุบที่ท้อง ดังที่แสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงรูปแบบการฝึกปฏิบัติของสถานปฏิบัติธรรมสายสติปัญญาสี่(pong-yub)

เขตพื้นที่	สำนักปฏิบัติธรรม
ภาคเหนือ	ศูนย์วิปัสสนา วัดห้วยส้ม จ.เชียงใหม่ คุณแม่สิริ กรินชัย
	มูลนิธิศูนย์วิปัสสนาเชียงใหม่ (ศูนย์ 2) จ.เชียงใหม่
	สำนักปฏิบัติธรรมวัดทุ่งบ่อแม่ป๋น จ.ลำปาง
	สำนักปฏิบัติธรรมแม่ข้อมริริรักษ์ ดอยสะเก็ด 1,2 จ.เชียงใหม่
	สำนักปฏิบัติธรรมแม่ข้อมริริรักษ์ ลำพูน จ.ลำพูน
	ศูนย์ปฏิบัติธรรม ดาฉิ่ง เลนัง จ.เชียงใหม่
	สำนักวิปัสสนากรรมฐาน วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร จ.เชียงใหม่
	ศูนย์วิปัสสนามูลนิธิบุญญาภภาพ จ.ลำปาง
	ศูนย์ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน วัดถ้ำพระผางาม จ.เชียงราย หลวงพ่อจรัญ
	สำนักปฏิบัติธรรม วรชาติวิรัตน์ จ.เชียงใหม่
	สำนักวิปัสสนา (นานาชาติ) สัจจโสภณานุสรณ์ จ.เชียงใหม่
	วัดท่ามะโอ จ.ลำปาง
	วัดศรีวังศ์ จ.นครสวรรค์
	วัดรำเป็ง(ดโป้ทาราม) จ.เชียงใหม่
	ภาคกลาง
สถานธรรมนวกเจ็อก จ.ประจวบคีรีขันธ์	
วัดละหาร จ.นนทบุรี	
ศูนย์ปฏิบัติธรรมพัฒนาจิตกาญจนากิเชกเฉลิมพระเกียรติ ตั้งอยู่ที่วัดผาณิตาราม จ.ฉะเชิงเทรา	
วัดตาลเอน จ.อยุธยา	
ศูนย์วิปัสสนาพุทธวิหาร จ.นครนายก	
วัดป่าเจริญราชธรรมาราม จ.ปทุมธานี	
วัดอัมพวัน จ.สิงห์บุรี หลวงพ่อจรัญ	
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พุทธมณฑล จ.นครปฐม	
ศูนย์วิปัสสนายวพุทธฯ เฉลิมพระเกียรติ ศูนย์ 2 จ.ปทุมธานี	
บ้านแสงสุข มหาชัย จ.สมุทรสาคร	
สำนักวิปัสสนาสอนทวี จ.ฉะเชิงเทรา	
วัดดอนชะเอม จ.กาญจนบุรี	
สำนักปฏิบัติธรรมแม่ข้อมริริรักษ์ ทุ่งโพ จ.ปราจีนบุรี	
โพธิ์บึงชัยธรรมสถาน จ.สระบุรี	
วัดดอนพุด จ.สระบุรี	
ภาคตะวันออก	สำนักวิปัสสนาสมมิตร์ - ปราณี จ.ชลบุรี
	สำนักวิปัสสนากรรมฐานวิเวกอาศรม จ.ชลบุรี
	บ้านไร่วา จ.ชลบุรี
	สำนักปฏิบัติธรรมแม่ข้อมริริรักษ์ พนัสนิคม จ.ชลบุรี
	วัดท่าหินตะอาสาภาราม จ.ชลบุรี
	วัดเขาพุทธโคดม จ.ชลบุรี
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ศูนย์ปฏิบัติธรรมสวนเวฬุวัน จ.ขอนแก่น หลวงพ่อจรัญ
	วัดสมเด็จพระแดนสงบอาสาภาราม อ.เมือง จ.นครราชสีมา
	ศูนย์วิปัสสนากรรมฐานคุณแม่ดร.สิริ กรินชัย บ้านจันทรม จ.สุรินทร์
	สำนักปฏิบัติธรรมแม่ข้อมริริรักษ์ สกลนคร จ.สกลนคร
	สำนักปฏิบัติธรรมแม่ข้อมริริรักษ์ สุรินทร์ภักดี จ.สุรินทร์
ศูนย์ปฏิบัติธรรมดึกขวาราม จ.นครราชสีมา	
ภาคใต้	วัดถ้ำสมโน อำเภอมะนัง พัทลุง
	ศูนย์พัฒนาจิตเฉลิมพระเกียรติปฏิสนธิ์โค (วัดลี้ภูสิริวนาราม)จ.ภูเก็ต
	มหาปัญญาธรรมสถาน จ.สงขลา
	ศูนย์วิปัสสนายวพุทธฯ สวนประไพธรรม จ.ชุมพร
สำนักปฏิบัติธรรมแม่ข้อมริริรักษ์ สุราษฎร์ธานี	

ที่มา : จากการสำรวจโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2551 - มิถุนายน 2552

จากภาพรวมทั้งหมดได้คัดกรณีศึกษาที่มีคุณสมบัติตรงตามวัตถุประสงค์ โดยพิจารณาจากทางด้านลักษณะที่พึงอาศัย คือ เน้นเฉพาะที่พึงอาศัยหลังเดี่ยว ซึ่งจากการศึกษาสถานปฏิบัติธรรมสายสติปัญญาสี่(pong-yub)ในประเทศไทยทั้งหมด 48 แห่ง พบอยู่ 2 แห่ง คือ วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร จ.เชียงใหม่ และ ศูนย์ปฏิบัติธรรม ดาฉิ่ง เลนัง เฉลิมราช 60 ปี จ.เชียงใหม่ มีสิ่งอำนวยความสะดวกมาก ซึ่งจากการศึกษาสถานปฏิบัติธรรมสายสติปัญญาสี่(pong-yub)ในประเทศไทยทั้งหมด 48

แห่ง พบอยู่ 11 แห่ง คือ วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร จ.เชียงใหม่ ศูนย์ปฏิบัติธรรม ตาฉิ่ง เลฉิ่ง เฉลิมราช 60 ปี จ.เชียงใหม่ พุทธวิหาร วัดห้วยส้ม วัดท่ามะโอ สัจจโสภณานุสรณ์ บ้านแสงสุข โปธิ ปักขิยธรรมสถาน วัดภักทันตะอาศาราม สำนักวิปัสสนาสอนทวี และบ้านไรวา สุดท้ายคือ สภาพแวดล้อมที่อยู่ท่ามกลางธรรมชาติ ซึ่งจากการศึกษาสถานปฏิบัติธรรมสายสติปัญญาฐานสี่(pong-yub) ในประเทศไทยทั้งหมด 48 แห่ง พบอยู่ 18 แห่ง คือ วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร จ.เชียงใหม่ ศูนย์ปฏิบัติธรรม ตาฉิ่ง เลฉิ่ง เฉลิมราช 60 ปี จ.เชียงใหม่ พุทธวิหาร วัดห้วยส้ม วัดถ้ำสุมนิ สวนนประไล ธรรม วัดทุ่งบ่อเป็น สถานธรรมนกเงือก โปธิปักขิยธรรมสถาน วัดป่าเจริญราช ศูนย์ปฏิบัติธรรมอมริ รักษ์ ศูนย์ปฏิบัติธรรมบุญญานุภาพ วัดถ้ำพระผางาม สัจจโสภณานุสรณ์ วัดร่ำเปิง วัดคอนชะเอม สานั วิปัสสนาสอนทวี วัดป่าแดนสงบ จากทั้ง 3 อย่างนี้ จึงสามารถสรุปได้กรณีตัวอย่างเป็นจำนวน 2 แห่ง ได้แก่

ก. ศูนย์ปฏิบัติธรรม ตาฉิ่ง เลฉิ่ง เฉลิมราช 60 ปี จ.เชียงใหม่

ข. วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร จ.เชียงใหม่

3.2.2 คุณสมบัติกลุ่มประชากรในการสัมภาษณ์

3.2.2.1 ผู้บริหาร โครงการปฏิบัติธรรม

3.2.2.2 พระวิปัสสนาจารย์หรือวิปัสสนาจารย์ที่รับผิดชอบดูแลการปฏิบัติ

ธรรม

3.2.2.3 ผู้ที่เคยมาปฏิบัติธรรม

3.2.3 กลุ่มตัวอย่างในการแจกแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการแจกแบบสอบถาม คือ ผู้ปฏิบัติธรรมที่มาปฏิบัติธรรมที่วัดพระธาตุศรี จอมทองวรวิหาร ตั้งแต่เดือนตุลาคม – ธันวาคม 2552 จำนวน 60 คน และผู้ปฏิบัติธรรมที่มาปฏิบัติ ธรรมที่ศูนย์ปฏิบัติธรรม ตาฉิ่ง เลฉิ่ง เฉลิมราช 60 ปี คอร์สวันที่ 10-22 ตุลาคม 2552 จำนวน 72 คน

3.3 วัดอุปประสงค์

3.3.1 เพื่อศึกษาลักษณะของแหล่งพักอาศัยและกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาจิตใจ เชียงปฏิบัติธรรม

3.3.2 เพื่อศึกษาการบริหารจัดการของแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาจิตใจ เชียง ปฏิบัติธรรม

3.3.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาจิตใจเชิงปฏิบัติธรรม

3.4 สมมติฐานการศึกษา

3.4.1 ลักษณะของแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาจิตใจเชิงปฏิบัติธรรมที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมหรือเอื้อต่อการปฏิบัติธรรมจะทำให้ผู้ที่มาปฏิบัติธรรมสามารถพัฒนาจิตใจได้ตามวัตถุประสงค์ของผู้ปฏิบัติธรรมเป้าหมาย

3.4.2 การบริหารจัดการของแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาจิตใจเชิงปฏิบัติธรรมที่ไม่มีการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายในการเข้าพักและปฏิบัติธรรมต้องอาศัยหลักการตลาดด้านการศรัทธาของผู้ปฏิบัติธรรมเป้าหมาย

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5.1 ข้อมูลปฐมภูมิ

3.5.1.1 การสำรวจและสังเกตการณ์ในสถานปฏิบัติธรรมที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 แห่ง (รายละเอียดในบทที่ 4)

3.5.1.2 การสัมภาษณ์ผู้บริหาร โครงการปฏิบัติธรรม พระวิปัสสนาจารย์หรือวิปัสสนาจารย์ และผู้ที่เคยมาปฏิบัติธรรม (รายละเอียดในบทที่ 4)

3.5.1.3 การทดลองปฏิบัติธรรม (รายละเอียดในบทที่ 4)

3.5.1.4 แบบสอบถาม เป็นข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสร้างแบบสอบถาม(Questionnaire) ที่วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารจำนวน 60 ตัวอย่าง ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน- ธันวาคม 2552 และที่ศูนย์ปฏิบัติธรรมตามัง เถนัง เถลิมราช 60 ปี จำนวน 72 ตัวอย่าง คอรัศการปฏิบัติวันที่ 10 – 22 ตุลาคม 2552 (รายละเอียดในบทที่ 5)

3.5.2 ข้อมูลทุติยภูมิ

3.5.2.1 ศึกษาแนวคิดและทฤษฎี รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทางพุทธศาสนาในเรื่องของการปฏิบัติธรรมและแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาจิตใจเชิงปฏิบัติธรรม โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร ผลงานทางวิชาการ งานวิจัย บทความ เว็บไซต์และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ทางด้านแนวคิดทางพุทธศาสนา ได้แก่ หลักเสนาสนะ หลักสัพปาเย หลักการปฏิบัติธรรม จุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการฝึกสมาธิแนวพุทธศาสน์ และแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ได้แก่ ปัจจัยการท่องเที่ยว ปัจจัยการพัฒนาแหล่งที่พักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยว การตลาดแหล่งพักอาศัยเพื่อ

การท่องเที่ยว อุปสงค์และอุปทาน ส่วนผสมทางการตลาด ความต้องการของนักท่องเที่ยว ความต้องการของมาสเตอร์ และการท่องเที่ยวเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติธรรมและพัฒนาจิตใจ

3.5.2.2 ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาจิตใจเชิงปฏิบัติธรรมที่เป็นเป้าหมายในการศึกษา โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร ผลงานทางวิชาการ งานวิจัย บทความ เว็บไซต์และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ทางด้านที่พักอาศัย สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมและการบริการ รวมถึงด้านการบริหารจัดการ

3.5.3 การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนแรกในการเริ่มเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลเบื้องต้นทั้งหมดของกรณีศึกษา เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นก่อนการลงสำรวจและศึกษาพื้นที่จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ จะเริ่มจากการลงพื้นที่ที่วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร และศูนย์ปฏิบัติธรรมตาฉิ่ง เลฉิ่ง เฉลิมราช 60 ปี ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดในการศึกษาดังนี้

3.5.3.1 กายภาพ หรือ ผลิตภัณฑ์ (Product)

3.5.3.1.1 แหล่งพักอาศัย ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบ ลักษณะของแหล่งพักอาศัยภายในสถานปฏิบัติธรรม

3.5.3.1.2 สิ่งอำนวยความสะดวก ศึกษาเกี่ยวกับ สิ่งอำนวยความสะดวกภายในสถานปฏิบัติธรรม และภายในแหล่งพักอาศัย

3.5.3.1.3 กิจกรรม ศึกษาเกี่ยวกับ กิจกรรมทั้งหมดที่มีภายในสถานปฏิบัติธรรม ได้แก่ การถือศีล การปฏิบัติกรรมฐาน และกิจกรรมอื่นๆ

3.5.3.1.4 การบริการ ศึกษาเกี่ยวกับ การให้บริการภายในสถานปฏิบัติธรรม

นอกจากนี้ ยังใช้วิธีการสัมภาษณ์บุคคลที่มีความรับผิดชอบสูงสุดหรือได้รับมอบหมายจากผู้มีความรับผิดชอบสูงสุดของแต่ละสถานปฏิบัติธรรม เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลทั้งหมด และการแจกแบบสอบถามแก่ผู้เข้าปฏิบัติธรรม

3.5.3.2 การบริหารจัดการ

3.5.3.2.1 การส่งเสริมการตลาด (Promotion)

ก. การโฆษณา

- ข. การประชาสัมพันธ์
- ค. การขายโดยบุคคล
- ง. การส่งเสริมการขาย
- จ. การตลาดเจาะตรง

3.5.3.2.2 ด้านการเงิน

3.5.3.2.3 ด้านการพักอาศัย

3.5.3.2.4 ด้านการจัดโปรแกรม

3.6 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม

3.7 สถานที่และระยะเวลาทำการวิจัย

สถานที่แจกแบบสอบถาม คือ วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน – ธันวาคม 2552 และที่ศูนย์ปฏิบัติธรรมตามัง เฌนัง เฌนิงราช 60 ปีเดือนธันวาคม 2552

3.8 การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์ข้อมูลส่วนของข้อมูลปฐมภูมิร่วมกับข้อมูลทุติยภูมิ โดยข้อมูลปฐมภูมินั้นได้จากการสังเกต การสำรวจ การสัมภาษณ์ เมื่อวิเคราะห์แล้วใช้การพรรณนาเชิงวิเคราะห์เพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์ และสมมติฐาน

แบบสอบถามเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดดำเนินการวิเคราะห์เพื่อหาค่าสถิติ

3.8.1 วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร

3.8.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ปฏิบัติธรรมก่อนเข้าทำการปฏิบัติ ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ จังหวัด เคยปฏิบัติธรรมมาก่อนหรือไม่ เคยมาปฏิบัติที่วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารหรือไม่ วัตถุประสงค์ จำนวนวัน โดยการนำเสนอข้อมูลในรูปของค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage)

3.8.1.2 ข้อมูลหลังจากผู้ปฏิบัติธรรมได้เข้าปฏิบัติธรรมแล้ว ได้แก่ ผลของการปฏิบัติ ผลของการพักอาศัยเดี่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก การทำบุญ ปัญหาและอุปสรรค โดยการนำเสนอข้อมูลในรูปของค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage)

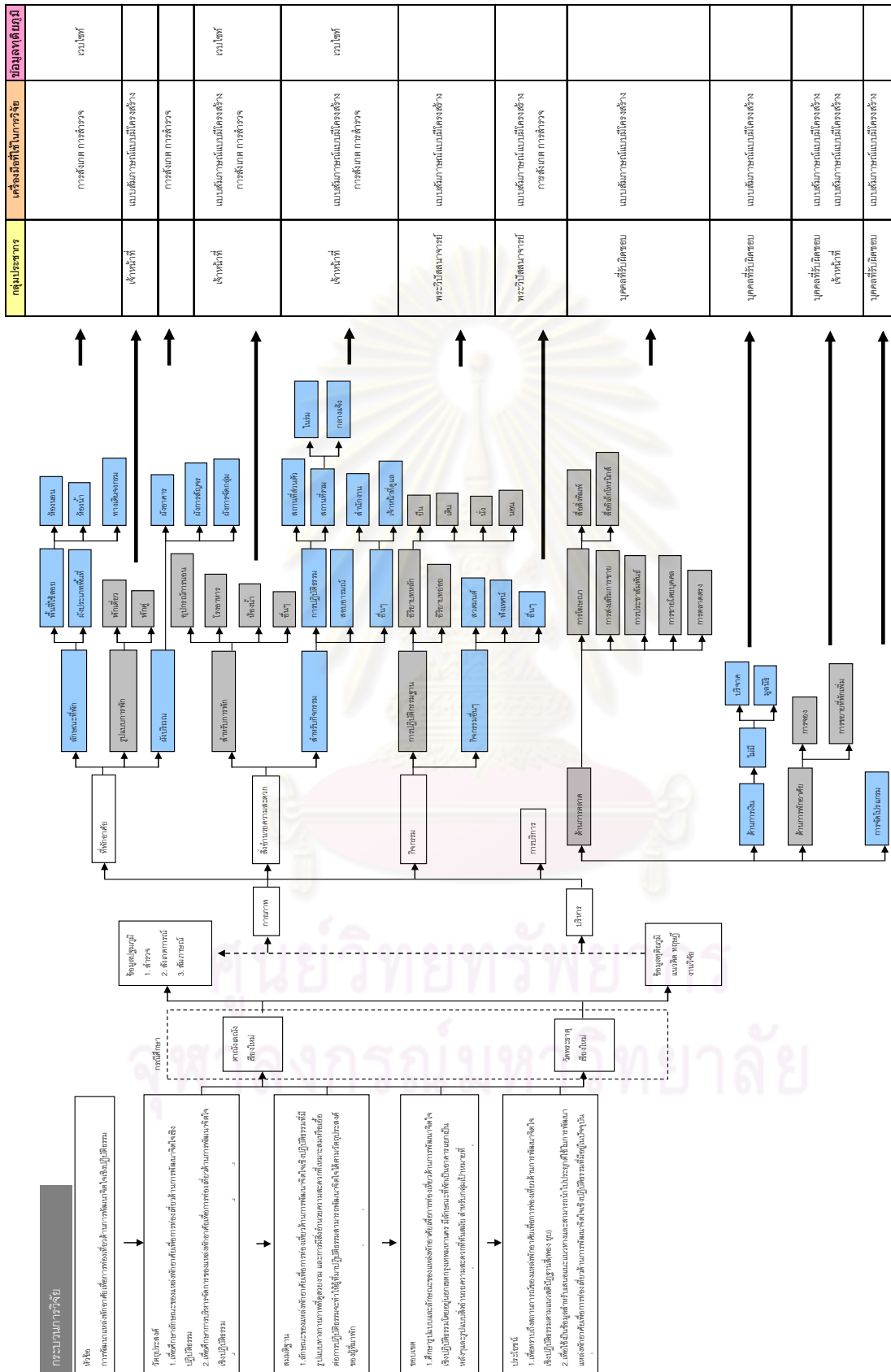
3.8.2 ศูนย์ปฏิบัติธรรมตานัง เลนัง เฉลิมราช 60 ปี

ข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์ ได้แก่ ความพึงพอใจในหลักสูตร หลักสูตรกับความคาดหวัง ประโยชน์จากหลักสูตร เนื้อหาของธรรมะบรรยาย ความพึงพอใจต่อการสอนของพระวิปัสสนาจารย์ ความพึงพอใจต่อการจัดการดูแล ความพึงพอใจต่อวิธีการสอบอารมณ์ ความสะดวกสบายของห้องปฏิบัติ สิ่งประทับใจ จำนวนวัน จำนวนโยคี การกลับมาอีก การแนะนำ ข้อคิดเห็นอื่น โดยการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบของค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage)

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 3.1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย (conceptual framework)

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องการพัฒนาแหล่งพักอาศัยอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาจิตใจเชิงปฏิบัติธรรมนั้น ได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการลงพื้นที่สำรวจ สัมภาษณ์ และสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาระณีศึกษาทั้ง 2 แห่ง คือ

4.1 สำนักวิปัสสนากรรมฐาน วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

4.2 ศูนย์ปฏิบัติธรรม ตามัง เณียง เณิมราช 60 ปี จังหวัดเชียงใหม่

4.1 สำนักวิปัสสนากรรมฐาน วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

4.1.1 ประวัติวัดพระธาตุศรีจอมทอง วรวิหาร (โดยสังเขป)

วัดพระธาตุศรีจอมทอง เป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดวรวิหาร ตั้งอยู่เลขที่ 157 ถนนเชียงใหม่ – ฮอด หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย สูงจากที่ราบ 10 เมตร อยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดเชียงใหม่ ห่างจากอำเภอเมือง เชียงใหม่ 58 กิโลเมตร ทางทิศตะวันตกมีเทือกเขาเรียกว่า ดอยอินทนนท์"และลำน้ำแม่กลาง มีเนื้อที่ 19 ไร่ 2 งาน 98 ตารางวา โฉนดที่ดินเลขที่ น.ศ. 3 เลขที่ 335 ก่อตั้งเมื่อพ.ศ. 1994 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อ พ.ศ. 2470 ได้รับการสถาปนาขึ้นเป็นพระอารามหลวง เมื่อปี พ.ศ. 2506 วัดพระธาตุศรีจอมทอง หรือวัดหลวงจอมทอง สร้างเมื่อ พ.ศ. 1994 โดยสามเณรชยาภรณ์หนึ่ง ชื่อ นายสร้อย และนางเม็ง ซึ่งสร้างขึ้นบนดอยจอมทอง (ดอยทองหลวง) เป็นผู้พบพระบรมธาตุ ต่อมาในปี พ.ศ. 2009 มีชายสองคนได้สร้างพระวิหารชั่วคราวขึ้น และนิมนต์พระสารีบุตรเถระมาเป็นเจ้าอาวาสรูปแรก

วัดนี้ได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์ และก่อสร้างเพิ่มเติมมาด้วยดีโดยตลอดจากเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่และทายกทายิกาผู้มีจิตศรัทธาทั่วไป ทางวัดได้ประกอบพิธีผูกพัทธสีมาเมื่อ พ.ศ.2473 และได้รับพระบรมราชานุญาตให้ยกเป็นพระอารามหลวงตั้งแต่วันที่ 31 พฤษภาคม 2506 ได้รับเป็นวัด

พัฒนาตัวอย่าง ประจำปี 2524 ของกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ **ได้รับเป็นวัดพัฒนา**
ตัวอย่าง ที่มีผลงานดีเด่น ประจำปี 2538 ของกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ

ปูชนียวัตถุของวัดพระธาตุศรีจอมทอง อาคารเสนาสนะ มีพระวิหารและมณฑปปราสาท ตั้งอยู่ท่ามกลางในพระวิหาร มณฑปปราสาท เป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ คือพระธาตุจอมเศียรเบื้องขวาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และพระบรมสารีริกธาตุมิได้บรรจุไว้ในองค์พระเจดีย์ แต่บรรจุในผอบทองคำ ในเมื่อจะมีการอัญเชิญพระบรมธาตุออกทรงน้ำ หรืองานประเพณีที่เคยปฏิบัติ ก็ได้อัญเชิญพระบรมธาตุ ซึ่งบรรจุในผอบทองคำลงในโกฏิแก้ว ฝาครอบทองคำ พานเงิน มีสร้อยทองคำโยงจากฝาครอบทองคำมายังพานเงินทั้ง 4 ด้าน นอกจากนี้ยังมีพระอุโบสถทรงล้านนาไทย(ปัจจุบันบูรณะเรียบร้อยแล้ว) พระเจดีย์หอพระไตรปิฎก หอทรงน้ำพระบรมธาตุเจ้า พระพุทธรูปหลวงพ่เพชร (จำลอง) พระพุทธรูปเงิน ทอง งาช้างแกะสลัก เครื่องนักรบโบราณ ฝักดาบเงิน ฝักดาบทอง ซ้อนเงิน ซ้อนทอง แก้วเจ็ดสี ศาลาพระครูบาเจ้าศรีวิชัย พิพิธภัณฑศาลาการเปรียญ และโรงเรียนพระปริยัติธรรม

งานประเพณีสงกรานต์พระบรมสารีริกธาตุกำหนดให้มีการจัดงานประเพณีสงกรานต์พระบรมธาตุ ในเดือน 7 ใต้ (คำว่า ใต้ หมายถึงการนับเดือนทางภาคเหนือ) ขึ้น 15 ค่ำ หรือตรงกับเดือน 9 เหนือ ขึ้น 15 ค่ำ มีงานประเพณีสงกรานต์พระบรมธาตุเจ้า 5 วัน 5 คืน เป็นประจำทุกปี (พระเทพสิทธิธารจารย์, 2548 : 14)

4.1.2 วัดพระธาตุศรีจอมทอง วรวิหาร ในยุคสมัยของพระเทพสิทธิธารจารย์(ทอง สิริมงคล)
โดยสังเขป

พระเทพสิทธิธารจารย์ (ทอง สิริมงคล) มีนามเดิมว่า “ ทองแก้ว พรหมแสน ” เกิดเมื่อวันที่ 21 กันยายน พ.ศ. 2466 ตรงกับวันศุกร์ขึ้น 12 ค่ำ เดือน 10 ปีกุน ณ ตำบลบ้านแอน อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ตระกูลของท่านสืบเชื้อสายมาจากตระกูลขุนนางในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 คุณปู่ชื่อ ขุนต่างใจ เป็นบุตรของพระยาพิพิธเสนา (ชื่น) ได้สมรส กับนางจันทา มีบุตรธิดาด้วยกัน 3 คน คือ นายใจ นายทา นางเด่น นายทาได้สมรสกับนางแถม มีบุตรธิดาทั้งหมด 6 คน พระเทพสิทธิธารจารย์ เป็นบุตรคนที่ 5 ของนายทา นางแถม

พระเทพสิทธิธารจารย์ ได้สำเร็จการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากนั้นก็เข้าร่วมกาสาวพัสดุ เมื่อวันที่ 19 มกราคม ปีระกา พุทธศักราช 2477 อายุ 11 ปี ได้บรรพชาเป็นสามเณรที่วัดนาแกง ตำบลบ้านแอน อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีท่านครูบาชัยวงค์เป็นพระอุปัชฌาย์ เมื่อวันที่จันทร์ที่ 7 กุมภาพันธ์ ปีมะแม พุทธศักราช 2487 อายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ ได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุ ณ พัทธสีมาวัดบ้านแอน ตำบลบ้านแอน อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีพระครูคัมภีร์ธรรม พรหมปัญญา เจ้าอาวาสวัดชัยพระเกียรติ เป็น พระอุปัชฌาย์ พระอธิการญาณรังษี วัดห้วยทราย เป็นพระกรรมวาจาจารย์ พระมหาจันทร์ วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร เป็นพระอนุสาวนาจารย์

ได้นามฉายาว่า “ สิริมงคลโกล ” จากนั่น ได้ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรม นักธรรมชั้นเอก ต่อมา ได้ศึกษาวิปัสสนาธุระและค้นคว้าการปฏิบัติวิปัสสนาตามหลักสติปัฏฐาน 4 ทั้งปริยัติและปฏิบัติ จนเกิดความรู้ความเชี่ยวชาญ ที่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพมหานคร ณ สถานที่ทำ ฌานู สังกายนากำบะเอ และวัดปัญญาธิ์จ้องใต้ (เข้าทัดจี) ประเทศพม่า แล้วไปปฏิบัติที่ วัดตาปะนะนยิตา กับท่านมหาสิทธยาตอ ภัททันตะโสภณมหาเถระ แล้วจึงกลับประเทศไทย ท่านได้ ศึกษาค้นคว้าจน เกิดความรู้ความเชี่ยวชาญแตกฉานด้านการปฏิบัติวิปัสสนาตามหลักสติปัฏฐาน 4 (พอง – ยุบ)จน เป็นพระวิปัสสนาจารย์ (ครูผู้สอนปฏิบัติวิปัสสนากรรม) และ เจ้าสำนัก สามารถอบรมสั่งสอนผู้อื่น ให้ปฏิบัติและรู้ตามได้ จนกระทั่งขยายสาขา สำนักปฏิบัติวิปัสสนาออกไปทั้งในประเทศและ ต่างประเทศ ขณะเดียวกัน ได้สนับสนุนการศึกษาของคณะสงฆ์ด้านคันถธุระแผนกนักธรรม บาลี และพระอภิธรรม เรียกได้ว่า ทั้งคันถธุระและวิปัสสนาธุระ ท่านได้ใส่ใจดูแลสนับสนุนควบคู่กันไป ด้วยความเป็นพระมหาเถระผู้ทรงความรู้ความสามารถพร้อมด้วยคุณธรรมความดีที่ท่านได้บำเพ็ญ มา ทั้งยังเป็นผู้จริงจังปฏิบัติจริง เสียสละทุ่มเทตั้งใจทำงานเพื่อพระพุทธศาสนาประเทศชาติ พระมหากษัตริย์ ทำให้ท่านได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติได้รับสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะมาโดยลำดับกระทั่งปัจจุบันดำรงสมณศักดิ์เป็น “พระเทพสิทธิทวารวดี” ฝ่ายวิปัสสนาธุระ นอกจากนี้ ยังได้รับ รางวัลเกียรติคุณจากสถาบันและองค์กรต่างๆ อีกมากมายด้านปฏิบัติทางจริยาวัตรของพระเทพ สิทธาจารย์ ท่านเป็นพระมหาเถระที่มีบุคลิกภาพสง่างาม สุขุม ลุ่มลึก สงบเยือกเย็น มีความสำรวม ระวังอินทรีย์อยู่ตลอดเวลา มีเมตตาธรรมสูงชอบช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก โอบอ้อมอารี มีน้ำใจต่อ ทุกคนโดยไม่เลือกที่รักมักที่ชัง โดยอุปนิสัยเป็นคนพูดน้อย ปฏิบัติมาก อยู่อย่างเรียบง่าย ตั้งตนอยู่ในกรอบพระธรรมวินัยอย่างสม่ำเสมอตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบัน กล่าวได้ว่า ปฏิบัติทางจริยาวัตรของท่าน อยู่ในขั้นดีเยี่ยมเหมาะสมกับเป็นพระนักปฏิบัติโดยแท้จริง

พระเทพสิทธิทวารวดี เผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยการสอนการปฏิบัติวิปัสสนาตามหลักสติปัฏฐาน 4 แบบกำหนดพองหนอ ยุบหนอ ซึ่งมีผลงานด้านการเผยแผ่ไปทั้งภายในประเทศ และ ต่างประเทศ เช่น จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง สกลนคร สุรินทร์ ฉะเชิงเทรา พนัสนิคม ชลบุรี ปราจีนบุรี กรุงเทพ สุราษฎร์ธานี และต่างประเทศ ได้แก่ประเทศอินโดนีส์ สเปน สวิสเซอร์แลนด์ เนเธอร์แลนด์ เยอรมัน ฝรั่งเศส อังกฤษ เม็กซิโก สหรัฐอเมริกา ฮาวาย และประเทศญี่ปุ่น (พระเทพ สิทธาจารย์, 2548:14-22)

4.1.3 ที่ตั้งและแผนที่สำหรับมาวัด

4.1.3.1 สถานที่ตั้งและการติดต่อ

สถานที่ตั้ง 157 บ้านหลวง ต. บ้านหลวง อ. จอมทอง จ. เชียงใหม่

เบอร์โทรศัพท์ 053-341-725 , 053-826-869

เบอร์โทรสาร(แฟกซ์) 053-342-185

เว็บไซต์ www.watphradhatusrichomtong.com

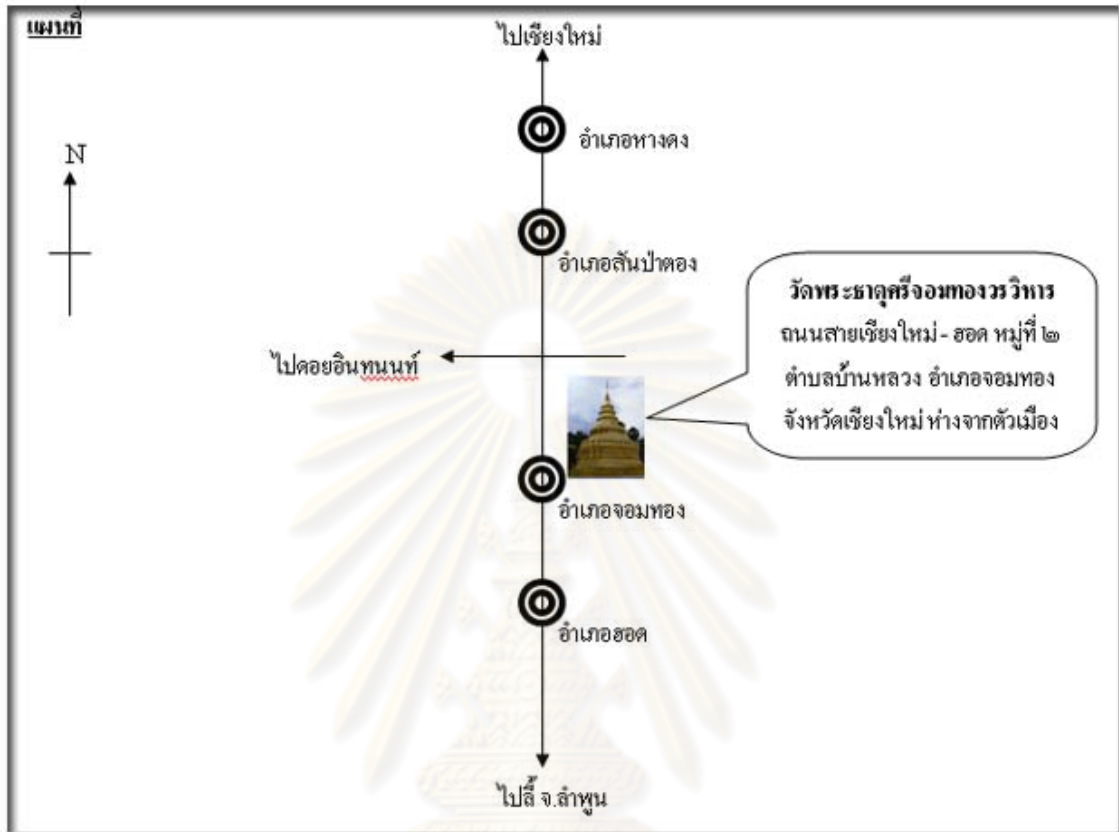
ภาพที่ 4.1 แสดงที่ตั้งวัดพระธาตุดอยจอมทอง

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2552

4.1.3.2 แผนที่สำหรับมาวัด

ภาพที่ 4.2 แสดงแผนที่สำหรับมาวัดพระธาตุศรีจอมทอง

ที่มา : <http://www.watphradhatusrichomtong.com>

4.1.3.3 การเดินทาง

รถยนต์ส่วนตัว

จากกรุงเทพฯ ใช้ทางหลวงหมายเลข 32 ถึง จ.นครสวรรค์ เข้าทางหลวงหมายเลข 1 ผ่าน จ.ตาก ถึง อ.เถิน จ.ลำปาง แยกเข้าทางหลวงหมายเลข 106 ไปทาง จ.ลำพูน ก่อนถึง อ.บ้านโฮ่ง จะมีทางแยกซ้ายเข้าทางหลวงหมายเลข 1010 ไป อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่ ซึ่งจะไปบรรจบกับทางหลวงหมายเลข 108 ให้เลี้ยวซ้ายตรงไปตามทาง วัดอยู่ฝั่งซ้าย

รถโดยสาร

มีรถโดยสารกรุงเทพฯ-เชียงใหม่ ขึ้นรถที่ สถานีขนส่งหมอชิต (ใหม่) สอบถามเพิ่มเติมที่ โทร. 0-2936-2852-66

รถไฟ

มีรถไฟสายกรุงเทพฯ-เชียงใหม่ ออกทุกวัน สอบถามเพิ่มเติมที่ โทร. 0-2223-3767, 1690

เครื่องบิน

สายการบินไทยและสายการบินบางกอกแอร์เวย์ มีเที่ยวบิน กรุงเทพฯ-เชียงใหม่ ออกทุกวัน สอบถามเพิ่มเติมที่บริษัทการบินไทยจำกัด (มหาชน) โทร. 1566, 0-2280-0060 บริษัทบางกอกแอร์เวย์ จำกัด โทร. 0-2265-5555

โดยสรุปจากกรุงเทพฯ สามารถเดินทางมาที่สำนักได้หลายวิธี เช่น รถไฟ (ใช้เวลาประมาณ 13-15 ชั่วโมง) หรือ รถโดยสาร บขส. จากสถานีขนส่งหมอชิตมาถึงหน้าวัด หรือเครื่องบิน (ใช้เวลาประมาณ 1 ชม.) มาที่ตัวเมืองเชียงใหม่ จากตัวเมืองเชียงใหม่ สามารถเดินทางมาที่สำนักได้ดังนี้

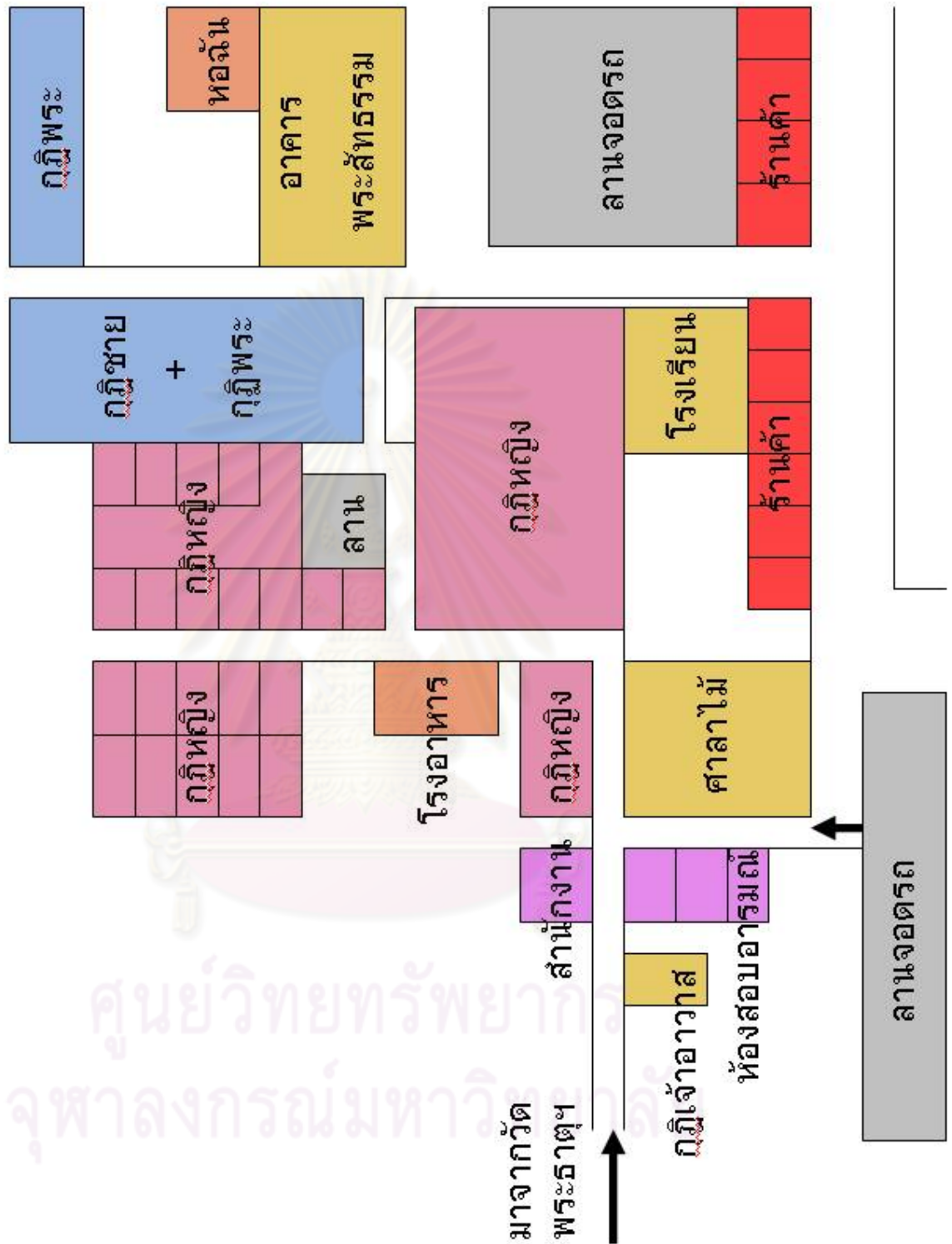
- รถโดยสารประจำทางไม่ปรับอากาศ ออกจากตัวเมืองเชียงใหม่ทุก 1 ชม. ที่บริเวณประตูเชียงใหม่ (ประตูด้านใต้)
- รถสองแถวประจำทางสี่ล้อ ออกเดินทางจากบริเวณเดียวกัน
- รถแท็กซี่สนามบิน สำหรับผู้ที่เดินทางโดยเครื่องบินมายังท่าอากาศยานเชียงใหม่ สามารถใช้บริการรถแท็กซี่ของทางสนามบินได้ที่

4.1.4 แผนผังและสถานที่สำคัญของวัด

4.1.4.1 แผนผังภายในของวัด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 4.3 แสดงแผนผังภายในวัดพระธาตุศรีจอมทอง

ที่มา : จากการสำรวจของผู้วิจัย, ตุลาคม 2552

4.1.4.2 สถานที่สำคัญของวัด

4.1.4.2.1 พระอุโบสถ

สร้างสมัยท่านเจ้าคุณสุวรรณโมลีฯ(สุวรรณบรมธาตุบริหาร) เดิมภายในพระอุโบสถมีประพุทธรูปสามองค์สร้างด้วยไม้แกะสลัก พระประธานในพระอุโบสถเป็นปางถวายเนตร ซึ่งแตกต่างจากพระอุโบสถในล้านนาทั่วไป บริเวณประตูทางเข้าพระอุโบสถได้ฝังสิ่งศักดิ์สิทธิ์ไว้ตามประเพณีของล้านนา จึงไม่อนุญาตให้สุภาพสตรีขึ้นไปยังพระอุโบสถ ภายในมีรูปวาดฝาผนังแสดงตำนานพระธาตุศรีจอมทอง และรูปเทวดาในชั้นต่างๆ ดังที่แสดงในภาพที่ 4.4

ภาพที่ 4.4 แสดงพระอุโบสถ

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2552

4.1.4.2.2 พระเจดีย์บริวาร(พระธาตุน้อย)

ไม่มีระบุว่าได้สร้างขึ้นเมื่อใด สันนิษฐานว่าอายุประมาณ 300 ปี ได้รับการบอกเล่าว่าสร้างโดยชาวพม่า เมื่อครั้งปกครองนครเชียงใหม่ ศิลปะเป็นแบบมอญ-พม่า สร้างขึ้นเพื่อให้เป็นคู่กับพระเจดีย์องค์ใหญ่ ให้เกิดการสมดุลกัน ภายในบรรจุสิ่งศักดิ์สิทธิ์มากมาย แต่ไม่ได้บรรจุพระธาตุไว้ภายใน ดังที่แสดงในภาพที่ 4.5

ภาพที่ 4.5 แสดงพระเจดีย์บริวาร

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2552

4.1.4.2.3 หอพระไตรปิฎก

สร้างสมัยท่านเจ้าคุณสุวรรณ โมลีฯ(สุวรรณบรมชาตบุรพาการ) อยู่ด้านหลังพระอุโบสถ เป็นอาคารสองชั้นครึ่งตึกครึ่งไม้ สำหรับเก็บพระไตรปิฎก มาบูรณะใหม่ประมาณ พ.ศ. 2534 แล้วเสร็จ พ.ศ.2536 สมัยพระครูสุวิทย์ธรรม ดังที่แสดงในภาพที่ 4.6

ภาพที่ 4.6 แสดงหอพระไตรปิฎก

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2552

4.1.4.2.4 อาคารพิพิธภัณฑ

ตั้งอยู่ในบริเวณวัด เป็นที่รวบรวมศิลปวัตถุและของใช้เจ้านายสมัยก่อน ก่อนการบูรณะ แต่เดิม มีการจัดแสดงพระพุทธรูปไว้ส่วนท้ายวิหาร ติดกับองค์พระบรมธาตุเจดีย์ปัจจุบัน ได้ย้ายโบราณวัตถุในวิหารมาจัดแสดงในศาลาโถงที่ปรับใช้เป็นวิหารชั่วคราว ส่วนพิพิธภัณฑนั้นมีการปรับอาคารเรียนพระปริยัติธรรมมาเป็นอาคารพิพิธภัณฑราวปี 2543 เพื่อรวบรวมโบราณวัตถุในครอบครองของวัดมาจัดแสดง ต่อมามีการบูรณะพระบรมธาตุเจดีย์ มีการซ่อมแซมพื้นบางส่วน ขุดพบพระพุทธรูปทองคำจำนวนมาก ทางกรมศิลปากรจึงให้เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑมาทำการขุดทะเบียนโบราณวัตถุไว้ ดังที่แสดงในภาพที่ 4.7

ภาพที่ 4.7 แสดงอาคารพิพิธภัณฑ

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2552

4.1.4.2.5 โองหลวง

สร้างเมื่อปี 2475 เพื่อเป็นที่อยู่อาศัยของพระภิกษุ-สามเณร โดยเจ้าคุณสุวรรณโมลีฯ (สุวรรณบรมธาตุบริหาร) เจ้าคณะอำเภอจอมทองในสมัยนั้นร่วมกับพระครูพุทธศาสน์สุประดิษฐ์ (อินตา ทาริโย) พร้อมชาวบ้าน เดิมเป็นศาลาไม้ มีห้องเฉพาะด้านตะวันออกและด้านใต้ ด้านตะวันออกเป็นที่พักของเจ้าอาวาส ด้านใต้เป็นที่อยู่อาศัยของพระภิกษุ-สามเณร มีเนื้อที่ประมาณ 1 ไร่ ๑๐๘ ตารางวา ส่วนด้านล่างยังไม่มีการต่อเติมเหมือนในสมัยนี้ ใช้สำหรับศรัทธาญาติโยมมาพักอาศัยและทำอาหารเวลาถึงงานประเพณีอัญเชิญและสงน้ำพระธาตุ ภายหลังได้รับการบูรณะปฏิสังขรณ์และการต่อเติมให้มีห้องพักมากขึ้น โดยท่านเจ้าคุณพระสุพรหมยานเถร(ทอง สิริมงคลโล) เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ.2540ปัจจุบันเป็นกุฏิของท่านเจ้าคุณสุวรรณเมธี(แสวง ปญญาปโชโต ป.ธ.7) ห้องสมุดสุวรรณเมธี และเป็นที่อยู่อาศัยของสามเณร ดังที่แสดงในภาพที่ 4.8

ภาพที่ 4.8 แสดงโองหลวง

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2552

4.1.4.2.6 น้ำบ่อแก้วอันศักดิ์สิทธิ์

อยู่ข้างหอระฆังหน้าศาลาพักสงฆ์ บริเวณวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร มีตำนานเล่าว่าก่อนเกิดอาเพศ หรือศึกสงครามน้ำในบ่อจะล้นขึ้นมา น้ำจะมีสีแดง เล่ากันว่าก่อนเกิดสงครามโลกครั้งที่สอง ในสมัยเมื่อยังไม่มีระบบน้ำประปา ใช้น้ำในบ่อในการอุปโภคภายในวัด ด้านบนของบ่อน้ำเคยเป็นที่พักของท่านเจ้าคุณสุวรรณ โมลีฯ(สุวรรณบรมธาตุบริหาร) ต่อมาสร้างเป็นแท็งก์เก็บน้ำ แต่ในปัจจุบันไม่มีการใช้งานแล้ว ดังที่แสดงในภาพที่ 4.9

ภาพที่ 4.9 แสดงน้ำบ่อแก้วอันศักดิ์สิทธิ์

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2552

4.1.4.2.7 ลานธรรมลานโพธิ์

เดิมเป็นศาลาโล่งๆ มุงหลังคาด้วยหญ้าคา ปูด้วยเสื่อลำแพน มีห้องสองห้องสำหรับเป็นที่พักของพระภิกษุ ต่อมามีการปรับปรุงขยายพื้นที่และมุงหลังคาใหม่ โดยพระนวกะปี 2546 และ 2547 ปัจจุบันใช้เป็นที่ทำวัตรเช้า-เย็น ประกอบกิจสงฆ์ และเป็นศาลาปฏิบัติธรรม ดังที่แสดงในภาพที่ 4.10

ภาพที่ 4.10 แสดงลานธรรมลานโพธิ์

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2552

4.1.4.2.8 โรงเรียนพระปริยัติธรรม

โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกนักธรรมและบาลี พระอภิธรรม และโรงเรียน พุทธศาสนาวันอาทิตย์ ณ วัดพระธาตุศรีจอมทอง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ได้จัดตั้งขึ้นเมื่อปีพ.ศ. 2534 โดยพระเทพสิทธิจารย์(ทอง สิริมจฺกโล) ดังที่แสดงในภาพที่ 4.11

ภาพที่ 4.11 แสดง โรงเรียนพระปริยัติธรรม

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2552

4.1.4.2.9 สำนักปฏิบัติธรรม วิปัสสนากรรมฐาน

มีกฎสำหรับผู้ที่มาปฏิบัติ ศาลาสอบอารมณ์กรรมฐาน โรงครัว ห้องน้ำ-ห้องสุขา ผู้เข้าปฏิบัติแต่ละท่านจะได้รับการจัดที่พักแยกกันอยู่เป็นกุฏิเดี่ยว โดยภายในแต่ละกุฏิจะมีห้องน้ำในตัว มีน้ำ ไฟฟ้า ให้บริการ รวมถึงบริการเครื่องซักผ้าส่วนรวม กุฏิของผู้ปฏิบัติชายและหญิงจะอยู่แยกกัน ทางสำนักมีการเตรียมหมอน ที่นอน และผ้าห่ม ไว้ให้แล้ว มีไฟฟ้า มีเตียง มีโต๊ะ มีตู้เย็นไว้สำหรับปานะสำหรับผู้เข้าธรรมาสน์(ไม่ออกมาเลย 2-3 วัน) มีเสื้อมีหมอน การบริจาคนแล้วแต่ศรัทธา และต้องจองที่พักล่วงหน้า เพราะคนเยอะ อาหาร มีอาหารเจ กับไม่เจ เข้าแถวตักกินได้เต็มที่ ดังที่แสดงในภาพที่ 4.12

ภาพที่ 4.12 แสดงป้ายทางเข้าสำนักปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐาน

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2552

4.1.5 ที่พักอาศัยสำหรับผู้มาปฏิบัติธรรมของวัด

วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารได้มีการจัดเตรียมที่พักอาศัยสำหรับผู้มาปฏิบัติธรรมเป็นกุฏิหลังเดี่ยวเป็นหลัก สามารถรองรับผู้เข้าปฏิบัติธรรมทั้งหมดโดยรวมได้ประมาณ 370 – 400 คน โดยแบ่งออกเป็นกุฏิสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมชายและกุฏิสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมหญิง แยกออกจากกันอย่างชัดเจน

หากมาเป็นหมู่คณะทางวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารได้มีการจัดเตรียมที่พักอาศัยไว้เช่นกัน โดยจะพักอาศัยภายในอาคารรวม แยกส่วนผู้ปฏิบัติธรรมชายและผู้ปฏิบัติธรรมหญิงออกจากกันอย่างชัดเจนเหมือนเดิม ซึ่งรายละเอียดที่พักอาศัยที่ทางวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารได้จัดเตรียมไว้ทั้งหมดสำหรับผู้เข้าปฏิบัติธรรมมีดังนี้

4.1.5.1 ที่พักอาศัยสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมชาย

4.1.5.1.1 อาคารพระสังฆกรรม

อาคารพระสังฆกรรมเป็นอาคารสร้างใหม่ มีไว้สำหรับผู้มาปฏิบัติธรรมเป็นหมู่คณะ ซึ่งจะต้องทำการติดต่อขอจองที่พักล่วงหน้า ภายในอาคารพระสังฆกรรมมีการแบ่งแยกการใช้งานของผู้มาปฏิบัติธรรมทั้งชายและหญิงไว้อย่างชัดเจน บันไดทางขึ้นมีการแยกคนละฝั่ง และบริเวณที่พักก็แยกชั้นออกจากกัน ไม่มีการปะปนกัน

ลักษณะอาคารเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก สูง 5 ชั้น พื้นแกรนิต ห้องพักสำหรับผู้มาปฏิบัติธรรมชายอยู่ชั้น 3 มีทั้งหมด 2 ห้อง ห้องพักละ 4 เตียง

การพักอาศัยเป็นลักษณะของการพักรวมตามห้องซึ่งในห้องหนึ่งสามารถรองรับผู้ปฏิบัติธรรมได้ 4 คน แต่ละห้องจะมีหน้าต่างบานเกล็ด มุ้งลวดสำหรับป้องกันยุง รวมทั้งเครื่องปรับอากาศสำหรับผู้ที่มาเป็นหมู่คณะใหญ่ ทางวัดมีการจัดเตรียมฟูกที่นอนไว้สำหรับปูนอนในห้องปฏิบัติธรรม ดังที่แสดงในภาพที่ 4.13

ภาพที่ 4.13 แสดงภาพอาคารพระสังฆกรรม

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2552

4.1.5.1.2 ที่พักอาศัยแบบกุฏิหลังเดี่ยว

เป็นอาคารหลังเดี่ยว มีทั้งหมด 120 หลัง ลักษณะอาคารเป็นอาคารชั้นเดียว ก่ออิฐฉาบปูน หลังคาทรงจั่วมุงกระเบื้องลอน พื้นปูแผ่นยาง มีมุ้งลวด เหล็กคัดและฝ้าม่านให้ ดังที่แสดงในภาพที่ 4.14

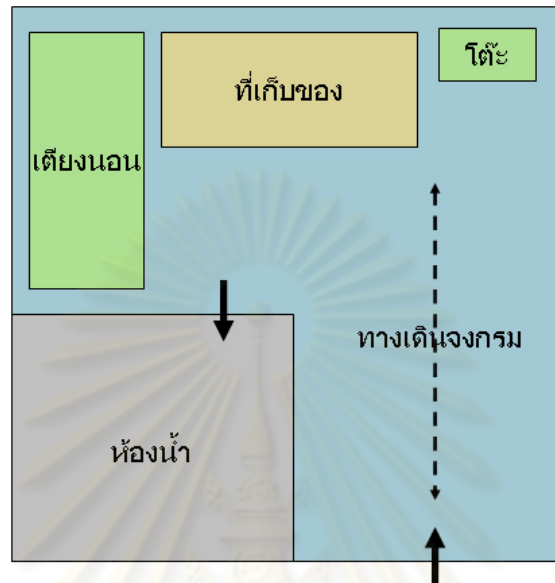
ภาพที่ 4.14 แสดงที่พักอาศัยสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมชาย

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2552

การวางพื้นที่การใช้งานภายในกุฏิเดี่ยว เมื่อเดินเข้ามาจะพบกับบริเวณที่เดินจงกรม โต๊ะ และตู้เก็บของ ห้องน้ำอยู่บริเวณทางซ้ายมือของผู้ปฏิบัติธรรม ดังที่แสดงในภาพที่ 4.15

ภาพที่ 4.15 แสดงผังที่พักอาศัยสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมชาย

ที่มา : จากการสำรวจโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2552

ภายในกุฏิมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆไว้สำหรับผู้ปฏิบัติธรรมอย่างเพียงพอ ได้แก่ เตียง พร้อมชุดเครื่องนอน พัดลมและมีห้องน้ำในตัว และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ดังที่แสดงในภาพที่ 4.16

ภาพที่ 4.16 แสดงพื้นที่ภายในที่พักอาศัยสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมชาย

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2552

การพักอาศัยจะเป็นการพักอาศัยเดี่ยวๆ 1 คนเท่านั้น เพื่อผลการปฏิบัติที่ดี อาจจะสามารถเว้นได้หากมีเหตุจำเป็น โดยกุฏิชายที่พักอาศัยนั้นจะอยู่ในบริเวณเดียวกับกุฏิของพระ

4.1.5.2 ที่พักอาศัยสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมหญิง

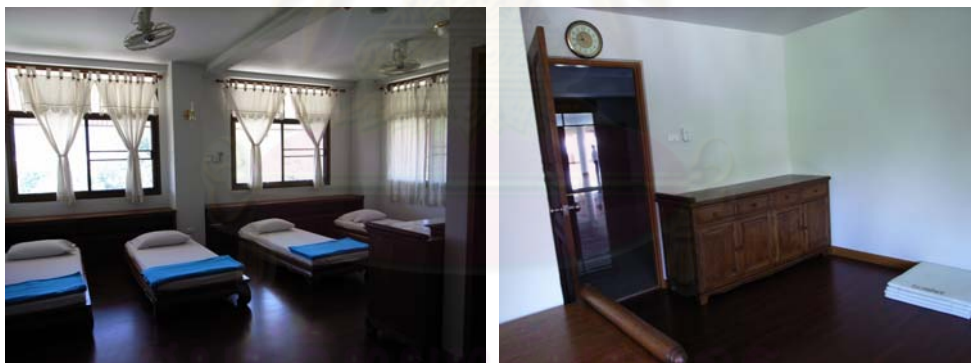
4.1.5.2.1 อาคารพระสังฆกรรม

อาคารพระสังฆกรรมเป็นอาคารสร้างใหม่ มีไว้สำหรับผู้มาปฏิบัติธรรมเป็นหมู่คณะ ซึ่งจะต้องทำการติดต่อขอจองที่พักล่วงหน้า ภายในอาคารพระสังฆกรรมมีการแบ่งแยกการใช้งานของผู้มาปฏิบัติธรรมทั้งชายและหญิงไว้อย่างชัดเจน บนโดทางชั้นมีการแยกคนละฝั่ง และบริเวณที่พักก็แยกชั้นออกจากกัน ไม่มีการปะปนกัน

ลักษณะอาคารเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก สูง 5 ชั้น พื้นแกรนิต ห้องพักสำหรับผู้มาปฏิบัติธรรมหญิงอยู่ชั้น 2 มีทั้งหมด 2 ห้อง ห้องพักละ 4 เตียง

การพักอาศัยเป็นลักษณะของการพักรวมตามห้องซึ่งในห้องหนึ่งสามารถรองรับผู้ปฏิบัติธรรมได้ 4 คน แต่ละห้องจะมีหน้าต่างบานเกล็ด มุ้งลวดสำหรับป้องกันยุง รวมทั้งเครื่องปรับอากาศ เครื่องทำน้ำอุ่น ดังที่แสดงในภาพที่ 4.17

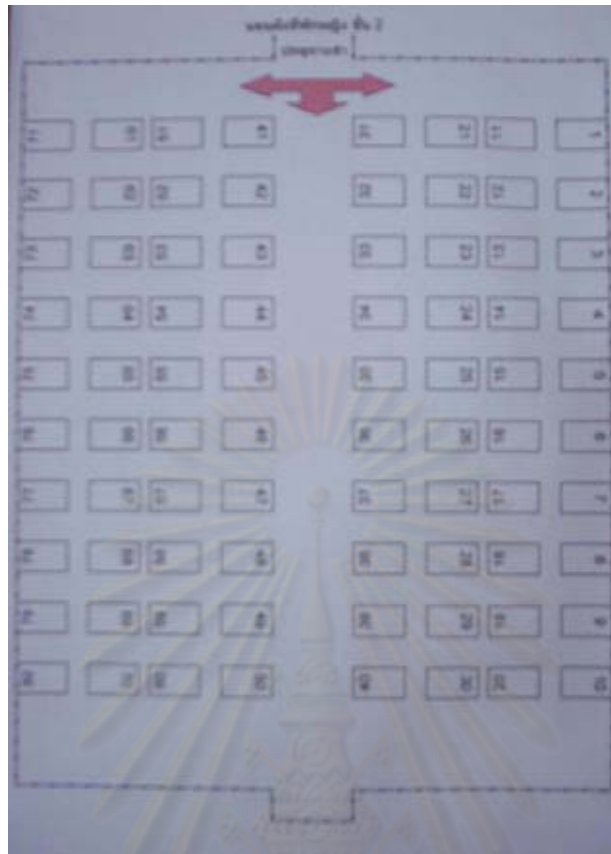
ภาพที่ 4.17 แสดงพื้นที่ภายในห้องพักอาคารพระสังฆกรรม

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2552

หากมาเป็นหมู่คณะจำนวนมาก เช่นกลุ่มนักเรียน นักศึกษา นอกจากห้องพัก 2 ห้องแล้ว ยังมีห้องโถงโล่งสำหรับปฏิบัติธรรม หรือสำหรับพักอาศัยรวมได้ โดยทางวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารได้มีการจัดเตรียมอุปกรณ์การนอนไว้ให้ ดังที่แสดงในภาพที่ 4.18

ภาพที่ 4.18 แสดงผังการพักอาศัยรวม

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2552

4.1.5.2.2 ที่พักอาศัยแบบกุฏิหลังเดียว

เป็นอาคารหลังเดี่ยว มีทั้งหมด 250 หลัง ลักษณะอาคารเป็นอาคารชั้นเดียว ก่ออิฐฉาบปูน หลังคาทรงจั่วมุงกระเบื้องลอน พื้นปูแผ่นยาง มีมุ้งลวด เหล็กคัตและฝ้าม่านให้ หน้าต่างบานเกล็ด ประตูบานไม้ ดังที่แสดงในภาพที่ 4.19

ภาพที่ 4.19 แสดงที่พักอาศัยสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมหญิง

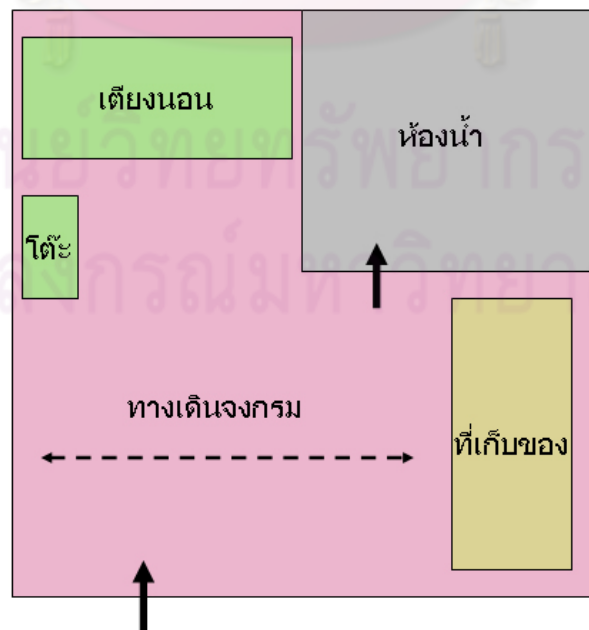

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2552

การวางพื้นที่การใช้งานภายในกุฏิเดี่ยว เมื่อเดินเข้ามาจะพบกับบริเวณที่เดินจงกรม โต๊ะ ตู้เก็บของ และเตียงนอน ห้องน้ำอยู่บริเวณทางขวามือของผู้ปฏิบัติธรรม ดังที่แสดงในภาพที่ 4.20

ภาพที่ 4.20 แสดงผังที่พักอาศัยสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมหญิง

ที่มา : จากการสำรวจโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2552

ภายในกุฏิมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆไว้สำหรับผู้ปฏิบัติธรรมอย่างเพียงพอ ได้แก่ เตียง พร้อมชุดเครื่องนอน พัดลมและมีห้องน้ำในตัว และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ดังที่แสดงในภาพที่ 4.21

ภาพที่ 4.21 แสดงพื้นที่ภายในที่พักอาศัยสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมหญิง

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2552

การพักอาศัยจะเป็นการพักอาศัยเดี่ยวกุฏิละ 1 คนเท่านั้น เพื่อผลการปฏิบัติที่ดี อาจจะยกเว้นได้หากมีเหตุจำเป็น

4.1.6 สิ่งอำนวยความสะดวกในวัด

4.1.6.1 สิ่งอำนวยความสะดวกภายในที่พักอาศัย

สิ่งอำนวยความสะดวกภายในที่พักอาศัยสำหรับผู้ที่มาปฏิบัติธรรมนั้น จะเน้นตามความเหมาะสมและเพียงพอต่อการปฏิบัติ สิ่งของเครื่องใช้ที่ทางวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารได้จัดเตรียมไว้ในกุฏิเดี่ยวสำหรับผู้มาปฏิบัติธรรม ได้แก่ เตียง อุปกรณ์การนอน โดยที่นอนจะเป็นแผ่นฟองน้ำบางๆประมาณนิ้วครึ่ง ห่อด้วยพลาสติก เมื่อมีผู้มาปฏิบัติธรรมจะให้ผ้าห่ม หมอน ผ้าปู จะได้ทำความสะอาดได้ง่าย พัดลม มุ้งลวด เหล็กตัด ห้องน้ำ เป็นต้น

4.1.6.2 สำนักงาน

สำนักงานของวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารเป็นอาคารหลังเดียวก่ออิฐฉาบปูน ด้านหน้าอาคารสำนักงานมีหน้าต่างกระจกบานเลื่อนและประตูซึ่งมีบานกระจกสามารถมองเห็นภายในได้ อาคารสำนักงานเป็นสถานที่สำหรับลงทะเบียนเพื่อเข้าพักและปฏิบัติธรรมและเป็นสถานที่สำหรับอำนวยความสะดวกต่างๆแก่ผู้มาปฏิบัติธรรม เช่น เรื่องยา หรือเรื่องการบริจาคเพื่อช่วยเหลือวัดในเรื่องต่างๆ โดยจะมีเจ้าหน้าที่ทำงานเป็นประจำอยู่ทุกวัน ดังที่แสดงในภาพที่ 4.22

ภาพที่ 4.22 แสดงสำนักงาน

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2552

4.1.6.3 ห้องสอบอารมณ์

ห้องสอบอารมณ์อยู่บริเวณเดียวกับกุฏิเจ้าอาวาส สำนักงาน และทางเข้า มีไว้สำหรับให้ผู้ปฏิบัติธรรมใช้ในการสอบอารมณ์กับพระวิปัสสนาจารย์ เพื่อจะได้รับคำแนะนำในการปฏิบัติธรรมต่อไป

ลักษณะเป็นอาคารแถวก่ออิฐฉาบปูนชั้นเดียว หลังคามุงกระเบื้องลอน ด้านหน้าเป็นประตูกระจก จะมีรายละเอียดปะไปหน้าประตูถึงเรื่องเวลาและระเบียบการสอบอารมณ์ ดังที่แสดงในภาพที่ 4.23

ภาพที่ 4.23 แสดงห้องสอบอารมณ์

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2552

4.1.6.4 โรงอาหาร

เป็นสถานที่รับประทานอาหารรวมสำหรับผู้ที่มาปฏิบัติธรรม ยกเว้นผู้ที่เข้าธรรมาสนจะมีเจ้าหน้าที่ส่งปั่นโตให้ถึงที่ห้อง ลักษณะอาคารเป็นอาคารก่ออิฐฉาบปูนหลังเดี่ยว บริเวณโดยรอบอาคารจะติดเป็นหน้าต่างกระจกเพื่อการระบายอากาศและเพื่อให้แสงสว่างสามารถเข้าถึงได้ ภายในจัดเรียงเป็นโต๊ะและเก้าอี้ไว้สำหรับรับประทานอาหาร สามารถรองรับผู้ปฏิบัติธรรมได้เป็นจำนวนมาก ดังที่แสดงในภาพที่ 4.24

ภาพที่ 4.24 แสดงโรงอาหาร

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2552

4.1.6.5 ห้องน้ำ

เป็นห้องน้ำรวมสำหรับผู้มาปฏิบัติธรรม หรือผู้ที่มาติดต่อ อยู่ใกล้กับบริเวณสำนักงาน ลักษณะเป็นอาคารก่ออิฐฉาบปูนหลังเดี่ยวชั้นเดียว แบ่งเป็น 2 ฟังก์ชัน สำหรับห้องน้ำชายและห้องน้ำหญิง ดังที่แสดงในภาพที่ 4.25

ภาพที่ 4.25 แสดงห้องน้ำ

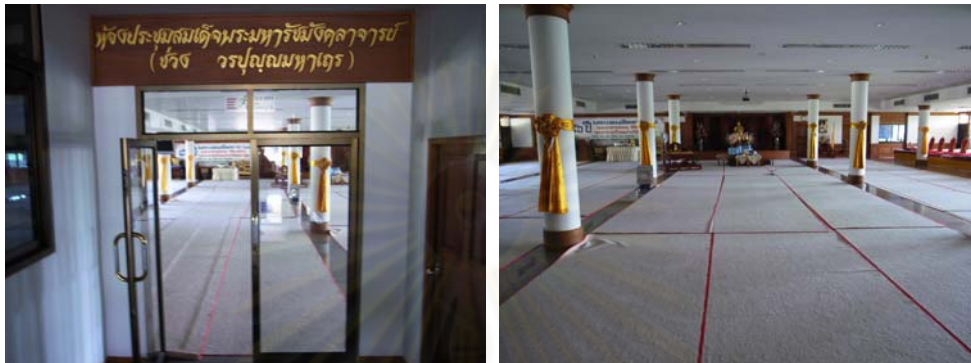
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2552

4.1.6.6 สิ่งอำนวยความสะดวกภายในอาคารพระสถธรรม

4.1.6.6.1 ห้องประชุมสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า

ห้องประชุมสำหรับปฏิบัติกรรมฐานรวมเป็นหมู่คณะ อยู่บริเวณชั้น 1 ของอาคารพระสถธรรม ใช้สำหรับฝึกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน นั่งสมาธิ เติมน้ำมันจิต ดังที่แสดงในภาพที่ 4.26

ภาพที่ 4.26 แสดงห้องประชุมสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2552

4.1.6.6.2 ห้องน้ำ

อยู่บริเวณชั้น 1 ของอาคารพระสถธรรม บริเวณหน้าบัน ไคทางขึ้นทั้ง 2 ฝั่ง ฝั่งทางขึ้นของผู้ปฏิบัติธรรมหญิงเป็นห้องน้ำหญิง ฝั่งทางขึ้นของผู้ปฏิบัติธรรมชายเป็นห้องน้ำชาย ดังที่แสดงในภาพที่ 4.27

ภาพที่ 4.27 แสดงห้องน้ำภายในอาคารพระสถธรรมชั้น 1

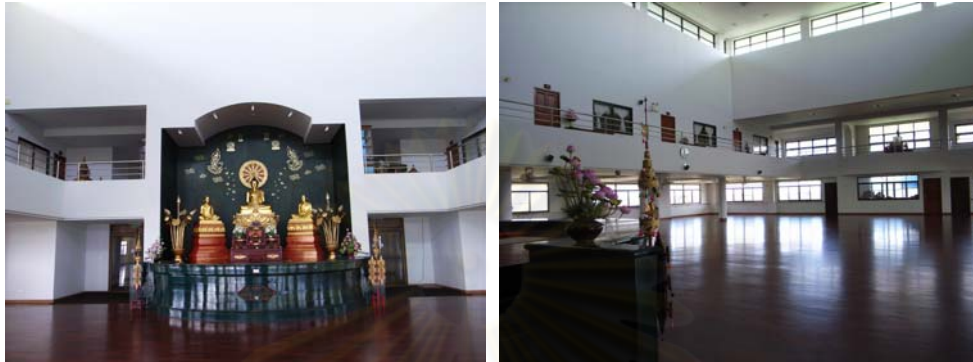

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2552

4.1.6.6.3 ห้องปฏิบัติธรรม

อยู่บริเวณชั้น 4 ของอาคารพระสังฆกรรม เป็นห้องโถงโถงขนาดใหญ่สำหรับการปฏิบัติธรรม บริเวณด้านหน้ามีเวทีและองค์พระขนาดใหญ่ ด้านบนเป็นชั้นลอยและเป็นห้องพักสำหรับพระสงฆ์ล้อมรอบ ดังที่แสดงในภาพที่ 4.28

ภาพที่ 4.28 แสดงห้องปฏิบัติธรรมในอาคารพระสังฆกรรมชั้นที่ 4

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2552

4.1.7 กิจกรรมสำหรับผู้มาปฏิบัติธรรม

4.1.7.1 แนวทางการฝึกอบรม

4.1.7.1.1 การถือศีล

วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร ได้มีการกำหนดให้ผู้ปฏิบัติธรรมทุกถือศีล 8 ตลอดระยะเวลาการปฏิบัติธรรมภายในวัด

4.1.7.1.2 วิธีการปฏิบัติวิปัสสนาตามหลักสติปัฏฐาน 4 ณ สำนักปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร

1) ติดต่อเข้าปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน

(1) สมัคร

(2) การเตรียมตัวเข้าปฏิบัติ

- บัตรประจำตัวประชาชน หรือ หนังสือสุทธิ(สำหรับพระภิกษุ) ชาวต่างประเทศต้องมีหนังสือเดินทาง และวีซ่าที่สมบูรณ์และถูกต้อง ซึ่งทางสำนักจะเก็บรักษาไว้ตลอดที่ผู้ปฏิบัติเข้าอยู่ปฏิบัติ
- การแต่งกาย เสื้อ – ผ้า ชุดขาว (หาซื้อได้บริเวณหน้าวัด)
 - นักปฏิบัติธรรมชาย เสื้อ – กางเกงขายาวสีขาว
 - นักปฏิบัติธรรมหญิง ชุดขาวหรือกางเกงขายาว – สไบ - เสื้อขาว เสื้อทับ

ในขาว (สวมทับชั้นในให้ดูเรียบร้อย) กระโปรงชั้นในขาว (เมื่อนุ่งผ้าถุง)
ตามแต่ความสะดวกและเหมาะสม

- ห้ามเสื้อคอกว้าง – รัดรูป – แขนกุด – เอวลอย
- ในช่วงที่มีอากาศหนาวเย็น ควรเตรียมเสื้อหนาวๆ หรือชุดกันหนาว ถ้าเป็นไปได้ควรจะเป็นสีขาว
- ของใช้ส่วนตัวประจำวัน เช่น สบู่ แปรงสีฟัน-ยาสีฟัน ผ้าเช็ดตัว รองเท้า และอื่นๆ
- นาฬิกาที่สามารถจับเวลาได้ ซึ่งใช้ในการกำหนดระยะเวลาการปฏิบัติ
- ร่ม ไฟฉาย ขวดน้ำ ยาทากันยุง รวมถึง ชา กาแฟ ถ้าต้องการ
- ยาประจำตัว

หมายเหตุ

- ไม่สวมเครื่องประดับทุกชนิดเมื่อมาเข้าปฏิบัติ โทรศัพท์และสิ่งของมีค่าไม่ควรนำมา เพื่อไม่ให้เป็นการระเมื่อมาเข้าปฏิบัติ
- เว้นการใช้เครื่องสำอาง - ของหอม ตกแต่งใบหน้าและร่างกาย และให้เก็บ – มัดรวมผมให้เรียบร้อย
- เพื่อความสบายในขณะที่อยู่ปฏิบัติธรรม ควรสวมรองเท้าแตะส้นเตี้ย

ก่อนที่จะเริ่มปฏิบัติผู้ปฏิบัติควรจะตัดหรือละไว้ชั่วคราว บ่วง 10 บ่วง (ปัลลิวทิต) ซึ่งหากไม่มีการละหรือวาง จะทำให้ไม่สามารถเจริญวิปัสสนาได้ บ่วงทั้ง 10 คือ

- ที่อยู่อาศัย ความกังวลเรื่องที่อยู่อาศัยของตนเอง
- ตระกูล ความกังวล คือตระกูล คือ ตระกูลญาติหรือตระกูลอุปัฏฐาก
- ลาภ ความกังวลถึงผลประโยชน์ในปัจจุบัน 4 ,ของรางวัล และรายได้ต่างๆ
- หมู่คณะ ความกังวลถึงบุคคลรอบข้าง
- การงาน ความกังวลถึงหน้าที่การงาน การกระทำ การก่อสร้างต่างๆ
- การเดินทาง ความกังวลถึงการเดินทาง
- ญาติ ความกังวลถึงญาติ คือ ญาติในวัดเช่น พระอาจารย์ และญาติในบ้าน คือ พ่อ แม่ พี่ น้อง

- อาพาธ ,พยาธิ ความกังวลถึงโรคภัยไข้เจ็บที่เกิดขึ้นกับตน
- การศึกษา ความกังวลถึงการศึกษาเล่าเรียน
- อิทธิฤทธิ์ ความกังวลถึงการบรรลุถึงอิทธิฤทธิ์

(3) กฐนะเปียบการปฏิบัติ

1. รักษา ศีล 8 โดยเคร่งครัด โดยมีข้อห้ามเพิ่มจากศีล 5 อีก 3 ข้อ คือ
 - ข้อ 6 งดเว้นการบริโภคอาหาร(ของขบเคี้ยวทุกชนิด)หลังเที่ยงวันไปแล้ว จนถึงอรุณรุ่งของวันใหม่
 - ข้อ 7 งดเว้นการฟ้อนรำ ขับร้องประโคมดนตรี ดูการละเล่นต่าง ๆ ละเว้นการดูใบ้ทัดทรง ตกแต่งร่างกายด้วยเครื่องประดับและของหอม (ผู้หญิงงดเว้นการแต่งหน้าทุกอย่าง และการใช้ประทินผิว)
 - ข้อ 8 งดเว้นการนั่งนอนบนที่นอนอันสูงใหญ่เกินประมาณ ภายในขัดด้วยนุ่นและสำลี
2. ปฏิบัติตามกฎ / ระเบียบของวัดพระธาตุศรีจอมทองทุกประการ
3. ไม่ออกนอกเขตปฏิบัติ และเขตสอบอารมณ์ หลังเวลา 17.00 น. (ถ้าจำเป็นให้ขออนุญาตอาจารย์ผู้ควบคุมเท่านั้น)
4. ไม่นำหนังสืออ่านเล่น / หนังสือพิมพ์ ฯลฯ เข้าไปอ่านในห้องพัก
5. ไม่ใช้โทรศัพท์มือถือหรือระหว่างเวลาปฏิบัติ และหลังเวลา 20.00 น.- 06.00 น. ของวันใหม่
6. จะเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำตักเตือนของอาจารย์ผู้ควบคุม / พระแม่ชี-อุบาสิกา วิทยากร
7. จะตั้งใจปฏิบัติธรรมตามเวลาในตารางการปฏิบัติอย่างเต็มกำลัง และรักษาเวลาอย่างเคร่งครัด

2) การรับพระกรรมฐาน (พิธีขึ้นกรรมฐาน)

- (1) พานที่ 1 บูชาพระรัตนตรัย (ภาคเหนือ เรียกว่า ขมาแก้ว 5 โกฎาก)
- (2) พานที่ 2 อาราธนาศีล 8
- (3) พานที่ 3 มอบตัวรับพระกรรมฐาน โดย
 - กล่าวคำมอบตัวต่อพระรัตนตรัย
 - คำมอบตัวต่อพระอาจารย์
 - คำขอกรรมฐาน

คำแผ่เมตตา

คำเจริญมรณานุสติ

คำตั้งสติจะอธิษฐาน

(4) พานที่ 4 คำขอขมาต่อครูบาอาจารย์

3) ให้โอวาทโยคี คือ การชี้แนะแนวทางการปฏิบัติให้กับผู้ปฏิบัติวิปัสสนาสติปัฏฐาน 4 ซึ่งพระเทพสิทธิทวารบาลได้ชี้แนะแนวทางการปฏิบัติวิปัสสนาสติปัฏฐาน 4 ดังมีโอวาทว่า

“การที่เราปฏิบัติธรรมนั้น ก็เพื่อที่จะยกสถานภาพทางจิตของเรา จากความเป็นปุถุชนขึ้นมาเป็นกัลยาณชน และอริยชนในที่สุด การที่จะเป็นอริยชนได้นั้นจะต้องมีการปฏิบัติวิปัสสนาสติปัฏฐาน 4 คือ การเอาสติมากำหนดที่กาย เวทนา จิต และธรรม ให้กล่าวตามว่า

“วิปัสสนาในแนวสติปัฏฐาน 4 คือ 1) กาย 2) เวทนา 3) จิต 4) ธรรม”

กาย คือ การรู้อาการของอวัยวะของท้อง เช่น การกำหนด ฟองหนอ ยุบหนอ หรือ ขว้างหนอ ซ้ายข้างหนอ ซึ่งเป็นอาการที่ออกมาจากทางกายเป็นต้น

เวทนา ในขณะที่เรากำหนดฟองหนอ ยุบหนอ อยู่ นั่น ถ้าเกิดสุขเวทนาหรือทุกข์เวทนามาก็ให้หยุดกำหนดฟองหนอ ยุบหนอ ไว้ก่อนแล้วมากำหนดในสุขเวทนา หรือ ทุกเวทนามัน เช่น ถ้าปวดก็กำหนดว่า ปวดหนอ ๆๆ เมื่อกำหนดพอสมควรแล้วก็กลับมากำหนด ฟองหนอ ยุบหนอ ซึ่งเป็นอารมณ์หลักของเราต่อไป เป็นต้น

จิต ในขณะที่เรากำหนด ฟองหนอ ยุบหนอ อยู่ นั่น ถ้าจิตของเราคิดถึงกรงาน คิดถึงบ้านเรือน คิดดีไม่ดีอะไรก็ตาม ก็ให้หยุดกำหนดฟองหนอยุบหนอ ไว้ก่อน แล้วมากำหนดว่าคิดหนอ ๆๆ เมื่อกำหนดพอสมควรแล้ว ก็กลับมากำหนดฟองหนอ ยุบหนอ ซึ่งเป็นอารมณ์หลักของเราต่อไป

ธรรม คือ นิเวศน์ 5 ได้แก่ ความชอบพอใจ ไม่ชอบพอใจ ง่วง ฟุ้งสงสัย 5 อย่างนี้ มีอยู่ในจิตใจของมนุษย์ทุกคน ทุกชาติ ทุกภาษา ในขณะที่เรากำหนดฟองหนอ ยุบหนอ อยู่ นั่น ถ้านิเวศน์ธรรมตัวใดตัวหนึ่ง เข้ามาข้องในอารมณ์ เช่น เกิดความพอใจอะไรขึ้นมาก็ให้หยุดกำหนด ฟองหนอ ยุบหนอ ไว้ก่อน แล้วมากำหนดว่า พอใจหนอ ๆๆ ถ้าไม่พอใจก็กำหนดว่า ไม่พอใจหนอ ๆๆ ถ้าง่วงก็กำหนดว่า ง่วงหนอ ๆๆ ฟุ้งก็กำหนดว่า ฟุ้งหนอ ๆๆ สงสัยก็กำหนดว่าสงสัยหนอ ๆๆ เมื่อกำหนดพอสมควรแล้ว ก็กลับมากำหนดฟองหนอ ยุบหนอซึ่งเป็น อารมณ์หลักของเราต่อไป เป็นต้น (พระเทพสิทธิทวารบาล, 2548:6-10)

4.1.7.2 ตารางกิจกรรม

เวลา	03.30-04.45 น.	ตื่นนอน ทำกิจส่วนตัว เตรียมตัวปฏิบัติ
เวลา	04.50-06.00 น.	ปฏิบัติกรรมฐาน

เวลา	06.00-07.50 น.	รับประทานอาหารเช้า ทำกิจส่วนตัว
เวลา	07.50-11.00 น.	ปฏิบัติกรรมฐาน และธรรมะบรรยาย
เวลา	11.00-12.45 น.	รับประทานอาหารเช้า ทำกิจส่วนตัว
เวลา	13.50-16.00 น.	ปฏิบัติกรรมฐาน และธรรมะบรรยาย
เวลา	16.00-17.45 น.	สอบอารมณ์
เวลา	17.50-19.00 น.	ปฏิบัติกรรมฐาน
เวลา	19.00-19.45น.	พักผ่อนน้ำปานะ
เวลา	19.50-22.00 น.	ปฏิบัติกรรมฐาน
เวลา	22.00-03.30 น.	พักผ่อนนอนหลับ

4.1.7.3 อธิบายกิจกรรม

4.1.7.3.1 กิจกรรมรับประทานอาหารเช้า

ทางสำนักจะจัดอาหารเช้าให้ผู้ปฏิบัติวันละ 2 มื้อคือ เช้าเวลา 06.00 น. และเพล เวลา 11.00 น. โดยมีให้เลือกแบบธรรมดาและมังสะวิรัติ สำหรับช่วงเวลาหลังเที่ยงไปจนถึงเช้ามืดของวันรุ่งขึ้นนั้น ผู้ปฏิบัติไม่สามารถรับประทานอาหารอีก (สามารถดื่มนม ชา กาแฟ ได้) สำหรับผู้ที่มีความต้องการเรื่องอาหารเพิ่มเติม สามารถปรึกษากับเจ้าหน้าที่ของสำนักได้เมื่อมาถึง ดังที่แสดงในภาพที่ 4.29

ภาพที่ 4.29 แสดงกิจกรรมรับประทานอาหารเช้า

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2552

4.1.7.3.2 กิจกรรมธรรมะบรรยาย ฝึกปฏิบัติ

ทุกวันโกน (วันก่อนวันพระ) จะมีการปาฐกถาธรรม (ฟังธรรม) หลังจากการสวดมนต์ทำวัตร ทุกวันพระจะไม่มี การสอบอารมณ์ ซึ่งผู้ปฏิบัติจะมีเวลาปฏิบัติตามคำแนะนำของพระอาจารย์ และหลังทำวัตรเวลาประมาณ 19.45 น. มีการฟังธรรม และเวียนเทียนรอบเจดีย์พระธาตุ ดังที่แสดงในภาพที่ 4.30

ภาพที่ 4.30 แสดงภาพธรรมะบรรยาย ฝึกปฏิบัติ

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2552

4.1.7.3.3 กิจกรรมสอบอารมณ์

การมาปฏิบัติธรรมที่วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารต้องเข้าสอบอารมณ์ทุกวัน (ยกเว้นวันพระ) เพื่อรายงานเกี่ยวกับการปฏิบัติ และผลของการปฏิบัติในแต่ละวัน โดยเข้าสอบครั้งละ 1 คน ผู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานจะต้องเข้าทำการสอบอารมณ์กับพระอาจารย์ เกี่ยวกับการปฏิบัติ และผลของการปฏิบัติในแต่ละวัน นอกจากนี้ผู้ปฏิบัติยังสามารถถามข้อสงสัยที่ได้จากการปฏิบัติกับพระอาจารย์ นอกจากนี้พระอาจารย์ยังจะถามคำถาม เพื่อที่จะช่วยให้ทราบถึงระดับของควมมีสมาธิของผู้ปฏิบัติ และแนะนำแนวทางให้ผู้ปฏิบัติไปปฏิบัติต่อ ตามระดับสมาธิของผู้ปฏิบัติ นอกจากนี้พระอาจารย์ทอง ยังจะสอนผู้เข้าปฏิบัติใหม่ทุกวันในตอนเย็นในการขึ้นกรรมฐานด้วย สำหรับผู้

ปฏิบัติที่เป็นชาวต่างชาติ ทางสำนักจะมีพระ แม่ชี ที่มีความรู้ด้านภาษาอังกฤษคอยแปลคำสอนของ พระอาจารย์ให้กับผู้เข้ารับการปฏิบัติเป็นภาษาอังกฤษ

ในช่วงการสอบอารมณ์ ผู้ปฏิบัติควรหิบบัตรคิว และรอสอบอารมณ์ด้วยความสงบ หาก มีพระสงฆ์หรือสอบอารมณ์ด้วยควรรให้พระสงฆ์ทำการสอบอารมณ์ก่อน ดังที่แสดงในภาพที่ 4.31

ภาพที่ 4.31 แสดงกิจกรรมสอบอารมณ์

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2552

ที่สำคัญคือ ผู้ปฏิบัติไม่ควรพูดคุยกับผู้ปฏิบัติท่านอื่น คำแนะนำต่างๆ นั้นจะได้รับจาก พระอาจารย์ที่สอบอารมณ์ในแต่ละวัน ดังนั้นจึงไม่ควรจะรบกวนสมาธิของผู้ปฏิบัติท่านอื่น

4.1.8 การบริการ

4.1.8.1 กุฏิที่พัก หลังละ 1 คน พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกเท่าที่จำเป็น เช่น ผ้าห่ม หมอน ผ้าปู จะได้ทำความสะอาดได้ง่าย พัดลม มุ้งลวด เหล็กคัต หียงน้ำ เป็นต้น

4.1.8.2 หากไม่ได้นำเสื้อผ้าชดขาวสำหรับการปฏิบัติธรรมมา สามารถหาซื้อหรือขอยืมได้ที่ สำนักงานของวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร

4.1.8.3 ทางสำนักจะจัดอาหารให้กับผู้ปฏิบัติวันละ 2 มื้อคือ เช้าเวลา 06.00 น. และเพล เวลา 11.00 น. โดยมีให้เลือกแบบธรรมดาและมังสะวิรัติ

4.1.8.4 ยาสามัญประจำบ้าน ทางวัดได้จัดเตรียมยาสามัญประจำบ้านวางไว้ที่บริเวณ สำนักงาน ผู้ปฏิบัติธรรมสามารถใช้ได้ตลอดเวลา

4.1.8.5 บริการเครื่องซักผ้าส่วนรวม ทั้งบริเวณส่วนรวม กุฏิของผู้ปฏิบัติชายและหญิง

4.1.9 การตลาด

4.1.9.1 การโฆษณา (Advertising)

4.1.9.1.1 สื่อสิ่งพิมพ์

ทางวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารไม่มีการโฆษณาผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ใดๆ มีอย่างมากที่สุดเพียงแต่ติดป้ายประกาศไว้ตรงบริเวณทางเข้า ใกล้กับบริเวณสำนักงาน ว่าทางวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารมีกิจกรรมอะไรช่วงไหนบ้าง และป้ายเชิญร่วมซื้อที่ดินถวายวัดเพื่อขยายสำนักวิปัสสนาวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร ดังที่แสดงในภาพที่ 4.32

ภาพที่ 4.32 แสดงภาพป้ายสิ่งพิมพ์ภายในวัด

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2552

นอกจากนี้ทางวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารได้มีการจัดพิมพ์หนังสือธรรมะเป็นคู่มือสำหรับการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานในแนวสติปัฏฐานสี่ไว้สำหรับผู้ที่สนใจในการปฏิบัติ โดยจะไว้ในวันสุดท้ายของการปฏิบัติ เพราะพระธรรมมังคลาจารย์ต้องการให้ผู้ปฏิบัติได้ลงมือปฏิบัติจริงมากกว่าการอ่านหนังสือแล้วทำตามในการปฏิบัติ ดังนั้นหนังสือที่ให้กลับไปนั้นเพื่อไว้ให้อ่านทบทวน และลงมือปฏิบัติเองที่บ้าน หากมีอะไรสงสัยสามารถอ่านจากหนังสือคู่มือสำหรับการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานในแนวสติปัฏฐานสี่ได้ (พระครูปลัดประมวล, สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2552) ดังที่แสดงในภาพที่ 4.33

ภาพที่ 4.33 แสดงภาพหนังสือธรรมะของวัดพระธาตุศรีจอมทอง

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2552

4.1.9.1.2 สื่อแพร่ภาพและกระจายเสียง

ทางวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารไม่มีสื่อแพร่ภาพและกระจายเสียงใดๆทั้งสิ้น (พระครูปลัดประมวล, สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2552)

4.1.9.1.3 สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ทางวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารมีสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีที่อยู่บนผ่านทางเว็บไซต์ คือ www.watphradhatusrichomtong.com สำหรับให้ข้อมูลเกี่ยวกับทางวัด ประวัติความเป็นมา ธรรมสารจากหลวงปู่ (พระเทพสิทธิจารย์ วิ.) ข่าวสารต่างๆ หลักในการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐาน 4 คำถามที่พบบ่อย สื่ออินเทอร์เน็ตมีการเข้าถึงผู้คนในกลุ่มใหญ่ได้มากขึ้น ทำให้คนรู้จักวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารได้มากขึ้น (พระครูปลัดประมวล, สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2552) ดังที่แสดงในภาพที่ 4.34

ภาพที่ 4.34 แสดงภาพหน้าเว็บไซต์ของวัดพระธาตุฯ

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2552

4.1.9.2 การประชาสัมพันธ์ (Public Relations)

ทางวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารมีการจัดกิจกรรมต่อเนื่องเกือบตลอดทั้งปี เช่น งานแห่ไม้ค้ำโพธิ์ งานเดือนเพ็ญยี่เป็ง งานปฏิบัติธรรมเฉลิมพระเกียรติวันแม่ งานปฏิบัติธรรมสัปดาห์เก้าเดือนรับปีใหม่ ฯลฯ ซึ่งการจัดงานดังกล่าวสามารถรวบรวมผู้ที่ศรัทธาต่อแนวทางปฏิบัติของวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารได้ เป็นการประชาสัมพันธ์ทางวัดได้อีกทางหนึ่ง(พระครูปลัดประมวล, สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2552)

4.1.9.3 การขายโดยบุคคล (Personal Selling)

ทางวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารเน้นการโฆษณาแบบปากต่อปาก (Word of Mouth Marketing) ซึ่งทางวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารเน้นตรงจุดนี้มาก เพราะทางวัดพระธาตุ

ศรีจอมทองวรวิหารต้องการเน้นเฉพาะผู้ที่ต้องการมาปฏิบัติจริงๆ ถ้ามีการโฆษณาจะได้แต่นักท่องเที่ยว และเมื่อพระสงฆ์ของวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารได้รับนิมนต์ไปสอนที่สาขาอื่น ก็จะมีการขึ้นป้ายเพราะว่าการสอนของที่วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารนั้นเข้มข้นที่สุด (พระครูปลัดประมวล, สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2552) นอกจากนี้ทางวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารมีสำนักงานเพื่อให้บริการด้านข้อมูลแก่ผู้ที่มาปฏิบัติธรรม

4.1.9.4 การส่งเสริมการขาย (Sale Promotion)

ทางวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารมีการส่งเสริมการขาย คือการไม่มีการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายสำหรับการปฏิบัติธรรม และสามารถเข้ามาปฏิบัติได้ทุกวัน รวมถึงรูปแบบการพักอาศัยภายในวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารเป็นการพักอาศัยภายในกุฏิหลังเดียว ซึ่งผู้ที่มาปฏิบัติจะชอบพักอาศัยในกุฏิหลังเดียว (พระครูปลัดประมวล, สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2552)

4.1.9.5 การตลาดเจาะตรง (Direct Marketing)

ปกติทางวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารจะมีการส่งจดหมายไปถึงผู้ที่เคยมาปฏิบัติธรรมน้อยมาก ส่วนมากจะเป็นเพียงจดหมายแจ้งว่าช่วงนี้ทางวัดมีกิจกรรมอะไรบ้าง ซึ่งเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่สามารถกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติธรรมกลับเข้ามาปฏิบัติธรรมที่วัดอีก เพราะทำให้ผู้เข้าปฏิบัติธรรมรำลึกถึงวัดและอยากกลับมาปฏิบัติธรรมอีกได้(พระครูปลัดประมวล, สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2552)

4.1.10 การพักอาศัย

4.1.10.1 การจอง

การมาปฏิบัติธรรมที่วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารไม่จำเป็นต้องทำการจอง แต่หากเป็นช่วงเทศกาลหรือว่าวันหยุดยาวควรจะโทรศัพท์สอบถามก่อนว่ามีกุฏิว่างหรือไม่ หากตามปกติสามารถเดินทางมาปฏิบัติได้เลย โดยมาติดต่อที่สำนักงานวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร เจ้าหน้าที่จะมีการสัมภาษณ์ว่าจะมาปฏิบัติทั้งหมดกี่วัน พร้อมกับมอบเบอร์กุฏิ กุญแจ ให้ผู้มาปฏิบัติธรรมสามารถเตรียมตัว เก็บของ ก่อนนัดขึ้นกรรมฐานในช่วงเวลาเย็น

4.1.10.2 การขยายที่พักเพิ่ม

ทางวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารมีแผนการขยายและสร้างที่พักสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมเพิ่ม โดยการเชิญร่วมซื้อที่ดินถวายวัดเพื่อขยายสำนักวิปัสสนา ตารางวาละ 1500 บาท มีใบอนุญาต(โฉนดที่ดิน) สามารถติดต่อได้ที่ สำนักงานวิปัสสนา วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร ดังที่แสดงในภาพที่ 4.35

ภาพที่ 4.35 แสดงภาพเชิญทำบุญเพื่อขยายสำนักวิปัสสนา

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2552

ปัจจุบันทางวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารได้มีที่ดินเพิ่มประมาณ 2 ไร่ สำหรับสร้างที่พักอาศัยผู้ปฏิบัติธรรมหญิงเพิ่มไม่ต่ำกว่า 20 หลัง และสร้างอาคารพักอาศัยรวม ประมาณ 30 ห้อง โดยการออกแบบจะเป็นประมาณเหมือนโรงแรม

4.1.11 การเงิน

การอบรมการปฏิบัติวิปัสสนาที่สำนักแห่งนี้ ไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น เจ้าหน้าที่จะไม่มีการขอบริจาคจากผู้ปฏิบัติ หรือแนะนำให้ผู้ปฏิบัติทำการบริจาคไม่ว่าจะเป็นทางตรง หรือทางอ้อม

4.1.12 การจัดโปรแกรม

สำหรับผู้ที่เริ่มปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน หลักสูตรเบื้องต้นจะใช้เวลา 21 วัน แต่ระยะเวลาปฏิบัติของผู้ปฏิบัติแต่ละท่านแตกต่างกัน ดังนั้นจึงไม่มีการกำหนดระยะเวลาที่แน่นอน โดยการปฏิบัติเริ่มตั้งแต่การขึ้นกรรมฐาน สำหรับผู้ที่เคยมาปฏิบัติกับทางสำนักแล้ว การทวนญาณจะใช้เวลาประมาณ 10 วัน เพราะผู้ที่เคยผ่านการอบรมการปฏิบัติเบื้องต้นแล้วจึงไม่จำเป็นต้องเสียเวลาในการปฏิบัติแบบเบื้องต้นอีก โดยผู้ปฏิบัติสามารถอยู่ปฏิบัติที่สำนัก ได้เป็นระยะเวลาไม่เกิน 1 เดือน โดยจะต้องทำการจองกุฏิที่พักกับทางสำนักล่วงหน้า

4.2 ศูนย์ปฏิบัติธรรม ตามัง เถนัง เถลิมราช 60 ปี จังหวัดเชียงใหม่

4.2.1 ประวัติศูนย์ปฏิบัติธรรม ตามัง เถนัง เถลิมราช 60 ปี

เมื่อปีพ.ศ.2538 คณะศิษยานุศิษย์ของหลวงปู่พระครูปลัดจาก สิริวัฒนโธ ได้สร้างอาคารที่พัก และศาลาปฏิบัติธรรม ใช้ชื่อว่า “ศูนย์พัฒนาจิตเฉลิมพระเกียรติวัดพันหลัง” ณ บ้านพันหลัง ตำบลสารานุกรมราษฎร์ อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อใช้เป็นสถานที่ในการอบรมวิปัสสนากรรมฐานแก่พุทธศาสนิกชนผู้สนใจในการปฏิบัติธรรม มีเนื้อที่จำนวน 1 ไร่เศษ

ภายในศูนย์พัฒนาจิตเฉลิมพระเกียรติ วัดพันหลัง มีอาคารสิ่งก่อสร้างจำนวน 31 หลังคือ

1. ศาลาปฏิบัติธรรม 2 หลัง คือ
 - 1.1 ศาลาปฏิบัติธรรมธีระสานต์ สร้างถวายโดยครอบครัวคุณแม่สุคนธ์ ธีระสานต์
 - 1.2 ศาลาธรรมจักษุ สร้างถวายโดยคุณแม่หวัด แซ่อึ้ง
2. ศาลาสอบอารมณ์แก้วอาศรม 1 หลัง สร้างถวายโดยคุณสมพิศ แซ่ก่า
3. โรงครัวกุฎเกิดสามัคคี 1 หลัง สร้างถวายโดยคณะศิษยานุศิษย์ที่ปฏิบัติธรรม ณ ศูนย์พัฒนาจิตเฉลิมพระเกียรติปฏินิสศักดิ์ จ.ภูเก็ต
4. กุฏิพระวิปัสสนาจารย์ 2 หลัง สร้างถวายโดยคุณเฉลิมพล คุณเกษร น.ส. เพ็ญโสภณ อัสสกุล และครอบครัวโรจนตันติกุล
5. กุฏิผู้ปฏิบัติธรรม 25 หลัง สร้างถวายโดยคณะศิษยานุศิษย์หลวงปู่พระครูปลัดจาก สิริวัฒนโธ

หลังจากเปิดอบรมวิปัสสนากรรมฐานมาระยะหนึ่ง ปรากฏว่าอาคารที่พักอาศัย และศาลาปฏิบัติธรรมที่มีอยู่นั้น ไม่เพียงพอต่อการรองรับความต้องการในการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของพุทธศาสนิกชนผู้สนใจในการเข้าปฏิบัติธรรมที่เดินทางมาจากทั่วสารทิศ

ต่อมาในปีพ.ศ. 2548 คุณสมพิศ แซ่ก่า และ ครอบครัว จากจังหวัดภูเก็ต ได้มีจิตมหากุศลซึ่งที่ดินจำนวน 44 ไร่ 3 งาน 80 ตารางวาเพื่อสร้างศูนย์ปฏิบัติธรรมแห่งใหม่ ที่กว้างขวาง สะดวกสบาย สงบ เป็นที่สัปปายะ เหมาะแก่การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อใช้เป็นสถานที่ให้หลวงปู่พระครูปลัดจาก สิริวัฒนโธ เผยแผ่หลักธรรมคำสอนทั้งด้านปริยัติและด้านปฏิบัติที่ท่านได้ศึกษาค้นคว้าและปฏิบัติมาให้แก่พุทธศาสนิกชนได้อย่างเต็มที่ โดยได้เริ่มก่อสร้างวางศิลาฤกษ์ในวันมาฆบูชา วันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 โดยมีพระเดชพระคุณพระธรรมธีรราชชมหามุนี (วิเชียร อโนมคุโธ) เจ้าคณะภาคที่ 7 มาเป็นประธาน โดยใช้ชื่อว่า “ศูนย์ปฏิบัติธรรม ตามัง เถนัง เถลิมราช 60 ปี”

4.2.2 ความหมายชื่อศูนย์ฯปฏิบัติธรรม ตาฉิ่ง เลฉิ่ง เฉลิมราช 60 ปี

ศูนย์ฯปฏิบัติธรรม ตาฉิ่ง เลฉิ่ง เฉลิมราช 60 ปี คำว่าตาฉิ่ง เลฉิ่ง เป็นภาษาบาลี เป็นคำนิยามของพระนิพพาน

คำว่า “ตาฉิ่ง” หมายความว่า นิพพานปกป้องบุคคลให้พ้นจากอบาย เป็นต้น (นิพพาน ชื่อว่า ตาฉะ เพราะอรธว่า ด้านทาน)

คำว่า “เลฉิ่ง” หมายความว่า ธรรมเป็นที่หลบซ่อน หรือหลีกเลี่ยงภัยในสงสาร (นิพพาน ชื่อว่า เลฉะ เพราะอรธว่า เป็นที่หลีกเลี่ยง)

รวมคำว่า “ศูนย์ฯปฏิบัติธรรม ตาฉิ่ง เลฉิ่ง” หมายความว่า ศูนย์ฯปฏิบัติธรรมอันเป็นที่ด้านทาน หรือหลบ หลีกเลี่ยงภัยในสงสาร

ส่วนคำว่า “เฉลิมราช 60 ปี” คือ การเฉลิมฉลองในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงครองราชย์ครบรอบ 60 ปี

4.2.3 วัตถุประสงค์ในการสร้างศูนย์ฯปฏิบัติธรรม ตาฉิ่ง เลฉิ่ง เฉลิมราช 60 ปี

4.2.3.1 เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

4.2.3.2 เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชในวโรกาสทรงครองราชย์ครบรอบ 60 ปี

4.2.3.3 เพื่อถวายเป็นอาจารย์บูชา เป็นการแสดงความกตัญญูกตเวทีแด่หลวงปู่พระครูปลัดจาก สิริวัฒน โณ

4.3.3.4 เพื่อเป็นศูนย์กลางในการปฏิบัติเผยแพร่การศึกษาพระพุทธศาสนาทั้งในด้านปริยัติและการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน

4.3.3.5 เพื่อเป็นการจรรโลงพระพุทธศาสนา

4.3.3.6 เพื่อเป็นพลวปัจจัยในการบรรลุมรรคผลนิพพานสืบไป

4.2.4 ที่ตั้งและแผนที่สำหรับมาศูนย์ฯ

4.2.4.1 สถานที่ตั้งและการติดต่อ

สถานที่ตั้ง 91 หมู่1 ตำบลสำราญราษฎร์ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ 50220

เบอร์โทรศัพท์ 053-887-210

เบอร์โทรสาร(แฟกซ์) 053-887-210

เว็บไซต์ www.sati99.com

4.2.4.2 แผนที่สำหรับมาศูนย์ฯ

ภาพที่ 4.36 แสดงแผนที่ศูนย์ฯ

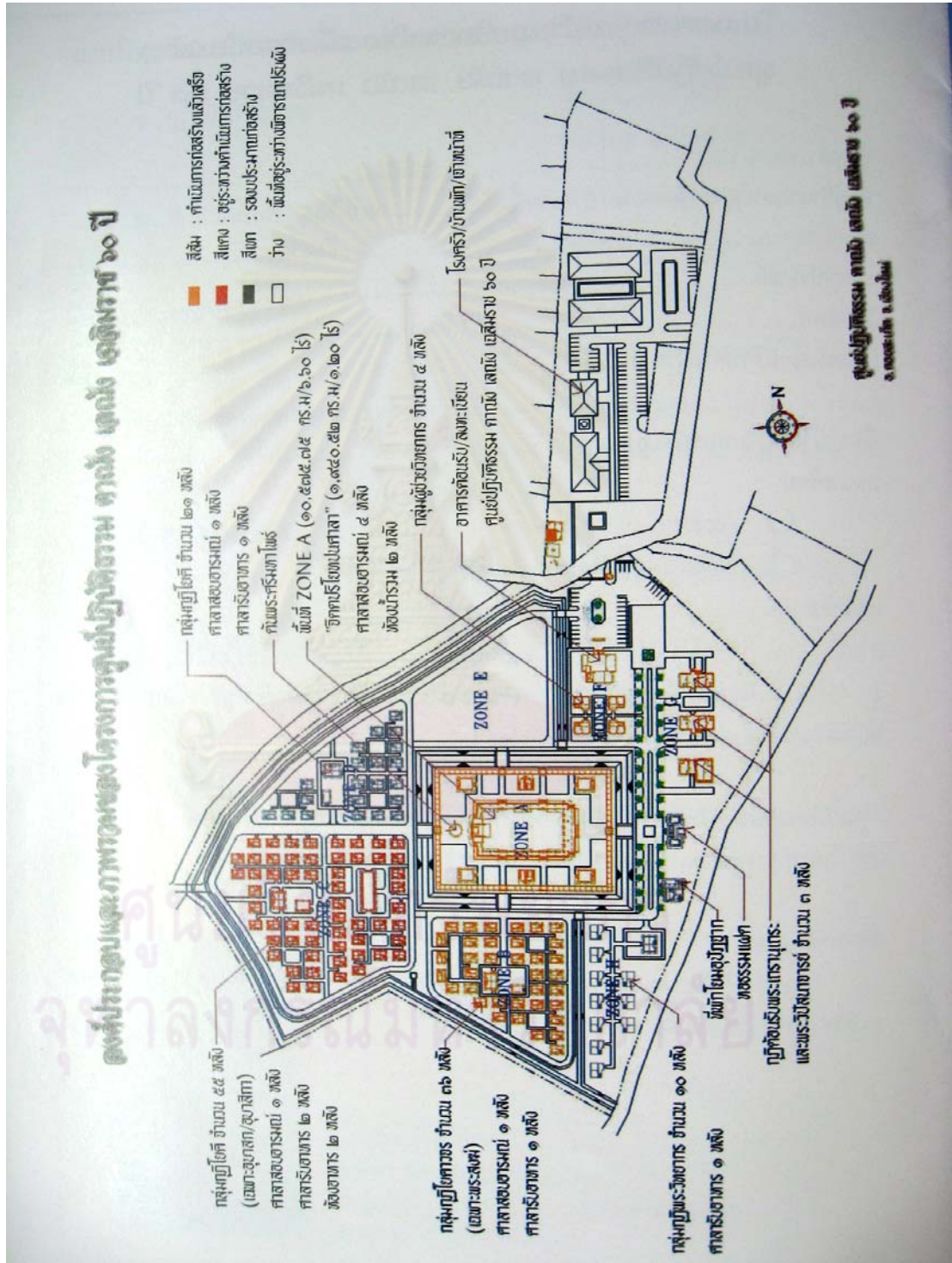

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ธันวาคม 2552

4.2.5 แผนผังและสถานที่สำคัญของศูนย์ฯ

4.2.5.1 แผนผังภายในศูนย์ฯ

ภาพที่ 4.37 ผังแสดงผังบริเวณภายในศูนย์ฯ

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ธันวาคม 2552

4.2.5.2 สถานที่สำคัญภายในศูนย์ฯ

4.2.5.2.1 จิตตปริโยทปนศาลา

คำว่า “จิตตปริโยทปนศาลา” หมายความว่า สถานที่อันเป็นที่ชำระใจให้หมดจด ผ่องใส เป็นศาลาปฏิบัติธรรมหลังใหญ่ มีขนาดกว้าง 1,940 ตารางเมตร เป็นอาคารสูงโปร่ง พื้นภายในปูด้วยไม้ปาร์เก้ มีความสวยงาม และสงบร่มเย็นเหมาะสำหรับปฏิบัติธรรม

ภายในศาลามีพระพุทธรูป ซึ่งเป็นพระประธานในจิตตปริโยทปนศาลาแห่งนี้ เป็นพระพุทธรูปที่มีพุทธลักษณะงดงามและถูกต้องตามมหาบุริสลักษณะ มีพระนามว่า พระภาวนาปารคู สัมมาสัมพุทธเจ้า มีความหมายว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้บรรลุถึงที่สุด แห่งฝั่งของสมถภาวนา และวิปัสสนา ซึ่งได้ประกอบพิธีปก(ยก)กระดุกสันหลัง ในวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2549

พระภาวนาปารคู สัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัยขนาดหน้าตักกว้าง 2.50 เมตร องค์พระเทคอนกรีตเสริมเหล็ก ปิดทองคำเปลว ส่วนจิวรนั้นประดับด้วยพลอยจำนวน 300,000 เม็ด

สิ่งพิเศษสำหรับองค์พระประธานองค์นี้คือ จะมีพระหทัยบรรจุไว้ภายในด้วย โดยทำพิธีบรรจุในวันมาฆบูชาที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2550

สำหรับพระหทัยนั้นสร้างขึ้นจากทองคำ ประดับเพชร พลอย และทองคำขาว มีจารึกโอวาทปาฏิโมกข์ 3 ข้อ ซึ่งถือเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา คือ

1. การไม่ทำบาปทั้งปวง
2. การทำกุศลให้ถึงพร้อม
3. การทำจิตใจให้ผ่องใส

องค์พระได้รับการออกแบบ และสร้างโดยพระครูวินัยสาร โสภิต วัดสันศรี อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งท่านได้รวบรวมมวลสารที่สำคัญ อาทิ น้ำที่ใช้ส่วนเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์จากสถานที่สำคัญและจากวัดต่างๆทั้งในประเทศ และต่างประเทศ ดินจอมปลวก 108 แห่ง ใบโพธิ์ 104 แห่ง แห่งละ 9 ใบ ฯลฯ ซึ่งต้องใช้เวลาและวิริยะในการรวมยี่

นอกจากมีพระหทัยแล้ว ความพิเศษของการสร้างองค์พระภาวนาปารคูสัมมาสัมพุทธเจ้า คือ ได้บรรจุพระบรมสารีริกธาตุขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพร้อมกับพระธาตุของพระอรหันตสาวกทั้งหลายเป็นจำนวนมาก และทรงมีพระปฏิญญาลิขิต (กระดุกสันหลัง) ที่สร้างขึ้นจากแก่นไม้ขนุนทองที่นำมาจากศูนย์พัฒนาจิตเฉลิมพระเกียรติปฏิสนธิสัจโค จังหวัดภูเก็ต และได้รับการจารึกอักษรลงพุทธคุณโดยหลวงปู่สุภา กนตสีโล วัดสิลสุวรรณาราม เกจิชื่อดังของจังหวัดภูเก็ต นับเป็นพระพุทธรูปที่สูงด้วยคุณค่า ควรแก่การสักการะองค์หนึ่ง

ด้านขวาและซ้ายของพระพุทธรูป มีพระอัครสาวก 2 องค์คือ พระสารีบุตร บริจาคถวายโดย อาจารย์นิศา เชนะกุล และคณะศิษย์ และพระโมคคัลลานะ บริจาคถวายโดย คุณหญิงมัทนี โปษะภฤณะและคณะศิษย์ ดังที่แสดงในภาพที่ 4.38

ภาพที่ 4.38 แสดงจิตตปริโยทปนศาลา

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ธันวาคม 2552

4.2.6 ที่พักอาศัยสำหรับผู้มาปฏิบัติธรรมของศูนย์ฯ

ที่พักอาศัยสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมที่ศูนย์ฯปฏิบัติธรรม ตาฉิ่ง เฌอฉิ่ง เฉลิมราช 60 ปีนั้นเป็นรูปแบบการพักอาศัยแบบกุฏิเดี่ยว สามารถรองรับผู้มาปฏิบัติธรรมรวมกันประมาณครั้งละประมาณ 90 – 100 คน โดยทางศูนย์ฯจะแยกที่พักอาศัยสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมชายและหญิงออกจากกันอย่างชัดเจนเป็นโซน ดังที่แสดงในภาพที่ 4.39

ภาพที่ 4.39 แสดงภาพรวมของศูนย์ฯ

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ธันวาคม 2552

ที่พักอาศัยสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมที่ศูนย์ฯสามารถแบ่งออกเป็น 3 โซนตามผัง คือ

1. โซน B ประกอบไปด้วย
 - กลุ่มกุฏิโยคาวจรจำนวน 36 หลัง (เฉพาะพระสงฆ์)

- ศาลาสอบอารมณ์ 1 หลัง
- ศาลาเตรียมอาหาร 1 หลัง

ผังบริเวณ โชน B จะมีการวางอาคารในลักษณะเป็นแถวตรงกัน เพื่อเป็นการประหยัดพื้นที่ และมีพื้นที่สีเขียวส่วนกลางเป็นช่วงๆ เพื่อลดความหนาแน่น พื้นที่ตรงกลางเป็นพื้นที่ส่วนกลาง สำหรับศาลาเตรียมอาหารและศาลาสอบอารมณ์ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติธรรมทุกคนเดินเข้าถึงได้สะดวก ดังที่แสดงในภาพที่ 4.40

ภาพที่ 4.40 ผังแสดงพื้นที่ โชน B

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ธันวาคม 2552

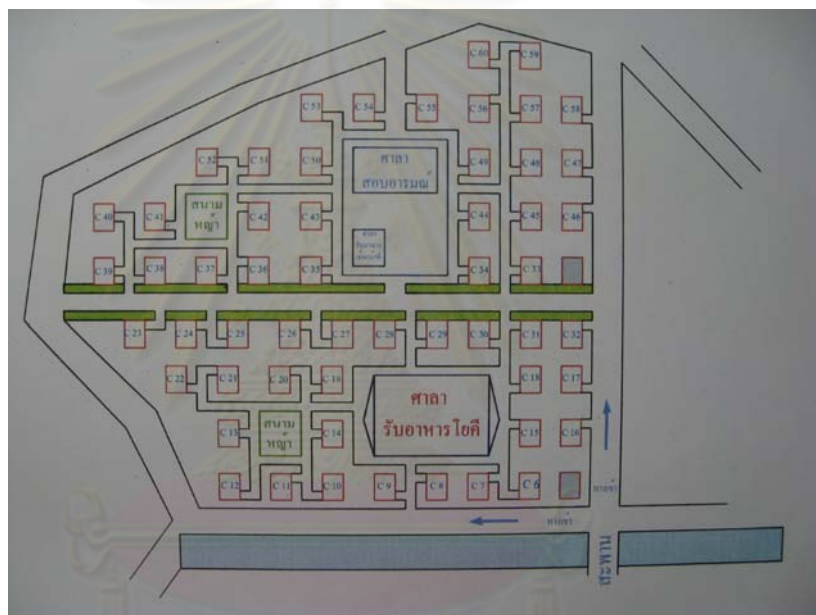
2. โชน C ประกอบไปด้วย

- กลุ่มกุฏิโยคีจำนวน 60 หลัง
- ศาลาสอบอารมณ์ 1 หลัง

- ศาลารับอาหาร 1 หลัง
- ศาลารับอาหารเจ้าหน้าที่ 1 หลัง

ผังบริเวณพื้นที่โซน C จะมีขนาดใหญ่กว่าโซน B วางถนนใหญ่ตรงกลาง ทำให้พื้นที่เหมือนถูกแบ่งออกเป็น 2 ผัง ลักษณะการวางอาคารเหมือนโซน B คือ วางเป็นแถว มีพื้นที่สีเขียวตรงกลาง และบริเวณพื้นที่ตรงกลางของทั้ง 2 ผังจะเป็นพื้นที่ของศาลาสอบอารมณ์ ศาลารับอาหาร และศาลารับอาหารเจ้าหน้าที่ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติธรรมทุกคนเดินเข้าถึงได้สะดวก ดังที่แสดงในภาพที่ 4.41

ภาพที่ 4.41 ผังแสดงพื้นที่โซน C

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ธันวาคม 2552

3. โซน D ประกอบไปด้วย (อยู่ในระหว่างรองบประมาณการก่อสร้าง)

- กลุ่มกุฏิโยคีจำนวน 21 หลัง
- ศาลาสอบอารมณ์ 1 หลัง
- ศาลารับอาหาร 1 หลัง

ลักษณะอาคารเป็นอาคารชั้นเดียว ขนาด 4 x 6 เมตร ก่ออิฐฉาบปูน หลังคาทรงปั้นหยา มุงกระเบื้องลอน ภายนอกอาคารล้อมรอบด้วยกระຈก ทั่วหน้าต่างบานเลื่อนกระຈก และประตูกระຈก เพื่อให้ผู้อื่นสามารถมองเห็นผู้ปฏิบัติธรรมกำลังปฏิบัติธรรมอยู่ภายในบ้านพักได้ โดยผู้ที่จะสามารถปฏิบัติเองอยู่ภายในบ้านพักได้จะต้องเป็นผู้ที่เคยมาปฏิบัติจนชำนาญแล้วหรือเป็นพระสงฆ์ที่ปฏิบัติ

จนชำนาญแล้วเช่นกัน จึงจะสามารถอยู่ปฏิบัติเองภายในห้องพักได้ไม่ต้องไปปฏิบัติธรรมร่วมกับผู้
เข้าปฏิบัติธรรมคนอื่นที่ศาลาปฏิบัติธรรมรวม ดังที่แสดงในภาพที่ 4.42

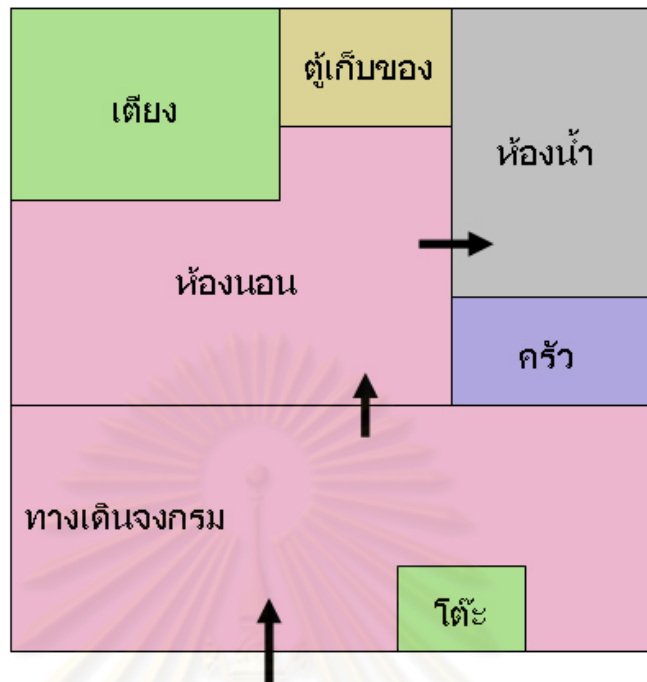
ภาพที่ 4.42 แสดงภายนอกที่พักอาศัยผู้ปฏิบัติธรรม

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ธันวาคม 2552

การวางพื้นที่การใช้งานภายในกุฏิเดี่ยว เมื่อเดินเข้ามาจะพบกับบริเวณส่วนต้อนรับ ซึ่ง
ทางด้านซ้ายมือจะมีไว้สำหรับการเดินจงกรม (สำหรับผู้ที่เคยมาปฏิบัติจนชำนาญแล้วหรือเป็น
พระสงฆ์ที่ปฏิบัติจนชำนาญแล้วเท่านั้น) ทางด้านขวามือเป็นส่วนครัว มีโต๊ะและเก้าอี้สำหรับนั่งพัก
หรือดื่มน้ำปานะ บริเวณห้องนอนห้องนอนและห้องน้ำจะต้องเปิดประตูเข้าไปอีกส่วนเพื่อความเป
ส่วนตัวมากขึ้น เมื่อเข้าไปยังบริเวณห้องนอนจะพบห้องน้ำส่วนตัวอยู่ทางขวามือของผู้ปฏิบัติธรรม
ดังที่แสดงในภาพที่ 4.43

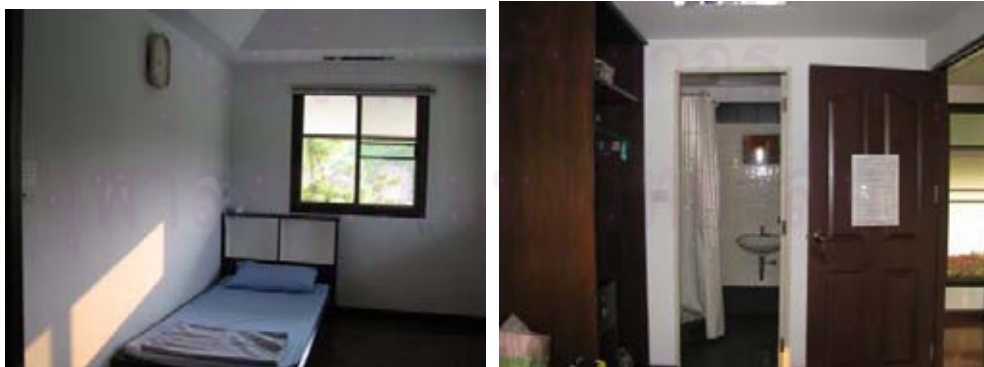
ภาพที่ 4.43 แสดงผังที่พักอาศัยผู้ปฏิบัติธรรม

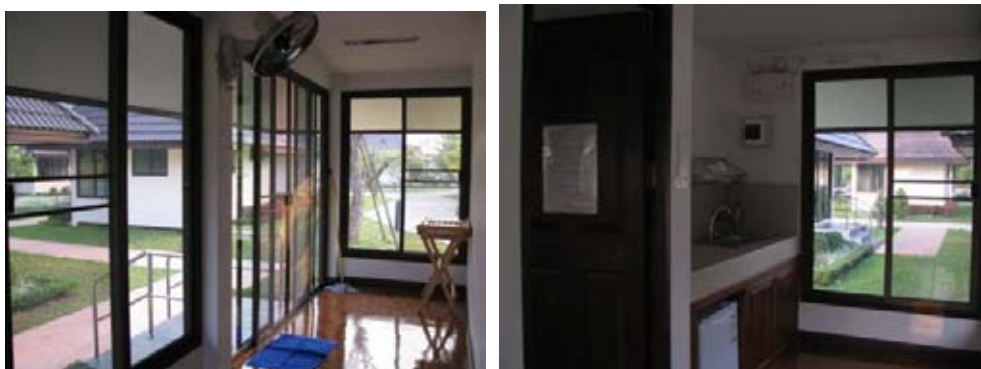

ที่มา : จากการสำรวจโดยผู้วิจัย, ธันวาคม 2552

ภายในกุฏิมีตู้เย็น เตียงพร้อมชุดเครื่องนอน พัดลมและมีห้องน้ำในตัว และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เข้าปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานอย่างเพียงพอ ซึ่งบริจาคสร้างถวายโดยคณะศิษยานุศิษย์ของหลวงปู่พระครูปลัดประจาก สิริวัฒนโธ ดังที่แสดงในภาพที่ 4.44

ภาพที่ 4.44 แสดงภายในที่พักอาศัยผู้ปฏิบัติธรรม

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ธันวาคม 2552

การพักอาศัยจะเป็นการพักอาศัยเดี่ยว ไม่สามารถพักอาศัยรวมได้ นอกจากมีกรณีจำเป็น และต้องได้รับการอนุญาตจากพระวิปัสสนาจารย์เท่านั้น เนื่องจากทางศูนย์ฯต้องการให้ผู้เข้าปฏิบัติ เกิดความสงบ และสามารถพัฒนาการปฏิบัติให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไป

4.2.7 สิ่งอำนวยความสะดวกในศูนย์ฯ

4.2.7.1 สิ่งอำนวยความสะดวกภายในที่พักอาศัย

สิ่งอำนวยความสะดวกที่ทางศูนย์ฯปฏิบัติธรรม ตามั่ง เฌนัง เฌลิมราช 60 ปีได้จัดเตรียมไว้ในกุฏิเดี่ยวสำหรับผู้มาปฏิบัติธรรม ได้แก่ เตียง พร้อมชุดเครื่องนอน ตู้เย็น พัดลม มุ้งลวด ห้องน้ำ เครื่องทำน้ำอุ่น ส่วนเตรียมอาหาร เป็นต้น รายละเอียดของสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างละเอียดในที่พักอาศัยกุฏิเดี่ยวดังที่แสดงในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.1 แสดงรายละเอียดสิ่งอำนวยความสะดวกภายในกุฏิ

รายการอุปกรณ์	หน่วย	จำนวน	รายการอุปกรณ์	หน่วย	จำนวน
ห้องนอนและห้องน้ำ			ห้องโถงและครัว		
1. หมอนหนุน	ใบ	1	10. ซ้อนกาแฟ	คัน	2
2. ผ้าปูที่นอน	ผืน	1	11. ผ้าเช็ดมือ	ผืน	3
3. ปลอกหมอน	ผืน	1	12. ก่องใส่ทิชชู	ก่อง	1
4. ผ้าห่มขนสัตว์	ผืน	1	13. ไม้กวาด	อัน	1
5. ผ้าห่ม	ผืน	1	14. มือบถูพื้น	อัน	1
6. ไม้แขวนเสื้อ	อัน	4	15. ที่โกยขยะ	อัน	1
7. รม	คัน	1	16. ถังขยะ	ใบ	2
8. ถังน้ำ	ใบ	2	17. น้ำดื่ม	ขวด	2
9. ขันตักน้ำ	ใบ	1	18. กระจาดชำระ	ม้วน	1

รายการอุปกรณ์	หน่วย	จำนวน	รายการอุปกรณ์	หน่วย	จำนวน
10. แปรงชักโครก	อัน	1	อื่นๆ(ฝ่ายช่าง)		
			1. ประตูบานเลื่อน+ที่ล็อค	บาน	1
11. แปรงห้องน้ำ	อัน	1	2. บานมุ้งลวดประตู	บาน	
12. น้ำยาห้องน้ำ	ขวด	1	3. หน้าต่าง	บาน	6
13. สก๊อตไบท์	ชิ้น	1	4. บานมุ้งลวดหน้าต่าง	บาน	6
14. ผ้าเช็ดเท้า	ผืน	2	5. เติง	ใบ	1
15. รองเท้าแตะ	คู่	1	6. พูก	ลูก	1
16. อาสนะ	อัน	1	7. ระบบไฟฟ้า	ชุด	1
17. ราวตากผ้า(โชนบี)	อัน	1	8. พัดลมติดผนัง	เครื่อง	2
18. ถุงผ้าส่งซัก	ถุง	2	9. หลอดไฟ	ดวง	5
19. ถุงขยะ	ถุง	2	10. ระบบน้ำใช้	สภาพ	1
ห้องโถงและครัว			11. ชักโครกและสาย	ชุด	1
1. โต๊ะ	ตัว	1	ชำระ		
2. เก้าอี้	ตัว	1			
3. ตู้เย็น	ตู้	1			
4. กระจกน้ำร้อน	ใบ	1			
5. น้ำยาล้างจาน	ขวด	1			
6. ฟองน้ำล้างจาน	ชิ้น	1			
7. ชั้นคว่ำจาน แก้ว	อัน	1			
8. แก้วกาแฟ	ใบ	2			
9. แก้วน้ำ	ใบ	2			

ที่มา: จากการสำรวจโดยผู้วิจัย, ธันวาคม 2552

4.2.7.2 สำนักงานอาคารต้อนรับรมโพธิ์พฤกษ์

เป็นอาคารหลังเดียวกับอัฐญาบุญ มีหน้าต่างกระจกบานเลื่อนและประตูกระจกทางเข้า สำหรับต้อนรับและลงทะเบียนของผู้ที่มาปฏิบัติธรรม รวมถึงการอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น เรื่องการบริจาค หนังสือธรรมะ เสื้อผ้าสีขาวสำหรับการปฏิบัติธรรมสำหรับผู้ที่ไม่ได้เตรียมมา หรือเตรียมมาไม่เพียงพอ เป็นต้น ดังที่แสดงในภาพที่ 4.46

ภาพที่ 4.45 แสดงสำนักงานอาคารต้อนรับรมโพธิ์พฤกษ์

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ธันวาคม 2552

4.2.7.3 ศาลาสอบอารมณ์

เป็นอาคารหลังเดียวกับอัฐญาบุญ หลังคาทางปั้นหยา มุงกระเบื้องลอน โดยรอบเป็นกระจกบานเลื่อน และบานประตูกระจก ศาลาสอบอารมณ์มีทั้งหมด 4 หลัง ตั้งอยู่บริเวณทั้ง 4 มุมของจิตตปริโยทปนศาลา โดยในแต่ละวันผู้ปฏิบัติธรรมต้องเข้าสอบอารมณ์กับพระวิปัสสนาจารย์ เพื่อจะได้รับคำแนะนำในการปฏิบัติธรรมให้ดียิ่งขึ้นต่อไป ดังที่แสดงในภาพที่ 4.47

ภาพที่ 4.46 แสดงศาลาสอบอารมณ์

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ธันวาคม 2552

4.2.7.4 ห้องน้ำรวม

ห้องน้ำรวมสำหรับผู้เข้าปฏิบัติธรรมจะเป็นอาคาร 2 หลัง อยู่บริเวณด้านข้างทั้ง 2 ด้านของ
จิตตปริโยทปนศาลา (ศาลาปฏิบัติธรรม) เป็นห้องน้ำสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมชาย 1 หลัง และห้องนี้
สำหรับผู้ปฏิบัติธรรมหญิง 1 หลัง

ลักษณะอาคารเป็นอาคารก่ออิฐฉาบปูน หลังคาทรงปั้นหยา มุงกระเบื้องลอน หน้าต่างเป็น
กระจกบานเกล็ดเพื่อระบายอากาศ พื้นภายในปูกระเบื้อง ดังที่แสดงในภาพที่ 4.48

ภาพที่ 4.47 แสดงห้องน้ำรวม

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ธันวาคม 2552

4.2.7.5 ศาลารับอาหาร

อาคารบำรุงชั้น คือ สถานที่รับประทานอาหารรวมของผู้มาปฏิบัติธรรม อาคารบำรุงชั้น
อยู่ถัดจากอาคารต้อนรับเข้ามาบริเวณด้านใน มีคูน้ำล้อมรอบเพื่อแสดงเป็นอาณาเขตว่า เข้าสู่เขตขอ
การปฏิบัติธรรมแล้ว จำเป็นต้องถือศีล 8 มีความสำรวม นุ่งขาวห่มขาว อาคารบำรุงชั้นสามารถ
รองรับคนได้ประมาณ 100 – 120 คน ดังที่แสดงในภาพที่ 4.49

ภาพที่ 4.48 แสดงศาลารับอาหาร

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ธันวาคม 2552

4.2.7.6 จิตตปริโยทปนศาลา (ศาลาปฏิบัติธรรม)

จิตตปริโยทปนศาลา คือ ศาลาปฏิบัติธรรมรวมที่ผู้มาปฏิบัติทุกคนต้องมาฝึกการปฏิบัติที่นี้ ลักษณะอาคารเป็นอาคารก่ออิฐฉาบปูน หลังคาสูง ล้อมด้วยกระแจะ ภายในพื้นปูด้วยไม้ปาร์เก้ เน้นความโล่งโปร่งสบายสำหรับการปฏิบัติธรรม ดังที่แสดงในภาพที่ 4.50

ภาพที่ 4.49 แสดงศาลาปฏิบัติธรรม

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ธันวาคม 2552

4.2.8 กิจกรรมสำหรับผู้มาปฏิบัติธรรม

4.2.8.1 แนวทางการฝึกอบรม

4.2.8.1.1 การถือศีล

ศูนย์ปฏิบัติธรรม ตาฉั่ง เลฉั่ง เฉลิมราช 60 ปี ได้มีการกำหนดให้ผู้ปฏิบัติธรรมทุกถือศีล 8 ตลอดระยะเวลาการปฏิบัติธรรมภายในวัด

4.2.8.1.2 วิธีการปฏิบัติวิปัสสนาตามหลักสติปัฏฐาน 4 ณ ศูนย์ปฏิบัติ

ธรรม ตาฉั่ง เลฉั่ง เฉลิมราช 60 ปี

1) ติดต่อกับปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน

(1) สมัคร์

(2) คุณสมบัติของผู้สมัคร์เข้าปฏิบัติธรรม

- 1) มีอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ในวันเข้ารับการอบรม
- 2) เป็นผู้เปี่ยมศรัทธาในการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน
- 3) เป็นผู้มีสุขภาพกายดี มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงและไม่มีโรคประจำตัวต่างๆอันจะก่อให้เกิดอุปสรรคในการปฏิบัติธรรม และไม่เป็นโรคที่สามารถติดต่อไปสู่ผู้อื่นได้
- 4) เป็นผู้มีสุขภาพจิตที่ปกติ ไม่วิกลจริต ไม่เป็นโรคลมชัก
- 5) เป็นผู้ที่สามารถดูแลตนเองได้ เพราะการปฏิบัติครั้งนี้ผู้ปฏิบัติจะต้องควมคุมเวลาในการเดินจงกรมและนั่งสมาธิในแต่ละบัลลังก์ ตลอดจนการกำหนดอิริยาบถย่อยด้วยตนเองโดยไม่มีผู้นำปฏิบัติห่ม
- 6) สามารถรักษาศีล 8 ได้
- 7) สามารถลงทะเบียนเข้าพักในศูนย์ฯ ในช่วงบ่ายของวันก่อนการเปิดอบรมหนึ่งวัน ตั้งแต่เวลา 13.00น.เป็นต้นไป
- 8) ผู้ปฏิบัติธรรมทุกท่านจะต้องเข้ารับฟังการปฐมนิเทศในเช้าวันแรกของการอบรม และจะต้องสามารถอยู่ปฏิบัติได้อย่างน้อย 7 คืน 8 วัน การปิดอบรมในวันสุดท้ายของการปฏิบัติ พิธีสิ้นสุดในเวลา 11.30 น.โดยประมาณ
- 9) สามารถปฏิบัติตามกฐนระเบียบ โดยเคร่งครัด

(3) การเตรียมตัวเตรียมใจ

- 1) วางความรู้เดิมทั้งหมดไว้ที่บ้าน/วัด ทำตนประหนึ่งเป็นนักเรียนที่เริ่มเรียนรู้ เพื่อรับประสบการณ์ใหม่
- 2) วางภารกิจทั้งหลายไว้ที่บ้าน ตัดความกังวลในทุกๆเรื่อง
- 3) วางยศศักดิ์ ฐานะ ตำแหน่งทั้งหมดไว้ที่บ้าน/ที่ทำงาน/วัด
- 4) ตั้งใจปฏิบัติตามวิธีการที่พระวิปัสสนาจารย์สอน
- 5) ฟังกำหนดใจว่า สิ่งที่ได้รับฟังนั้นเป็นคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ควรนำมาประพฤติปฏิบัติ

(4) การเตรียมของใช้

- 1) เพื่อประโยชน์ของผู้ปฏิบัติธรรมเอง ผู้ปฏิบัติธรรมพึงทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายการปฏิบัติอย่างเต็มที่ ทางศูนย์ฯ ได้อำนวยความสะดวก โดยให้ทางร้านรับซักผ้ามารับไปในราคาชิ้นละ 10 บาท แต่สำหรับผู้ที่ไม่ต้องการส่งซักจะต้องเตรียมเสื้อผ้ามาให้พอใช้ตลอดหลักสูตร
- 2) เพื่อแสดงความเคารพต่อหน้าพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์และสถานที่ผู้ปฏิบัติควรแต่งกายดังนี้

- สุภาพบุรุษ แต่งกายสุภาพ สวมเสื้อสีขาว กางเกงขายาว ไม่สวมกางเกงยีนส์ กางเกงขาสั้น ขาสวมส่วน หรือสวมผ้าเนื้อบาง และไม่คาดผ้าขาวม้า
- สุภาพสตรี แต่งกายสุภาพ สวมเสื้อผ้าชุดสีขาว ผ้าถุง กางเกงหรือกระโปรงยาวเหนือข้อเท้า ห้ามสไบสีขาวเมื่อไปสอบอารมณ์หรือฟังธรรม ไม่ควรสวมผ้าเนื้อบาง ใส่กางเกงยีนส์ รัศรูป กางเกงขาสั้นหรือสามส่วน หรือเสื้อคอกว้าง ตัวสั้น เอวลอย

3) เตรียมของใช้ส่วนตัว เช่น รองเท้าแตะ ถุงเท้า ทิชชู สบู่ แปรงสีฟัน ยาสีฟัน ยาสระผม หวี ผ้าเช็ดตัว ผงซักฟอก ฟ้อนามัย ยางรัดผม ยาประจำตัว สมุดและปากกาสำหรับจดตอนฟังธรรม รวมทั้งของใช้ส่วนตัวอื่นๆเท่าที่จำเป็นมาให้พร้อม ไม่อนุญาตให้ใช้นาฬิกาปลุก

(5) กฎระเบียบการปฏิบัติ

- 1) การเข้าที่พักกุฏิ จะไม่อนุญาตให้ญาติเข้าไปส่งถึงที่พัก และเมื่อลงทะเบียนเข้ารับการอบรมแล้วจะไม่อนุญาตให้ออกไปนอกบริเวณศูนย์ปฏิบัติธรรม
- 2) ดูแลข้าวของเครื่องใช้ในกุฏิเสมือนเป็นของตนเอง ไม่ควรสลับสับเปลี่ยนสิ่งของประจำกุฏิที่พัก หรือนำกลับไปบ้าน(ถ้าของใช้มีปัญหา ให้แจ้งเจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ) ในวันเข้าและวันออกกรุณาแจ้งรายการสิ่งของเครื่องใช้ในกุฏิที่พักให้เรียบร้อยแล้วส่งใบรายการพร้อมกุญแจที่พักให้เจ้าหน้าที่สำนักงาน
- 3) กุฏิที่พักซึ่งจัดไว้ให้พระสงฆ์ภิกษุ ภิกษุณี สตรีภิกษุณี ห้ามมิให้เพศตรงข้ามเข้าไปนอนหรือใช้ห้องน้ำโดยเด็ดขาด
- 4) เมื่อขึ้นกรรมฐานในวันแรกแล้ว ไม่อนุญาตให้ออกไปนอกเขตปฏิบัติธรรมโดยเด็ดขาด ถ้ามีเหตุจำเป็นให้เรียนกับพระวิปัสสนาหรือผู้ช่วยพระวิปัสสนาจารย์ด้วยตนเอง โยคีจะต้องพักในกุฏิที่พักที่ทางศูนย์ฯจัดไว้ให้เท่านั้น ห้ามย้ายหรือสับเปลี่ยนกุฏิที่พักก่อนได้รับอนุญาตจากทางศูนย์ฯ
- 5) ในระหว่างการปฏิบัติธรรม ให้ลงปฏิบัติธรรมที่ศาลาปฏิบัติธรรมเท่านั้น ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากพระวิปัสสนาจารย์ให้ปฏิบัติในที่พักได้ ห้ามปิดประตูปฏิบัติอยู่ในห้องนอน ควรปฏิบัติที่ระเบียงหน้าห้องพัก (เพื่อสะดวกแก่การดูแลและช่วยเหลือของพระวิปัสสนาจารย์หรือผู้ประสานงาน) ในเวลากลางคืนให้เปิดไฟปฏิบัติด้วย
- 6) ไม่ติดต่อกับใครตลอดระยะเวลาของการปฏิบัติ เว้นแต่มีเหตุจำเป็นจริงๆซึ่งต้องผ่านการพิจารณาและได้รับอนุญาตจากพระวิปัสสนาจารย์ก่อน
- 7) เมื่อเข้ากรรมฐานแล้ว ห้ามสวมดนตรี อ่านหนังสือ เขียนหนังสือ ฟังวิทยุ และใช้โทรศัพท์มือถือ และเครื่องมือสื่อสารทุกชนิดโดยเด็ดขาด
- 8) ผู้เข้าปฏิบัติธรรมต้องฝากโทรศัพท์มือถือไว้กับเจ้าหน้าที่ ถ้าผู้ปฏิบัติยังมีความกังวล เป็นห่วงงานที่ยังต้องมีการติดต่อ หรือมีเรื่องราวต่างๆที่ยังสะสางไม่เสร็จเรียบร้อย ไม่สมควรจะเข้ามาปฏิบัติธรรม เพราะการใช้โทรศัพท์มือถือดังกล่าว นอกจากจะเป็นการกระทำที่ผิด

กฎระเบียบของศูนย์ฯแล้ว ยังทำให้การปฏิบัติของท่านไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควรจะเป็น ทำให้เสียผลประโยชน์และเสียเวลาที่ท่านตั้งใจมาปฏิบัติ นอกจากนี้ยังนับว่าเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีให้แก่ผู้อื่นอีกด้วย หากเจ้าหน้าที่หรือผู้ประสานงานพบว่ามีการใช้โทรศัพท์ ทางศูนย์ฯจะดำเนินการตามกฎหมายข้อที่ 22 ต่อไป

- 9) ในระหว่างอยู่ปฏิบัติธรรมตามหลักสูตรนี้ ไม่นำวิธีการแบบอื่นมาปฏิบัติ
- 10) ปฏิบัติตามคำสอนของพระวิปัสสนาจารย์โดยเคร่งครัด
- 11) ผู้เข้าปฏิบัติธรรมต้องถือศีล 8 โดยเคร่งครัด
- 12) ไม่ยืมคิมน้ำ ไม่ยืมรับประทานอาหาร และไม่รับประทานอาหารเสียงดัง
- 13) การปฏิบัติที่ศาลาปฏิบัติธรรม ให้นั่งประจำที่ทุกๆวัน โดยหันหน้าไปทางพระประธาน เดินจงกรมตามแนวของอาสนะ ไม่เปลี่ยนที่เดินจงกรมหรือนั่ง ไม่ควรเดินตัดหน้าในช่องทางเดินของโยคีท่านอื่นเพราะเป็นการรบกวนผู้ปฏิบัติท่านอื่น หากมีปัญหาให้ปรึกษาผู้ประสานงาน สำหรับผู้ที่มีปัญหานั่งพื้นไม่ได้ อนุญาตให้นั่งบนเก้าอี้ด้านข้างทั้งสองข้าง
- 14) หากมีความไม่สบายกาย ไม่สบายใจ ให้ปรึกษาพระวิปัสสนาจารย์หรือผู้ประสานงานเท่านั้น
- 15) พึงเจริญสติ กำหนดการรู้อาการของกาย ใจ ช้าๆอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ทั้งที่ศาลาปฏิบัติธรรม ห้องรับประทานอาหาร ห้องนอน ทุกๆขณะระหว่างการปฏิบัติ แม้ในเวลาพักเปลี่ยนอิริยาบถ
- 16) ห้ามคุย บอกร หรือสอบถามสภาวะธรรมกับผู้ปฏิบัติด้วยกันเองเป็นอันขาด เพราะจะเป็นภัยแก่ผู้ที่กำลังปฏิบัติทั้งต่อตนเองและผู้อื่น โดยจะทำให้จิตฟุ้งซ่านและเสียสมาธิ หากมีความสงสัยในการปฏิบัติอย่างไรแล้ว ให้สอบถามพระวิปัสสนาจารย์ตอนสอบอารมณ์ หรือพระผู้ช่วยวิปัสสนาจารย์เท่านั้น
- 17) ส่งอารมณ์ตามวัน เวลา สถานที่ที่พระวิปัสสนาจารย์กำหนดให้ และควรไปก่อนเวลาที่กำหนดไว้อย่างน้อย 10 นาที
- 18) งดเว้นจากสิ่งเสพติดทุกชนิด อาทิ เครื่องดื่มที่มีสารคาเฟอีน บุหรี่ หมาก ของมีนเมา เป็นต้น และห้ามนำยาเสพติดทุกชนิดเข้ามาในบริเวณศูนย์ฯเป็นอันขาด
- 19) ห้ามมิให้ผู้เข้าปฏิบัติให้เงิน อาหาร เครื่องดื่มหรือของมีค่าใดๆกับเจ้าหน้าที่ในศูนย์ฯ หากต้องการบริจาคให้บริจาคที่ฝ่ายการเงินของศูนย์ฯ ที่อาคารสำนักงานด้านหน้าเท่านั้น เพื่อจะได้จัดสรรให้เจ้าหน้าที่โดยทั่วถึงกัน เพื่อมิให้เป็นการปลุกนินสียให้แก่เจ้าหน้าที่ในการเลือกที่จะทำแต่งงานที่ได้รางวัลสินน้ำใจเท่านั้น ซึ่งผิดหลักการของการบริหารงานบุคคลของศูนย์ฯ
- 20) ตื่นตี 4 และเข้านอน 22.00น. หรือตามที่พระวิปัสสนาจารย์กำหนดให้
- 21) ถ้ามีปัญหาด้านสุขภาพหรืออื่นๆ ให้ติดต่อเจ้าหน้าที่ศูนย์ฯเท่านั้น

22) ในกรณีที่ผู้ปฏิบัติธรรมไม่สามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบดังกล่าวข้างต้น และได้รับการตักเตือนจากพระวิปัสสนาจารย์หรือผู้ประสานงานแล้วก็ยังคงประพฤติเช่นเดิมอยู่ ผู้ปฏิบัติธรรมต้องยินยอมที่จะออกจากศูนย์ฯ โดยไม่มีข้อโต้แย้งใดๆทั้งสิ้น และในการเข้าปฏิบัติธรรมครั้งต่อไป ทางศูนย์ฯจะพิจารณาที่จะไม่รับผู้ปฏิบัติที่ฝ่าฝืนกฎระเบียบเข้ารับการอบรมอีก

4.2.8.2 ตารางกิจกรรม

เวลา	04.00 น.	ตื่นนอน
เวลา	04.00-06.00 น.	ปฏิบัติกรรมฐาน
เวลา	06.00-08.00 น.	รับประทานอาหารเช้า
เวลา	08.00-10.30 น.	ปฏิบัติกรรมฐานและสอบอารมณ์
เวลา	10.30-12.00 น.	รับประทานอาหาร
เวลา	12.00-13.00 น.	พักผ่อน
เวลา	13.00-17.00 น.	ปฏิบัติกรรมฐานและสอบอารมณ์
เวลา	17.00-18.00 น.	พักผ่อนและดื่มน้ำปานะ
เวลา	18.00-19.15น.	ปฏิบัติกรรมฐาน
เวลา	19.30-21.00 น.	ฟังธรรมะบรรยาย
เวลา	21.00-22.00 น.	ปฏิบัติกรรมฐาน
เวลา	22.00-04.00 น.	พักผ่อนนอนหลับ

4.2.8.3 อธิบายกิจกรรม

4.2.8.3.1 กิจกรรมปฏิบัติกรรมฐาน

ผู้ที่มาปฏิบัติธรรมจะต้องมาปฏิบัติกรรมฐานรวมกัน ณ จิตตปริโยทปนศาลา(ศาลาปฏิบัติธรรม) ปฏิบัติตามแนวทางสติปัฏฐาน 4 กำหนดอิริยาบถยืน เดิน นั่ง นอน และอิริยาบถย่อยต่างๆ โดยระหว่างการปฏิบัติบนศาลาจะมีพระพี่เลี้ยงคอยดูแลและให้คำแนะนำในการปฏิบัติ ดังที่แสดงในภาพที่ 4.51

ภาพที่ 4.50 แสดงกิจกรรมปฏิบัติกรรมฐาน

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ธันวาคม 2552

4.2.8.3.2 กิจกรรมรับประทานอาหาร

ทางศูนย์ฯ ได้จัดเตรียมอาหารให้กับผู้ที่เข้าปฏิบัติธรรมทั้งหมด 2 มื้อ ได้แก่ช่วงเวลา 06.00-08.00 น. และ เวลา 10.30-12.00 น. โดยอาหารจะเป็นอาหารมังสวิรัตินำให้เลือกตักทานเอง ยกเว้นมื้อสุดท้ายหลังจากลากรรมฐานคือ 8 มาถือนิสิต 5 แทนแล้วจะมีอาหารที่มีส่วนประกอบของเนื้อสัตว์ ผู้เข้าปฏิบัติที่มีความต้องการเพิ่มเติมเรื่องอาหาร เช่น อาหารเย็น สามารถติดต่อแจ้งเจ้าหน้าที่ไว้ได้ ดังที่แสดงในภาพที่ 4.52

ภาพที่ 4.51 แสดงกิจกรรมรับประทานอาหาร

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ธันวาคม 2552

4.2.8.3.3 กิจกรรมสอบอารมณ์

การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานที่ศูนย์นั้น ทางศูนย์ได้กำหนดให้มีการเข้าสอบอารมณ์ทุกวัน โดยเข้าสอบเป็นกลุ่มๆที่ศาลาสอบอารมณ์ที่อยู่มุมห้องของจิตตปริโยทปนศาลา(ศาลาปฏิบัติธรรม) ตารางเวลา สถานที่ และพระวิปัสสนาจารย์ในแต่ละวันแต่ละครั้งที่เข้าสอบนั้นทางศูนย์ฯได้จัดตารางเวลาและสถานที่ให้เรียบร้อยตั้งแต่วันแรกที่เข้าปฏิบัติ โดยแปะประกาศไว้ให้ผู้เข้าปฏิบัติธรรมดูรายละเอียด กิจกรรมการสอบอารมณ์นั้นมีไว้เพื่อพัฒนาการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน โดยสามารถถามข้อสงสัยที่ได้จากการปฏิบัติกับพระวิปัสสนาจารย์ เพื่อความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติ ดังที่แสดงในภาพที่ 4.53

ภาพที่ 4.52 แสดงกิจกรรมสอบอารมณ์

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ธันวาคม 2552

4.2.8.3.4 กิจกรรมธรรมะบรรยาย

กิจกรรมธรรมะบรรยายจัดที่จิตตปริโยทปนศาลา(ศาลาปฏิบัติธรรม)เป็นการสอนการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานก่อนที่จะลงมือปฏิบัติจริงในวันรุ่งขึ้น และบรรยายธรรมของพระวิปัสสนาจารย์ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติธรรมมีความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ดังที่แสดงในภาพที่ 4.54

ภาพที่ 4.53 แสดงกิจกรรมธรรมะบรรยาย

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ธันวาคม 2552

4.2.9 การบริการ

ศูนย์ปฏิบัติธรรม ตามัง เถนัง เถลิมราช 60 ปี เล็งเห็นว่าความสลับปะของศูนย์ปฏิบัติธรรมไม่ว่าจะเป็นกุฏิที่พัก ศาลาปฏิบัติธรรม อาหาร น้ำดื่ม และการบริการต่างๆไป มีผลโดยตรงต่อการปฏิบัติธรรมของผู้เข้าปฏิบัติ จึงได้ออกแบบการให้บริการทั้งหมดอย่างพิถีพิถัน และให้สอดคล้องกับหลักสูตรการจัดอบรมการปฏิบัติธรรมของศูนย์ฯแห่งนี้ คือ ให้ความสะดวกสบายแต่พอสมควร ทั้งแก่พระภิกษุสงฆ์ สามเณร แม่ชี ผู้สูงอายุ ผู้ที่มีโรคประจำตัวต้องรับประทานยา เป็นต้น

4.2.9.1 กุฏิที่พัก ทางศูนย์ฯได้จัดที่พักแบบกุฏิเดี่ยว สำหรับผู้ปฏิบัติ 1 ท่าน อำนวยความสะดวกครบถ้วน อาทิเช่น ตู้เสื้อผ้า ไม้แขวนเสื้อ พูก หมอน ผ้าปูที่นอนและปลอกหมอน ผ้าห่ม นาฬิกาแขวนผนัง เครื่องทำน้ำอุ่นในห้องน้ำ ตู้เย็นสำหรับแช่ยา กระจกกันร้อน แก้วน้ำเย็นและชงเครื่องดื่มร้อน ช้อนชงเครื่องดื่ม ผ้าเช็ดมือ อุปกรณ์ทำความสะอาดต่างๆ รม รองเท้าฟองน้ำแบบหนีบ(สำหรับใช้ในห้องน้ำเท่านั้น) เป็นต้น

4.2.9.2 อาหาร ทางศูนย์ฯได้เตรียมอาหารมังสวิรัตให้ผู้ปฏิบัติธรรมวันละ 2 มื้อ คือ มื้อเช้า 6.00 น. และมื้อเพล 10.30 น.

4.2.9.3. เครื่องดื่ม ทางศูนย์ฯได้จัดเตรียมเครื่องดื่มทั้งร้อนและเย็นไว้ในบริเวณศาลาปฏิบัติธรรม สำหรับน้ำดื่มที่กุฏิได้จัดวางไว้ที่ห้องรับประทานอาหาร ผู้ปฏิบัติธรรมสามารถนำไปดื่มที่บ้านพักและนำขวดเปล่าไปเปลี่ยนได้ สำหรับน้ำปานะบรรจุกล่องเพื่อดื่มในกุฏิที่พัก โยคควรเตรียมมาด้วยตนเอง

4.2.9.4 ยาสามัญประจำบ้าน ทางศูนย์ฯได้จัดเตรียมยาสามัญประจำบ้านวางไว้ในบริเวณศาลาปฏิบัติธรรม ผู้ปฏิบัติธรรมสามารถใช้ได้ตลอดเวลา

4.2.9.5 บริการซักเสื้อผ้า ผู้ปฏิบัติธรรมสามารถส่งเสื้อผ้าซัก-รีด ได้ในราคาชิ้นละ 10 บาท

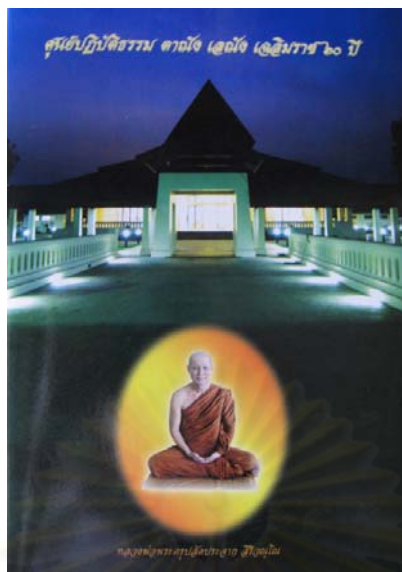
4.2.10 การตลาด

4.2.10.1 การโฆษณา (Advertising)

4.2.10.1.1 สื่อสิ่งพิมพ์

ทางศูนย์ฯมีสื่อสิ่งพิมพ์ที่สำคัญ คือ การจัดพิมพ์หนังสือแสดงข้อมูลประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับศูนย์ฯ ลักษณะที่พักอาศัยสำหรับผู้ที่มาปฏิบัติธรรม เชิญชวนการมาปฏิบัติธรรมที่ศูนย์ฯ เชิญบริจาคเพื่อร่วมเป็นเจ้าของในการก่อสร้างศูนย์ฯ แผนที่เส้นทางในการมาศูนย์ฯ ซึ่งใช้แจกแก่ผู้ที่มาปฏิบัติธรรมที่วัด และอาจจะมี การนำไปกลับแจกต่อกันได้ ดังที่แสดงในภาพที่ 4.55

ภาพที่ 4.54 แสดงสื่อสิ่งพิมพ์ของทางศูนย์ฯ

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ธันวาคม 2552

สื่อสิ่งพิมพ์นี้เป็นตัวช่วยให้ผู้ที่ไม่เคยรู้จักและมาปฏิบัติธรรมที่ศูนย์ฯมาก่อน เมื่อได้อ่านอาจเกิดความสนใจในการมาปฏิบัติธรรมที่ศูนย์ฯได้

4.2.10.1.2 สื่อแพร่ภาพและกระจายเสียง

ทางศูนย์ฯไม่มีสื่อแพร่ภาพและกระจายเสียงใดๆทั้งสิ้น

4.2.10.1.3 สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ทางศูนย์ฯปฏิบัติธรรม ตาฉิ่ง เลนัง เฉลิมราช 60 ปีแห่งนี้มีสื่ออิเล็กทรอนิกส์คือ www.sati99.com สำหรับให้ข้อมูลเกี่ยวกับทางศูนย์ฯปฏิบัติธรรม ตารางเวลาการปฏิบัติธรรมของปีนั้นๆ **วิธีปฏิบัติวิปัสสนา สติปัฏฐาน ๔ (แบบพองหนอยุบหนอ)** ธรรมะบรรยายของอาจารย์ท่านต่างๆ ถาม-ตอบปัญหาต่างๆ เป็นสื่อที่เข้าถึงคนได้ง่ายและกว้างขวาง ทำให้ผู้ที่เข้ามาชมเกิดความอยากมาปฏิบัติธรรมที่ศูนย์ฯและทำให้ผู้ที่เคยมาปฏิบัติธรรมที่ศูนย์ฯแล้วเกิดความอยากกลับมาปฏิบัติอีกได้ ดังที่แสดงในภาพที่ 4.56

ภาพที่ 4.55 แสดงหน้าเว็บไซต์ของศูนย์ฯ

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2552

4.2.10.2 การประชาสัมพันธ์ (Public Relations)

ทางศูนย์ปฏิบัติธรรมตาฉั่ง เลฉั่ง เฉลิมราช 60 ปีไม่มีการประชาสัมพันธ์ใดๆทั้งสิ้น

4.2.10.3 การขายโดยบุคคล (Personal Selling)

ศูนย์ปฏิบัติธรรมตาฉั่ง เลฉั่ง เฉลิมราช 60 ปี เป็นศูนย์ปฏิบัติธรรมที่ไม่เน้นการโฆษณาใดๆ เครื่องมือที่ทางศูนย์ฯใช้เป็นหลัก คือ การโฆษณาแบบปากต่อปาก (Word of Mouth Marketing) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ทางศูนย์ฯเน้นและใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมาตลอด อีกทั้งการที่พระวิปัสสนาจารย์ได้เดินทางไปสอนการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานยังสถานที่อื่นๆตามตารางกรรมฐาน ก็จะมีผู้ที่เลื่อมใส ศรัทธา และสนใจ มีการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์ ทำให้มีการจองมาปฏิบัติธรรมเป็นจำนวนมาก อีกทั้งทางศูนย์ฯได้จัดเตรียมสำนักงานและเจ้าหน้าที่สำหรับบริการให้ข้อมูลแก่ผู้ที่สนใจจะเข้ามาปฏิบัติธรรมที่ศูนย์อีกด้วย

4.2.10.4 การส่งเสริมการขาย (Sale Promotion)

ทางศูนย์ปฏิบัติธรรมตาฉั่ง เลฉั่ง เฉลิมราช 60 ปีไม่มีการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายใดๆทั้งสิ้นในการปฏิบัติธรรม รับผิดชอบตามกำลังศรัทธาเท่านั้น อีกทั้งรูปแบบการพักอาศัยที่นี้เป็นอาคารหลังเดี่ยว พักครั้งละ 1 คน อาคารได้รับการออกแบบมาอย่างเหมาะสมและสะดวกสบายสำหรับการปฏิบัติธรรม และทางศูนย์ฯยังมีการบริการด้านอื่นๆ เช่น การบริการซักเสื้อผ้า เพื่อให้ผู้ที่มาปฏิบัติธรรมที่ศูนย์ได้รับความสะดวกสบายมากที่สุด สามารถทุ่มเทให้กับการปฏิบัติธรรมได้อย่างเต็มที่

4.2.10.5 การตลาดเจาะตรง (Direct Marketing)

ทางศูนย์ปฏิบัติการตามผัง เลนัง เกลิมราช 60 ปีสามารถติดต่อได้ทางอินเทอร์เน็ตและทางโทรศัพท์

4.2.11 การพักอาศัย

4.2.11.1 การจอง

การมาปฏิบัติธรรมที่ศูนย์ปฏิบัติธรรม ตามผัง เลนัง เกลิมราช 60 ปีต้องทำการจองล่วงหน้าทางโทรศัพท์เท่านั้น และต้องโทรศัพท์มาจองภายในช่วงระยะเวลาที่ทางศูนย์ปฏิบัติธรรม ตามผัง เลนัง เกลิมราช 60 ปีเปิดรับจองเท่านั้น โดยจะต้องทำการยืนยันการมาปฏิบัติธรรมภายในวันที่ทางศูนย์ปฏิบัติธรรม ตามผัง เลนัง เกลิมราช 60 ปีกำหนดไว้ คือ ล่วงหน้าประมาณ 5 วันก่อนถึงวันปฏิบัติ มิเช่นนั้นจะถือว่าสละสิทธิ์การมาปฏิบัติ และจะโอนสิทธิ์ให้รายชื่อสำรอง

4.2.11.2 การขยายที่พักเพิ่ม

เนื่องจากมีเข้าปฏิบัติธรรมเป็นจำนวนมากต่อเนื่องกันมา จึงทำให้ประสบปัญหาอาคารโรงครัว อาคารโรงรับอาหาร และที่พักอาศัยไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้สนใจเข้าปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ ทางศูนย์ปฏิบัติธรรม ตามผัง เลนัง เกลิมราช 60 ปีมีโครงการในการสร้างอาคารโรงครัว อาคารโรงรับอาหาร ที่พักอาศัยสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมเพิ่มจำนวน 3 หลัง เพื่อให้เพียงพอที่จะรองรับจำนวนผู้มาปฏิบัติธรรมตามความจำเป็น ดังที่แสดงในภาพที่ 4.57

ภาพที่ 4.56 แสดงรายละเอียดการขยายที่พักเพิ่ม

4.2.12 การเงิน

การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานที่ศูนย์ปฏิบัติธรรม ตามัง เถนัง เถลิมราช 60 ปีแห่งนี้ไม่มี การเรียกเก็บค่าใช้จ่ายใดๆทั้งสิ้น ผู้มาปฏิบัติสามารถบริจาคได้ตามกำลังศรัทธาและสามารถบริจาค ได้ในวันที่ลากรรมฐานแล้วเตรียมตัวกลับเท่านั้น โดยการบริจาคผู้ปฏิบัติธรรมสามารถเลือกบริจาค ได้ว่าอยากบริจาคช่วยเหลือในส่วนไหน เช่น พระวิปัสสนาจารย์ ศูนย์ปฏิบัติธรรม ค่าน้ำ ค่าไฟ แล อื่นๆ การบริจาคให้พระวิปัสสนาจารย์จะบริจาคให้พระวิปัสสนาจารย์โดยตรง ไม่ได้ผ่านทางศูนย์ ปฏิบัติธรรม เพราะ พระวิปัสสนาจารย์เหล่านี้ไม่ได้ประจำอยู่ที่ศูนย์ปฏิบัติธรรมแห่งนี้ มาสอนเป็น คอรัสเท่านั้น

4.2.13 การจัดโปรแกรม

ระยะเวลาของการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานที่ศูนย์ปฏิบัติธรรม ตามัง เถนัง เถลิมราช 60 ปี นั้นคือ 7วัน 8 คีน ต่อ 1 คอรัสของการปฏิบัติ โดยปีหนึ่งจะเปิดรับการเข้าปฏิบัติประมาณ 6 – 8 ครั้ง แต่ละคอรัสสามารถรองรับจำนวนผู้สนใจเข้าปฏิบัติธรรมได้ประมาณ 60-90 คน ดังที่แสดงใน ตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.2 แสดงตัวอย่างหลักสูตรวิปัสสนากรรมฐานประจำปี 2553

ลำดับที่	หลักสูตร	ช่วงรับสมัคร	วันที่ยืนยัน	จำนวน
1	25 ก.พ.-10 มี.ค. 2553 ข้าราชการ/บุคคลทั่วไป	1-5 ก.พ.	20 ก.พ.	60
2	1-16 เม.ย. 2553 บุคคลทั่วไป/พระ	1-5 มี.ค.	25 มี.ค.	90
3	20 เม.ย.-20 พ.ค. 2553 บุคคลทั่วไป/พระ	1-5 มี.ค.	15 เม.ย.	90
4	9-22 ก.ค. 2553 วัดศรีโตดา (พระ)	-	-	-
5	27 ก.ค. -23 ต.ค. 2553 บุคคลทั่วไป/พระ	1-5 ก.ค.	22 ก.ค.	60
6	5-12 ธ.ค. 2553 บุคคลทั่วไป/พระ	1-5 พ.ย.	29 พ.ย.	60
7	20-27 ธ.ค. 2553 บุคคลทั่วไป/พระ	1-5 พ.ย.	15 ธ.ค.	60

ที่มา : ศูนย์ปฏิบัติธรรม ตามัง เถนัง เถลิมราช 60 ปี

บทที่ 5

การวิเคราะห์ผลการศึกษา

การพัฒนาแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาจิตใจเชิงปฏิบัติธรรมนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะของแหล่งพักอาศัยและกิจกรรม การบริหารจัดการของแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาจิตใจเชิงปฏิบัติธรรม เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาให้เห็นถึงแนวทางที่เป็นอยู่ในปัจจุบันของที่พักอาศัย สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมและการบริการสำหรับผู้มาปฏิบัติธรรม

ข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์แบ่งออกเป็นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิจากการตอบแบบสอบถามของผู้เข้าปฏิบัติธรรมและข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎีและผลการศึกษา

5.1 แบบสอบถาม

5.1.1 วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร

การศึกษาในครั้งนี้จะนำเสนอผลการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วนด้วยกันคือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ปฏิบัติธรรมก่อนเข้าทำการปฏิบัติ เป็นผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้จากแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 60 ตัวอย่าง ตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงธันวาคม พ.ศ. 2552 นำเสนอผลการศึกษาเกี่ยวกับ เพศ อายุ อาชีพ จังหวัด เคยปฏิบัติธรรมมาก่อนหรือไม่ เคยมาปฏิบัติที่วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารหรือไม่ วัดวัตถุประสงค์ จำนวนวัน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาในการบรรยายลักษณะทั่วไปของข้อมูลที่เก็บรวบรวมและแสดงผลการวิเคราะห์ใช้สถิติเชิงพรรณนาในการบรรยายข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง และนำเสนอในรูปแบบของตารางความถี่ และร้อยละ และแผนภาพแสดงผลการวิเคราะห์

ส่วนที่ 2 ข้อมูลหลังจากผู้ปฏิบัติธรรมได้เข้าปฏิบัติธรรมแล้ว ซึ่งแสดงถึงผลการศึกษาเกี่ยวกับผลของการปฏิบัติ ผลของการพักอาศัยเดี่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก การทำบุญ ปัญหาและอุปสรรค ในส่วนนี้นำเสนอผลการวิเคราะห์โดยใช้สถิติ เชิงพรรณนา และนำเสนอในรูปแบบของตารางความถี่ และร้อยละ

5.1.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ปฏิบัติธรรมก่อนเข้าทำการปฏิบัติ

ในการนำเสนอผลการศึกษเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ปฏิบัติธรรมก่อนเข้าทำการปฏิบัติ ประกอบด้วยข้อมูล เพศ อายุ อาชีพ จังหวัด เคยปฏิบัติธรรมมาก่อนหรือไม่ เคยมาปฏิบัติที่วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารหรือไม่ วัตถุประสงค์ จำนวนวันโดยพิจารณาในลักษณะภาพรวมจาก จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 60 ตัวอย่าง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

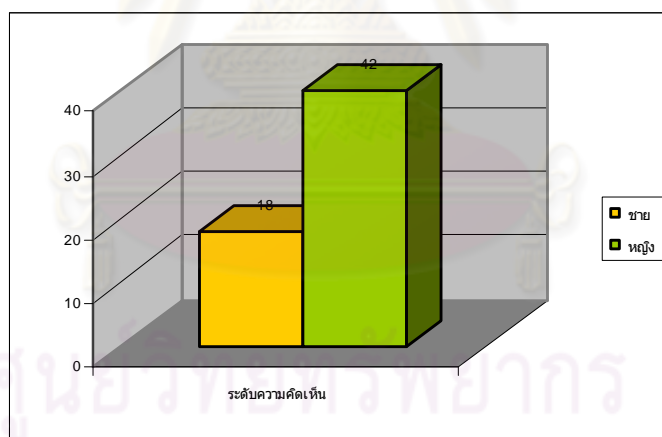
5.1.1.1.1 เพศ

ตารางที่ 5.1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	18	30
หญิง	42	70
รวม	60	100

ที่มา: จากการสำรวจ พฤศจิกายน – ธันวาคม 2552

แผนภาพที่ 5.1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ

ที่มา: จากการสำรวจ พฤศจิกายน – ธันวาคม 2552

จากตารางที่ 5.1 ในภาพรวมจากกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 60 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 70 และเพศชาย จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 30

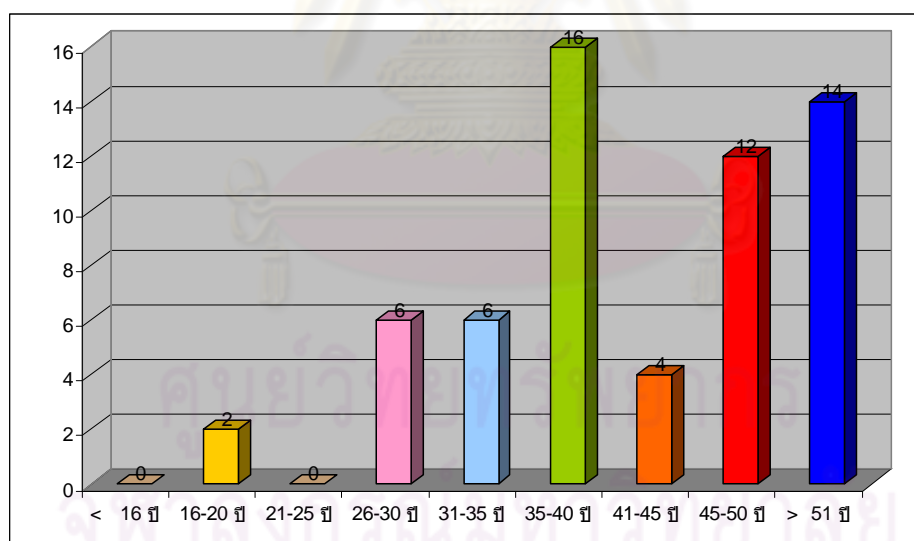
5.1.1.1.2 อายุ

ตารางที่ 5.2 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
< 16 ปี	0	0
16-20 ปี	2	3.33
21-25 ปี	0	0
26-30 ปี	6	10
31-35 ปี	6	10
35-40 ปี	16	26.67
41-45 ปี	4	6.67
45-50 ปี	12	20
> 51 ปี	14	23.33
รวม	60	100

ที่มา: จากการสำรวจ พฤติภิกายน – ธันวาคม 2552

แผนภาพที่ 5.2 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ

ที่มา: จากการสำรวจ พฤติภิกายน – ธันวาคม 2552

จากตารางที่ 5.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้านอายุในภาพรวมจากกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 60 คน พบว่าส่วนใหญ่อายุระหว่าง 35-40 ปี มีจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 รองลงมาเป็นกลุ่มที่มีอายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป มีจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 23.33 อายุระหว่าง 45-50 ปี มีจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 20 อายุระหว่าง 26-30 ปีและ 31-35 ปี มีจำนวนเท่ากัน

คือ 6 คน คิดเป็นร้อยละ 10 อายุระหว่าง 41-45 ปี มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 และอายุระหว่าง 16-20 ปี มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 ไม่มีผู้ตอบแบบสอบถามในช่วงอายุน้อยกว่า 16 ปีและ 21-25 ปี

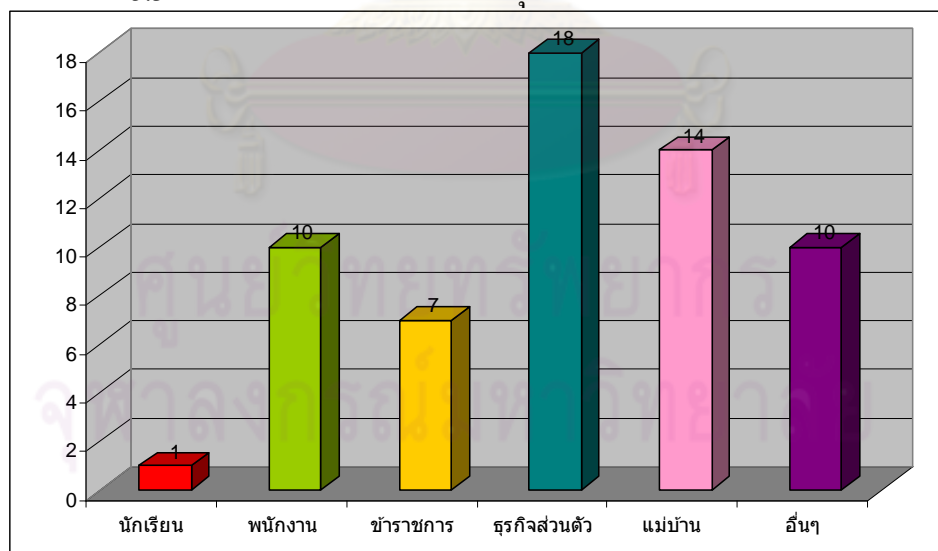
5.1.1.1.3 อาชีพ

ตารางที่ 5.3 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
นักเรียน นักศึกษา	1	1.66
พนักงานบริษัทเอกชน	10	16.67
ข้าราชการ	7	11.67
เจ้าของธุรกิจส่วนตัว	18	30
แม่บ้าน	14	23.33
อื่นๆ	10	16.67
รวม	60	100

ที่มา: จากการสำรวจ พฤติวิทยา - ธันวาคม 2552

แผนภาพที่ 5.3 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพ

ที่มา: จากการสำรวจ พฤติวิทยา - ธันวาคม 2552

จากตารางที่ 5.3 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปด้านอาชีพโดยแบ่งเป็น อาชีพนักเรียน นักศึกษา พนักงานบริษัทเอกชน ข้าราชการ เจ้าของธุรกิจส่วนตัว แม่บ้าน และอาชีพอื่นๆ ของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 60 คน พบว่าส่วนใหญ่ทำธุรกิจส่วนตัว มีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ

30 รองลงมาคือแม่บ้าน มีจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 23.33 กลุ่มอื่นๆซึ่งประกอบด้วย ผู้เกษียณอายุงาน ผู้ว่างงาน ทำงานอิสระ มีจำนวน 10 คนเท่ากับพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 16.67 ข้าราชการ มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 11.67 นักเรียนมีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.66

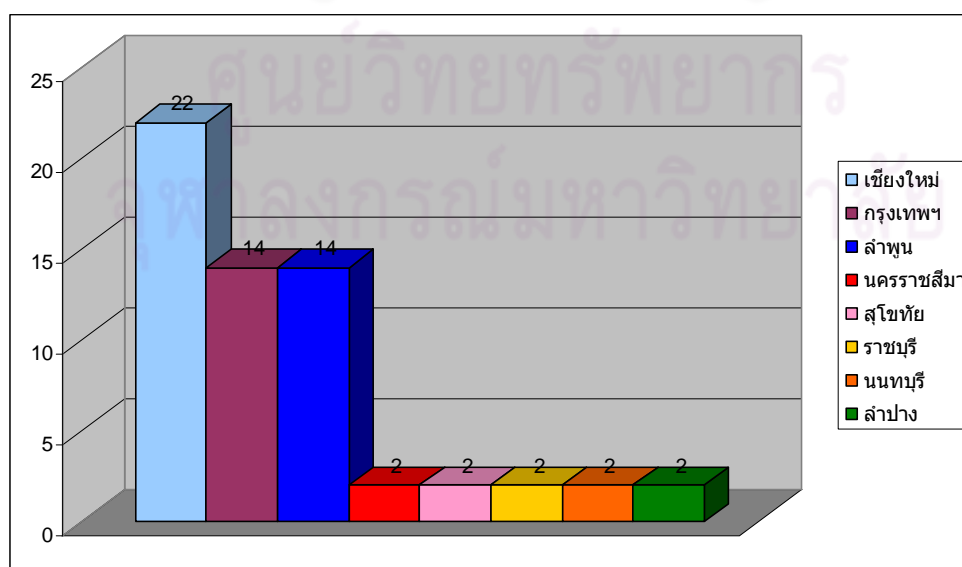
5.1.1.1.4 มาจากจังหวัด

ตารางที่ 5.4 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามจังหวัด

จังหวัด	จำนวน	ร้อยละ
เชียงใหม่	22	36.67
กรุงเทพฯ	14	23.34
ลำพูน	14	23.34
นครราชสีมา	2	3.33
สุโขทัย	2	3.33
ราชบุรี	2	3.33
นนทบุรี	2	3.33
ลำปาง	2	3.33
รวม	60	100

ที่มา : จากการสำรวจ พฤศจิกายน – ธันวาคม 2552

แผนภาพที่ 5.4 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามจังหวัด

ที่มา : จากการสำรวจ พฤศจิกายน – ธันวาคม 2552

จากตารางที่ 5.4 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปด้านถิ่นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 60 คน พบว่าส่วนใหญ่มาจากจังหวัดเชียงใหม่ มีจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 36.67 รองลงมาจากจังหวัดกรุงเทพฯและลำพูน มีจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 23.34 ที่เหลือมาจากจังหวัดนครราชสีมา สุโขทัย ราชบุรี นนทบุรี และลำปาง มีจำนวน 2 คนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 3.33

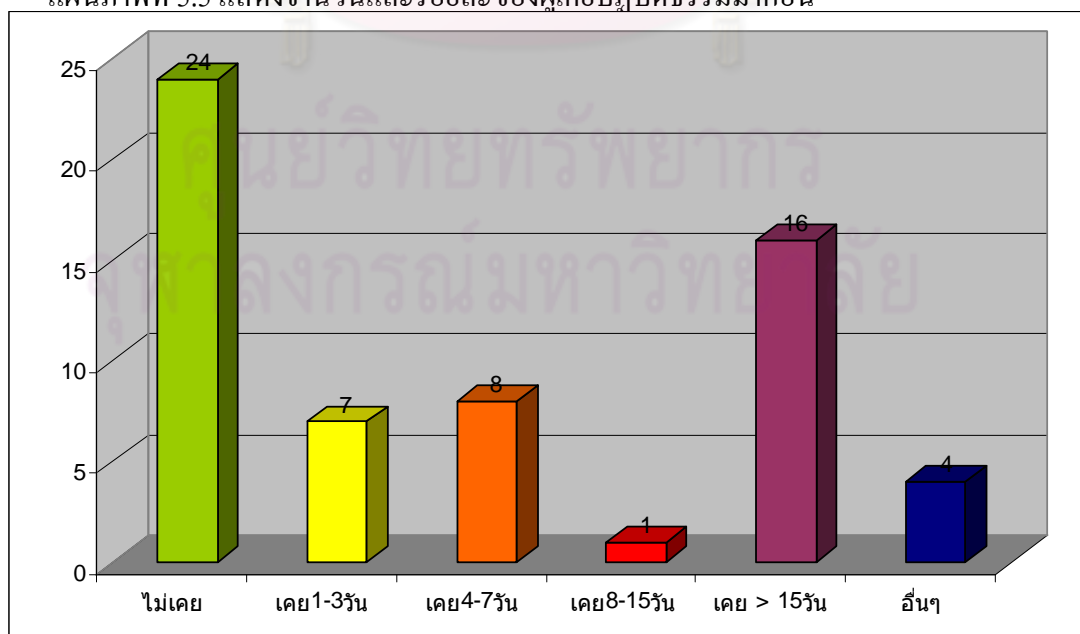
5.1.1.1.5 เคยปฏิบัติธรรมมาก่อนหรือไม่ ถ้าเคยปฏิบัติ เคยปฏิบัติแล้ว ประมาณกี่วัน

ตารางที่ 5.5 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้เคยปฏิบัติธรรมมาก่อน

ปฏิบัติธรรม	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคย	24	40
เคย1-3วัน	7	11.67
เคย4-7วัน	8	13.33
เคย8-15วัน	1	1.66
เคย > 15วัน	16	26.67
อื่นๆ	4	6.67
รวม	60	100

ที่มา: จากการสำรวจ พศจิกายน – ธันวาคม 2552

แผนภาพที่ 5.5 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้เคยปฏิบัติธรรมมาก่อน

ที่มา: จากการสำรวจ พศจิกายน – ธันวาคม 2552

จากตารางที่ 5.5 ในภาพรวมจากการศึกษาเรื่องการเคยปฏิบัติธรรมของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 60 คน พบว่า ส่วนใหญ่ไม่เคยปฏิบัติธรรมมาก่อน มีจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 40 รองลงมาคือเคยปฏิบัติธรรมมาแล้วมากกว่า 15 วัน มีจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 เคยปฏิบัติธรรม 4-7 วัน มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 เคยปฏิบัติธรรม 1-3 วัน มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 11.67 กลุ่มอื่นๆ ได้แก่ เคยบวชมาก่อน มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 เคยปฏิบัติธรรมมาก่อน 8-15 วัน มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.66

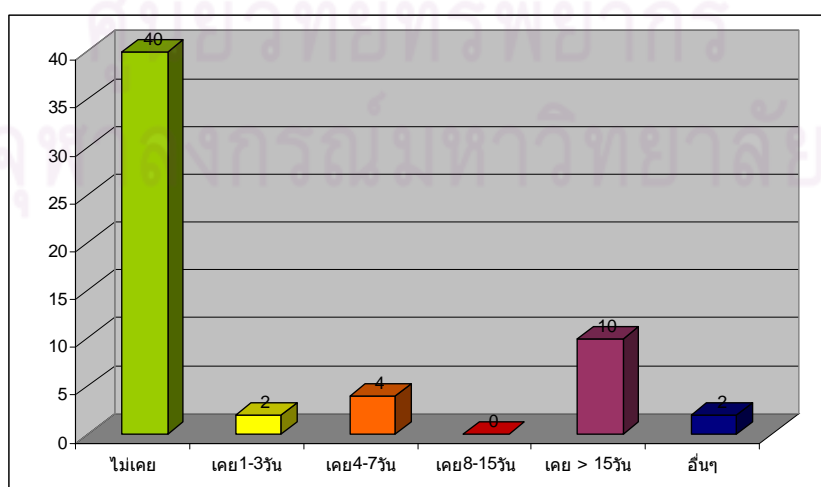
5.1.1.1.6 เคยปฏิบัติธรรมที่วัดพระธาตุศรีจอมทองมาก่อนหรือไม่ ถ้าเคยปฏิบัติ เคยปฏิบัติแล้วประมาณกี่วัน

ตารางที่ 5.6 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้เคยปฏิบัติธรรมที่วัดพระธาตุ

ปฏิบัติธรรม	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคย	40	66.67
เคย1-3วัน	2	3.33
เคย4-7วัน	4	6.67
เคย8-15วัน	0	0
เคย > 15วัน	10	16.67
อื่นๆ	2	3.33
รวม	60	100

ที่มา: จากการสำรวจ พุทธจิกายน – ธันวาคม 2552

แผนภาพที่ 5.6 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้เคยปฏิบัติธรรมที่วัดพระธาตุ

ที่มา: จากการสำรวจ พุทธจิกายน – ธันวาคม 2552

จากตารางที่ 5.6 ในภาพรวมจากการศึกษาเรื่องการเคยปฏิบัติธรรมที่วัดพระธาตุศรีจอมทองของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 60 คน พบว่าส่วนใหญ่ไม่เคยปฏิบัติธรรมมาก่อน มีจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 รองลงมาคือเคยปฏิบัติธรรมมาแล้วมากกว่า 15 วัน มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 เคยปฏิบัติธรรม 4-7 วัน มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 เคยปฏิบัติธรรม 1-3 วัน และกลุ่มอื่นๆ ได้แก่ เคยบวช หรือเคยทวนญาณมากกว่า 10 รอบ มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33

5.1.1.1.7 วัตถุประสงค์

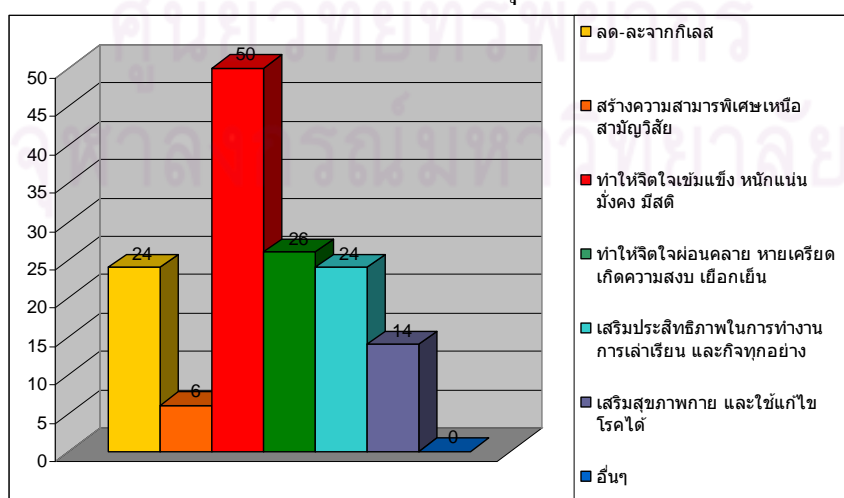
ตารางที่ 5.7 แสดงจำนวนและร้อยละของวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์	จำนวน	ร้อยละ
ลด-ละจากกิเลส	24	16.67
สร้างความสามารถพิเศษเหนือสามัญวิสัย	6	4.17
ทำให้จิตใจเข้มแข็ง หนักแน่น มั่นคง มีสติ	50	34.72
ทำให้จิตใจอ่อนคลาย หายเครียด เกิดความสงบ เยือกเย็น	26	18.05
เสริมประสิทธิภาพในการทำงาน การเล่าเรียน และกิจทุกอย่าง	24	16.67
เสริมสุขภาพกาย และใช้แก้ไขโรคได้	14	9.72
อื่นๆ	0	0
รวม	60	100

ที่มา: จากการสำรวจ พฤศจิกายน – ธันวาคม 2552

หมายเหตุ: จำนวนผู้ตอบ 60 คน และตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

แผนภาพที่ 5.7 แสดงจำนวนและร้อยละของวัตถุประสงค์

ที่มา: จากการสำรวจ พฤศจิกายน – ธันวาคม 2552

จากตารางที่ 5.7 เมื่อศึกษาวัตถุประสงค์ของการมาปฏิบัติธรรมของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 60 คน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีวัตถุประสงค์ในการมาปฏิบัติธรรมเพื่อทำให้เป็นผู้มีจิตใจเข้มแข็ง หนักแน่น มั่นคง มีสติ มองดูรู้จักตนเองและผู้อื่นตาม ความเป็นจริง เตรียมจิตใจอยู่ในสภาพพร้อมและง่ายต่อการปลูกฝังคุณธรรมต่างๆ และเสริมสร้างนิสัยที่ดี รู้จักทำให้สงบและผ่อนคลายความทุกข์ที่เกิดขึ้นในใจได้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.72 รองลงมาคือมีวัตถุประสงค์ในการมาปฏิบัติธรรมเพื่อทำให้จิตใจผ่อนคลาย หายเครียด เกิดความสงบ เยือกเย็น ลดความกดดัน กลุ่มวิตกกังวล คิดเป็นร้อยละ 18.05 ผู้ตอบแบบสอบถามมีวัตถุประสงค์ในการมาปฏิบัติธรรมเพื่อลด - ละจากกิเลส และเป็นเครื่องเสริมประสิทธิภาพในการทำงาน การเล่าเรียน และการทำกิจทุกอย่าง มีจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 16.67 ผู้ตอบแบบสอบถามมีวัตถุประสงค์ในการมาปฏิบัติธรรมเพื่อช่วยเสริมสุขภาพกายและใช้แก้ไขโรคได้ คิดเป็นร้อยละ 9.72 ผู้ตอบแบบสอบถามมีวัตถุประสงค์ในการมาปฏิบัติธรรมเพื่อสร้างความสามารถพิเศษเหนือสามัญวิสัย ได้แก่ การใช้สมาธิระดับฌานสมาบัติเป็นฐาน ทำให้เกิดฤทธิ์และอภิญญาชั้น โลกีย์อย่างอื่น ๆ คือ หูทิพย์ ตาทิพย์ คิดเป็นร้อยละ 4.17

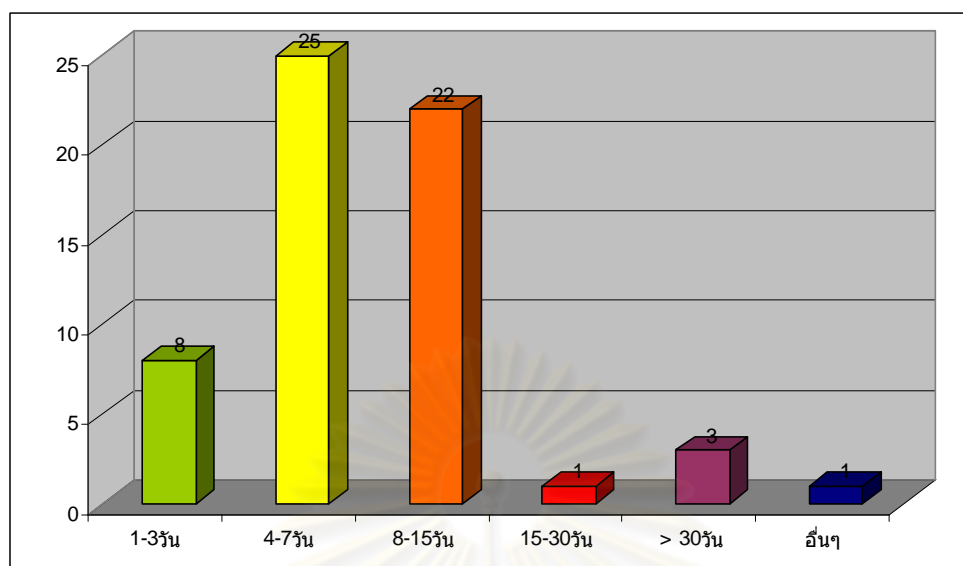
5.1.1.1.8 จำนวนวันในการปฏิบัติธรรม

ตารางที่ 5.8 แสดงจำนวนและร้อยละของจำนวนวันในการปฏิบัติธรรม

จำนวนวัน	จำนวน	ร้อยละ
1-3 วัน	8	13.32
4-7 วัน	25	41.67
8-15 วัน	22	36.67
15-30 วัน	1	1.67
> 30 วัน	3	5
อื่นๆ	1	1.67
รวม	60	100

ที่มา : จากการสำรวจ พฤศจิกายน - ธันวาคม 2552

แผนภาพที่ 5.8 แสดงจำนวนและร้อยละของจำนวนวันในการปฏิบัติธรรม

ที่มา: จากการสำรวจ พฤศจิกายน - ธันวาคม 2552

จากตารางที่ 5.8 เรื่องจำนวนวันทั้งหมดในการมาปฏิบัติธรรมครั้งนี้ของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 60 คน พบว่าส่วนใหญ่มาปฏิบัติธรรมครั้งนี้ทั้งหมด 4-7 วัน มีจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 41.67 รองลงมาคือ 8-15 วัน มีจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 36.67 มาปฏิบัติธรรมครั้งนี้ 1-3 วัน มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 13.32 มาปฏิบัติธรรมครั้งนี้มากกว่า 30 วัน มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 5 มาปฏิบัติธรรมครั้งนี้ 15-30 วัน และกลุ่มอื่นๆได้แก่ ยังไม่มีกำหนดกลับ มีจำนวนเท่ากันคือ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.67

ตารางที่ 5.9 ภาพรวมข้อมูลทั่วไปของผู้ปฏิบัติธรรมก่อนเข้าทำการปฏิบัติ

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ	ชาย	18	30
	หญิง	42	70
2. อายุ	< 16 ปี	0	0
	16-20 ปี	2	3.33
	21-25 ปี	0	0
	26-30 ปี	6	10
	31-35 ปี	6	10
	35-40 ปี	16	26.67
	41-45 ปี	4	6.67

	45-50 ปี	12	20
	> 51 ปี	14	23.33
3. อาชีพ	นักเรียนนักศึกษา	1	1.66
	พนักงานเอกชน	10	16.67
	ข้าราชการ	7	11.67
	ธุรกิจส่วนตัว	18	30
	แม่บ้าน	14	23.33
	อื่นๆ	10	16.67
4. จังหวัด	เชียงใหม่	22	36.67
	กรุงเทพฯ	14	23.34
	ลำพูน	14	23.34
	นครราชสีมา	2	3.33
	สุโขทัย	2	3.33
	ราชบุรี	2	3.33
	นนทบุรี	2	3.33
	ลำปาง	2	3.33
5. ปฏิบัติธรรม	ไม่เคย	24	40
	เคย1-3วัน	7	11.67
	เคย4-7วัน	8	13.33
	เคย8-15วัน	1	1.66
	เคย > 15วัน	16	26.67
	อื่นๆ	4	6.67
6. ปฏิบัติที่วัด	ไม่เคย	40	66.67
	เคย1-3วัน	2	3.33
	เคย4-7วัน	4	6.67
	เคย8-15วัน	0	0
	เคย > 15วัน	10	16.67
	อื่นๆ	2	3.33
7. วัตถุประสงค์	ลด-ละจากกิเลส	24	16.67
	สร้างความสามารถ	6	4.17
	จิตใจเข้มแข็ง	50	34.72

	จิตใจผ่อนคลาย	26	18.05
	ประสิทธิภาพ	24	16.67
	เสริมสุขภาพทำกิจ	14	9.72
	อื่นๆ	0	0
8. จำนวนวัน	1-3วัน	8	13.32
	4-7วัน	25	41.67
	8-15วัน	22	36.67
	15-30วัน	1	1.67
	> 30 วัน	3	5
	อื่นๆ	1	1.67

ที่มา : จากการสำรวจ พฤศจิกายน - ธันวาคม 2552

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ปฏิบัติธรรมก่อนเข้าทำการปฏิบัติ

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ปฏิบัติธรรมก่อนเข้าทำการปฏิบัติด้านเพศ อายุ อาชีพ จังหวัด เคยปฏิบัติธรรมมาก่อนหรือไม่ เคยมาปฏิบัติที่วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารหรือไม่ วัดอุประสงค์ จำนวนวัน ของกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 60 คน สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปดังนี้

เพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 70 และเพศชาย จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 30

อายุ ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 35-40 ปี มีจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 รองลงมาเป็นกลุ่มที่มีอายุตั้ง 51 ปีขึ้นไป มีจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 23.33 อายุระหว่าง 45-50 ปี มีจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ตามลำดับ

อาชีพ ส่วนใหญ่ทำธุรกิจส่วนตัว มีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 30 รองลงมาคือแม่บ้าน มีจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 23.33 ตามลำดับ

จังหวัด ส่วนใหญ่มาจากจังหวัดเชียงใหม่ มีจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 36.67 รองลงมามาจากจังหวัดกรุงเทพฯและลำพูน มีจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 23.34 ตามลำดับ

เคยปฏิบัติธรรม ส่วนใหญ่ไม่เคยปฏิบัติธรรมมาก่อน มีจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 40 รองลงมาคือเคยปฏิบัติธรรมมาแล้วมากกว่า 15 วัน มีจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 เคยปฏิบัติธรรม 4-7 วัน มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 ตามลำดับ

เคยปฏิบัติธรรมที่วัดพระธาตุฯ ส่วนใหญ่ไม่เคยปฏิบัติธรรมมาก่อน มีจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 รองลงมาคือเคยปฏิบัติธรรมมาแล้วมากกว่า 15 วัน มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 เคยปฏิบัติธรรม 4-7 วัน มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ ผู้ตอบแบบสอบถามมีวัตถุประสงค์ในการมาปฏิบัติธรรมเพื่อทำให้เป็นผู้มีจิตใจเข้มแข็ง หนักแน่น มั่นคง มีสติ มองดูรู้จักตนเองและผู้อื่นตาม ความเป็นจริง เตรียมจิตใจอยู่ในสภาพพร้อมและง่ายต่อการปลูกฝังคุณธรรมต่างๆ และเสริมสร้างนิสัยที่ดี รู้จักทำให้สงบและผ่อนคลายความทุกข์ที่เกิดขึ้นในใจได้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.72 รองลงมาคือมีวัตถุประสงค์ในการมาปฏิบัติธรรมเพื่อทำให้จิตใจผ่อนคลาย หายเครียด เกิดความสงบ เยือกเย็น ลดความกดดัน กลุ่มวิตกกังวล คิดเป็นร้อยละ 18.05 ผู้ตอบแบบสอบถามมีวัตถุประสงค์ในการมาปฏิบัติธรรมเพื่อลด - ละจากกิเลส และเป็นเครื่องเสริมประสิทธิภาพในการทำงาน การเล่าเรียน และการทำกิจทุกอย่าง มีจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 16.67 ตามลำดับ

จำนวนวัน ส่วนใหญ่มาปฏิบัติธรรมครั้งนี้ทั้งหมด 4-7 วัน มีจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 41.67 รองลงมาคือ 8-15 วัน มีจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 36.67 มาปฏิบัติธรรมครั้งนี้ 1-3 วัน มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 13.32 ตามลำดับ

5.1.1.2 ข้อมูลหลังจากผู้ปฏิบัติธรรมได้เข้าปฏิบัติธรรม

การศึกษาข้อมูล ข้อมูลหลังจากผู้ปฏิบัติธรรมได้เข้าปฏิบัติธรรมแล้ว ซึ่งแสดงถึงผลการศึกษาเกี่ยวกับผลของการปฏิบัติ ผลของการพักอาศัยเดี่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก การทำบุญ ปัญหาและอุปสรรค ผลการศึกษาดังนี้

5.1.1.2.1 ผลของการปฏิบัติ

ตารางที่ 5.10 แสดงจำนวนและร้อยละของผลของการปฏิบัติ

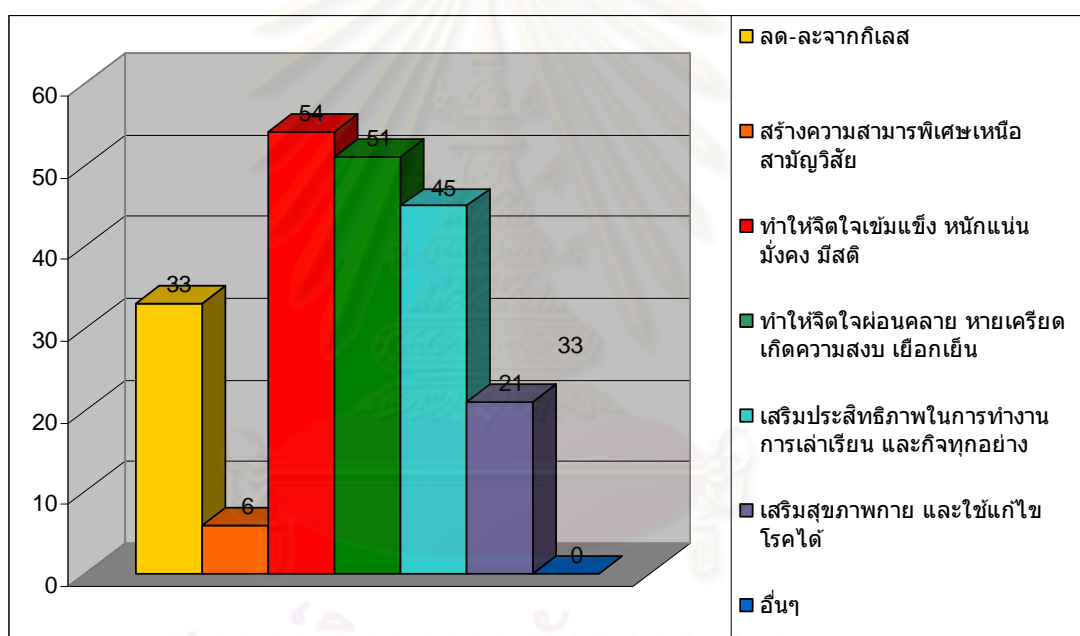
วัตถุประสงค์	จำนวน	ร้อยละ
ลด-ละจากกิเลส	33	15.71

สร้างความสามารถพิเศษเหนือสามัญวิสัย	6	2.86
ทำให้จิตใจเข้มแข็ง หนักแน่น มั่นคง มีสติ	54	25.71
ทำให้จิตใจอ่อนคลาย หายเครียด เกิดความสงบ เยือกเย็น	51	24.29
เสริมประสิทธิภาพในการทำงาน การเล่าเรียน และกิจทุกอย่าง	45	21.43
เสริมสุขภาพกาย และใช้แก้ไขโรคได้	21	10
อื่นๆ	0	0
รวม	210	100

ที่มา: จากการสำรวจ พฤศจิกายน – ธันวาคม 2552

หมายเหตุ: จำนวนผู้ตอบ 60 คน และตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

แผนภาพที่ 5.9 แสดงจำนวนและร้อยละของผลของการปฏิบัติ

ที่มา: จากการสำรวจ พฤศจิกายน – ธันวาคม 2552

จากตารางที่ 5.10 เมื่อศึกษาผลของการมาปฏิบัติธรรมของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 60 คน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามได้รับผลเรื่องทำให้เป็นผู้มีจิตใจเข้มแข็ง หนักแน่น มั่นคง มีสติ มองดูรู้จักตนเองและผู้อื่นตาม ความเป็นจริง เตรียมจิตใจอยู่ในสภาพพร้อมและง่ายต่อการปลุกฝัง คุณธรรมต่างๆ และเสริมสร้างนิสัยที่ดี รู้จักทำให้สงบและผ่อนคลายความทุกข์ที่เกิดขึ้นในใจได้ คิดเป็นร้อยละ 25.71 เป็นเครื่องเสริมประสิทธิภาพในการทำงาน การเล่าเรียน และการทำกิจทุกอย่าง คิดเป็นร้อยละ 21.43 รองลงมาคือ ทำให้จิตใจอ่อนคลาย หายเครียด เกิดความสงบ เยือกเย็น ลดความกตัญญูวิตกกังวลมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 24.29 ลด - ละจากกิเลส คิดเป็นร้อยละ 15.71 ช่วยเสริมสุขภาพกายและใช้แก้ไขโรคได้ คิดเป็นร้อยละ 10 สร้างความสามารถพิเศษเหนือสามัญ

วิสัย ได้แก่ การใช้สมาธิระดับฌานสมาบัติเป็นฐาน ทำให้เกิดฤทธิ์และอภิญญาชั้น โลกีย์อย่างอื่นๆ คือ นูทิพย์ ตาทิพย์ กิดเป็นร้อยละ 2.86

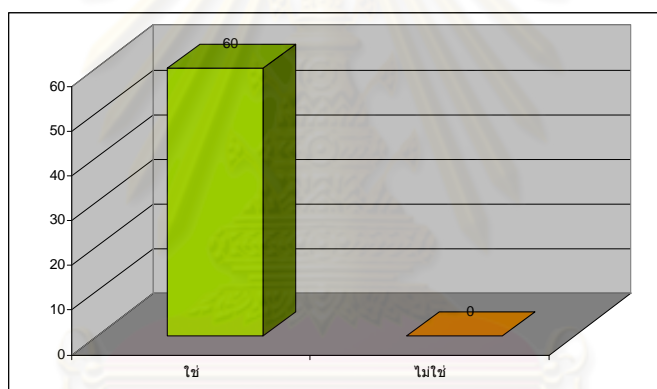
5.1.1.2.2 ผลของการพักอาศัยเดี่ยว

ตารางที่ 5.11 แสดงจำนวนและร้อยละของผลของการพักอาศัยเดี่ยว

ผลดีการพักอาศัยเดี่ยวในกุฏิเดี่ยว	จำนวน	ร้อยละ
ใช่	60	100
ไม่ใช่	0	0
รวม	60	100

ที่มา : จากการสำรวจ พฤศจิกายน – ธันวาคม 2552

แผนภาพที่ 5.10 แสดงจำนวนและร้อยละของผลของการพักอาศัยเดี่ยว

ที่มา : จากการสำรวจ ตุลาคม – ธันวาคม 2552

จากตารางที่ 5.11 เมื่อศึกษาผลของการพักอาศัยเดี่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 60 คน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าการพักอาศัยเดี่ยวในกุฏิเดี่ยว ทำให้เกิดผลดีต่อการปฏิบัติ ร้อยละ 100 หรือทุกคนที่ตอบแบบสอบถาม

5.1.1.2.3 สิ่งอำนวยความสะดวก

ตารางที่ 5.12 แสดงจำนวนและร้อยละของผลของสิ่งอำนวยความสะดวก

สิ่งอำนวยความสะดวก	มาก		ปานกลาง		น้อย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เตียง	25	41.67	32	53.33	3	5

อุปกรณ์ในการนอน	40	66.67	16	26.67	4	6.66
พัดลม	25	41.67	25	41.67	10	16.66
ตู้เย็น	0	0	15	25	45	75
มุ้งลวด	43	71.67	17	28.33	0	0
เหล็กคัต	25	41.67	31	51.67	4	6.66
ห้องน้ำส่วนตัว	51	85	9	15	0	0
เครื่องทำน้ำอุ่น	0	0	30	50	30	50
กระติกน้ำร้อน	10	16.66	32	53.34	18	30
บริการซักผ้า	9	15	25	41.67	26	43.33

ที่มา : จากการสำรวจ พฤษจิกายน – ธันวาคม 2552

หมายเหตุ : จำนวนผู้ตอบ 60 คน และตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 5.12 เมื่อศึกษาผลของการสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 60 คน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทำให้เกิดผลดีต่อการปฏิบัติมากที่สุดได้แก่ ห้องน้ำส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 85 รองลงมาคือ มุ้งลวด คิดเป็นร้อยละ 71.67 อุปกรณ์ในการนอน คิดเป็นร้อยละ 66.67 ผู้แบบสอบถามคิดว่าสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทำให้เกิดผลดีต่อการปฏิบัติปานกลางมากที่สุดได้แก่ เตียงและกระติกน้ำร้อน คิดเป็นร้อยละ 53.34 รองลงมาคือ เหล็กคัต คิดเป็นร้อยละ 51.67 เครื่องทำน้ำอุ่น คิดเป็นร้อยละ 50 ผู้แบบสอบถามคิดว่าสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทำให้เกิดผลดีต่อการปฏิบัติน้อยมากที่สุดได้แก่ ตู้เย็น คิดเป็นร้อยละ 75 รองลงมาคือ เครื่องทำน้ำอุ่น คิดเป็นร้อยละ 50 บริการซักผ้า คิดเป็นร้อยละ 43.33

5.1.1.2.4 การทำบุญต่อสถานปฏิบัติธรรม

ตารางที่ 5.13 แสดงจำนวนและร้อยละของการทำบุญต่อสถานปฏิบัติธรรม

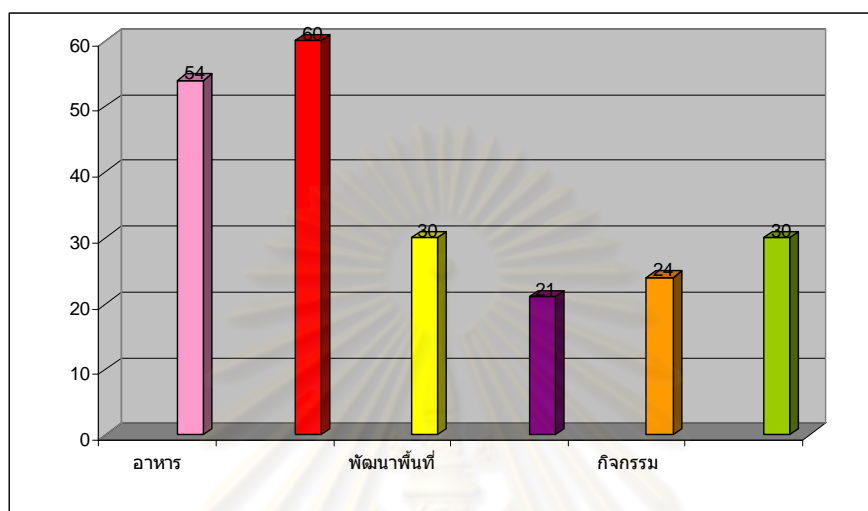
การทำบุญ	จำนวน	ร้อยละ
เรื่องอาหาร	54	24.65
เรื่องที่พัก	60	27.40
เรื่องการพัฒนาพื้นที่บริเวณโดยรอบ	30	13.70
เรื่องเอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อการเผยแพร่ธรรมะ	21	9.59
เรื่องกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมการปฏิบัติธรรม	24	10.96
เรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น น้ำดื่ม	30	13.70

รวม	219	100
-----	-----	-----

ที่มา: จากการสำรวจ พุทธศักราช – ธันวาคม 2552

หมายเหตุ: จำนวนผู้ตอบ 60 คน และตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

แผนภาพที่ 5.11 แสดงจำนวนและร้อยละของการทำบุญต่อสถานปฏิบัติธรรม

ที่มา: จากการสำรวจ พุทธศักราช – ธันวาคม 2552

จากตารางที่ 5.13 เมื่อศึกษาผลของการทำบุญต่อสถานปฏิบัติธรรมของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 60 คน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามได้ทำบุญต่อสถานปฏิบัติธรรมด้านที่พิกมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.40 รองลงมาคือเรื่องอาหาร คิดเป็นร้อยละ 24.65 เรื่องการพัฒนาพื้นที่บริเวณโดยรอบ และเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น น้ำดื่ม เป็นจำนวนเท่ากัน คือคิดเป็นร้อยละ 13.70 เรื่องกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมการปฏิบัติธรรม คิดเป็นร้อยละ 10.96 เรื่องเอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อการเผยแพร่ธรรมะ คิดเป็นร้อยละ 9.59

5.1.1.2.5 ปัญหาและอุปสรรค

1. ผู้มาปฏิบัติธรรมควรโทรมาจองล่วงหน้าก่อน 7 วัน
2. ดีค่ะ
3. ไม่มีปัญหาและอุปสรรคใด
4. เสียงรถค่อนข้างดัง
5. เสียงรถและมอเตอร์ไซค์ในบริเวณวัดค่อนข้างเสียงดังรบกวน
6. พื้นที่เดินจงกรมในห้องน้อยเกินไป
7. ความเป็นส่วนตัวในบ้านปฏิบัติธรรมดี

5.1.2 ศูนย์ปฏิบัติการธรรม ตาฉิ่ง เลฉิ่ง เฉลิมราช 60 ปี

การศึกษาในครั้งนี้จะนำเสนอผลการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วนด้วยกันคือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ปฏิบัติธรรม เป็นผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้จากแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 72 ตัวอย่าง คอรัสปักปิดวันที่ 10-22 ตุลาคม พ.ศ. 2552 นำเสนอผลการศึกษาเกี่ยวกับ เพศ อายุ อาชีพ จังหวัด เคยปฏิบัติธรรมมาก่อนหรือไม่ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาในการบรรยายลักษณะทั่วไปของข้อมูลที่เก็บรวบรวมและแสดงผลการวิเคราะห์ใช้สถิติเชิงพรรณนาในการบรรยายข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง และนำเสนอในรูปแบบของตาราง ความถี่ และร้อยละ และแผนภาพแสดงผลการวิเคราะห์

ส่วนที่ 2 ข้อมูลหลังจากผู้ปฏิบัติธรรมได้เข้าปฏิบัติธรรมแล้ว ซึ่งแสดงถึงผลการศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อสถานที่พักอาศัย กิจกรรม สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ ปัญหาและอุปสรรค ในส่วนนี้นำเสนอผลการวิเคราะห์โดยใช้สถิติ เชิงพรรณนา และนำเสนอในรูปแบบของตาราง ความถี่ และร้อยละ

5.1.2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ปฏิบัติธรรม

ในการนำเสนอผลการศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ปฏิบัติธรรมประกอบด้วยข้อมูล เพศ อายุ อาชีพ จังหวัด เคยปฏิบัติธรรมมาก่อนหรือไม่ โดยพิจารณาในลักษณะภาพรวมจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 72 ตัวอย่าง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

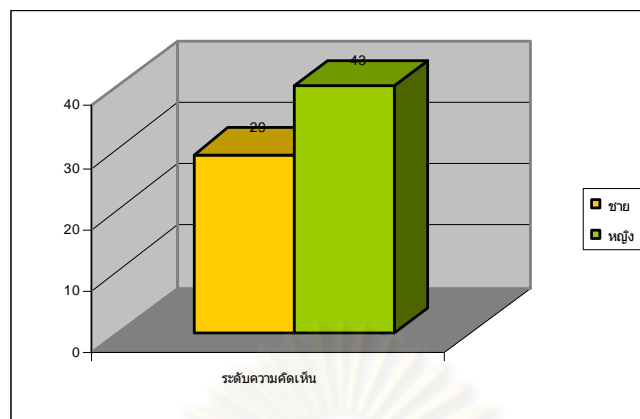
5.1.2.1.1 เพศ

ตารางที่ 5.14 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	29	40.28
หญิง	43	59.72
รวม	72	100

ที่มา : จากการสำรวจ ตุลาคม 2552

แผนภาพที่ 5.12 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ

ที่มา : จากการสำรวจ ตุลาคม 2552

จากตารางที่ 5.14 ในภาพรวมจากกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 72 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 59.72 และเพศชาย จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 40.28

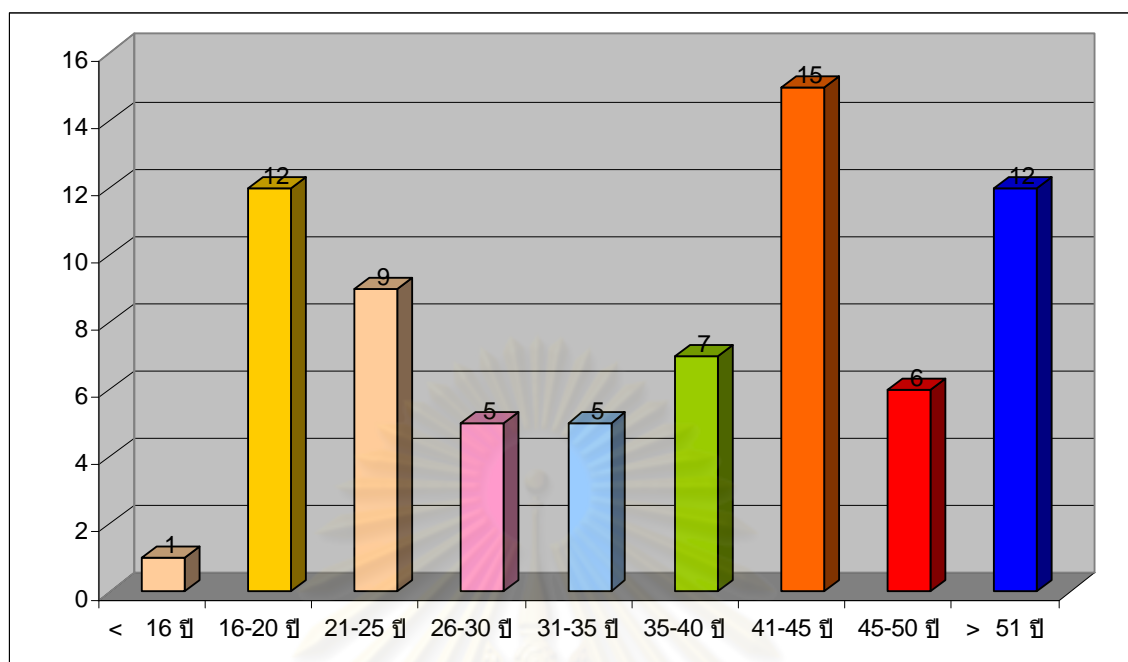
5.1.2.1.2 อายุ

ตารางที่ 5.15 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
< 16 ปี	1	1.39
16-20 ปี	12	16.66
21-25 ปี	9	12.5
26-30 ปี	5	6.93
31-35 ปี	5	6.93
35-40 ปี	7	9.72
41-45 ปี	15	20.83
45-50 ปี	6	8.33
> 51 ปี	12	16.66
รวม	60	100

ที่มา : จากการสำรวจ ตุลาคม 2552

แผนภาพที่ 5.13 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ

ที่มา : จากการสำรวจ ตุลาคม 2552

จากตารางที่ 5.15 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้านอายุในภาพรวมจากกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 72 คน พบว่าส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-45 ปี มีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 20.83 รองลงมาเป็นกลุ่มที่มีอายุตั้งแต่ 16-20 ปีขึ้นไปและอายุระหว่าง 16-20 ปี มีจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 16.66 อายุระหว่าง 21-25 ปี มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 อายุระหว่าง 35-40 ปี มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 9.72 อายุระหว่าง 45-50 ปี มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 8.33 อายุระหว่าง 26-30 ปีและ 31-35 ปี มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 6.93 และอายุน้อยกว่า 16 ปี มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.39

5.1.2.1.3 อาชีพ

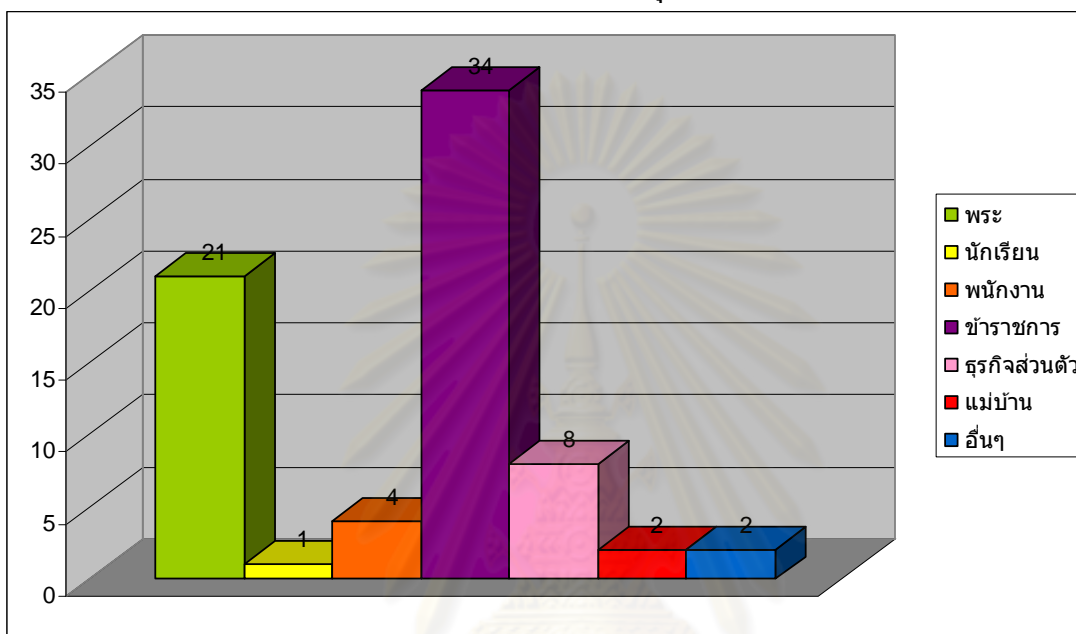
ตารางที่ 5.16 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
พระ	21	29.17
นักเรียน นักศึกษา	1	1.39
พนักงานบริษัทเอกชน	4	5.56
ข้าราชการ	34	47.22
เจ้าของธุรกิจส่วนตัว	8	11.11

แม่บ้าน	2	2.78
อื่นๆ	2	2.78
รวม	72	100

ที่มา : จากการสำรวจ ตุลาคม 2552

แผนภาพที่ 5.14 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพ

ที่มา : จากการสำรวจ ตุลาคม 2552

จากตารางที่ 5.16 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปด้านอาชีพโดยแบ่งเป็น อาชีพพระ นักเรียนนักศึกษา พนักงานบริษัทเอกชน ข้าราชการ เจ้าของธุรกิจส่วนตัว แม่บ้าน และอาชีพอื่นๆ ของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 72 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นข้าราชการมีจำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 47.22 รองลงมาคือพระ มีจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 29.17 ทำธุรกิจส่วนตัวมีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 11.11 พนักงานบริษัทเอกชนมีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 5.56 แม่บ้านและกลุ่มอื่นๆซึ่งประกอบด้วยผู้ทำงานอิสระ มีจำนวน 2 คนเท่ากับ 2.78 นักเรียนมีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.39

5.1.2.1.4 มาจากจังหวัด

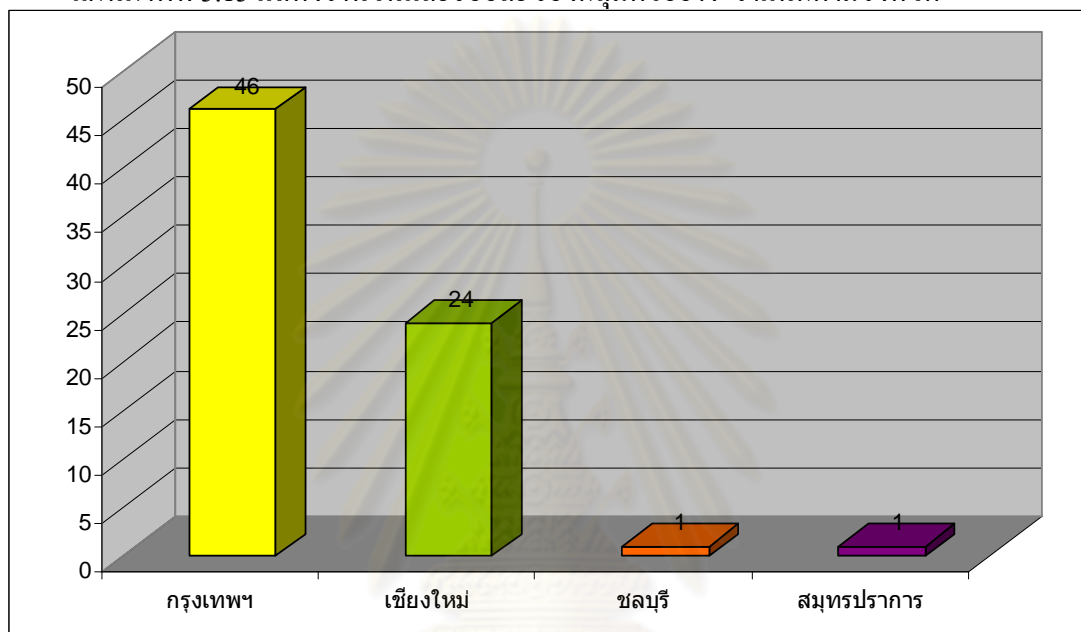
ตารางที่ 5.17 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามจังหวัด

จังหวัด	จำนวน	ร้อยละ
กรุงเทพฯ	46	63.89

เชียงใหม่	24	33.33
ชลบุรี	1	1.39
สมุทรปราการ	1	1.39
รวม	72	100

ที่มา : จากการสำรวจ ตุลาคม 2552

แผนภาพที่ 5.15 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามจังหวัด

ที่มา : จากการสำรวจ ตุลาคม 2552

จากตารางที่ 5.17 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปด้านถิ่นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 60 คน พบว่าส่วนใหญ่มาจากจังหวัดกรุงเทพฯ มีจำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 63.89 รองลงมาจากจังหวัดเชียงใหม่ มีจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ชลบุรีและสมุทรปราการ มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.39

5.1.2.1.5 ประสบการณ์ผู้ปฏิบัติในหลักสูตรนี้

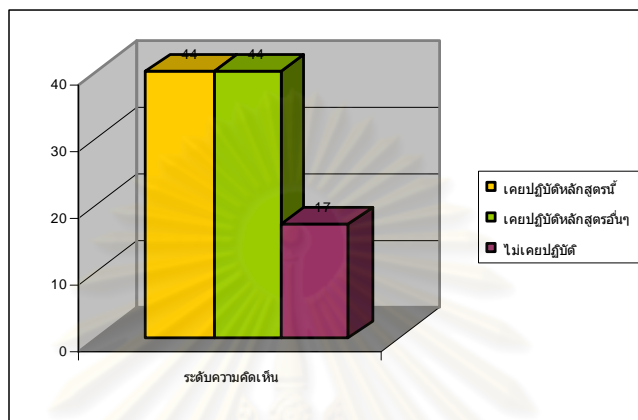
ตารางที่ 5.18 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประสบการณ์ของผู้ปฏิบัติ

การปฏิบัติ	จำนวน	ร้อยละ
เคยเข้าปฏิบัติหลักสูตรนี้	44	41.90
เคยเข้าปฏิบัติหลักสูตรอื่นๆ	44	41.90

ไม่เคยปฏิบัติ	17	16.19
รวม	72	100

ที่มา : จากการสำรวจ ตุลาคม 2552

แผนภาพที่ 5.16 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประสบการณ์ของผู้ปฏิบัติ

ที่มา : จากการสำรวจ ตุลาคม 2552

จากตารางที่ 5.18 ในภาพรวมจากผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าจำนวนผู้ที่เคยเข้าปฏิบัติหลักสูตรนี้ กับจำนวนผู้ที่เคยเข้าปฏิบัติหลักสูตรอื่น ๆ มีจำนวนเท่ากัน คือ 44 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 41.90 และผู้ที่ไม่เคยปฏิบัติมีจำนวน 17 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 16.19 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.19 ภาพรวมข้อมูลทั่วไปของผู้ปฏิบัติธรรม

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน	ร้อยละ(100)
1. เพศ	ชาย	29	40.28
	หญิง	43	59.72
2. อายุ	< 16 ปี	1	1.39
	16-20 ปี	12	16.66
	21-25 ปี	9	12.5
	26-30 ปี	5	6.93
	31-35 ปี	5	6.93
	35-40 ปี	7	9.72
	41-45 ปี	15	20.83
	45-50 ปี	6	8.33

	> 51 ปี	12	16.66
3. อาชีพ	พระ	21	29.17
	นักเรียนนักศึกษา	1	1.39
	พนักงานเอกชน	4	5.56
	ข้าราชการ	34	47.22
	ธุรกิจส่วนตัว	8	11.11
	แม่บ้าน	2	2.78
	อื่นๆ	2	2.78
4. จังหวัด	กรุงเทพฯ	46	63.89
	เชียงใหม่	24	33.33
	ชลบุรี	1	1.39
	สมุทรปราการ	1	1.39
5. ปฏิบัติธรรม	เคยหลักสูตรนี้	44	41.90
	เคยหลักสูตรอื่น	44	41.90
	ไม่เคย	17	16.19

ที่มา : จากการสำรวจ ตุลาคม 2552

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ปฏิบัติธรรมก่อนเข้าทำการปฏิบัติ

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ปฏิบัติธรรมก่อนเข้าทำการปฏิบัติด้านเพศ อายุ อาชีพ จังหวัด เคยปฏิบัติธรรมมาก่อนหรือไม่ เคยมาปฏิบัติที่วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารหรือไม่ วัดอุประสงค์ จำนวนวัน ของกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 72 คน สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปดังนี้

เพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 59.72 และเพศชาย จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 40.28

อายุ ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-45 ปี มีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 20.83 รองลงมาเป็นกลุ่มที่มีอายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไปและ 16-20 ปี มีจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 16.66 อายุระหว่าง 21-25 ปี มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 ตามลำดับ

อาชีพ ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ มีจำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 47.22 รองลงมาคือพระ มีจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 29.17 ธุรกิจส่วนตัว มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 11.11 ตามลำดับ

จังหวัด ส่วนใหญ่มาจากจังหวัดกรุงเทพฯ มีจำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 63.89 รองลงมามาจากจังหวัดจังหวัดเชียงใหม่ มีจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ตามลำดับ

เคยปฏิบัติธรรม ส่วนใหญ่เคยปฏิบัติธรรมหลักสูตรนี้และหลักสูตรอื่น มีจำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 41.90 ตามลำดับ

5.1.2.2 ข้อมูลหลังจากผู้ปฏิบัติธรรมได้เข้าปฏิบัติธรรม

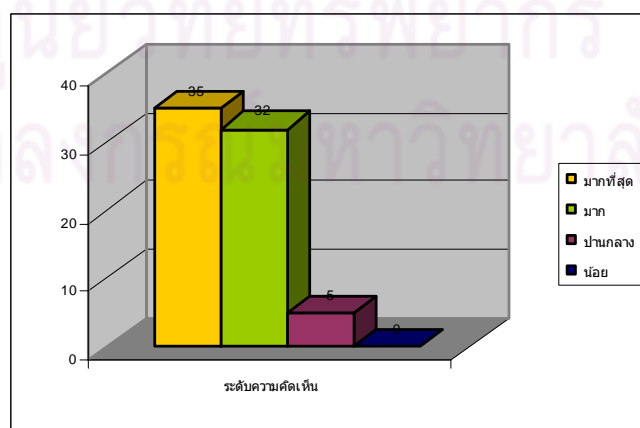
5.1.2.2.1 ความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติหลักสูตรนี้

ตารางที่ 5.20 แสดงจำนวนและร้อยละของความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติหลักสูตรนี้

จำนวนผู้แสดงความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
มากที่สุด	35	49.29
มาก	32	45.07
ปานกลาง	5	7.04
น้อย	0	0
รวม	72	100

ที่มา : จากการสำรวจ ตุลาคม 2552

แผนภาพที่ 5.17 แสดงจำนวนและร้อยละของความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติหลักสูตรนี้

ที่มา : จากการสำรวจ ตุลาคม 2552

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

1. เพราะเป็นหลักสูตรเกี่ยวกับตนเองมากที่สุดและปฏิบัติเองทั้งหมด
2. ขอให้พระอาจารย์ผู้ช่วยคอยประกบมากๆ ผู้ปฏิบัติจะไม่หลงสติบ่อย
3. เหมาะกับวันและเวลาของผู้ที่มีเวลาน้อย

จากตารางที่ 5.20 ในภาพรวมจากผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจมากที่สุดเป็นอันดับแรกจำนวน 35 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 49.29 รองลงมาคือมีความพึงพอใจในระดับมากจำนวน 32 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 45.07 ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีความพึงพอใจในระดับปานกลางจำนวน 5 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 7.04 ตามลำดับ

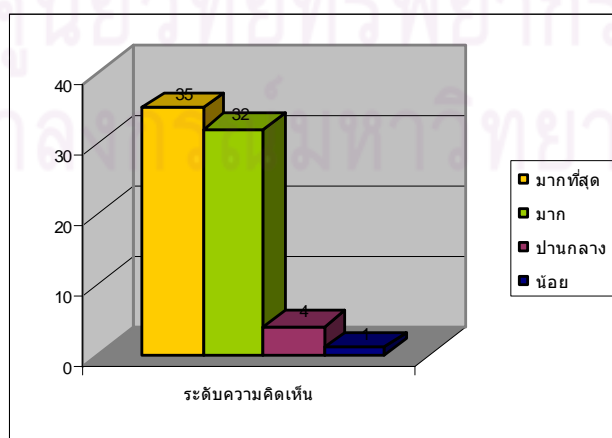
5.1.2.2 ความคาดหวังผู้ปฏิบัติตรงกับสูตรนี้

ตารางที่ 5.21 แสดงจำนวนและร้อยละของความคาดหวังผู้ปฏิบัติตรงกับสูตรนี้

จำนวนผู้แสดงความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
มากที่สุด	35	48.60
มาก	32	44.44
ปานกลาง	4	5.55
น้อย	1	1.38
รวม	72	100

ที่มา : จากการสำรวจ ตุลาคม 2552

แผนภาพที่ 5.18 แสดงจำนวนและร้อยละของความคาดหวังผู้ปฏิบัติตรงกับสูตรนี้

ที่มา : จากการสำรวจ ตุลาคม 2552

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

1. ทำให้เราเข้าใจหรือมีทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติมากขึ้น
2. เป็นหลักสูตรที่มีความเข้มข้นมาก และมีการดูแลทั่วถึง

จากตารางที่ 5.21 ในภาพรวมจากผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่องความคาดหวังผู้ปฏิบัติตรงกับสูตรนี้ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจมากที่สุดเป็นอันดับแรกจำนวน 35 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 48.60 รองลงมาคือมีความพึงพอใจมากจำนวน 32 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 44.44 ต่อมาคือมีความพึงพอใจปานกลางจำนวน 4 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 5.55 และสุดท้ายมีความพึงพอใจน้อยจำนวน 1 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 1.38 ตามลำดับ

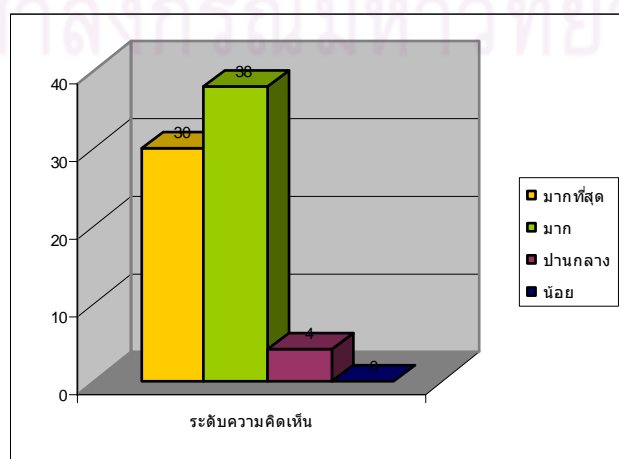
5.1.2.2.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการปฏิบัติในแง่การพัฒนาจิตของโยคี

ตารางที่ 5.22 แสดงจำนวนและร้อยละของประโยชน์ที่ได้รับจากการปฏิบัติในแง่การพัฒนาจิตของโยคี

จำนวนผู้แสดงความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
มากที่สุด	30	41.66
มาก	38	52.77
ปานกลาง	4	5.55
น้อย	0	0
รวม	72	100

ที่มา : จากการสำรวจ ตุลาคม 2552

แผนภาพที่ 5.19 แสดงจำนวนและร้อยละของประโยชน์ที่ได้รับจากการปฏิบัติในแง่การพัฒนาจิตของโยคี

ที่มา : จากการสำรวจ ตุลาคม 2552

จากตารางที่ 5.22 ในภาพรวมจากผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่องประโยชน์ที่ได้รับจากการปฏิบัติในแง่การพัฒนาจิตของโยคี พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจมากเป็นอันดับแรก จำนวน 38 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 52.77 รองลงมาคือมีความพึงพอใจมากที่สุดจำนวน 30 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 41.66 ต่อมาคือมีความพึงพอใจปานกลางจำนวน 4 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 5.55 และสุดท้ายมีความพึงพอใจน้อยจำนวน 0 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 0 ตามลำดับ

5.1.2.2.4 ประโยชน์ที่ได้รับจากการปฏิบัติในแง่การนำไปประยุกต์ใช้ใน

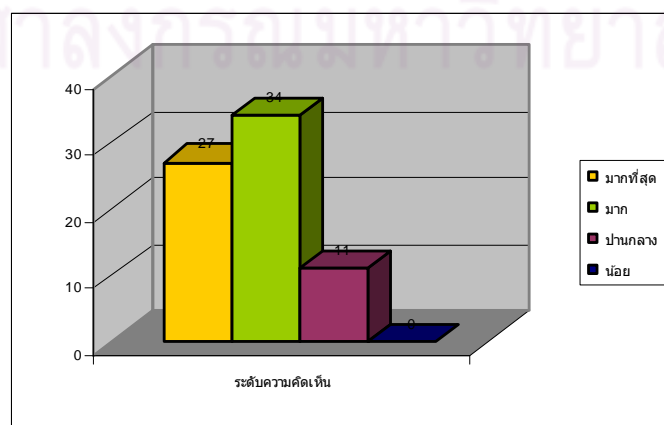
ชีวิต

ตารางที่ 5.23 แสดงจำนวนและร้อยละของประโยชน์ที่ได้รับจากการปฏิบัติในแง่การนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิต

จำนวนผู้แสดงความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
มากที่สุด	27	37.50
มาก	34	47.22
ปานกลาง	11	15.27
น้อย	0	0
รวม	72	100

ที่มา : จากการสำรวจ ตุลาคม 2552

แผนภาพที่ 5.20 แสดงจำนวนและร้อยละของประโยชน์ที่ได้รับจากการปฏิบัติในแง่การนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิต

ที่มา : จากการสำรวจ ตุลาคม 2552

จากตารางที่ 5.23 ในภาพรวมจากผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่องประโยชน์ที่ได้รับจากการปฏิบัติในแง่การนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจมากเป็นอันดับแรกจำนวน 34 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 47.22 รองลงมาคือมีความพึงพอใจมากที่สุดจำนวน 27 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 37.50 ต่อมาคือมีความพึงพอใจปานกลางจำนวน 11 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 15.27 และสุดท้ายมีความพึงพอใจน้อยจำนวน 0 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 0 ตามลำดับ

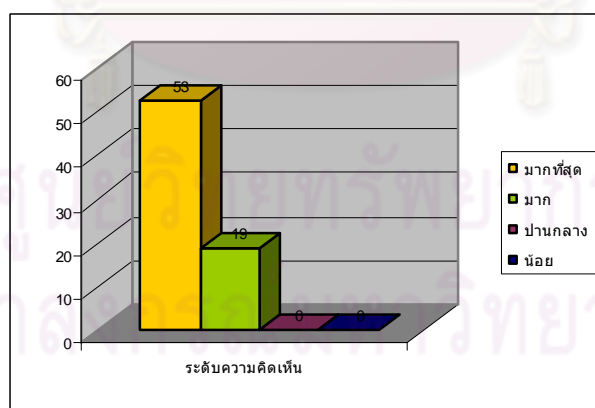
5.1.2.2.5 เนื้อหาของธรรมบรรยายมีความเหมาะสมเพียงใด

ตารางที่ 5.24 แสดงจำนวนและร้อยละของเนื้อหาของธรรมบรรยายมีความเหมาะสมเพียงใด

จำนวนผู้แสดงความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
มากที่สุด	53	73.61
มาก	19	26.38
ปานกลาง	0	0
น้อย	0	0
รวม	72	100

ที่มา : จากการสำรวจ ตุลาคม 2552

แผนภาพที่ 5.21 แสดงจำนวนและร้อยละของเนื้อหาของธรรมบรรยายมีความเหมาะสมเพียงใด

ที่มา : จากการสำรวจ ตุลาคม 2552

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

1. เพิ่มความรู้ของเราให้เรารู้และนำไปปฏิบัติได้

2. ชอบบั้งธรรมนี้มาก ข้าพเจ้าอยากได้แผ่นซีดีที่ท่านเทศน์มาทั้งหมด และภูมิใจมากกว่าสิ่งอื่นที่มาปฏิบัติครั้งนี้
3. ให้ข้อคิดและเสริมความรู้ ทำให้ผู้ปฏิบัติได้นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง
4. พอฟังพุทธประวัติ พระอาจารย์เล่าสนุก และมองเห็นสถานที่นำไปปฏิบัติประยุกต์ใช้ได้จริงได้
5. หลวงพ่อและพระอาจารย์แสดงธรรมได้ดียอดเยี่ยมอยู่แล้ว
6. เข้าใจง่าย ฟังแล้วคิดหรือเข้าใจตรงกับความจริงของชีวิต และผู้ปฏิบัติสติปัญญาอย่างเราๆ
7. ซาบซึ้งในการปฏิบัติและได้ธรรมรสมาก ตาตื่น เบิกบาน ไม่มีความง่วง ฟังแล้วอยากฟังอีกค่ะ
8. แต่ต้องทำต่อเนื่อง คิดต่อจะมีผลต่อตนมาก
9. ตรงกับการปฏิบัติและตรงใจ มีความชัดเจน มองเห็นเป็นรูปธรรม สามารถนำไปปฏิบัติได้
10. พระอาจารย์มีความเมตตาให้ความรู้ได้ตรงกับสิ่งที่ไม่เข้าใจ
11. ทำให้มีความเข้าใจในการที่จะปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน
12. ถูกต้องเป็นลำดับต่อเนื่องในแต่ละวัน
13. ดีและอยากให้ช่วยแปลความหมายของคำบาลีด้วย คำบางคำฟังแล้วไม่เข้าใจ
14. มีของพระอาจารย์สว่าง สอนตอนเริ่มปฏิบัติ เสียงฟังไม่ค่อยชัดเจน
15. ตรงกับการปฏิบัติในแต่ละวัน ใจซื่อซึ้งใจ มีความชัดเจน พระอาจารย์บรรยายธรรมมองเห็นเป็นรูปธรรม

จากตารางที่ 5.24 ในภาพรวมจากผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่องเนื้อหาของธรรมบรรยายมีความเหมาะสมเพียงใดพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจมากที่สุดเป็นอันดับแรกจำนวน 53 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 73.61 รองลงมาคือมีความพึงพอใจมากจำนวน 19 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 26.38 ต่อมาคือมีความพึงพอใจปานกลางจำนวน 0 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 0 และสุดท้ายมีความพึงพอใจน้อยจำนวน 0 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 0 ตามลำดับ

5.1.2.2.6 ความพึงพอใจในการสอนของพระวิปัสสนาจารย์

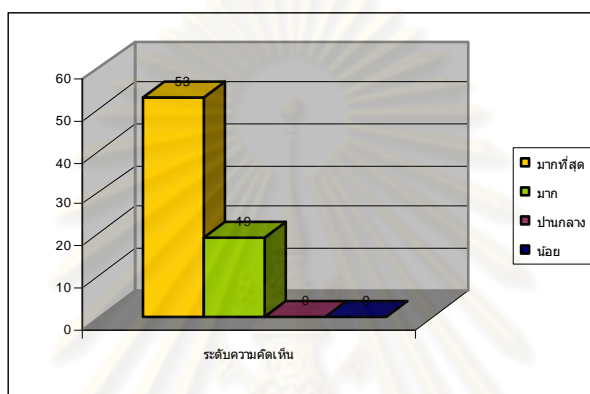
ตารางที่ 5.25 แสดงจำนวนและร้อยละของความพึงพอใจในการสอนของพระวิปัสสนาจารย์

จำนวนผู้แสดงความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
มากที่สุด	53	73.61

มาก	19	26.38
ปานกลาง	0	0
น้อย	0	0
รวม	72	100

ที่มา : จากการสำรวจ ตุลาคม 2552

แผนภาพที่ 5.22 แสดงจำนวนและร้อยละของความพึงพอใจในการสอนของพระวิปัสสนาจารย์

ที่มา : จากการสำรวจ ตุลาคม 2552

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

1. หลังจากปิดโครงการแล้วอยากได้แผ่นซีดีที่หลวงพ่อเทศน์เพื่อขาดตกบกพร่องจะได้นำมาเปิดดู
2. เพราะสอนเราให้ปฏิบัติตามความเป็นจริงทุกประการเสมอ
3. มีความพอใจเป็นอย่างมากเพราะทั้งได้ทิวหลักสูตรการปฏิบัติจริงๆ
4. ท่านสอนทุกสิ่งประทับใจทุกครั้ง
5. การสอนด้วยประสบการณ์ ความเข้าใจ คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ และเป็นกำลังใจต่อการปฏิบัติมาก
6. พระอาจารย์ให้ข้อธรรมดีมาทุกครั้ง และได้ฟังนิทานไปด้วย ทำให้มีความรู้สึก ชอบ หนอง ดีหนอง
7. ท่านให้เวลากับลูกศิษย์มาก ดีมากประทับใจ
8. เป็นบุญของข้าพเจ้าในชาตินี้ที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ ได้รับพระพุทธศาสนา มีโอกาสปฏิบัติธรรมและพบพระอาจารย์ผู้เปี่ยมด้วยความเมตตา
9. พระอาจารย์ทั้งสองให้ความเมตตาด้วยเป็นอย่างดี

10. มีเมตตาซึ่งเนาะ ทำให้ลูกโยคีได้ผ่อนคลายอารมณ์ ได้มากจากลูกโยคีที่มาเข้าใหม่ใน 1-2 วัน
11. ให้ข้อคิดได้ดีมากค่ะ ทำให้รู้จักการปฏิบัติต่างๆ ได้ถูกต้อง
12. ทำให้เรารู้ในสิ่งที่ไม่รู้ ซึ่งในชีวิตประจำวันปฏิบัติไม่ได้ แต่พระวิปัสสนาจารย์สอน ง่ายๆ ยกตัวอย่างให้เข้าใจ
13. ท่านยกตัวอย่างเหตุการณ์ในสมัยพุทธกาลให้เราเข้าใจ
14. พระอาจารย์ประกาศพูดเสียงเบาไปนิดหนึ่ง
15. เวลาที่ได้ฟังเทศน์ของพระอาจารย์แล้วมีกำลังใจมากขึ้นทุกค่ะ

จากตารางที่ 5.25 ในภาพรวมจากผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่องความพึงพอใจในการสอนของพระวิปัสสนาจารย์พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจมากที่สุดเป็นอันดับแรกจำนวน 53 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 73.61 รองลงมาคือมีความพึงพอใจมากจำนวน 19 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 26.38 ต่อมาคือมีความพึงพอใจปานกลางจำนวน 0 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 0 และสุดท้ายมีความพึงพอใจน้อยจำนวน 0 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 0 ตามลำดับ

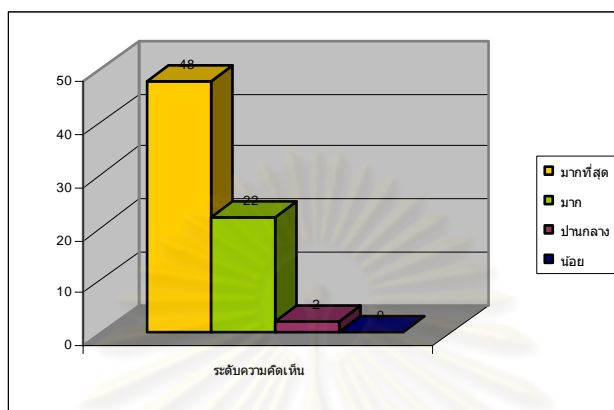
5.1.2.2.7 ความพึงพอใจในเรื่องการจัดการดูแลโยคีของศูนย์ปฏิบัติธรรม

ตารางที่ 5.26 แสดงจำนวนและร้อยละของความพึงพอใจในเรื่องการจัดการดูแลโยคีของศูนย์ปฏิบัติธรรม

จำนวนผู้แสดงความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
มากที่สุด	48	66.66
มาก	22	30.55
ปานกลาง	2	2.77
น้อย	0	0
รวม	72	100

ที่มา : จากการสำรวจ ตุลาคม 2552

แผนภาพที่ 5.23 แสดงจำนวนและร้อยละของความพึงพอใจในเรื่องการจัดการดูแลโยคีของศูนย์ปฏิบัติธรรม

ที่มา : จากการสำรวจ ตุลาคม 2552

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

1. เหมาะสมแก่ผู้ปฏิบัติแล้ว ดูแลดีและทั่วถึง
2. ทางศูนย์โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ทุกท่าน เอาใจใส่ดีมากค่ะ อนุโมทนาบุญนะคะ
3. ขออนุโมทนาบุญกับผู้บริหารทุกท่าน
4. ธรรมบริกรดูแลโยคีเป็นอย่างดีมาก ขออนุโมทนาในกุศลจิตค่ะ

จากตารางที่ 5.26 ในภาพรวมจากผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่องความพึงพอใจในเรื่องการจัดการดูแลโยคีของศูนย์ปฏิบัติธรรมพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจมากที่สุดเป็นอันดับแรกจำนวน 48 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 66.66 รองลงมาคือมีความพึงพอใจมากจำนวน 22 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 30.55 ต่อมาคือมีความพึงพอใจปานกลางจำนวน 2 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 2.77 และสุดท้ายมีความพึงพอใจน้อยจำนวน 0 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 0 ตามลำดับ

5.1.2.2.8 ความพึงพอใจในวิธีการสอบอารมณ์

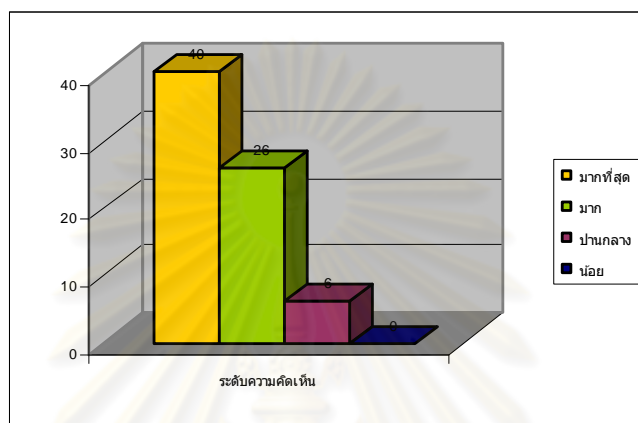
ตารางที่ 5.27 แสดงจำนวนและร้อยละของความพึงพอใจในวิธีการสอบอารมณ์

จำนวนผู้แสดงความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
มากที่สุด	40	55.55
มาก	26	36.11

ปานกลาง	6	8.33
น้อย	0	0
รวม	72	100

ที่มา : จากการสำรวจ ตุลาคม 2552

แผนภาพที่ 5.24 แสดงจำนวนและร้อยละของความพึงพอใจในวิธีการสอบอารมณ์

ที่มา : จากการสำรวจ ตุลาคม 2552

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

1. หากได้สอบอารมณ์ทุกวันจะดีมาก
2. พระอาจารย์ยกตัวอย่างได้เห็นชัดเจน
3. อยากให้เพิ่มเวลาสอบอารมณ์อีก เพราะบางข้ออยากใช้เวลาสอบถามให้มากกว่านี้ค่ะ
4. ทำให้เข้าใจและรู้ถึงสิ่งที่ไม่เคยรู้
5. พระอาจารย์ให้คำแนะนำด้วยความเมตตาและตรงใจ

จากตารางที่ 5.27 ในภาพรวมจากผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่องความพึงพอใจในวิธีการสอบอารมณ์พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจมากที่สุดเป็นอันดับแรกจำนวน 40 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 55.55 รองลงมาคือมีความพึงพอใจมากจำนวน 26 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 36.11 ต่อมาคือมีความพึงพอใจปานกลางจำนวน 6 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 8.33 และสุดท้ายมีความพึงพอใจน้อยจำนวน 0 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 0 ตามลำดับ

5.1.2.2.9 ความเห็นเพิ่มเติมในเรื่องของการสอบอารมณ์

1. สำหรับหนูคิดว่าบริบูรณ์แล้วค่ะ
2. ในการมาครั้งนี้ได้เข้าสอบอารมณ์บ่อยครั้ง เกือบทุกวัน ซึ่งเป็นการดีสำหรับผู้ปฏิบัติที่จะได้ข้อเสนอแนะจากท่านอาจารย์ในการปฏิบัติในแต่ละวัน
3. เจ้าหน้าที่ไม่ควรพูดแรงโยคีให้เดินเร็ว
4. ไม่ควรเปลี่ยนแปลงเวลาและห้องสอบอารมณ์ ทำให้สับสน
5. การจัดการไว้ได้ดีมากค่ะ
6. พระอาจารย์ให้คำแนะนำให้ผู้ปฏิบัติอย่างตั้งใจ และเป็นงานของตัวเองที่เราทำดูตัวเอง
7. ได้ข้อเสนอแนะที่ดีมากจากพระอาจารย์ แต่บางคำเป็นศัพท์ทางธรรม ฟังแล้วไม่เข้าใจ อยากให้ขยายแปลคำบาลีด้วยค่ะ
8. สำหรับผู้ปฏิบัติใหม่ การอธิบายสิ่งที่พบในการปฏิบัติบางครั้งมีหลายเรื่อง จนจำได้ไม่หมด อาจลืมเรื่องที่ติดขัดจริงๆไป ถ้ามีการบันทึกได้บ้างก็จะดี
9. ดีมาก แต่มีเวลาน้อย บางครั้งกลัวพระอาจารย์เหนื่อย
10. ระยะเวลาในการสอบ อาจจะมีเวลาให้โยคี เพราะระหว่างปฏิบัติอาจจะมีปัญหาที่จะต้องถามพระอาจารย์
11. พระอาจารย์มีความเมตตา ไขข้อข้องใจให้กับศิษย์ได้อย่างดีมาก แต่ควรจะกำหนดเวลาในแต่ละคน เพื่อไม่ให้ผู้ที่มารอนานเกินไป
12. สำหรับผู้เข้าปฏิบัติธรรมใหม่อาจจะปฏิบัติไม่ได้ผลมากเนื่องบุญวาสนา อยากให้พระอาจารย์ทราบที่เราเพิ่งมาเริ่มปฏิบัติอาจจะทำได้ไม่ดีและหย่อนในการปฏิบัติ

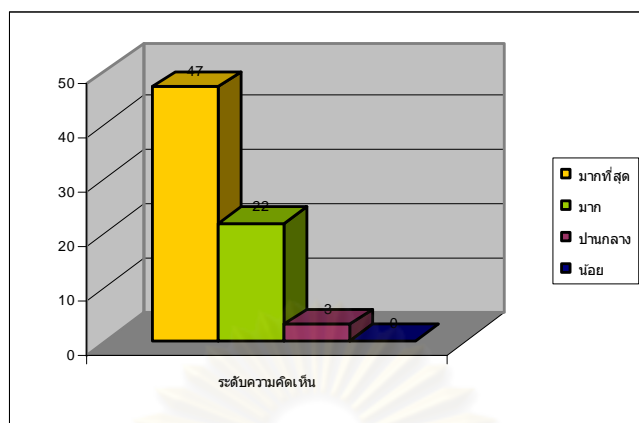
5.1.2.2.10 ความสะดวกสบายในการจัดห้องปฏิบัติธรรม

ตารางที่ 5.28 แสดงจำนวนและร้อยละของความสะดวกสบายในการจัดห้องปฏิบัติธรรม

จำนวนผู้แสดงความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
มากที่สุด	47	65.27
มาก	22	30.55
ปานกลาง	3	4.16
น้อย	0	0
รวม	72	100

ที่มา : จากการสำรวจ ตุลาคม 2552

แผนภาพที่ 5.25 แสดงจำนวนและร้อยละของความสะดวกสบายในการจัดห้องปฏิบัติธรรม

ที่มา : จากการสำรวจ ตุลาคม 2552

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

1. สะดวกมากๆ สบายๆ มีความสะดวกสบายในการเอื้อต่อการปฏิบัติค่ะ
2. ที่พักอาศัยพร้อมมากที่สุดจริงๆ

อุปสรรคต่อการปฏิบัติ

- การบริการ

1. ทุกอย่างสามารถปฏิบัติได้อย่างสะดวกสบาย

- ตัวโยคี

1. ที่นี่ไม่มี เว้นแต่ใจเราเอง
2. ตัวเรา ใจเรา
3. มีการปฏิบัติได้ไม่ดีและจะทำให้ดีในครั้งต่อไป
4. การต้องนอนคนเดียว เพราะฟุ้งซ่าน ใช้เวลาปรับ 2-3 วัน
5. เวทนาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติธรรม
6. ความเบื่อหน่าย บางครั้งเดินจงกรมในศาลาเป็นเวลานานหลายวัน ทำให้เกิดอาการ เช่นนั้นบ้าง
7. ตัวเองยังไม่เข้าใจพอ รูป-นาม
8. ใจไม่แข็งพอทำให้การปฏิบัติไม่เต็มที่
9. มีเพื่อนมาปฏิบัติด้วยเนื่องจากมีความใกล้ชิดสนิทสนมกันมากยากที่จะไม่ให้คลุกคลีกัน มีความเพียรน้อยมากและระดับสติสมาธิ
10. สิ่งที่เป็นอุปสรรค คือ คัน จาม และไอ ทำให้ขาดสมาธิเป็นตอนๆ

- การปฏิบัติ

1. ในช่วงแรกๆจะมีความอึดอัดในการเดินจงกรมในศาลา เพราะรู้สึกว้าวุ่น
- สภาพแวดล้อม
1. การปรับตัวลำบาก เพราะอากาศร้อนมากเกินไป
 2. ในครั้งนี้รู้สึกว้าวุ่นข้างศาลาปฏิบัติธรรมนั้นมีการก่อสร้างเกิดขึ้น ดังนั้นเสียงครบท่าน มันทำให้ผมตกใจไม่รู้กี่ครั้งแล้วครับ

จากตารางที่ 5.28 ในภาพรวมจากผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่องความสะดวกสบายในการจัดห้องปฏิบัติธรรมพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจมากที่สุดเป็นอันดับแรกจำนวน 47 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 65.27 รองลงมาคือมีความพึงพอใจมากจำนวน 22 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 30.55 ต่อมาคือมีความพึงพอใจปานกลางจำนวน 3 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 4.16 และสุดท้ายมีความพึงพอใจน้อยจำนวน 0 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 0 ตามลำดับ

5.1.2.2.11 สิ่งประทับใจมากสุดในการปฏิบัติครั้งนี้

พระวิปัสสนาจารย์

1. พระวิปัสสนาจารย์ใจดีทุกท่าน พระครูปลัดประจักษ์สอนการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานได้ดีมาก
2. พระอาจารย์และผู้ช่วยวิปัสสนาจารย์มีเมตตาดีมาก คอยแนะนำช่วยเหลือดูแลในห้องปฏิบัติตลอดเวลา
3. คำสอนพระอาจารย์ การเทศน์อบรมสั่งสอนของพระอาจารย์
4. การสอนของพระอาจารย์ การบริการดูแลทุกๆสัดส่วน
5. ได้ฟังธรรมบรรยายและได้คำแนะนำในการปฏิบัติจากพระวิปัสสนาจารย์ และผู้ช่วยทุกคน
6. การสอบอารมณ์กับพระวิปัสสนาจารย์ทั้งสองรูป ให้แง่คิดในการปฏิบัติ และสามารถนำไปใช้ในอนาคตได้
7. การดูแลเอาใจใส่ของพระอาจารย์ ผู้ช่วยพระอาจารย์
8. พระอาจารย์เมตตาดีมาก คุณแม่สมพิศ การสอบอารมณ์
9. พระอาจารย์ทั้งสองท่านมีเมตตา จะผิดจะถูกก็ยังสอนอยู่ซ้ำๆ

การฝึกปฏิบัติ

1. การให้ผู้ปฏิบัติรับผิดชอบ บริหารจัดการตนเอง
2. การได้ปฏิบัติได้อย่างเต็มที่ อยู่กับตัวเองได้มากที่สุด และประทับใจที่พระอาจารย์ให้สอบอารมณ์เป็นจำนวน 4 วันจากทั้งหมด 7 วัน

3. สามารถกำหนดซ้ำๆๆๆ ได้อย่างต่อเนื่อง เข้าใจตัวเองมากขึ้น
4. ทุกหลักสูตรในการปฏิบัติดีที่สุดแล้ว
5. ได้เรียนรู้การดูแล และสามารถดูผ่านไปได้ดีพอสมควร รู้วิธีที่จะทำให้เห็นรูปนาม
6. แนวการปฏิบัติ และสบาย โยคีมีความมุ่งมั่นทำให้เป็นที่เหมาะแก่การปฏิบัติ
7. ค้นพบวิธีปฏิบัติมาปรับปรุงตัวเอง มีความก้าวหน้าในการปฏิบัติมากขึ้นกว่าปีที่แล้ว
8. การปฏิบัติที่มีความก้าวหน้า เหตุและปัจจัยถึงพร้อม ขออนุโมทนา และขอขอบพระคุณ

ในความเมตตา

9. ประทับใจในทุกๆกรณี ทุกๆการจัดการดำเนินงานของสำนักปฏิบัติธรรม ตั้งแต่แรกเข้าจนกระทั่งการปิดการอบรม

10. ทุกเรื่องดี สะอาด สงบ สบาย

11. การให้รู้จักตัวเองที่ไม่เป็นตัวเอง แต่เป็นรูปกับนาม และการขึ้นเทศน์ธรรมบรรยายของหลวงพ่อดี

12. มีความอดทนต่อความเจ็บปวด และได้ฝึกสติของตนเองได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งปกติแล้วจะเป็นคนใจร้อนมาก ที่นี้ทำให้รู้ถึงความใจเย็นมากยิ่งขึ้น

13. การเรียนรู้หลักขั้นตอนการปฏิบัติธรรมเป็นอย่างดี และชอบที่สุดในการปฏิบัติครั้งนี้คือผมชอบฟังธรรมของหลวงพ่อดี ผมชอบมาก

14. ประทับใจในการหรือแนวในการปฏิบัติโดยที่ให้กำหนดทุกอิริยาบถ เพื่อไม่ให้เกิดความคิดใดๆเป็นอะไรที่ทำทายน่าครับ

สถานที่พัก

1. ที่พักและสถานที่ปฏิบัติธรรมรวมทั้งเจ้าหน้าที่ดีมาก
2. อาคารสถานที่ อาหาร ที่อยู่ที่ดี ที่นอน สะอาดดีมาก
3. ทุกอย่าง สะดวกสบาย บริการดี สะอาด

บุคลากร

1. ทุกอย่างเลยทั้งสถานที่ และบุคคล น่ารักทุกคนเลย รวมไปถึงจนถึงคนที่ดูแลความสะอาดด้วย
2. การดูแลเอาใจใส่ของเจ้าหน้าที่ทุกคน ทุกๆเรื่อง ทั้งสองครั้งที่มา ประทับใจทั้งสองครั้ง
3. ระบบการทำงานของทุกๆฝ่ายในเรื่องการบริการ การดูแล ความเป็นระบบระเบียบของงาน คน และสิ่งของ พระอาจารย์มีความเมตตาในการให้คำแนะนำกับลูกศิษย์ทุกท่าน
4. ความมีน้ำใจของวิทยากร พระวิปัสสนา สถานที่สะดวกสบาย
5. เพื่อนผู้ปฏิบัติทุกท่านมีความตั้งใจสูงมาก

6. บุคคลกรพร้อมทุกอย่าง อำนวยความสะดวกสบายดี สุภาพเรียบร้อยมาก กิริยาท่าทางดี พุดจาไพเราะ

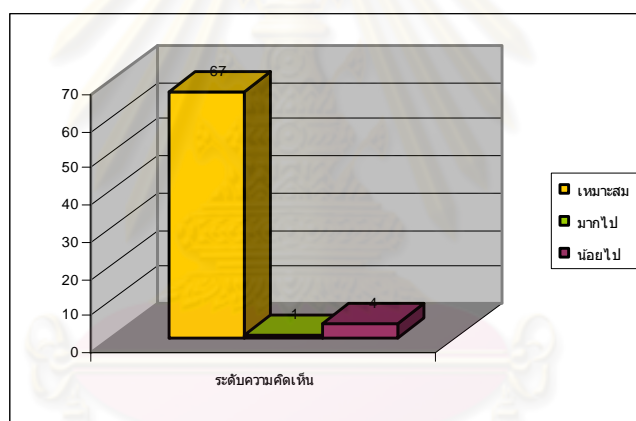
5.1.2.12 จำนวนวันที่จัดมีความเหมาะสมหรือไม่

ตารางที่ 5.29 แสดงจำนวนและร้อยละของความเหมาะสมของจำนวนวันที่จัด

ความเหมาะสมของจำนวนวันที่จัด	จำนวน	ร้อยละ
เหมาะสม	67	93.05
มากไป	1	1.38
น้อยไป	4	5.55
รวม	72	100

ที่มา : จากการสำรวจ ตุลาคม 2552

แผนภาพที่ 5.26 แสดงจำนวนและร้อยละของความเหมาะสมของจำนวนวันที่จัด

ที่มา : จากการสำรวจ ตุลาคม 2552

จากตารางที่ 5.29 ในภาพรวมจากผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่องจำนวนวันที่จัดมีความเหมาะสมหรือไม่พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความความคิดเห็นว่าเหมาะสมเป็นอันดับแรกจำนวน 67 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 93.05 รองลงมาคือมีความคิดว่ามากไปจำนวน 1 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 1.38 ต่อมาคือมีความคิดว่น้อยไปจำนวน 4 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 5.55 ตามลำดับ

5.1.2.13 จำนวนโยคีที่เข้าปฏิบัติ

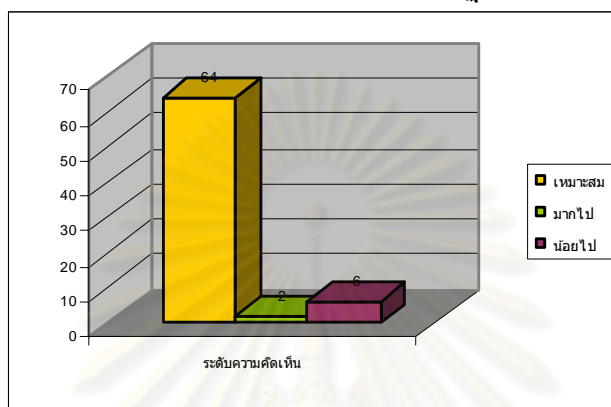
ตารางที่ 5.30 แสดงจำนวนและร้อยละของจำนวนโยคีที่เข้าปฏิบัติ

จำนวน โยคีที่เข้าปฏิบัติ	จำนวน	ร้อยละ
เหมาะสม	64	88.88

มากไป	2	2.77
น้อยไป	6	8.33
รวม	72	100

ที่มา : จากการสำรวจ ตุลาคม 2552

แผนภาพที่ 5.27 แสดงจำนวนและร้อยละของจำนวน โยคีที่เข้าปฏิบัติ

ที่มา : จากการสำรวจ ตุลาคม 2552

จากตารางที่ 5.30 ในภาพรวมจากผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่องจำนวน โยคีที่เข้าปฏิบัติพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดว่าเหมาะสมเป็นอันดับแรกจำนวน 64 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 88.88 รองลงมาคือมีความคิดว่ามากไปจำนวน 2 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 2.77 ต่อมาคือมีความคิดว่าน้อยไปจำนวน 6 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 8.33 ตามลำดับ

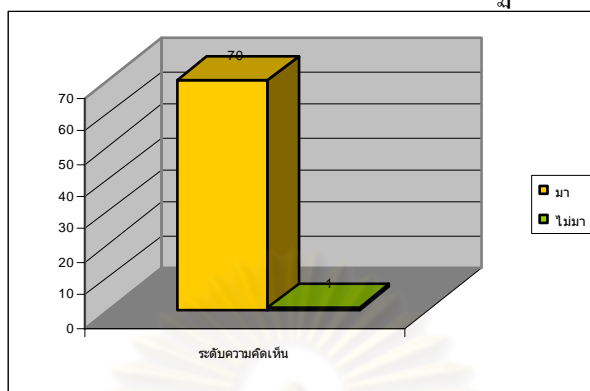
5.1.2.14 หากมีโอกาสดีกท่านจะกลับมาปฏิบัติในหลักสูตรนี้หรือไม่

ตารางที่ 5.31 แสดงจำนวนและร้อยละของโอกาสในการกลับมาปฏิบัติในหลักสูตรนี้

การกลับมาปฏิบัติในหลักสูตรนี้	จำนวน	ร้อยละ
มา	70	97.22
ไม่มา	1	1.38
ไม่มีข้อมูล	1	1.38
รวม	72	100

ที่มา : จากการสำรวจ ตุลาคม 2552

แผนภาพที่ 5.28 แสดงจำนวนและร้อยละของโอกาสในการกลับมาปฏิบัติในหลักสูตรนี้

ที่มา : จากการสำรวจ ตุลาคม 2552

จากตารางที่ 5.31 ในภาพรวมจากผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่องหากมีโอกาสอีกท่านจะกลับมาปฏิบัติในหลักสูตรนี้หรือไม่พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดว่าจะมาจำนวน 70 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 97.22 และมีความคิดว่าจะไม่มาจำนวน 1 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 1.38 ตามลำดับ

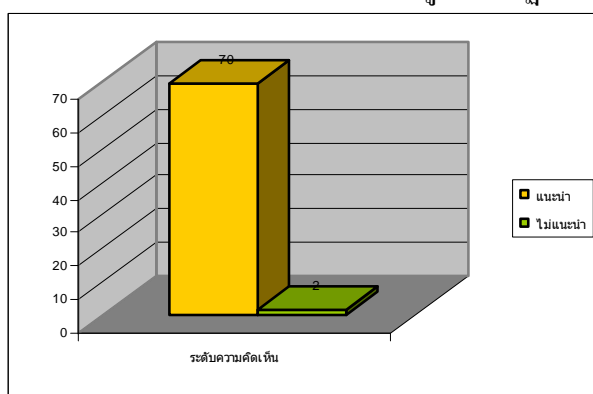
5.1.2.15 ท่านจะแนะนำให้ผู้อื่นมาปฏิบัติในหลักสูตรนี้หรือไม่

ตารางที่ 5.32 แสดงจำนวนและร้อยละของการแนะนำให้ผู้อื่นมาปฏิบัติในหลักสูตรนี้

จำนวน โยคีที่เข้าปฏิบัติ	จำนวน	ร้อยละ
แนะนำ	70	97.22
ไม่แนะนำ	2	2.77
ไม่มีข้อมูล	0	8.33
รวม	72	100

ที่มา : จากการสำรวจ ตุลาคม 2552

แผนภาพที่ 5.29 แสดงจำนวนและร้อยละของการแนะนำให้ผู้อื่นมาปฏิบัติในหลักสูตรนี้

ที่มา : จากการสำรวจ ตุลาคม 2552

จากตารางที่ 5.32 ในภาพรวมจากผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่องท่านจะแนะนำให้ผู้อื่นมาปฏิบัติในหลักสูตรนี้หรือไม่พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดว่าแนะนำจำนวน 70 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 97.22 และมีความคิดว่าไม่แนะนำจำนวน 2 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 2.77 ตามลำดับ

5.1.2.16 หากมีข้อเสนอแนะอื่นๆที่ท่านต้องการให้ทางฝ่ายจัดการได้ทราบ กรุณาเขียนเพิ่มเติม

1. น่าจะมีหลักสูตร 2 คืน 3 วัน สำหรับเด็ก-วัยรุ่นที่อายุไม่ถึง 18 ปี
2. ครั้งนี้มีการสอนเดินจงกรมพร้อมๆกันในวันแรกซึ่งดีมากๆเป็นการรื้อฟื้นการปฏิบัติ สิ่งที่ต้องการให้เพิ่มเติมคือ การแนะนำวิธีการเดินในแต่ละระยะ ในแต่ละวันอาจจะในช่วงเช้า หรือ ช่วงเย็นของแต่ละวัน หรือแนะนำการเดินให้ครบตั้งแต่วันแรกก็ได้ค่ะ
3. อยากกล่าวคำว่า ขอบพระคุณ ที่ทำให้การมาปฏิบัติครั้งนี้ทำได้อย่างเต็มที่ เพราะทุกท่านได้ทำให้เราทั้งหมดแล้ว เรามีหน้าที่แค่ดูแลตัวเองของเราเท่านั้นเอง ขออนุโมทนาบุญด้วยนะคะ
4. เพิ่มเวลาสอบอารมณ์ เพิ่มพัฒนาบนศาลาในที่นั่งที่ติดกับผนัง เพราะช่วงบ่ายจะร้อนมาก
5. อาหารลูกโยคีเก็บเร็ว เจ้าหน้าที่คนงานพักกลางวันในบางวันเสียงดัง ศูนย์ควรมีเอทีเอ็ม หรือเครื่องอิเล็กทรอนิกส์เครดิตไว้ที่สำนักงานเพื่อที่อยากเพิ่มเติม (กรณีเตรียมมาแล้วมีศรัทธาเพิ่มขึ้น วันกลับ)
6. ถ้าปรับปรุงพัฒนาให้เสียงเบาลงได้ จะทำให้หลับได้ดีขึ้น
7. เรื่องเสียงก่อสร้างก็ดังพอใช้ เท่าที่ทราบมาตั้งแต่เด็กๆ(40ปีมาแล้ว) พ่อสอนว่าอย่าทำเสียงดังรบกวนคนปฏิบัติธรรมเด็ดขาด เพราะบาปมากๆ เขากำลังตั้งใจสร้างสมมติสัมปชัญญะ (ผลกรรมมันน่าจะเป็นคนชอบกินเหล้าทำลายสติตัวเอง เป็นบ้าบั่ง พิกัดทางสมองบ้าง คิดเองค่ะ) ก็ให้น่าจะระวังเรื่องเสียง พระอาจารย์เองท่านก็เล่าเรื่อง พระยอมให้เสียกัศตายไม่กล้าส่งเสียงดัง
8. ผ้าคลุมไหล่ของสตรีทำให้ผู้ปฏิบัติใหม่เสียสมาธิได้ง่าย เวลาผู้ใส่ขยับปรับผ้าคลุมบ่อยครั้งตลอดเวลา เดินจงกรม และเวลาหยุดยืน
9. มีการบอกความรู้สึกในช่วงตอนเย็นของวันสุดท้ายจะดีกว่าช่วงเช้าเป็นพิธีสำคัญไปเลย
10. มากครั้งนี้คาดหวังว่าจะได้ธรรมะไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน(ความคิดส่วนตัว)และสุดท้ายเรื่องอาหาร โยคีครั้งนี้ มีแต่เนื้อสัตว์มากไป ไม่มีมังสวิรัต

11. อยากจะเสนอว่าผู้ที่ไม่มีใจรักในการปฏิบัติ หรือผู้ที่ไม่มีความเต็มใจที่จะมา อยากให้ทางสำนักพิจารณา เพราะว่าถึงตัวคนจะมาแต่ใจไม่อยากทำ ก็จะเป็นการเสียเวลา เสียค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าอาหาร เสียเวลาในการสั่งสอนไปเปล่าๆครับ

12. สิ่งที่เขาหายไป ไม่ทราบว่ามีแผ่นดินซีดของหลวงพ่หรือไม่ อยากได้เอาไปไว้เปิดคูเพื่อความเข้าใจบางสิ่งบางอย่าง อาจจำไม่ได้

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.2 แนวคิด ทฤษฎีและผลการศึกษา

5.2.1 หลักเสนาสนะ

5.2.1.1 วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร

1.) ที่ตั้งของวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารอยู่ติดกับถนนใหญ่ สามารถเดินทางได้สะดวก และเข้าถึงได้ทั้งรถยนต์และมียุทสามารถเข้าถึงได้ที่หน้าวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร โดยตรง นอกจากนี้ทางวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารมีรั้วรอบขอบชิด และเวลากลางคืนมีการเปิดไฟให้สว่างเพื่อความปลอดภัยอีกด้วย

2.) วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร เป็นวัดปฏิบัติที่เน้นการปฏิบัติตามแนวทางสติปัฏฐาน 4 ในอิริยาบถ ยืน เดิน นั่ง นอน และอิริยาบถย่อยอื่นๆ ทางวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารมีกฎระเบียบสำหรับผู้มาปฏิบัติธรรม

3.) ที่พักอาศัยและสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการปฏิบัติกิจกรรมส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ในร่มอยู่ภายในอาคาร ซึ่งผู้มาปฏิบัติธรรมจะปฏิบัติธรรมภายในกุฏิเดี่ยวที่พักอาศัยของตนเอง ภายในกุฏิเดี่ยวจะมีห้องน้ำส่วนตัวให้ หากเป็นผู้ที่เคยมาปฏิบัติคอร์สพื้นฐานไปแล้วจะสามารถมาปฏิบัติแบบเข้าอริยฐาน ซึ่งจะห้ามออกมาจากกุฏิที่พัก ดังนั้นจะมีการบริการจัดส่งอาหารปิ่นโตถึงภายในที่พัก ซึ่งผู้ปฏิบัติธรรมสามารถตั้งใจปฏิบัติ เน้นปฏิบัติเยอะ นอนน้อย ไม่จำเป็นต้องออกมาปฏิบัติกิจกรรมใดๆภายนอกกุฏิที่พักอาศัยเลย

4.) วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร ครบถ้วนไปด้วยปัจจัย 4 ได้แก่

- อาหาร ทางวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารมีการเตรียมอาหารสำหรับผู้มาปฏิบัติธรรมที่โรงอาหาร และปิ่นโตส่งถึงห้องพัก สำหรับผู้ที่เข้าอริยฐาน
- เครื่องนุ่งห่ม ผู้ที่มาปฏิบัติที่วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารต้องแต่งกายชุดสีขาว ซึ่งต้องเตรียมมาเอง หากไม่ได้เตรียมมาบริเวณหน้าวัดมีร้านค้าขายสามารถหาซื้อได้
- ที่พักอาศัยของวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารสร้างขึ้นมาเพื่อรองรับกิจกรรมการปฏิบัติธรรมอยู่แล้ว ดังนั้นที่พักอาศัยจึงมีความเหมาะสมแก่การปฏิบัติ
- ยารักษาโรค ทางวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารมีการจัดเตรียมยาสามัญไว้เพื่อบรรเทาอาการป่วยของผู้มาปฏิบัติธรรมที่สำนักงาน

5.) การปฏิบัติธรรมที่วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร จะมีพระวิปัสสนาจารย์คอยสอบถามและชี้แนะแนวทางสำหรับการปฏิบัติ เพื่อให้การปฏิบัติได้ผลดีและก้าวหน้ายิ่งขึ้น

ตารางที่ 5.33 แสดงหลักเสนาสนะกับเสนาสนะของวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร

หลักเสนาสนะ	วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร
1. ไม่ไกลจากชุมชน เดินทางสะดวกและปลอดภัย	- ติดกับถนนใหญ่ สามารถเดินทางได้สะดวก - รั้วรอบขอบชิด กลางคืนมีการเปิดไฟ เพื่อความ

	ปลอดภัย
2. ผู้คนไม่พลุกพล่าน สงบ และไม่มีเสียงอึกทึกครึกโครม	- เน้นการปฏิบัติตามแนวทางสติปัญญา 4 - มีกฎระเบียบสำหรับผู้มาปฏิบัติธรรม - ภายในวัดเงียบสงบ ร่มรื่น
หลักเสนาสนะ	วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร
3. ไม่ถูกรบกวนจากสัตว์ต่าง สายลม และแสงแดด	- พื้นที่ปฏิบัติกิจกรรมส่วนใหญ่อยู่ในอาคาร - ผู้ปฏิบัติมาปฏิบัติอยู่ภายในกุฏิหลังเดี่ยวของตนเอง
4. ไม่ขัดสนด้วยปัจจัย 4 - อาหาร - เครื่องนุ่งห่ม - ที่พักอาศัย - ยารักษาโรค	- มีบริการอาหารที่โรงอาหารทั้งปกติและแบบมังสวิรัติน้ำปานะ และมีปั่นโต - แต่งกายชุดสีขาว ต้องนำมาเอง - สำหรับการปฏิบัติธรรมโดยเฉพาะ พักกุฏิเดี่ยว - จัดเตรียมยาสามัญไว้บริการที่สำนักงาน
5. มีพระภิกษุคอยให้คำแนะนำในการปฏิบัติ	- มีพระวิปัสสนาจารย์สอบอารมณ์ทุกวัน เพื่อชี้แนะการปฏิบัติ

ที่มา : จากการสำรวจ พุทธจักขณ - ธันวาคม 2552

5.2.1.2 ศูนย์ปฏิบัติธรรมตาฉิ่ง เลนัง เถลิมราช 60 ปี

- 1.) ที่ตั้งของศูนย์ปฏิบัติธรรมตาฉิ่ง เลนัง เถลิมราช 60 ปีอยู่เข้าไปในซอย เดินทางได้สะดวกด้วยรถยนต์ส่วนตัว บริเวณวัดที่การสร้างรั้วรอบอย่างปลอดภัย
- 2.) เนื่องจากอยู่ในซอย อีกทั้งบริเวณโดยรอบมีความเงียบสงบ จึงทำให้วัดเป็นสถานที่เงียบสงบ ร่มรื่น และไม่ก่อให้เกิดเสียงรบกวนใดๆแก่การปฏิบัติธรรม
- 3.) ศูนย์ปฏิบัติธรรมตาฉิ่ง เลนัง เถลิมราช 60 ปีสร้างขึ้นมาเพื่อรองรับการปฏิบัติธรรมโดยเฉพาะ ทั้งที่พักอาศัยแบบกุฏิเดี่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก และสภาพแวดล้อมต่างๆ ล้วนแต่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติธรรมทั้งสิ้น
- 4.) ศูนย์ปฏิบัติธรรมตาฉิ่ง เลนัง เถลิมราช 60 ปี ครอบคลุมไปด้วยปัจจัย 4 ได้แก่
 - อาหาร ทางศูนย์มีการจัดเตรียมอาหาร และน้ำปานะไว้ที่อาคารบำรุงพันธ์ ซึ่งเป็นอาคารรับประทานอาหารรวมสำหรับผู้เข้าปฏิบัติธรรม
 - เครื่องนุ่งห่ม ผู้ที่มาปฏิบัติที่ศูนย์ต้องแต่งกายด้วยชุดสีขาว ควรเตรียมมาให้เพียงพอต่อการปฏิบัติทั้งหมด 8 วัน 7 คืน หากมีไม่เพียงพอทางศูนย์ได้มีบริการซักผ้าชุดละ 10 บาท เพื่อความสะดวก และผู้ปฏิบัติธรรมหญิงต้องห่มสไบเมื่อไปสอบอารมณ์หรือฟังธรรม
 - ยารักษาโรค ทางศูนย์ได้มีการเตรียมยาสามัญพื้นฐานไว้ให้บริการแก่ผู้เข้าปฏิบัติธรรมไว้ที่ศาลาปฏิบัติธรรม ผู้ปฏิบัติธรรมสามารถใช้ได้ตลอดเวลา หากผู้เข้าปฏิบัติธรรมมียาที่ต้อง

รับประทานหลังอาหารเช้าควรแจ้งเจ้าหน้าที่ในวันแรกของการลงทะเบียน เพื่อที่จะได้กราบเรียนขออนุญาตจากพระวิปัสสนาจารย์ก่อน

5.) การปฏิบัติธรรมที่ศูนย์นั้นจะมีพระวิปัสสนาจารย์คอยแนะนำการปฏิบัติ พระพี่เลี้ยงคอยดูแลระหว่างปฏิบัติ และ มีการสอบอารมณ์กับพระวิปัสสนาจารย์ทุกวัน เพื่อความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติ

ตารางที่ 5.34 แสดงหลักเสนาสนะกับเสนาสนะของศูนย์ปฏิบัติธรรมตามัง เณียง เณิมราช 60 ปี

หลักเสนาสนะ	ศูนย์ปฏิบัติธรรมตามัง เณียง เณิมราช 60 ปี
1. ไม่ไกลจากชุมชน เดินทางสะดวกและปลอดภัย	- อยู่ในซอยลึก เดินทางได้สะดวกด้วยรถยนต์ส่วนตัว - มีการสร้างรั้วรอบอย่างปลอดภัย
2. ผู้คนไม่พลุกพล่าน สงบ และไม่มีเสียงอึกทึกครึกโครม	- กว้างเรียบสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมเคร่งครัดมาก - เนื่องจากศูนย์อยู่ในซอย จึงมีความสงบมาก
3. ไม่ถูกรบกวนจากสัตว์ต่าง สายลม และแสงแดด	- ศูนย์สร้างขึ้นมาเพื่อการปฏิบัติธรรมโดยเฉพาะ - ปฏิบัติธรรมอยู่ในศาลาปฏิบัติธรรมรวม
4. ไม่ขัดสนด้วยปัจจัย 4 - อาหาร - เครื่องนุ่งห่ม - ที่พักอาศัย - ยารักษาโรค	- มีบริการอาหารมังสวิรัต น้ำปานะ - แต่งกายชุดสีขาว ต้องนำมาเอง - พักกุฏิเดี่ยว หลังละ 1 คน - จัดเตรียมยาสามัญไว้บริการที่ศาลาปฏิบัติธรรม
5. มีพระภิกษุคอยให้คำแนะนำในการปฏิบัติ	- มีพระวิปัสสนาจารย์สอบอารมณ์ทุกวัน เพื่อชี้แนะการปฏิบัติ

ที่มา : จากการสำรวจ ตุลาคม 2552

โดยสรุปแล้วทั้งวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร และศูนย์ปฏิบัติธรรมตามัง เณียง เณิมราช 60 ปี มีความครบถ้วนสมบูรณ์ในเรื่องหลักเสนาสนะทั้งคู่ ดังตารางสรุปภาพรวม

ตารางที่ 5.35 ภาพรวมสรุปข้อมูลเกี่ยวกับหลักเสนาสนะ

หลักเสนาสนะ	วัดพระธาตุฯ	ตามัง เณียง
1. ไม่ไกลจากชุมชน เดินทางสะดวกและปลอดภัย	○	○
2. ผู้คนไม่พลุกพล่าน สงบ และไม่มีเสียงอึกทึกครึกโครม	○	○
3. ไม่ถูกรบกวนจากสัตว์ต่าง สายลม และแสงแดด	○	○
4. ไม่ขัดสนด้วยปัจจัย 4	○	○
5. มีพระภิกษุคอยให้คำแนะนำในการปฏิบัติ	○	○

ที่มา: จากการสำรวจ พฤศจิกายน – ธันวาคม 2552

5.2.2 หลักสัปปายะ

5.2.2.1 วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร

1.) อาวาส

วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารเป็นสถานที่ที่เหมาะสมในการปฏิบัติธรรม ภายในวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารมีบรรยากาศที่มีความสงบ ร่มรื่น สถานที่กว้างขวาง มีการจัดวางที่พักอาศัยกุฏิเดี่ยวอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย แบ่งโซนของวัดและบริเวณสถานปฏิบัติธรรมออกจากกันอย่างชัดเจน บริเวณที่พักอาศัยมีสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในบริเวณเดียวกัน เช่น โรงอาหาร ห้องสวดอารมณ์ เพื่อความสะดวกสบายของผู้มาปฏิบัติธรรม

2.) โจรคาม

สถานที่รับประทานอาหารคือที่โรงอาหาร ซึ่งอยู่ในบริเวณที่พักอาศัย นอกจากผู้ที่เข้าอธิษฐาน จึงจะมีคนบริการส่งปิ่นโตให้ถึงบริเวณห้องพัก มิฉะนั้นจะไม่สามารถนำอาหารเข้าปทานในที่พักได้

3.) ภัตตาคาร

การปฏิบัติธรรมที่วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร ผู้มาปฏิบัติธรรมจะต้องถือศีล 8 ซึ่งการพูดแต่พอประมาณ หรือพยายามที่จะไม่พูดเลยจะทำให้ลดช่องทางการเกิดอารมณ์ ซึ่งจะทำให้การปฏิบัติได้ผลดีขึ้น และทุกวันผู้มาปฏิบัติธรรมจะมีการสวดอารมณ์ ซึ่งเป็นการสนทนาเพื่อเล่าสภาวะธรรมที่เกิดจากการปฏิบัติให้ผู้สวดอารมณ์ ซึ่งเป็นพระภิกษุฟัง เพื่อการเจริญก้าวหน้าของการปฏิบัติ

4.) ปุคคโล

พระภิกษุ แม้จะเป็นผู้ที่ถือศีลเป็นผู้ชี้แนะแนวทางในการปฏิบัติธรรมให้แก่ผู้ปฏิบัติธรรม

5.) โภชนะ

อาหารและน้ำปานะที่วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร มีทั้งอาหารเจและไม่เจ ผู้ปฏิบัติสามารถเลือกทานได้ รวมถึงน้ำปานะที่มี ซึ่งผู้มาปฏิบัติสามารถเลือกทานได้ตามความเหมาะสม

6.) อุตุ

ภายในวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารมีสภาพอากาศที่เป็นธรรมชาติ ร่มรื่น ภายในที่พักอาศัยกุฏิเดี่ยวได้มีการเตรียมพัดลมและผ้าห่มไว้ให้ด้วย

7.) อิริยาปโต

กิจกรรมการปฏิบัติธรรมหลักของวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร คือ การถือศีล 8 และการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวทางสติปัฏฐาน 4 ในอิริยาบถ ยืน เดิน นั่ง นอน และอิริยาบถย่อยต่างๆ โดยเน้นการปฏิบัติเองภายในที่พักอาศัยกุฏิเดี่ยว และเข้าสอบอารมณ์ทุกวัน

ตารางที่ 5.36 แสดงสัปปายะของวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร

หลักสัปปายะ	วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร
1. อาวาส	<ul style="list-style-type: none"> - เน้นการปฏิบัติตามแนวทางสติปัฏฐาน 4 ในอิริยาบถยืน เดิน นั่ง นอน และอื่นๆ - มีความสงบ ร่มรื่น สถานที่กว้างขวาง - สร้างที่พักอาศัยขึ้นเพื่อรองรับการปฏิบัติธรรม โดยเฉพาะ - แบ่งโซนของวัดและบริเวณสถานปฏิบัติธรรมออกจากกันอย่างชัดเจน - บริเวณที่พักอาศัยมีสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในบริเวณเดียวกัน เช่น โรงอาหาร ห้องสอบอารมณ์ เพื่อความสะดวกสบายของผู้มาปฏิบัติธรรม - ที่พักอาศัยผู้ปฏิบัติธรรมชาย <ul style="list-style-type: none"> - อาคารพระสังฆาราม - กุฏิเดี่ยว - ที่พักอาศัยผู้ปฏิบัติธรรมหญิง <ul style="list-style-type: none"> - อาคารพระสังฆาราม - กุฏิเดี่ยว - ลักษณะการพักอาศัย <ul style="list-style-type: none"> - พักอาศัยเดี่ยว - พักอาศัยรวม - สิ่งอำนวยความสะดวก <ul style="list-style-type: none"> - สำนักงาน - ห้องสอบอารมณ์ - โรงอาหาร - ห้องน้ำ - สิ่งอำนวยความสะดวกภายในที่พักอาศัย <ul style="list-style-type: none"> - เตียงนอน - อุปกรณ์การนอน (หมอน ผ้าห่ม) - พัดลม - มุ้งลวด - ที่เก็บของ - โต้ะ
2. โจรคาม	<ul style="list-style-type: none"> - บริการอาหารและน้ำปานะที่โรงอาหาร - ผู้ที่เข้าธรรมาสน์ จึงจะมีคนบริการส่งปิ่นโตให้ถึงบริเวณห้องพัก

หลักสัปปายะ	วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร
3. ภัตตาคาร	- ถือศีล 8 ควรสำรวมวาจา - สอบอารมณ์กับพระวิปัสสนาจารย์
4. ปุคคลโต	- ผู้ปฏิบัติธรรมทุกคนต้องถือนิสัย 8 - พระวิปัสสนาจารย์เป็นผู้ชี้แนะและสอบอารมณ์
5. โภชนะ	- อาหารมีทั้งแบบเจ และไม่เจ ให้เลือกตกทานเอง - น้ำปานะมีหลายชนิด
6. อุต	- สภาพอากาศที่เป็นธรรมชาติ ร่มรื่น - ภายในที่พักมีการจัดเตรียมพัดลมและผ้าห่มไว้
7. อริยาปโต	- กิจกรรมการปฏิบัติธรรม - ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวทางสติปัฏฐาน 4 - อริยาบท ยืน เดิน นั่ง นอน และอริยาบทย่อย - ถือนิสัย 8 - สามารถเข้ามาปฏิบัติธรรมได้ทุกวัน - อยู่ได้ไม่เกินครั้งละ 30 วัน - สอบอารมณ์ - สวดมนต์ ฟังเทศน์ ธรรมะบรรยาย

ที่มา: จากการสำรวจ พฤศจิกายน – ธันวาคม 2552

5.2.2.2 ศูนย์ปฏิบัติธรรมตาฉ่าง เลนัง เกลิมราช 60 ปี

1.) อवास

ศูนย์ปฏิบัติธรรมตาฉ่าง เลนัง เกลิมราช 60 ปีเป็นสถานปฏิบัติธรรมที่มุ่งเน้นให้ความสะดวกสบายแก่ผู้ที่มาปฏิบัติธรรม ภายในบริเวณศูนย์มีพื้นที่กว้างขวาง สงบ ร่มรื่น มีการวางกฎระเบียบในการเข้าปฏิบัติธรรมอย่างชัดเจน ศูนย์ฯแห่งนี้ได้รับการออกแบบมาเพื่อรองรับกิจกรรมการปฏิบัติธรรมโดยเฉพาะ โดยลักษณะที่พักอาศัยจะมีลักษณะเป็นที่พักอาศัยหลังเดี่ยว อนุญาตให้เข้าพักหลังละ 1 คนเท่านั้น ภายในที่พักอาศัยของศูนย์ฯ ได้มีการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ไว้อย่างครบครัน

2.) โจรคาม

การรับประทานอาหารจะมีแม่ครัวและเจ้าหน้าที่จัดเตรียมทั้งอาหารและน้ำปานะไว้รองรับสำหรับผู้มาปฏิบัติธรรม โดยสถานที่รับประทานอาหารและน้ำปานะคืออาคารบำรุงขันธ ซึ่งอยู่ถัดจากอาคารต้อนรับด้านหน้า และใกล้กับบริเวณศาลาปฏิบัติธรรมรวม จึงกล่าวได้ว่าศูนย์ปฏิบัติธรรมตาฉ่าง เลนัง เกลิมราช 60 ปีมีโจรคามที่ดีและเหมาะสม

3.) ภัตตาคาร

ภายในศูนย์ปฏิบัติธรรมตามผัง เฌนัง เฉลิมราช 60 ปีได้มีการกำหนดให้ผู้เข้าปฏิบัติธรรมทุกคนถือศีล 8 ตลอดระยะเวลาการปฏิบัติอยู่ในศูนย์ฯ ยกเว้นวันกลับหลังจากลากรรมฐานแล้วจึงถือศีล 5 หรือใครอยากจะทำถือศีล 8 ต่อก็สามารถทำได้ ระหว่างการปฏิบัติอยู่ในศูนย์ฯ ทางศูนย์ฯ ได้กำหนดให้ผู้เข้าปฏิบัติห้ามพูดคุยกัน ห้ามมองหน้ากัน มีกิริยามารยาทที่สำรวม การปฏิบัติธรรมจะมีพระวิปัสสนาจารย์และพระพี่เลี้ยงซึ่งถือศีลเป็นประจำคอยดูแล รวมถึงการสอบถามหรือสอบอารมณ์ ดังนั้นจึงถือว่าการสนทนาของผู้มีศีล จึงกล่าวได้ว่าศูนย์ปฏิบัติธรรมตามผัง เฌนัง เฉลิมราช 60 ปีมีกัศนะที่ดีและเหมาะสม

4.) ปุคคโล

เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลผู้ที่เข้าปฏิบัติธรรมจะเป็นผู้ที่มีศีลเป็นหลัก รวมถึงพระวิปัสสนาจารย์และพี่เลี้ยงที่ช่วยดูแลผู้เข้าปฏิบัติธรรมในระหว่างการปฏิบัติทุกท่านก็เป็นผู้ที่มีศีล ธรรม และปัญญาพร้อม จึงกล่าวได้ว่าศูนย์ปฏิบัติธรรมตามผัง เฌนัง เฉลิมราช 60 ปีมีปุคคโลที่ดีและเหมาะสม

5.) โภชนะ

อาหารสำหรับผู้ที่มาปฏิบัติธรรมจะเป็นอาหารมังสวิรัตินให้ผู้ปฏิบัติธรรมได้เลือกรับประทานได้

6.) อุตฺ

ทางศูนย์ฯ มีพัดลมติดตั้งบริเวณพื้นที่ปฏิบัติธรรม และพื้นที่ใช้งานภายในศูนย์ฯ และมีการจัดเตรียมผ้าห่มและเครื่องทำน้ำอุ่นไว้สำหรับเวลาอากาศหนาวเย็น จึงกล่าวได้ว่าศูนย์ปฏิบัติธรรมตามผัง เฌนัง เฉลิมราช 60 ปีมีอุตฺที่ดีและเหมาะสม

7.) อิริยาปโต

กิจกรรมการปฏิบัติธรรมหลักของศูนย์ปฏิบัติธรรมตามผัง เฌนัง เฉลิมราช 60 ปี คือ การถือศีล 8 และการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวทางสติปัฏฐาน 4 พร้อมกำหนดอิริยาบถยืน เดิน นั่ง นอน และอิริยาบถย่อยต่างๆ การปฏิบัติธรรมจะต้องมาปฏิบัติรวมที่ศาลา กิจกรรมอื่นได้แก่ การฟังธรรมะบรรยาย จึงกล่าวได้ว่าศูนย์ปฏิบัติธรรมตามผัง เฌนัง เฉลิมราช 60 ปีมีอิริยาปโตที่ดีและเหมาะสมกับผู้ถือศีล 8 และปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวทางสติปัฏฐาน 4

ตารางที่ 5.37 แสดงสัปปายะของศูนย์ปฏิบัติธรรมตามผัง เฌนัง เฉลิมราช 60 ปี

หลักสัปปายะ	ศูนย์ปฏิบัติธรรมตามผัง เฌนัง เฉลิมราช 60 ปี
1. อาวาส	<ul style="list-style-type: none"> - เน้นมุ่งเน้นให้ความสะดวกสบายแก่ผู้ที่มาปฏิบัติธรรม - มีพื้นที่กว้างขวาง สงบ ร่มรื่น - กว้ระเบียบในการเข้าปฏิบัติธรรมเคร่งครัด - ลักษณะที่พักรักษาได้รับการออกแบบและสร้างขึ้นเพื่อตอบสนองและรองรับการปฏิบัติธรรมตามแนวสติปัฏฐานสี่ เน้นอิริยาบถยืน เดิน นั่ง นอน และอิริยาบถอื่นๆ - ลักษณะที่พักรักษาจะมีลักษณะเป็นที่พักรักษาหลังเดี่ยว อนุญาตให้เข้าพักหลังละ

	<p>1 คนเท่านั้น</p> <ul style="list-style-type: none"> - แบ่งโซนที่พักอาศัยชายและหญิงออกจากกันอย่างชัดเจน - ที่พักอาศัยผู้ปฏิบัติธรรมชาย <ul style="list-style-type: none"> - กุฏิเดี่ยว - ที่พักอาศัยผู้ปฏิบัติธรรมหญิง <ul style="list-style-type: none"> - กุฏิเดี่ยว - ลักษณะการพักอาศัย <ul style="list-style-type: none"> - พักอาศัยเดี่ยว - สิ่งอำนวยความสะดวก <ul style="list-style-type: none"> - สำนักงาน - ห้องสวดอารมณ์ - โรงอาหาร - ห้องน้ำ - สิ่งอำนวยความสะดวกภายในที่พักอาศัย <ul style="list-style-type: none"> - เตียงนอน - อุปกรณ์การนอน (หมอน ผ้าห่ม) - พัดลม - มุ้งลวด - ที่เก็บของ - โຕ้ะ - เครื่องทำน้ำอุ่น - ส่วนเตรียมอาหาร - กระจกน้ำร้อน - ตู้เย็นขนาดเล็ก
2. โจรกรรม	- จัดเตรียมอาหารมังสวิรัติน้ำปานะที่โรงอาหาร
3. กัสสะ	<ul style="list-style-type: none"> - ถือกีฬ 8 ควรสำรวจมาจา - สอบอารมณ์กับพระวิปัสสนาจารย์
4. ปุคคโล	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ปฏิบัติธรรมทุกคนต้องถือกีฬ 8 - พระวิปัสสนาจารย์เป็นผู้ชี้แนะและสอบอารมณ์
5. โภชนะ	<ul style="list-style-type: none"> - อาหารมังสวิรัตินี้หลากหลายชนิดให้เลือกตักทานเอง - น้ำปานะมีหลายชนิด เปลี่ยนไปในแต่ละวัน
6. อุตุ	<ul style="list-style-type: none"> - สภาพอากาศที่เป็นธรรมชาติ รมรื่น - ภายในที่พักมีการจัดเตรียมพัดลมและผ้าห่มไว้
7. อิริยาปโต	<ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมการปฏิบัติธรรม <ul style="list-style-type: none"> - ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวทางสติปัฏฐาน 4 - อิริยาบถ ยืน เดิน นั่ง นอน และอิริยาบถย่อย

	<ul style="list-style-type: none"> - ถือกีต 8 - ปฏิบัติธรรมรวมที่ศาลาปฏิบัติธรรม - สอบอารมณ์ - ฟังเทศน์ ธรรมะบรรยาย
--	---

ที่มา : จากการสำรวจ ตุลาคม 2552

โดยสรุปแล้วทั้งวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร และศูนย์ปฏิบัติธรรมตามั่ง เฌนัง เฌลิม ราช 60 ปี มีความครบถ้วนสมบูรณ์ในเรื่องหลักสัปปายะทั้งคู่ ดังตารางสรุปภาพรวม

ตารางที่ 5.38 ภาพรวมสรุปข้อมูลเกี่ยวกับหลักสัปปายะ

หลักสัปปายะ	วัดพระธาตุฯ	ตามั่ง เฌนัง
1. อาวาส	○	○
2. โคจรคาม	○	○
3. กัสสะ	○	○
4. ปุคคโค	○	○
5. โภชนะ	○	○
6. อุต	○	○
7. อิริยาปโต	○	○

ที่มา : จากการสำรวจ พฤศจิกายน – ธันวาคม 2552

5.2.3 แหล่งพักอาศัย

5.2.3.1 วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร

แหล่งพักอาศัยสำหรับผู้มาปฏิบัติธรรมของวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารนั้นได้สร้างขึ้นในรูปแบบของกุฏิหลังเดี่ยว พักอาศัยหลังละ 1 คน หากเป็นช่วงที่ทางวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารมีงานอาจจะอนุญาตให้พักได้ 2 คนต่อหลัง ทางวัดได้แยกกุฏิของผู้ปฏิบัติธรรมชายและหญิงออกจากกันอย่างชัดเจน และทางวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารได้มีการจัดเตรียมที่พักอาศัยรวมสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมที่มาเป็นหมู่คณะด้วย

ตารางที่ 5.39 แสดงแหล่งพักอาศัยของสถานปฏิบัติธรรม

แหล่งพักอาศัย	วัดพระธาตุฯ	ตามั่ง เฌนัง
1. สถานที่ตั้งของที่พักอาศัย		
แหล่งพักอาศัย	วัดพระธาตุฯ	ตามั่ง เฌนัง
- ภายในสถานที่	●	○

- ภายนอกสถานที่	○	●
2. การจัดเตรียมที่พักอาศัย		
- สร้างขึ้นเพื่อการปฏิบัติธรรมโดยเฉพาะ	○	○
3. รูปแบบที่พักอาศัย		
- กุฏิหลังเดี่ยว ชั้นเดียว	○	○
- อาคารพักอาศัยรวม	○	●
4. ลักษณะการพักอาศัย		
- พักอาศัยเดี่ยว	○	○
- พักอาศัยรวม	○	●

ที่มา : จากการสำรวจ พฤศจิกายน – ธันวาคม 2552

5.2.3.2 ศูนย์ปฏิบัติธรรมตามถ้ำ เล่มิ่ง เฉลิมราช 60 ปี

แหล่งพักอาศัยของศูนย์ปฏิบัติธรรมตามถ้ำ เล่มิ่ง เฉลิมราช 60 ปีนั้นได้ถูกออกแบบและพัฒนาขึ้นสำหรับรองรับการปฏิบัติธรรมโดยเฉพาะ รูปแบบการพักอาศัยเป็นแบบกุฏิเดี่ยว และอนุญาตให้พักอาศัยหลังละ 1 คนเท่านั้นเพื่อความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติ

5.2.4 สิ่งอำนวยความสะดวก

5.2.4.1 วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร

สิ่งอำนวยความสะดวกภายในที่พักอาศัยของวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารมีเตียงนอน อุปกรณ์นอน พัดลม โตะ ที่เก็บของ มุ้งลวด ห้องน้ำในตัวให้ เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน

สิ่งอำนวยความสะดวกภายในวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร ได้แก่ โรงอาหาร ห้องสวด อารามณ์ สำนักงาน ห้องน้ำรวม

การบริการอื่นๆ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ดูแลการปฏิบัติธรรม (กรณีมาเป็นหมู่คณะ ปฏิบัติเป็นคอร์ส) บริการซักเสื้อผ้า

5.2.4.2 ศูนย์ปฏิบัติธรรมตามถ้ำ เล่มิ่ง เฉลิมราช 60 ปี

สิ่งอำนวยความสะดวกภายในที่พักอาศัยของศูนย์ปฏิบัติธรรมตามถ้ำ เล่มิ่ง เฉลิมราช 60 ปีมีเตียงนอน อุปกรณ์นอน พัดลม โตะ ที่เก็บของ มุ้งลวด ห้องน้ำในตัว เครื่องทำน้ำอุ่น ส่วนเตรียมอาหาร กระจกน้ำร้อน ตู้เย็น และอุปกรณ์อื่นๆ เช่น ไม้กวาด ไม้ถูพื้น

สิ่งอำนวยความสะดวกภายในศูนย์ ได้แก่ ศาลารับอาหาร ห้องสวดอารามณ์ สำนักงาน ห้องน้ำรวม ศาลาปฏิบัติธรรมรวมสำหรับผู้ปฏิบัติธรรม

การบริการอื่นๆ ได้แก่ เจ้าหน้าที่หรือพระที่เลี้ยงคอยดูแลการปฏิบัติธรรม บริการซักเสื้อผ้า และจากตารางที่ 5.20 แสดงให้เห็นว่าผู้เข้าปฏิบัติธรรมมีความพึงพอใจในเรื่องการจัดการดูแลมากที่สุดเป็นอันดับแรกร้อยละ 66.66 แสดงให้เห็นว่าผู้เข้าปฏิบัติธรรมมีความพึงพอใจในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการมาก

ตารางที่ 5.40 แสดงสิ่งอำนวยความสะดวกของสถานปฏิบัติธรรม

สิ่งอำนวยความสะดวก	วัดพระธาตุฯ	ตามัง เลมั่ง
1. สิ่งอำนวยความสะดวกภายในที่พักอาศัย		
- เตียงนอน	○	○
- อุปกรณ์การนอน (หมอน ผ้าห่ม)	○	○
- พัดลม	○	○
- มุ้งลวด	○	○
- ที่เก็บของ	○	○
- โต๊ะ	○	○
- เครื่องทำน้ำอุ่น	●	○
- ส่วนเตรียมอาหาร	●	○
- กระจกน้ำร้อน	●	○
- ตู้เย็นขนาดเล็ก	●	○
- ห้องน้ำส่วนตัว	○	○
2. สิ่งอำนวยความสะดวกภายในสถานปฏิบัติธรรม		
- สถานที่รับประทานอาหาร	○	○
- ห้องสวดอารมณ์	○	○
- สำนักงาน	○	○
- ห้องน้ำรวม	○	○
- สถานที่ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน		
- สถานที่ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานภายในที่พัก	○	○
- สถานที่ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานรวม	○	○
สิ่งอำนวยความสะดวก	วัดพระธาตุฯ	ตามัง เลมั่ง
3. การบริการ		
- เจ้าหน้าที่ดูแลการปฏิบัติธรรม	○	○
- บริการซักเสื้อผ้า	○	○

ที่มา : จากการสำรวจ ตุลาคม 2552

5.2.5 กิจกรรม

5.2.5.1 วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร

กิจกรรมการปฏิบัติธรรมของวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารจะเน้นการปฏิบัติธรรมด้วยตนเองภายในกุฏิของตนเอง กิจกรรมการปฏิบัติธรรมของวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร ได้แก่ การถือศีล 8 การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวทางสติปัฏฐาน 4 ในอิริยบถ ยืน เดิน นั่ง นอน และอิริยาบถย่อยต่างๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้ปฏิบัติธรรมทุกคนต้องปฏิบัติตลอดเวลาขณะที่อยู่ในวัด เพื่อระลึกภูมิต่ออยู่เสมอ และหลังจากการปฏิบัติจะต้องไปสอบอารมณ์กับพระวิปัสสนาจารย์ เพื่อรายงานสภาวะธรรมที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน พระวิปัสสนาจารย์จึงสามารถให้คำแนะนำสำหรับการปฏิบัติในวันต่อไปได้ ส่วนกิจกรรมอื่นๆภายในวัด ได้แก่ การฟังเทศน์ สวดมนต์ ตักบาตร

5.2.5.2 ศูนย์ปฏิบัติธรรมตาฉิ่ง เลนัง เฉลิมราช 60 ปี

กิจกรรมการปฏิบัติธรรมของศูนย์ปฏิบัติธรรมตาฉิ่ง เลนัง เฉลิมราช 60 ปีเน้นการปฏิบัติธรรมร่วมกันในศาลาปฏิบัติธรรม มีพระวิปัสสนาจารย์และพระพี่เลี้ยงคอยชี้แนะและช่วยเหลือกิจกรรมการปฏิบัติธรรมของวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร ได้แก่ การถือศีล 8 การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวทางสติปัฏฐาน 4 ในอิริยบถ ยืน เดิน นั่ง นอน และอิริยาบถย่อยต่างๆ ทุกสิ่งที่ทำจะต้องเคลื่อนไหวช้าๆ เพื่อระลึกภูมิต่ออยู่เสมอ ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้ปฏิบัติธรรมทุกคนต้องปฏิบัติตลอดเวลาขณะอยู่ในศูนย์ฯ และในทุกวันผู้ปฏิบัติธรรมจะต้องไปสอบอารมณ์กับพระวิปัสสนาจารย์เพื่อพัฒนาการปฏิบัติกรรมฐานของตนให้ดียิ่งขึ้น ส่วนกิจกรรมอื่นๆภายในศูนย์ฯ ได้แก่ การฟังเทศน์ สวดมนต์

ตารางที่ 5.41 แสดงกิจกรรมของสถานปฏิบัติธรรม

กิจกรรม	วัดพระธาตุฯ	ตาฉิ่ง เลนัง
1. ลักษณะของการปฏิบัติธรรม		
- ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานส่วนตัว	○	●
- ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานรวม	○	○
2. กิจกรรม		
- การถือศีล 8	○	○
- การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน		
- อิริยาบถยืน	○	○
- อิริยาบถเดิน	○	○
- อิริยาบถนั่ง	○	○
- อิริยาบถนอน	○	○

- อิริยาบถย่อ	○	○
- ฟังเทศน์	○	○
- สอบอารมณ์	○	○
- สวดมนต์	○	○
- ตักบาตร	○	●

ที่มา : จากการสำรวจ พฤติิกายน – ธันวาคม 2552

จากการศึกษาเรื่องแหล่งพักอาศัย กิจกรรมสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สามารถสรุปความสัมพันธ์ระหว่าง แหล่งพักอาศัย กิจกรรม สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการออกมาได้ดังนี้

ตารางที่ 5.42 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างแหล่งพักอาศัย กิจกรรม สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการของวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร

วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร	
กิจกรรม	แหล่งพักอาศัย สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ
1. ถือกีต 8	
- ศิลข้อที่ 1	- ที่พักอาศัยสร้างอย่างมิดชิด หน้าต่างมีมุ้งลวดและผ้าม่านกันยุงและแมลงต่างๆ
- ศิลข้อที่ 2	- ไม่มีตู้เก็บสัมภาระ แต่ประตูกุญแจเดียวมีกุญแจ
- ศิลข้อที่ 3	- แบ่งโซนของผู้ปฏิบัติธรรมชายและหญิงออกจากกันอย่างชัดเจน
- ศิลข้อที่ 4	- ปฏิบัติในกุฏิของตนเอง
- ศิลข้อที่ 5	- ปฏิบัติในกุฏิของตนเอง
- ศิลข้อที่ 6	- ทานอาหารที่โรงอาหารวันละ 2 มื้อ - ปิ่นโตส่งถึงกุฏิสำหรับผู้เข้าธรรมาวาส
- ศิลข้อที่ 7	- มีการเตรียมน้ำปานะ - ภายในที่พักอาศัยไม่มีโต๊ะเครื่องแป้ง
- ศิลข้อที่ 8	- ภายในที่พักอาศัยไม่มีโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือ และหนังสือพิมพ์ใดๆทั้งสิ้น - ภายในที่พักอาศัยเน้นความเรียบง่าย - ที่นอนเป็นฟูกบางๆ - ไม่มีเฟอร์นิเจอร์ถาวร
2. การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน	
- การปฏิบัติรวม	- ห้องปฏิบัติธรรมรวม(สำหรับหมู่คณะและคอร์ส) - พัดลม - เครื่องปรับอากาศ - เบาะรองนั่ง

- การปฏิบัติส่วนตัว	- ภายในที่พักอาศัยญาติผู้มีพื้นที่สำหรับการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานในอิริยาบถ ยืน เดิน นั่ง นอน และอิริยาบถย่อย - ภายในที่พักอาศัยญาติผู้มีพื้นที่เตรียมไว้สำหรับเดินจงกรม - ภายในที่พักอาศัยญาติผู้มีห้องน้ำส่วนตัว - ปิ่น โศ่งถึงญาติสำหรับผู้เข้าชุธิฐาน
3. สวดมนต์ - ปฏิบัติรวม - ปฏิบัติส่วนตัว	- ห้องปฏิบัติธรรมรวม - ภายในที่พักอาศัยญาติ
4. ฟังเทศน์	- ห้องปฏิบัติธรรมรวม
5. ตักบาตร	- ภายในวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร
6. สอบอารมณ์	- ห้องสอบอารมณ์
7. การรับประทานอาหาร - รวม - ส่วนตัว	- โรงอาหาร - ภายในที่พักอาศัยญาติ(สำหรับผู้เข้าชุธิฐานเท่านั้น)

ที่มา: จากการสำรวจ พฤศจิกายน – ธันวาคม 2552

ตารางที่ 5.43 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างแหล่งพักอาศัย กิจกรรม สิ่งอำนวยความสะดวก และการบริการของศูนย์ปฏิบัติธรรมตาฉิ่ง เลង เถลิงมราช 60 ปี

ศูนย์ปฏิบัติธรรมตาฉิ่ง เลង เถลิงมราช 60 ปี	
กิจกรรม	แหล่งพักอาศัย สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ
1. ถือกีฬ 8 - กีฬาข้อที่ 1 - กีฬาข้อที่ 2 - กีฬาข้อที่ 3 - กีฬาข้อที่ 4 - กีฬาข้อที่ 5 - กีฬาข้อที่ 6 - กีฬาข้อที่ 7 - กีฬาข้อที่ 8	- ที่พักอาศัยสร้างอย่างมิดชิด หน้าต่างมีมุ้งลวดและผ้าม่านกันยุงและแมลงต่างๆ - มีผู้เก็บสัมภาระ และที่พักอาศัยมีกุญแจประจำประตู - แบ่งโซนของผู้ปฏิบัติธรรมชายและหญิงออกจากกันอย่างชัดเจน - ปฏิบัติในกุฏิของตนเอง - ปฏิบัติในกุฏิของตนเอง - ทานอาหารที่โรงอาหารวันละ 2 มื้อ - มีการเตรียมน้ำปานะ - ภายในที่พักอาศัยไม่มีโต๊ะเครื่องแป้ง - ภายในที่พักอาศัยไม่มีโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือ และหนังสือพิมพ์ใดๆทั้งสิ้น - ฝากโทรศัพท์มือถือก่อนการเข้าปฏิบัติ - ภายในที่พักอาศัยมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น - ที่นอนเป็นฟูกบางๆ
2. การปฏิบัติวิปัสสนา	

ธรรมเนียม - การปฏิบัติรวม - การปฏิบัติส่วนตัว	- ศาลาปฏิบัติธรรมรวม - พัดลม - เบาะรองนั่ง - ภายในที่พักอาศัยกุฏิเดี่ยวมีพื้นที่สำหรับการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานในอริยาบถ ยืน เดิน นั่ง นอน และอริยาบถย่อย - ภายในที่พักอาศัยกุฏิเดี่ยวมีพื้นที่เตรียมไว้สำหรับเดินจงกรม - ภายในที่พักอาศัยกุฏิเดี่ยวมีห้องน้ำส่วนตัว
3. สวดมนต์ - ปฏิบัติรวม - ปฏิบัติส่วนตัว	- ศาลาปฏิบัติธรรมรวม - ภายในที่พักอาศัยกุฏิเดี่ยว
4. ฟังเทศน์	- ศาลาปฏิบัติธรรมรวม
5. สอบอารมณ์	- ศาลาสอบอารมณ์
7. การรับประทานอาหาร	- ศาลารับอาหาร

ที่มา : จากการสำรวจ ตุลาคม 2552

5.2.6 ความต้องการของมาสโลว์ (รายละเอียดในหัวข้อ 2.3.4)

ความต้องการของมนุษย์จะเรียงตามลำดับความสำคัญ กล่าวคือ เมื่อความต้องการระดับต่ำได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการระดับสูงก็จะเรียกร้องให้มีการตอบสนอง ตามลำดับขั้น ความต้องการของมนุษย์ที่มี 5 ขั้น เมื่อวิเคราะห์ผลการศึกษาพบว่าผลิตภัณฑ์ (Product) ของสถานปฏิบัติธรรม สามารถตอบสนองความต้องการของมนุษย์ที่มี 5 ขั้นได้

1) ความต้องการด้านร่างกาย (Physiological Needs) สามารถสรุปได้ว่า ทั้งวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร และศูนย์ปฏิบัติธรรมตาฉิ่ง เลณัง เถลิมราช 60 ปี นั้นถูกต้องตามหลักเสนาสนะทุกประการ และถึงพร้อมด้วยปัจจัย 4 ซึ่งตอบสนองความต้องการด้านร่างกาย ซึ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ตามความต้องการของมาสโลว์ได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน

2) ความต้องการด้านความปลอดภัยหรือความมั่นคง (Security or Safety Needs) สามารถสรุปได้ว่าทั้งวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร และศูนย์ปฏิบัติธรรมตาฉิ่ง เลณัง เถลิมราช 60 ปี นั้นได้ถูกสร้างมาโดยคำนึงถึงความปลอดภัย มีรั้วรอบขอบชิด มีการเปิดไฟให้แสงสว่างยามค่ำคืนและเป็นสถานที่ปลอดภัยจากสัตว์ต่างๆตามหลักเสนาสนะข้อที่ 3

3) ความต้องการทางด้านสังคม (Social or Belonging Needs) สามารถสรุปได้ว่า หลักการปฏิบัติธรรม เป็นการพัฒนาตนตามหลักของพระพุทธศาสนาจึงเป็นการปฏิบัติตามพระธรรมวินัย อันเป็นหลักเบื้องต้น คือ ไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) เป็นข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับ

ศึกษา ฝึกหัดอบรมกาย วาจา จิตใจ และปัญญาให้ยิ่งขึ้นไป ดังนั้นผู้ที่เป็นคนดีทั้งกาย วาจา ใจ ย่อมได้รับการยอมรับจากสังคมต่างๆ

4) ความต้องการที่จะได้รับการยอมรับนับถือ (Esteem Needs) สามารถสรุปได้ว่า เมื่อสามารถพัฒนาตนเองจนเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยศีล สมาธิ ปัญญา ไม่ว่าจะทำกิจทางด้านใด ทั้งทางด้าน การเรียน การทำงาน ย่อมประสบผลสำเร็จ ได้รับการยอมรับจากสังคมเนื่องมาจากความดีงามในการประพฤติปฏิบัติตน

5) ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (Self Actualization) สามารถสรุปได้ว่า การปฏิบัติธรรมสามารถทำให้ผู้ปฏิบัติธรรมสามารถนำตนเองไปสู่การประสบความสำเร็จสูงสุดในชีวิตตามแต่เป้าหมายของมนุษย์แต่ละคนได้ด้วยหลัก ไตรสิกขา ซึ่งก็คือ ศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งปัญญาที่แท้จริงจะทำให้เป้าหมายประสบความสำเร็จ

5.2.7 อุปสงค์และอุปทาน (Demand and Supply) และกลุ่มเป้าหมาย (Target Group)

(รายละเอียดในหัวข้อ 2.3.1)

5.2.7.1 วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร

อุปทาน (Supply) ของวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารในด้านพักอาศัย สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมและการบริการ ได้ถูกสร้างและพัฒนาขึ้นมาเพื่อรองรับการปฏิบัติธรรมโดยเฉพาะ เพราะฉะนั้นอุปทาน (Supply) เหล่านี้ย่อมอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่มาปฏิบัติธรรมที่วัด แต่ทั้งหมดนั้นได้ถูกสร้างขึ้นแบบเรียบง่าย สมถะ อยู่ท่ามกลางธรรมชาติ เงียบสงบ

ดังนั้นจึงสามารถอธิบายได้ว่า ลักษณะอุปสงค์ (Demand) ของผู้ปฏิบัติธรรมที่มาปฏิบัติธรรมของวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร คือ ความต้องการที่จะมาปฏิบัติธรรมในสถานที่ที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกพอประมาณ เหมาะสมต่อการปฏิบัติธรรม และ มีความเรียบง่าย สมถะ และ สันโดษในการพักอาศัยและปฏิบัติธรรมส่วนบุคคล

จากการวิเคราะห์อุปสงค์ (Demand) และอุปทาน (Supply) ของวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร สามารถกล่าวได้ว่า กลุ่มเป้าหมายของวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร คือ กลุ่มผู้ปฏิบัติธรรมที่ต้องการความเรียบง่าย สงบ สมถะ และสันโดษ แต่ในขณะเดียวกันก็มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่พอเหมาะต่อการปฏิบัติธรรม

5.2.7.2 ศูนย์ปฏิบัติธรรมตาฉั่ง เฒ่าฉั่ง เถลิงราช 60 ปี

อุปทาน (Supply) ของศูนย์ปฏิบัติธรรมตาฉั่ง เฒ่าฉั่ง เถลิงราช 60 ปี ไม่ว่าจะเป็ทางด้านที่ พักอาศัย สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมและการบริการ ซึ่งได้รับการออกแบบมาเพื่อรองรับ กิจกรรมการปฏิบัติธรรมโดยเฉพาะ ล้วนแล้วแต่เน้นเรื่องความสะดวกสบายแก่ผู้ปฏิบัติธรรมที่มาปฏิบัติธรรมที่ศูนย์ฯ แต่ความสะดวกสบายที่มีนั้นอยู่ในขอบเขตของศีล 8 เช่น เรื่องเครื่องทำน้ำอุ่น

ซึ่งถือเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกสบายอย่างหนึ่ง แต่ลักษณะภูมิอากาศของจังหวัดเชียงใหม่ตอนปลายปี หรือตอนฤดูหนาว อากาศมีความหนาวเย็น ผู้ปฏิบัติธรรมสูงอายุหรือไม่ค่อยแข็งแรงย่อมได้รับความสะดวกสบายมากขึ้น ทำให้ร่างกายและจิตใจผ่อนคลายพร้อมที่จะปฏิบัติธรรมต่อไป

ดังนั้นจึงสามารถอธิบายได้ว่า ลักษณะอุปสงค์ (Demand) ของผู้ปฏิบัติธรรมที่มาปฏิบัติธรรมของศูนย์ปฏิบัติธรรมตามัง เฌนัง เฉลิมราช 60 ปี คือ ความต้องการที่จะมาปฏิบัติธรรมในหลักสูตรที่เข้มข้น พร้อมกับมีความสะดวกสบายในการพักอาศัยและการปฏิบัติธรรม

จากการวิเคราะห์อุปสงค์ (Demand) และอุปทาน (Supply) ของศูนย์ปฏิบัติธรรมตามัง เฌนัง เฉลิมราช 60 ปี สามารถกล่าวได้ว่า กลุ่มเป้าหมายของศูนย์ปฏิบัติธรรมตามัง เฌนัง เฉลิมราช 60 ปี คือ ผู้ปฏิบัติธรรมที่ต้องการมาฝึกปฏิบัติธรรมในหลักสูตรที่เข้มข้น พร้อมกับมีความสะดวกสบายในการพักอาศัยและการปฏิบัติธรรม

5.2.8 การตลาดเพื่อสังคม (รายละเอียดในหัวข้อ 2.3.5)

การตลาดเพื่อสังคม (Social Marketing) (รายละเอียดในหัวข้อ 2.3.5) สินค้า คือการนำกลยุทธ์การตลาดมาใช้ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เป้าหมายเพื่อการเปลี่ยนแปลงไปสู่พฤติกรรมที่ดีขึ้น(ไม่ใช่ตัวเงิน) เป็นยุทธศาสตร์การตลาดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งคุณธรรม คือไม่ได้มองผลกำไรขององค์กรเป็นปัจจัยหลัก ซึ่งจากการศึกษาจากกรณีศึกษา ทั้งที่วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารและศูนย์ปฏิบัติธรรมตามัง เฌนัง เฉลิมราช 60 ปี พบว่ามีการนำกลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดเข้ามาใช้ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติธรรมได้รู้จักและเข้าถึงสถานปฏิบัติธรรมได้ง่ายขึ้น เป็นการสร้างโอกาสและกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติธรรมมาปฏิบัติมากขึ้น โดยไม่ได้เรียกร้องสิ่งใดตอบแทนจากผู้ปฏิบัติธรรม แต่เป็นการอยากให้ผู้ปฏิบัติธรรมเข้ามาปฏิบัติธรรมเท่านั้น

5.2.9 การตลาดด้านการศรัทธา (รายละเอียดในหัวข้อ 2.3.6)

การตลาดด้านการศรัทธา(Faith Marketing) (รายละเอียดในหัวข้อ 2.3.6) เป็นการเชื่อถือและศรัทธาในผลิตภัณฑ์ (Product) เห็นคุณค่า และมีมูลค่า สามารถนำไปสู่สิ่งที่กลุ่มเป้าหมายต้องการและมุ่งหวังได้ เป็นกระบวนการที่เข้าไปอยู่ในจิตใจ และเมื่อเราเข้าไปอยู่หรือเป็นส่วนหนึ่งแล้วจะรู้สึกอบอุ่น มั่นคง และเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ และจากการศึกษาจากกรณีศึกษา ทั้งที่วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารและศูนย์ปฏิบัติธรรมตามัง เฌนัง เฉลิมราช 60 ปี พบว่ามีการนำกลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดเข้ามาใช้ เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อถือ และศรัทธาในผลิตภัณฑ์ โดยมุ่งหวังให้ผู้ปฏิบัติธรรมเข้ามาปฏิบัติธรรมในสถานปฏิบัติธรรมด้วยความศรัทธา

5.2.10 การส่งเสริมการตลาด (รายละเอียดในหัวข้อ 4.1.8 และ 4.2.9)

จากรายละเอียดของบทที่ 4 (รายละเอียดในหัวข้อ 4.1.8 และ 4.2.9) ทำให้ทราบว่าทั้งวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร และศูนย์ปฏิบัติธรรมตามั่ง เณียง เฉลิมราช 60 ปีนั้นมีการใช้หลักการตลาดเพื่อสังคม (Social Marketing) (รายละเอียดในหัวข้อ 2.3.5)ผ่านเครื่องมือทางการตลาดที่เรียกว่า การส่งเสริมการตลาด (Promotion) เข้ามาเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ เพื่อเป็นสื่อกลางในการสื่อสารและจูงใจกลุ่มผู้ปฏิบัติธรรมเป้าหมาย (Target Group) ผ่านช่องทาง(Channel)ได้แก่ การโฆษณา (Advertising) การประชาสัมพันธ์ (Public Relations) การขายโดยบุคคล (Personal Selling) การส่งเสริมการขาย(Sale Promotion) และการตลาดเจาะตรง (Direct Marketing) เพียงแต่มีรายละเอียดและวิธีการใช้ที่แตกต่างกันเท่านั้น

5.2.10.1 วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร

ทางวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารมีการพัฒนา ที่พักอาศัย สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมและการบริการสำหรับการปฏิบัติธรรมโดยเฉพาะ แต่เน้นความเรียบง่าย สมถะ ดังนั้นช่องทางการตลาดของวัดจึงมีแต่เท่าที่จำเป็น ครบทุกช่องทาง แต่เรียบง่าย สมถะตามแบบอย่างของวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร

ตารางที่ 5.44 แสดงช่องทางการตลาดของวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร

การตลาด	วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร
1. การโฆษณา	- สื่อสิ่งพิมพ์ - ป้ายโฆษณาภายในวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร - หนังสือธรรมะแจกในวันลากรรมฐานกลับ - สื่ออิเล็กทรอนิกส์ - เว็บไซต์
2. การประชาสัมพันธ์	- งานบุญต่างๆที่จัดขึ้นภายในวัด
3. การขายโดยบุคคล	- เจ้าหน้าที่สำนักงาน - พระเวลาไปสอนสาขาอื่น - ปากต่อปากของผู้ปฏิบัติธรรม
4. การส่งเสริมการขาย	- ไม่มีการเรียกเก็บค่าใช้จ่าย - เข้าปฏิบัติได้ทุกวัน - ที่พักอาศัยแบบกุฏิเดี่ยว
5. การตลาดเจาะตรง	- จดหมายแจ้งงานบุญภายในวัด - อินเทอร์เน็ต - โทรศัพท์

ที่มา : จากการสำรวจ พุศจิกายน – ธันวาคม 2552

5.2.10.2 ศูนย์ปฏิบัติธรรมตามั่ง เณียง เณิมราช 60 ปี

ทางศูนย์ปฏิบัติธรรมตามั่ง เณียง เณิมราช 60 ปีสร้างและพัฒนาที่พักอาศัย สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมและการบริการสำหรับการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐานสี่ โดยเฉพาะ ทางศูนย์จึงมีการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆรองรับการมาของผู้ปฏิบัติธรรม แต่ในขณะที่เดียวกันทางศูนย์ก็มีความเคร่งครัดในเรื่องของการปฏิบัติธรรมและการคัดเลือคนเข้ามาปฏิบัติธรรมเป็นอย่างมาก เนื่องจากที่พักของศูนย์มีจำนวนไม่มาก เปิดให้ปฏิบัติเป็นคอร์ส ปีละ 6-8 ครั้งโดยประมาณ อีกทั้งทางศูนย์ไม่มีการจัดงานใดๆทั้งสิ้น ดังนั้นทางศูนย์จึงไม่ได้เน้นช่องทางการตลาดมาก มีเพียงไม่กี่ช่องทางเพราะส่วนหนึ่งทางศูนย์มีผู้ปฏิบัติธรรมที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย (Target Group) อยู่แล้ว

ตารางที่ 5.45 แสดงช่องทางการตลาดของศูนย์ปฏิบัติธรรมตามั่ง เณียง เณิมราช 60 ปี

การตลาด	ศูนย์ปฏิบัติธรรมตามั่ง เณียง เณิมราช 60 ปี
1. การโฆษณา	- สื่อสิ่งพิมพ์ - หนังสือ - สื่ออิเล็กทรอนิกส์ - เว็บไซต์
2. การประชาสัมพันธ์	- ไม่มี
3. การขายโดยบุคคล	- เจ้าหน้าที่สำนักงาน - พระเวลาไปสอนสาขาอื่น - ปากต่อปากของผู้ปฏิบัติธรรม
4. การส่งเสริมการขาย	- ไม่มีการเรียกเก็บค่าใช้จ่าย - ที่พักอาศัยแบบกุฏิเดี่ยว
5. การตลาดเจาะตรง	- อินเทอร์เน็ต - โทรศัพท์

ที่มา : จากการสำรวจ ตุลาคม 2552

จากการศึกษาเรื่องช่องทางการตลาดของวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร และศูนย์ปฏิบัติธรรมตามั่ง เณียง เณิมราช 60 ปี สามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5.46 สรุปช่องทางการตลาดของสถานปฏิบัติธรรม

การตลาด	วัดพระธาตุฯ	ตามั่ง เณียง
1. การโฆษณา	○	○
2. การประชาสัมพันธ์	○	●

3. การขายโดยบุคคล	○	○
4. การส่งเสริมการขาย	○	○
5. การตลาดเจาะตรง	○	○

ที่มา: จากการสำรวจ พฤศจิกายน – ธันวาคม 2552

5.2.11 ความต้องการของนักท่องเที่ยว(รายละเอียดในหัวข้อ 2.3.3)

วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร และศูนย์ปฏิบัติธรรมตาฉิ่ง เลณัง เฉลิมราช 60 ปี นั้นมีการใช้หลักการส่งเสริมการตลาด (Promotion) เข้ามาเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวดังการวิเคราะห์ ดังนี้

5.2.11.1 วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร

นักท่องเที่ยว(ผู้ปฏิบัติธรรม)ที่มาปฏิบัติธรรมที่วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารต้องการมายังสถานปฏิบัติธรรมที่มีความเรียบง่าย สงบ สมถะ และมีความสันโดษ และจากตารางที่ 5.1 แสดงให้เห็นว่ามีผู้เข้าปฏิบัติธรรมเพศหญิงถึงร้อยละ 70 ดังนั้นเมื่อมีผู้เข้าปฏิบัติธรรมเพศหญิงเป็นจำนวนมาก เรื่องของความสะอาดและความปลอดภัยของสถานปฏิบัติธรรมจึงเป็นสิ่งจำเป็น ทางวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารไม่มีการเรียกเก็บค่าใช้จ่าย ดังนั้นผู้ปฏิบัติย่อมบริจาคด้วยความศรัทธาของตนเอง การมาปฏิบัติธรรมสามารถจองได้ทางโทรศัพท์และการมาสมัครโดยตรงที่สำนักงานวิปัสสนากรรมฐานวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร

ตารางที่ 5.47 สรุปความต้องการของนักท่องเที่ยวที่วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร

ส่วนผสมการตลาด	ความต้องการของนักท่องเที่ยว
นักท่องเที่ยว(ผู้ปฏิบัติธรรม)	- สถานที่ที่มีความเรียบง่าย สงบ สมถะ และสันโดษ - ความสะอาด ปลอดภัย
แหล่งพักอาศัย(ที่พักในสถานปฏิบัติธรรม)	- ชอบพักกุฏิหลังเดี่ยว
ราคา สิ่งอำนวยความสะดวก และการบริการ	- แล้วยแต่การบริจาค - สิ่งอำนวยความสะดวกครบ - มีการบริการที่พอเหมาะ
ช่องทางจัดจำหน่าย	- โทรศัพท์ - Walk in
การส่งเสริมการตลาด	- การโฆษณา - การประชาสัมพันธ์ - การขายโดยบุคคล - การส่งเสริมการขาย - การตลาดเจาะตรง

ที่มา: จากการสำรวจ พฤศจิกายน – ธันวาคม 2552

5.2.11.2 ศูนย์ปฏิบัติธรรมตามัง เถนัง เฉลิมราช 60 ปี

นักท่องเที่ยว(ผู้ปฏิบัติธรรม)ที่มาปฏิบัติธรรมที่ศูนย์ปฏิบัติธรรมตามัง เถนัง เฉลิมราช 60 ปีต้องการมายังสถานปฏิบัติธรรมที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการพักอาศัยและการปฏิบัติธรรม

ตารางที่ 5.48 สรุปความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ศูนย์ปฏิบัติธรรมตามัง เถนัง เฉลิมราช 60 ปี

ส่วนผสมการตลาด	ความต้องการของนักท่องเที่ยว
นักท่องเที่ยว(ผู้ปฏิบัติธรรม)	- ความสะดวกสบายของสถานที่
แหล่งพักอาศัย(ที่พักในสถานปฏิบัติธรรม)	- ชอบพักกุฏิหลังเดี่ยว
ราคา สิ่งอำนวยความสะดวก และการบริการ	- แล้วยแต่การบริจาค - สิ่งอำนวยความสะดวกครบ - มีการบริการที่พอเหมาะ
ช่องทางจัดจำหน่าย	- โทรศัพท์
การส่งเสริมการตลาด	- การโฆษณา - การประชาสัมพันธ์ - การขายโดยบุคคล - การส่งเสริมการขาย - การตลาดเจาะตรง

ที่มา: จากการสำรวจ ตุลาคม 2552

5.2.12 ด้านการเงิน (รายละเอียดในหัวข้อ4.1.11 และ4.2.12)

จากรายละเอียดของบทที่ 4 (รายละเอียดในหัวข้อ4.1.11 และ4.2.12) ที่แสดงให้เห็นว่าวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร และศูนย์ปฏิบัติธรรมตามัง เถนัง เฉลิมราช 60 ปีไม่มีการเรียกเก็บค่าใช้จ่าย ดังนั้นจึงต้องอาศัยการบริจาคด้วยความศรัทธาจากผู้ที่มาปฏิบัติธรรมเป็นหลัก

5.2.13 ด้านการพักอาศัย (รายละเอียดในหัวข้อ4.1.10 และ4.2.11)

จากรายละเอียดของบทที่ 4 (รายละเอียดในหัวข้อ4.1.10 และ4.2.11) ของวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร และศูนย์ปฏิบัติธรรมตามัง เถนัง เฉลิมราช 60 ปี สามารถสรุปได้ดังนี้

5.2.13.1 การจอง (รายละเอียดในหัวข้อ4.1.10.1 และ4.2.11.1)

การมาปฏิบัติธรรมที่วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารไม่จำเป็นต้องทำการจองก่อน (ยกเว้นในช่วงเทศกาล) สามารถเข้าปฏิบัติได้ทุกวัน ติดต่อได้ที่สำนักงานวิปัสสนากรรมฐานวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร

ส่วนการมาปฏิบัติธรรมที่ศูนย์ปฏิบัติธรรมตาฉิ่ง เลมิ่ง เถลิงราช 60 ปี นั้นค่อนข้างต่างจากวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารตรงที่ทางศูนย์ฯ ไม่สามารถเข้าเดินทางเข้ามาปฏิบัติได้ทุกวัน และต้องทำการจองล่วงหน้าทางโทรศัพท์ตามวันที่ทางศูนย์ฯ ได้กำหนดไว้เท่านั้น

5.2.13.2 การขยายที่พักเพิ่ม (รายละเอียดในหัวข้อ 4.1.10.2 และ 4.2.11.2)

ทางวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร และศูนย์ปฏิบัติธรรมตาฉิ่ง เลมิ่ง เถลิงราช 60 ปี ต่างมีโครงการในการขยายที่พักสำหรับผู้มาปฏิบัติธรรม เนื่องจากมีผู้สนใจเข้าปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานมากขึ้น ซึ่งดูได้จากตารางที่ 5.13 ในบทที่ 5 ผลที่ได้คือ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดว่าจะกลับมาปฏิบัติธรรมหลักสูตรนี้อีกถึงร้อยละ 97.22 และจากตารางที่ 5.14 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดว่าแนะนำให้ผู้อื่นมาปฏิบัติในหลักสูตรนี้ถึงร้อยละ 97.22 ซึ่งเห็นได้ว่าผู้ที่มาปฏิบัติแล้วมีความคิดจะกลับมาอีกและจะแนะนำผู้อื่นต่อ ซึ่งเป็นหนึ่งในวิธีการทางการตลาด(รายละเอียดในหัวข้อ 4.2.10.3)

5.2.14 ด้านการจัดโปรแกรม (รายละเอียดในหัวข้อ 4.1.12 และ 4.2.11)

จากรายละเอียดของบทที่ 4 (รายละเอียดในหัวข้อ 4.1.12 และ 4.2.11) เห็นได้ว่ารายละเอียดด้านการจัดของทางวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร และศูนย์ปฏิบัติธรรมตาฉิ่ง เลมิ่ง เถลิงราช 60 ปี นั้นมีความแตกต่างกัน ทางวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารรับการเข้าปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตลอดทั้งปี โดยคอร์สพื้นฐานสำหรับการปฏิบัติ ได้แก่ 21 วันและการปฏิบัติธรรมนั้นจะเน้นการปฏิบัติส่วนตัวภายในกุฏิเดี่ยวแล้วมีการสอบอารมณ์กับพระวิปัสสนาจารย์ทุกวัน ส่วนศูนย์ปฏิบัติธรรมตาฉิ่ง เลมิ่ง เถลิงราช 60 ปี จะเปิดรับการเข้าวิปัสสนากรรมฐานเป็นคอร์ส ปีละ 6-8 คอร์ส คอร์สพื้นฐานสำหรับการปฏิบัติ ได้แก่ 8 วัน 7 คืนและการปฏิบัติธรรมจะต้องไปปฏิบัติรวมที่ศาลาปฏิบัติธรรม สอบอารมณ์กับพระวิปัสสนาจารย์ทุกวัน ในการศึกษาครั้งนี้จะพบว่า ผู้เข้าปฏิบัติที่ศูนย์ปฏิบัติธรรมตาฉิ่ง เลมิ่ง เถลิงราช 60 ปี มีความพึงพอใจในหลักสูตรนี้มากที่สุดร้อยละ 49.29 พึงพอใจมากร้อยละ 45.07(รายละเอียดในตาราง 5.2) ซึ่งมีความใกล้เคียงกัน ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าผู้มาปฏิบัติธรรมส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในหลักสูตรครั้งนี้

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องการพัฒนาแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาจิตใจเชิงปฏิบัติธรรม ได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี และผลการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากผู้เข้าปฏิบัติธรรมทั้งที่วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร จากการตอบแบบสอบถามตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม 2552 ทั้งหมด 60 ราย และศูนย์ปฏิบัติธรรมตาฉิ่ง เลณัง เถลิมราช 60 ปี จากการตอบแบบสอบถามของคอร์สปฏิบัติธรรมวันที่ 10- 22 ตุลาคม 2552 จำนวน 72 ราย และได้้นำข้อมูลทั้งหมดของการศึกษามาสรุปและอภิปรายผลเพื่อตอบวัตถุประสงค์และสมมติฐานของงานวิจัยนี้

6.1 สรุปผลการศึกษา

การสรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะของการศึกษาเรื่องการพัฒนาแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาจิตใจเชิงปฏิบัติธรรม จากวัตถุประสงค์และสมมติฐานในบทที่ 1 ได้นำข้อมูลผลการศึกษาจากบทที่ 4 การวิเคราะห์ผลการศึกษาทั้งจากแนวคิด ทฤษฎี และแบบสอบถามจากบทที่ 5 และแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากบทที่ 2 เพื่อนำมาเป็นบทสรุปตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้

6.1.1 วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร

ลักษณะที่พักอาศัยของวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร ที่พักอาศัยมีลักษณะเป็นที่พักอาศัยเดี่ยว อนุญาตให้เข้าพักได้ทีละ 1 คน (ยกเว้นกรณีที่ยกอนุญาตจากพระวิปัสสนาจารย์) และที่พักอาศัยที่มีลักษณะของการพักอาศัยในอาคารรวม ซึ่งสำหรับต้อนรับการมาปฏิบัติธรรมเป็นหมู่คณะ (รายละเอียดในหัวข้อ 4.1.5) สิ่งอำนวยความสะดวก ทางวัดได้จัดเตรียมไว้ให้ ได้แก่ เตียง ที่นอน ผ้าห่ม พัดลม มุ้งลวด เหล็กคัต ห้องน้ำภายในที่พัก โรงอาหาร สำนักงาน ห้องสวดอารมณ (รายละเอียดในหัวข้อ 4.1.6) กิจกรรม เนื่องจากวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารเป็นวัดปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวทางสติปัฏฐาน 4 ดังนั้นกิจกรรมหลัก คือ การถือศีล 8 และการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวทางสติปัฏฐาน 4 ในอิริยาบถยืน เดิน นั่ง นอน และอิริยาบถย่อยต่างๆ รวมถึงการฟังเทศน์ การตัดบาตร และการสวดอารมณ โดยกิจกรรมการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน

จะเน้นการปฏิบัติส่วนบุคคล คือ ปฏิบัติเองภายในที่พักอาศัยญาติเดียว และมีการสอบอารมณ์ทุกวัน (รายละเอียดในหัวข้อ 4.1.7) การบริการ ทางวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารมีการบริการทางด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องกับปัจจัย 4 จัดเตรียมไว้ให้สำหรับผู้เข้าปฏิบัติธรรม (รายละเอียดในหัวข้อ 4.1.8) อุปสงค์และอุปทาน และกลุ่มเป้าหมาย ของวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร อุปทานของวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารได้ถูกสร้างและพัฒนาขึ้นมาเพื่อรองรับการปฏิบัติธรรมตามแนวคิดปฏิฐาน 4 โดยเฉพาะ เพราะฉะนั้นอุปทานเหล่านี้ย่อมอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่มาปฏิบัติธรรม ซึ่งทั้งหมดนี้อยู่ภายใต้ความเรียบง่าย สงบ และสมถะ ดังนั้นอุปสงค์ของผู้ปฏิบัติธรรมที่มาปฏิบัติธรรมของวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร คือ ความต้องการที่จะมาปฏิบัติธรรมในสถานที่ที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกพอประมาณเหมาะสมต่อการปฏิบัติธรรม และ มีความเรียบง่าย สมถะ และสันโดษในการพักอาศัยและปฏิบัติธรรมส่วนบุคคล (รายละเอียดในหัวข้อ 5.2.7.1)

จากตารางที่ 5.1.1.2.2 ผลของการพักอาศัยเดี่ยว ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ร้อยละ 100 ได้คิดว่าการพักอาศัยเดี่ยวทำให้ส่งผลดีต่อการปฏิบัติ จากตารางที่ 5.1.1.2.3 ผู้ตอบแบบสอบถามได้คิดว่าสิ่งอำนวยความสะดวกทำให้เกิดผลดีต่อการปฏิบัติ และที่ทำให้เกิดผลดีต่อการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ห้องน้ำส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 85 สิ่งอำนวยความสะดวกที่ทำให้เกิดผลดีต่อการปฏิบัติปานกลางมากที่สุดได้แก่ เตียงและกระดิกน้ำร้อน คิดเป็นร้อยละ 53.34 สิ่งอำนวยความสะดวกที่ทำให้เกิดผลดีต่อการปฏิบัติน้อยมากที่สุดได้แก่ ตู้เย็น คิดเป็นร้อยละ 75 ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าสิ่งอำนวยความสะดวกมีผลดีต่อการการปฏิบัติธรรม และห้องน้ำส่วนตัวกับเตียงและกระดิกน้ำร้อนก็เป็นสิ่งที่ทางวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารได้จัดเตรียมไว้ให้สำหรับผู้มาปฏิบัติธรรม ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าทางวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารได้มีการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการปฏิบัติธรรมทำให้ผู้ที่มาปฏิบัติธรรมสามารถพัฒนาจิตใจได้ตามวัตถุประสงค์ และจากตารางที่ 5.1.1.1.7 ผู้ตอบแบบสอบถามมีวัตถุประสงค์ในการมาปฏิบัติธรรมเพื่อทำให้เป็นผู้มีจิตใจเข้มแข็ง หนักแน่น มั่นคง มีสติ มองครุรู้จักตนเองและผู้อื่นตาม ความเป็นจริง เตรียมจัดให้อยู่ในสภาพพร้อมและง่ายต่อการปลุกฝังคุณธรรมต่างๆ และเสริมสร้างนิสัยที่ดี รู้จักทำใจให้สงบและผ่อนคลายความทุกข์ที่เกิดขึ้นในใจได้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.72 จากตารางที่ 5.1.1.2.1 ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับผลของการมาปฏิบัติธรรมเรื่องทำให้เป็นผู้มีจิตใจเข้มแข็ง หนักแน่น มั่นคง มีสติ มองครุรู้จักตนเองและผู้อื่นตาม ความเป็นจริง เตรียมจัดให้อยู่ในสภาพพร้อมและง่ายต่อการปลุกฝังคุณธรรมต่างๆ และเสริมสร้างนิสัยที่ดี รู้จักทำใจให้สงบและผ่อนคลายความทุกข์ที่เกิดขึ้นในใจได้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25.71 ซึ่งผลของการปฏิบัติแสดงให้เห็นว่าผู้ที่มาปฏิบัติธรรมได้บรรลุวัตถุประสงค์ในการมาปฏิบัติธรรม

ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นลักษณะที่ที่พักอาศัย กิจกรรม สิ่งอำนวยความสะดวก และการบริการของวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารรวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีนั้นเหมาะสมหรือเอื้อต่อความต้องการของผู้ที่มาปฏิบัติธรรม ทำให้ผู้ที่มาปฏิบัติธรรมบรรลุวัตถุประสงค์ของการมาปฏิบัติธรรม

ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าลักษณะของแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาจิตใจเชิงปฏิบัติธรรมที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมหรือเอื้อต่อการปฏิบัติธรรมจะทำให้ผู้ที่มาปฏิบัติธรรมสามารถพัฒนาจิตใจได้ตามวัตถุประสงค์ของผู้ปฏิบัติธรรมเป้าหมาย

อุปสงค์และอุปทาน (Demand and Supply) และกลุ่มเป้าหมาย (Target Group) วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร เป็นวัดปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวทางสติปัฏฐาน 4 โดยเฉพาะ จึงมีการส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติธรรมสามารถปฏิบัติธรรมตามแนวทางของวัดให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร จึงมีการเตรียมอำนวยความสะดวกต่างๆให้แก่ผู้ปฏิบัติธรรมเพื่อให้มีความสะดวกสบายต่อการปฏิบัติธรรม แต่ก็มีความสะดวกสบาย สงบ สมถะ และสันโดษ (รายละเอียดในหัวข้อ 5.2.7.1) การตลาด ทางวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารมีการใช้การส่งเสริมการตลาด (Promotion) ทุกช่องทาง ทั้งการโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การขายโดยบุคคล การส่งเสริมการขาย การตลาดเจาะตรงของวัด (รายละเอียดในหัวข้อ 4.1.9 และตารางที่ 5.12) สำหรับการโฆษณาของวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารนั้น จะเป็นการโฆษณาผ่านสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (รายละเอียดในหัวข้อ 4.1.9.1 และตารางที่ 6.12) การประชาสัมพันธ์จะเป็นการประชาสัมพันธ์ตามงานบุญต่างๆของทางวัด ซึ่งจะมีผู้ศรัทธาเข้าร่วมเป็นจำนวนมาก (รายละเอียดในหัวข้อ 4.1.9.2 และตารางที่ 6.12) การขายโดยบุคคลของวัดมีเจ้าหน้าที่ดูแลในสำนักงานของทางวัดและทางโทรศัพท์ รวมถึงการบอกต่อระหว่างกัน (Word of Mouth Marketing) (รายละเอียดในหัวข้อ 4.1.9.3 และตารางที่ 6.12) การส่งเสริมการขายของวัดคือ การไม่เก็บค่าใช้จ่ายใดๆในการปฏิบัติธรรม และจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมอย่างพอเหมาะ (รายละเอียดในหัวข้อ 4.1.9.4 และตารางที่ 6.12) การตลาดเจาะตรงของวัด ทางวัดไม่เน้นทางด้านนี้มากนัก อย่างมากที่สุดมีเพียงจดหมายแจ้งเรื่องงานบุญของวัดเท่านั้น (รายละเอียดในหัวข้อ 4.1.9.5 และตารางที่ 6.12) การพักอาศัย ทางวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารไม่จำเป็นต้องทำการจอง สามารถเข้ามาติดต่อที่สำนักงานของทางวัดเพื่อลงทะเบียนเข้าปฏิบัติได้เลย และทางวัดมีแผนการขยายและสร้างที่พักสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมเพิ่ม เพื่อรองรับผู้ปฏิบัติธรรมมากขึ้น (รายละเอียดในหัวข้อ 4.1.10) การเงิน ทางวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารไม่มีการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น ผู้ปฏิบัติธรรมสามารถบริจาคได้ตามกำลังศรัทธา (รายละเอียดในหัวข้อ 4.1.11) การจัดโปรแกรม หลักสูตรเบื้องต้นของทางวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารจะใช้เวลา 21 วัน สามารถเริ่มปฏิบัติได้ตามความสะดวกของผู้ที่เข้าปฏิบัติธรรม สำหรับผู้ที่เคยมาปฏิบัติกับทางสำนักแล้ว การทวนญาณจะใช้เวลาประมาณ 10 วัน (รายละเอียดในหัวข้อ 4.1.12)

จากตารางที่ 5.1.1.2.2 ผลของการพักอาศัยเดี่ยว ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ร้อยละ 100 ได้คิดว่าการพักอาศัยเดี่ยวทำให้ส่งผลดีต่อการปฏิบัติ เท่ากับว่าผู้ที่มาปฏิบัติธรรมทุกคนพึงพอใจในลักษณะที่พักอาศัยของวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร ซึ่งแสดงว่าทางวัดมีหลักการตลาดหรือการบริหารจัดการที่ดี สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ จากตารางที่ 5.13 ผู้ตอบแบบสอบถามได้ทำบุญ

ต่อสถานปฏิบัติธรรมด้านที่พักมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.40 รองลงมาคือเรื่องอาหาร คิดเป็นร้อยละ 24.65 เรื่องการพัฒนาพื้นที่บริเวณโดยรอบและเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น น้ำดื่ม เป็จำนวนเท่ากัน คือคิดเป็นร้อยละ 13.70 แสดงให้เห็นว่าผู้ที่มาปฏิบัติธรรมได้มีความศรัทธาและช่วยเหลือสถานปฏิบัติธรรมด้วยการทำบุญโดยจะเน้นด้านที่พักมากที่สุด

ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นในเรื่องของการบริหารจัดการด้านการตลาด การพักอาศัย การเงิน และการจัดโปรแกรมของวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าการบริหารจัดการของแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาจิตใจเชิงปฏิบัติธรรมที่ไม่มีการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายในการเข้าพักและปฏิบัติธรรมต้องอาศัยหลักการตลาดด้านการศรัทธาของผู้ปฏิบัติธรรมเป้าหมาย

6.1.2 ศูนย์ปฏิบัติธรรมตามัง เฌนัง เฉลิมราช 60 ปี

ลักษณะที่พักอาศัยของศูนย์ปฏิบัติธรรมตามัง เฌนัง เฉลิมราช 60 ปี ที่พักอาศัยมีลักษณะเป็นที่พักอาศัยเดี่ยว อนุญาตให้เข้าพักได้กุฏิละ 1 คนเช่นเดียวกับวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร แต่ต่างกันตรงที่ทางศูนย์ปฏิบัติธรรมตามัง เฌนัง เฉลิมราช 60 ปีไม่มีการพักอาศัยรวม (รายละเอียดในหัวข้อ 4.2.6) สิ่งอำนวยความสะดวก ทางศูนย์ฯได้มีการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกไว้ให้ผู้ที่มาปฏิบัติธรรม เตียง พร้อมชุดเครื่องนอน ตู้เย็น พัดลม มุ้งลวด ห้องน้ำ เครื่องทำน้ำอุ่น ส่วนเตรียมอาหาร โรงอาหาร สำนักงาน ห้องสอบอารมณ์ (รายละเอียดในหัวข้อ 4.2.7) กิจกรรม ทางศูนย์ปฏิบัติธรรมตามัง เฌนัง เฉลิมราช 60 ปีมีกิจกรรมหลักเช่นเดียวกับวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร คือ การถือศีล 8 และการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวทางสติปัฏฐาน 4 ในอิริยาบถยืน เดิน นั่ง นอน และอิริยาบถย่อยต่างๆ รวมถึงการฟังเทศน์ และการสอบอารมณ์ แต่การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานนั้นจะเน้นการปฏิบัติรวมเท่านั้น ยกเว้นผู้ที่เคยมาปฏิบัติจนชำนาญและได้รับอนุญาตจากทางศูนย์แล้วเท่านั้นจึงจะสามารถปฏิบัติเองภายในที่พักอาศัยได้ ซึ่งจะตรงข้ามกับวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร (รายละเอียดในหัวข้อ 4.2.8) การบริการ ทางศูนย์ปฏิบัติธรรมตามัง เฌนัง เฉลิมราช 60 ปีมีการบริการทางด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องกับปัจจัย 4 จัดเตรียมไว้สำหรับผู้เข้าปฏิบัติธรรมเช่นเดียวกับวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร แต่รายละเอียดของสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการนั้นได้มีการจัดเตรียมไว้มากกว่า (รายละเอียดในหัวข้อ 4.2.9) อุปสงค์และอุปทาน และกลุ่มเป้าหมาย ของศูนย์ปฏิบัติธรรมตามัง เฌนัง เฉลิมราช 60 ปี อุปทานของศูนย์ปฏิบัติธรรมตามัง เฌนัง เฉลิมราช 60 ปี ในทุกๆด้านได้รับการออกแบบมาเพื่อรองรับกิจกรรมการปฏิบัติธรรมตามแนวทางสติปัฏฐาน 4 โดยเฉพาะ ซึ่งเน้นเรื่องความสะดวกสบายแก่ผู้ปฏิบัติธรรม โดยความสะดวกสบายที่มีนั้นอยู่ในขอบเขตของศีล 8 ดังนั้นลักษณะอุปสงค์ของผู้ปฏิบัติธรรมที่มาปฏิบัติธรรมของศูนย์ปฏิบัติธรรมตามัง เฌนัง เฉลิมราช 60 ปี คือ ความต้องการที่จะมาปฏิบัติธรรมใน

หลักสูตรที่เข้มข้น พร้อมกับมีความสะดวกสบายในการพักอาศัยและการปฏิบัติธรรม (รายละเอียดในหัวข้อ 5.2.7.2)

จากตารางที่ 5.30 จำนวนโยคีที่เข้าปฏิบัติ ผู้ตอบแบบสอบถามได้คิดว่าจำนวนโยคีที่เข้าปฏิบัติครั้งนี้มีความเหมาะสมถึงร้อยละ 88.88 แสดงให้เห็นว่า ความพร้อมในเรื่องของที่พักอาศัยและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆมีความเพียงพอต่อผู้ที่เข้าปฏิบัติธรรม เรื่องสถานที่และบริเวณทั้งหมดของศูนย์ปฏิบัติธรรมตามัง เณียง เถลิมราช 60 ปีมีสถานที่กว้างขวางมากเพียงพอที่จะรองรับผู้เข้าปฏิบัติธรรม จากตารางที่ 5.20 ความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติหลักสูตรนี้ และจากตารางที่ 5.21 ความคาดหวังผู้ปฏิบัติตรงกับสูตรนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามได้คิดว่ามีความพึงพอใจและตรงกับความคาดหวังมากที่สุดร้อยละ 48.60 เท่ากัน แสดงให้เห็นว่า การมาปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานในหลักสูตรนี้ที่ศูนย์ปฏิบัติธรรมตามัง เณียง เถลิมราช 60 ปีสร้างความพึงพอใจและสามารถตอบสนองต่อความต้องการและวัตถุประสงค์ในการมาปฏิบัติของผู้ที่มาปฏิบัติธรรมได้ จากตารางที่ 5.31 หากมีโอกาสอีกท่านจะกลับมาปฏิบัติในหลักสูตรนี้หรือไม่ และจากตารางที่ 5.32 ท่านจะแนะนำให้ผู้อื่นมาปฏิบัติในหลักสูตรนี้หรือไม่ ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 97.22 ได้คิดว่าจะกลับมาปฏิบัติหลักสูตรนี้อีก แสดงให้เห็นว่า ผลิตภัณฑ์ (Product) ของทางศูนย์ปฏิบัติธรรมตามัง เณียง เถลิมราช 60 ปีที่ได้จัดเตรียมไว้ให้ผู้ที่มาปฏิบัติธรรมนั้นมีความเหมาะสมและสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ที่มาปฏิบัติธรรม สามารถพัฒนาจิตใจได้ตามวัตถุประสงค์ของผู้ปฏิบัติธรรมเป้าหมาย จากตารางที่ 5.27 ความพึงพอใจในวิธีการสอบอารมณ์ และตารางที่ 5.28 ความสะดวกสบายในการจัดห้องปฏิบัติธรรม ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 55.55 และ 65.27 มีความพึงพอใจมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า ผู้เข้าปฏิบัติธรรมพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการปฏิบัติธรรม จากตารางที่ 5.26 ความพึงพอใจในเรื่องการจัดการดูแลโยคีของศูนย์ปฏิบัติธรรม ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจมากที่สุดถึงร้อยละ 66.66 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงเรื่องของสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการของศูนย์ปฏิบัติธรรมตามัง เณียง เถลิมราช 60 ปี

ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นลักษณะที่พักอาศัย กิจกรรม สิ่งอำนวยความสะดวก และการบริการของศูนย์ปฏิบัติธรรมตามัง เณียง เถลิมราช 60 ปีรวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีนั้นเหมาะสมหรือเอื้อต่อความต้องการของผู้ที่มาปฏิบัติธรรม ทำให้ผู้ที่มาปฏิบัติธรรมบรรลุวัตถุประสงค์ของการมาปฏิบัติธรรม ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าลักษณะของแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาจิตใจเชิงปฏิบัติธรรมที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมหรือเอื้อต่อการปฏิบัติธรรมจะทำให้ผู้ที่มาปฏิบัติธรรมสามารถพัฒนาจิตใจได้ตามวัตถุประสงค์ของผู้ปฏิบัติธรรมเป้าหมาย

อุปสงค์และอุปทาน (Demand and Supply) และกลุ่มเป้าหมาย (Target Group) ศูนย์ปฏิบัติธรรมตามัง เณียง เถลิมราช 60 ปีเป็นศูนย์การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวทางสติปัฏฐาน 4 โดยเฉพาะ เช่นเดียวกับวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร ผลิตภัณฑ์ (Product) ต่างๆที่ทางศูนย์ฯ

นำเสนอต่อผู้ปฏิบัติธรรมจึงมีความสะดวกสบายในลักษณะที่ไม่แตกต่างไปจากชีวิตประจำของผู้ปฏิบัติธรรมมากนักแต่ขอบเขตของสิ่งอำนวยความสะดวกนั้นไม่เกินขอบเขตของศีล 8 (รายละเอียดในหัวข้อ 5.2.7.2) อุปสงค์ คือความต้องการที่จะมาปฏิบัติธรรมในหลักสูตรที่เข้มข้น พร้อมกับมีความสะดวกสบายในการพักอาศัยและการปฏิบัติธรรม การตลาด ทางศูนย์ปฏิบัติธรรมตามถ้ำ เลี้ยง เถลิงราช 60 ปีมีการใช้การส่งเสริมการตลาด (Promotion) เกือบครบทุกช่องทาง ยกเว้นเรื่อง การประชาสัมพันธ์ เนื่องจากทางศูนย์ฯ มีกลุ่มลูกค้าเป้าหมายที่ค่อนข้างชัดเจน และทางศูนย์ฯ ไม่ได้เปิดให้บริการทุกวันตลอดทั้งปี เปิดแค่ช่วงเวลาที่มิกอร์สการปฏิบัติธรรมเท่านั้น (รายละเอียดในหัวข้อ 4.2.10 และตารางที่ 5.12) สำหรับการโฆษณาของศูนย์ปฏิบัติธรรมตามถ้ำ เลี้ยง เถลิงราช 60 ปีเป็นการโฆษณาผ่านสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์เช่นเดียวกับวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร (รายละเอียดในหัวข้อ 4.2.10.1 และตารางที่ 6.13) ทางศูนย์ปฏิบัติธรรมตามถ้ำ เลี้ยง เถลิงราช 60 ปีไม่มีการประชาสัมพันธ์ใดๆทั้งสิ้น (รายละเอียดในหัวข้อ 4.2.10.2 และตารางที่ 6.13) การขายโดยบุคคลของทางศูนย์ฯ มีเจ้าหน้าที่ดูแลในสำนักงาน (เฉพาะช่วงที่มีการจองและการปฏิบัติธรรม) และทางโทรศัพท์ แต่ทางศูนย์ฯ เน้นการบอกต่อระหว่างกัน (Word of Mouth Marketing) มากที่สุด (รายละเอียดในหัวข้อ 4.2.10.3 และตารางที่ 6.13) การส่งเสริมการขายของวัดคือ การไม่เก็บค่าใช้จ่ายใดๆในการปฏิบัติธรรมและรูปแบบการพักอาศัยแบบพักอาศัยเดี่ยว (รายละเอียดในหัวข้อ 4.2.10.4 และตารางที่ 6.13) การตลาดเจาะตรงของทางศูนย์ฯ เน้นทางอินเทอร์เน็ตและทางโทรศัพท์ (รายละเอียดในหัวข้อ 4.2.10.5 และตารางที่ 6.13) การพักอาศัย ทางศูนย์ปฏิบัติธรรมตามถ้ำ เลี้ยง เถลิงราช 60 ปีต้องทำการจองและยืนยันในระยะเวลาที่ทางศูนย์ฯ กำหนดเท่านั้น และทางศูนย์ฯ มีแผนการขายและสร้างที่พักสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมเพิ่ม เพื่อรองรับผู้ปฏิบัติธรรมมากขึ้น เช่นเดียวกับวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร (รายละเอียดในหัวข้อ 4.2.11) การเงิน ทางศูนย์ปฏิบัติธรรมตามถ้ำ เลี้ยง เถลิงราช 60 ปีไม่มีการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายใดๆทั้งสิ้น บริจาคได้ตามกำลังศรัทธา เช่นเดียวกับวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร (รายละเอียดในหัวข้อ 4.2.12) การจัดโปรแกรม ระยะเวลาของหลักสูตรโดยปกติที่ศูนย์ปฏิบัติธรรม ตามถ้ำ เลี้ยง เถลิงราช 60 ปีนั้นจะอยู่ที่ 7 วัน 8 คืน ต่อ 1 คอร์สของการปฏิบัติ โดยปีหนึ่งจะเปิดรับการเข้าปฏิบัติประมาณ 6 – 8 ครั้ง (รายละเอียดในหัวข้อ 4.2.13)

จากตารางที่ 5.20 ความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติหลักสูตรนี้ และจากตารางที่ 5.21 ความคาดหวังของผู้ปฏิบัติตรงกับสูตรนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามได้คิดว่าจะมีความพึงพอใจและตรงกับความคาดหวังมากที่สุดร้อยละ 48.60 เท่ากัน แสดงให้เห็นว่า การใช้ช่องทางการส่งเสริมการตลาดและการบริหารจัดการของศูนย์ปฏิบัติธรรมตามถ้ำ เลี้ยง เถลิงราช 60 ปีนั้นประสบความสำเร็จ เพราะกลุ่มผู้ปฏิบัติเป้าหมายมีความพึงพอใจในหลักสูตรและบรรลุวัตถุประสงค์ในการมาปฏิบัติธรรม จากตารางที่ 5.31 หากมีโอกาสนักท่านจะกลับมาปฏิบัติในหลักสูตรนี้หรือไม่ และจากตารางที่ 5.32 ท่านจะแนะนำให้ผู้อื่นมาปฏิบัติในหลักสูตรนี้หรือไม่ ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 97.22 ได้คิดว่าจะ

กลับมาปฏิบัติหลักสูตรนี้อีก แสดงให้เห็นว่า การใช้ช่องทางการส่งเสริมการตลาดและการบริหารจัดการของศูนย์ปฏิบัติธรรมตาฉิ่ง เลฉิ่ง เฉลิมราช 60 ปี นั้นประสบความสำเร็จ เข้าถึงกลุ่มผู้ปฏิบัติธรรมเป้าหมายได้จริง เนื่องจากผู้ปฏิบัติธรรมมีความพึงพอใจผลิตภัณฑ์ (Product) ของศูนย์ปฏิบัติธรรมตาฉิ่ง เลฉิ่ง เฉลิมราช 60 ปี

ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นในเรื่องของการบริหารจัดการด้านการตลาด การพักอาศัย การเงิน และการจัดโปรแกรม ของศูนย์ปฏิบัติธรรมตาฉิ่ง เลฉิ่ง เฉลิมราช 60 ปี ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าการบริหารจัดการของแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาจิตใจเชิงปฏิบัติธรรมที่ไม่มีการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายในการเข้าพักและปฏิบัติธรรมต้องอาศัยหลักการตลาดด้านการศรัทธาของผู้ปฏิบัติธรรมเป้าหมาย

6.1.3 สรุป

จากผลการศึกษาทั้งหมดสามารถสรุปได้ว่า ผู้มาปฏิบัติธรรมของที่วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร และศูนย์ปฏิบัติธรรมตาฉิ่ง เลฉิ่ง เฉลิมราช 60 ปี นั้น มีความแตกต่างเฉพาะที่ไม่เหมือนกัน ถึงแม้จะมีวิธีปฏิบัติแบบสติปัญญาอันเหมือนกัน สถานที่พักได้ถูกสร้างขึ้นแบบบ้านพักอาศัยหลังเดี่ยว และออกแบบมาเพื่อรองรับต่อการพักค้างแรมเพื่อความต่อเนื่องและผลของการปฏิบัติธรรม แต่เนื่องมาจากสิ่งอำนวยความสะดวกของทั้ง 2 แห่งนั้นมีความแตกต่างกัน เป็นสาเหตุหนึ่งทำให้กลุ่มผู้มาปฏิบัติธรรมมีความแตกต่างกันด้วย

เนื่องมาจากกลุ่มผู้ปฏิบัติธรรมเป้าหมายของทั้งวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร และศูนย์ปฏิบัติธรรมตาฉิ่ง เลฉิ่ง เฉลิมราช 60 ปี นั้นมีความแตกต่างกัน (รายละเอียดในหัวข้อ 5.2.7) ส่งผลให้การใช้ช่องทางการส่งเสริมการตลาดและการบริหารจัดการของสถานปฏิบัติธรรมทั้ง 2 แห่งนั้นมีความแตกต่างกันในเรื่องรายละเอียดด้วย เพื่อนำเสนออุปทาน (Supply) ของสถานปฏิบัติธรรมที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับลักษณะๆของกลุ่มผู้ปฏิบัติธรรมเป้าหมายเพื่อนำไปสู่การกระตุ้นให้เกิดอุปสงค์ (Demand)

จากผลการศึกษาทั้งหมดสามารถสรุปได้ว่า ทั้งที่วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร และศูนย์ปฏิบัติธรรมตาฉิ่ง เลฉิ่ง เฉลิมราช 60 ปี นั้นไม่มีการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายในการเข้าพักและปฏิบัติธรรมเหมือนกันทั้ง 2 แห่ง โดยจะให้ผู้เข้าปฏิบัติธรรมบริจาคตามกำลังศรัทธา

6.2 สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลที่ได้การศึกษานอกจากได้ทราบถึงข้อมูลพื้นฐานของการพัฒนาแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาจิตใจเชิงปฏิบัติธรรมแล้ว ยังทราบถึงการบริหารจัดการของสถานปฏิบัติธรรม อีกทั้งเรื่องของความพึงพอใจในเรื่องที่พักอาศัย สิ่งอำนวยความสะดวก และการบริการต่างๆ

ซึ่งผลในการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับสถานปฏิบัติธรรม ผู้ปฏิบัติธรรม รวมถึงผู้ที่สนใจปฏิบัติธรรมทั้งหมด

6.2.1 สถานการณ์ของสถานปฏิบัติธรรมในปัจจุบัน ในปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงธรรมะ หรือ ธรรมะทัวร์กำลังได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก เนื่องจากสังคมในปัจจุบัน เต็มไปด้วยการแข่งขัน แข่งขัน และความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ในสังคม สังคมจึงเต็มไปด้วยความวุ่นวาย และความสับสนในการดำรงชีวิต ดังนั้นในสังคมจึงมีกลุ่มหนึ่งสนใจและต้องการที่จะแสวงหาความสงบสุข พร้อมทั้งพัฒนาตนเองทั้งทางร่างกาย ทางจิตใจ โดยพัฒนาตนเองตามแนวทางพุทธศาสนาซึ่งก็คือ การปฏิบัติธรรม ซึ่งสถานปฏิบัติธรรมในปัจจุบันมีรูปแบบที่แตกต่างไปจากอดีต มีการสร้างและพัฒนาสถานปฏิบัติธรรมในรูปแบบของรีสอร์ท (Meditation Resort) พัฒนาแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกรวมถึงการบริการขึ้น โดยส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวที่มาพักและเข้าร่วมกิจกรรมการปฏิบัติธรรมจะไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ แต่สามารถบริจาคได้ตามกำลังศรัทธาของแต่ละบุคคล หรือบางแห่งอาจต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นค่าพักรับหรือค่าอาหารในการมาท่องเที่ยวและปฏิบัติธรรม

ฉะนั้นการทราบถึงสถานการณ์ของสถานปฏิบัติธรรมในปัจจุบัน ทำให้ผู้ปฏิบัติธรรมทราบถึงข้อมูลสถานปฏิบัติธรรมต่างๆ ที่มีอยู่ประกอบการตัดสินใจเลือกได้ง่ายขึ้น อีกทั้งตัวสถานปฏิบัติธรรมเองการทราบถึงสถานการณ์ในปัจจุบัน ทำให้ทราบว่าควรพัฒนาสถานปฏิบัติธรรมอย่างไร อีกทั้งยังต้องมีการพัฒนาที่พักอาศัยและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้เหมาะสมกับผู้ปฏิบัติธรรม เพราะผู้ปฏิบัติธรรมยังคงเป็นฆราวาสที่ต้องการมาศึกษาและปฏิบัติเพื่อลด-ละจากกิเลสเป็นครั้งคราว สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในปัจจุบัน จึงทำให้เกิดความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติธรรมเป้าหมาย โดยจะต้องคำนึงถึงแนวทางปฏิบัติของสถานปฏิบัติธรรมและลักษณะของกลุ่มผู้ปฏิบัติธรรมเป้าหมายเป็นที่ตั้ง เพื่อให้ดำรงไว้ซึ่งความศรัทธาของผู้ปฏิบัติธรรมที่มีต่อสถานปฏิบัติธรรม การส่งเสริมการตลาด (Promotion) ของสถานปฏิบัติธรรมเป็นส่วนหนึ่ง que แสดง สถานการณ์ของแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาจิตใจเชิงปฏิบัติธรรม ดังนั้นข้อมูลทางการตลาดที่ผู้ปฏิบัติธรรมสามารถเข้าถึงและรับทราบได้ง่าย จึงมีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจมาปฏิบัติธรรมของผู้ปฏิบัติธรรม

6.2.2 เสนอแนะแนวทางการพัฒนาแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาจิตใจเชิงปฏิบัติธรรม สามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาจิตใจเชิงปฏิบัติธรรม นอกจากเรื่องแนวทางการปฏิบัติที่จะต้องชัดเจนแล้วยังมีรายละเอียดในการพัฒนาในด้านต่างๆ เช่นเดียวกับการพัฒนาโครงการทั่วไป ซึ่งต้องมองในภาพรวมส่วนใหญ่ก่อน ได้แก่ การเลือกทำเลที่ตั้ง เงินทุน หลังจากนั้นจึงเข้าสู่ขั้นตอนการออกแบบ ได้แก่ การออกแบบจัดวางผัง

อาคาร ฟังการจัดกลุ่ม ฟังการสัญจร การออกแบบอาคาร จากนั้นจึงลึกลงไปถึงรายละเอียดต่างๆ ได้แก่ การออกแบบตกแต่งภายใน ประโยชน์ใช้สอยภายในห้องพัก สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ

ทางวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร และศูนย์ปฏิบัติธรรมดาดัง เลนัง เณรมรช 60 ปีได้มี การพัฒนาในเรื่อง ที่พักอาศัย สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมและการบริการสำหรับการปฏิบัติ วิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐานสี่ รวมถึงกลุ่มผู้ปฏิบัติธรรมเป้าหมายเป็นของตนเองอยู่แล้ว ดังนั้นการพัฒนาสามารถใช้ข้อมูลจากกลุ่มผู้ปฏิบัติธรรมที่เข้ามาปฏิบัติธรรม นำมาวิเคราะห์เพื่อให้ มีความเหมาะสมกับสถานปฏิบัติธรรมมากขึ้น ยกตัวอย่างได้แก่ เรื่องอายุของผู้เข้าปฏิบัติธรรม หาก ผู้ที่มาปฏิบัติธรรมเป็นผู้สูงอายุจำนวนมาก หรือมีผู้สูงอายุ ดังนั้นการจัดให้ผู้ปฏิบัติธรรมสูงอายุไป เข้าพักที่พักรักษาสุขภาพเดี่ยวหลังไหน หรือ โซฟาใด ควรให้อยู่ใกล้กับสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ศาลาปฏิบัติธรรม โรงอาหาร มากที่สุด หรือแม้แต่สิ่งอำนวยความสะดวกเล็กๆน้อยๆ เช่น การ จัดเตรียมเก้าอี้ไว้สำหรับผู้ปฏิบัติธรรมสูงอายุสำหรับนั่งปฏิบัติธรรมบนเก้าอี้ได้ เพื่ออำนวยความสะดวก ให้แก่ผู้สูงอายุมากขึ้น

การส่งเสริมการตลาด (Promotion) ทั้งเรื่องของการตลาดเพื่อสังคม การตลาดด้านความ ศรัทธา ล้วนแล้วแต่มีผลต่อการเลือกของผู้ปฏิบัติธรรม สำหรับช่องทางการตลาดของสถานปฏิบัติ นั้น ปัจจุบันพบว่ามีการใช้ช่องทางการตลาดที่หลากหลายมากขึ้น ซึ่งถ้าทางสถานปฏิบัติสามารถ ใช้ช่องทางการตลาดมากขึ้น เช่น ทางด้านการโฆษณา (Advertising) การประชาสัมพันธ์ (Public Relations) การขายโดยบุคคล (Personal Selling) การส่งเสริมการขาย (Sale Promotion) และ การตลาดเจาะตรง (Direct Marketing) จะสามารถเข้าถึงกลุ่มผู้ปฏิบัติได้มากและง่ายขึ้น

6.2.3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการวิจัย

จากผลการศึกษาค้นคว้ามีข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยในโอกาสต่อไป ดังนี้

6.2.3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม มีข้อจำกัดด้าน ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลทำให้ข้อมูลไม่หลากหลาย

6.2.3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่มีคอร์สการปฏิบัติ ทำให้การเก็บข้อมูลเป็นไปได้ยากกว่าและน้อยกว่า

6.2.3.3 พื้นที่ที่ทำการศึกษาที่อยู่ต่างจังหวัด ห่างจากตัวอำเภอเมืองค่อนข้างมาก

6.2.3.4 สถานปฏิบัติธรรมแต่ละแห่งมีกฎระเบียบในการไปเก็บข้อมูลไม่เหมือนกัน

6.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

6.3.1 การศึกษาในครั้งนี้ได้คัดเลือกสถานปฏิบัติธรรมตามแนวสติปัฏฐาน 4 ที่ไม่มีการเรียก เก็บค่าใช้จ่าย และได้เน้นให้ความสำคัญในเรื่องของกายภาพและการบริหารจัดการ แต่ยังไม่

การศึกษาในเรื่องของสถานปฏิบัติธรรมตามแนวสติปัฏฐาน 4 ที่มีการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายในการมาปฏิบัติมาเปรียบเทียบ จึงคิดว่าเป็นสิ่งที่น่าสนใจควรมีการศึกษาต่อไป

6.3.2 สถานปฏิบัติธรรมที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้มีอยู่เป็นจำนวนมากและหลากหลายสายการปฏิบัติ การศึกษาในความหลากหลายสายเหล่านี้ ทำให้ผลของการศึกษานำไปพัฒนาสถานปฏิบัติธรรม และ ส่งผลต่อการเลือกปฏิบัติของผู้ปฏิบัติธรรมได้

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

- กสิกรไทย จำกัด, บริษัท ศูนย์วิจัย. “จุดความรุ่มเทพ : ศรีธรรมารเกิดตั้ง หลากธุรกิจรับทรัพย์.” มติชนรายวัน. 30 (3 กรกฎาคม 2550), หน้า 29.
- ชนกพร ภูผกพันธ์พงษ์. “สภาพ ปัญหา ความต้องการสื่อเพื่อการอบรมธรรมะแก่ผู้ต้องขังของเรือนจำและทัณฑสถานในกรุงเทพมหานคร.” สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษาภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร, 2548.
- ตรีสุข พลากร. การใช้พุทธธรรมในการพัฒนาชีวิต : ศึกษากรณีผู้พ้นโทษที่เข้ารับการอุปสมบท ณ วัดหนองปลิง ตำบลดอนเสลบล อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี. วิชานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2545.
- ททท.,คู่มือแนวทางการจัดการที่พักอาศัย(กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2545), หน้า 9
- นิตยา ชัชกุล.อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว.พิมพ์ครั้งที่2.สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.2551
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา.2548. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : บริษัท เพรส แอนด์ ดีไซน์ จำกัด.
- พรทิพย์ สัมปัตตะวนิช. (2547). การตลาดเพื่อสังคม. พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- พระครูปลัดประมวล. พระผู้ประสานงานและรับผิดชอบโครงการปฏิบัติธรรมวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร. สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2552.
- พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร จิตตวนโณ).การพัฒนาจิต.มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์.พิมพ์ครั้งที่6.2543
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), ปฏิบัติธรรมให้ถูกทาง.พิมพ์ครั้งที่ 11 : สำนักพิมพ์ระฆังทอง ,2534
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). จะพัฒนาคนกันได้อย่างไร (พุทธศาสนากับการพัฒนามนุษย์), โครงการพัฒนาคน, มหาวิทยาลัยมหิดล,พิมพ์ครั้งที่ 3, พฤศจิกายน 2537, น. 23
- พระธรรมปิฎก.พจนานุกรมพุทธศาสตร์ . พิมพ์ครั้งที่ 9 . กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย , 2543.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). สัมมาสมาธิและสมาธิแบบพุทธ. กรุงเทพฯ : ธรรมสภาและสถาบันสันติธรรม, 2547.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต).พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม.พิมพ์ครั้งที่ 12 . โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.พ.ศ. 2546

พระภวนาวิริยคุณ(เผด็จ ทัดตชีโว), พระแท้. มุลนิธิธรรมกาย, 2545

พระมหาวิท พลเตมา. “บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชน : กรณีศึกษา พระครูสุธีปริยัติ-โยดม.”วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษาเพื่อการพัฒนา สำนักงานบัณฑิตศึกษา สถาบันราชภัฏเลย,2546.

พระมหาทองมัน สุทธิจิตโต.คู่มือการเจริญสติปัฏฐานสี่.พิมพ์ครั้งที่ 8.เชียงใหม่ :ศูนย์ปฏิบัติธรรม ตาฉิ่ง เลฉิ่ง ,2548.

พระราชวรมนี , พระพุทธเจ้าสอนอะไร. แผนกวิชาการ คณะกรรมการนิสิต มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2521

พระราชวรมนี. ทางสายกลางของการศึกษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,2530.

พระราชสุทธิญาณมงคล (จรัญ ฐิตธมฺโม).แนวทางการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานสติปัฏฐาน 4(Online). แหล่งที่มา : <http://www.geocities.com/lotus4th/sati4.htm> (27 มกราคม 2552).

พระราชสุธี (โสภณ โสภณจิตโต ป.ธ.9), การพัฒนาจิตใจ.ข่าวสดรายวัน (วันที่ 02 สิงหาคม พ.ศ. 2551) ปีที่ 18 ฉบับที่ 6456, น. 31

พระอาจารย์มหาบัว ญาณสัมปันโน ,การพัฒนาจิตใจ. โลกทิพย์ ฉบับที่ 147 ปีที่ 8 เดือนกุมภาพันธ์ 2532 หน้า60

พระเทพดิลก.พระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย เล่ม1.พิมพ์ครั้งที่ 2/2543.มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์

พระเทพสิทธิทวารจารย์, ที่ระลึกในวโรกาสพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๔๘ ทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานเลื่อมสมณศักดิ์ ให้ พระราชพรหมอาจารย์ วัดพระธาตุศรีจอมทอง วรวิหารเป็นพระราชอาคันตุกะชั้นเทพในราชทินนามที่ พระเทพสิทธิทวารจารย์ วิ.,(เชียงใหม่ : หจก. โรงพิมพ์ช้างเผือก,๒๕๔๘), หน้า ๑๔ – ๒๒.

พระเทพสิทธิทวารจารย์(พระอาจารย์ทอง สิริมงคลโล), คู่มือการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานในแนวสติ-ปัฏฐาน ๔, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (เชียงใหม่ : คณะศึกษานูศิษย์, ๒๕๔๘), หน้า ๖ -๑๐ .

พระโสภณมหาเถระ(มหาสีสยาตอ). มหาสติปัฏฐานสูตร ทางสู่พระนิพพาน.พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยรายวัน ,2547.

สุขุม นวพันธ์ (2546) ความหมายและความสำคัญของที่อยู่อาศัย ในอนุสรณ์ 50 ปี ธนาคารอาคารสงเคราะห์,กรุงเทพมหานคร:บริษัทฐานการพิมพ์ จำกัด

สุจิตรา อ่อนค้อม. การฝึกสมาธิ. กรุงเทพฯ : ดอกหญ้ากรู๊ป, 2549.

เสาวลักษณ์ เลิศบุศย์ สุรพลชัย , การพัฒนาแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยว หลักการเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 1.2549

- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, **มติของคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** . [Online]. 2551.
แหล่งที่มา :<http://infocenter.deqp.go.th/gov/%E0%B8%A1%E0%B8%95%E0%B8%B4%20%20%E0%B8%98%E0%B8%84.50.doc>.
- ไสว ญาณวิโร, พระมหา. “การเจริญสติปัฏฐาน 4” **พุทธจักร**. 50 (12) ; ธันวาคม 2539.
- Alealay, R. and Bell, R.A. (2000). Promotion Nutrition and Physical Activity Through SocialMarketing: Current Practices and Recommendations. Center for Advanced Studies in Nutrition and Social Marketing, University of California, Davis. อ้างถึงใน พรทิพย์ สัมปิตตะวานิช. (2547). **การตลาดเพื่อสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Dhammadkaya Open University, California, USA. **ชีวิตสมณะ**. มกราคม พ.ศ.2550
- Fox, K.F.A and Kotler, P. (1980). The Marketing of Social Causes : The First Ten Years. **Journal of Marketing**, 44(Fall) : 24-33. อ้างถึงใน พรทิพย์ สัมปิตตะวานิช. (2547). **การตลาดเพื่อสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- Joel S. **The Science of Meditation**. Time. August 4, 2003
- Kotler, P. and Andreasen, A (1991). **Strategic Marketing for Non Profit Organization**. (9th ed). New Jersey : The Prentice-Hall. อ้างถึงใน พรทิพย์ สัมปิตตะวานิช. (2547). **การตลาดเพื่อสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- Maslow, A.H. **Motivation and Personality**. (New York : haper & Brother) 1954.
- Osho, **Meditation The Awareness Lifestyle** [Online]. 2548. แหล่งที่มา :
<http://www.osho.com/Topics/ TopicsEng/Meditation.htm> (21 พฤศจิกายน 2551).
- Random House Webster's Unabridged Dictionary**. USA : Random House ,Inc.
- The American Heritage® Dictionary of the English Language**. Fourth Edition .Boston :
Houghton Mifflin Company. 2006
- Weinreich, N.K. (1999). **Hands-on Social Marketing**. Thousand Oaks : Sage Publications. อ้างถึงในพรทิพย์ สัมปิตตะวานิช. (2547). **การตลาดเพื่อสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

แบบสอบถามก่อนการเข้าปฏิบัติธรรมเพื่อการพัฒนาสถานปฏิบัติธรรม

1. เพศ

☐ ชาย	☐ หญิง
---------------------------	----------------------------
2. อายุ

☐ ต่ำกว่า 16 ปี	☐ 16 - 20 ปี
☐ 21 - 25 ปี	☐ 26 - 30 ปี
☐ 31 - 35 ปี	☐ 35 - 40 ปี
☐ 41 - 45 ปี	☐ 45 - 50 ปี
☐ 51 ปีขึ้นไป	
3. อาชีพ

☐ นักเรียน / นักศึกษา	☐ พนักงานบริษัทเอกชน
☐ ข้าราชการ	☐ เจ้าของธุรกิจส่วนตัว
☐ แม่บ้าน	☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....
4. มาจากจังหวัด.....
5. เคยปฏิบัติธรรมมาก่อนหรือไม่ ถ้าเคยปฏิบัติ เคยปฏิบัติแล้วประมาณกี่วัน

☐ ไม่เคยปฏิบัติธรรม	☐ เคย 1-3 วัน
☐ เคย 4-7 วัน	☐ เคย 8-15 วัน
☐ เคยมากกว่า 15 วัน	☐ อื่นๆ.....
6. เคยมาปฏิบัติธรรมที่วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารมาก่อนหรือไม่ ถ้าเคยปฏิบัติ เคยปฏิบัติแล้วประมาณกี่วัน

☐ ไม่เคยปฏิบัติธรรม	☐ เคย 1-3 วัน
☐ เคย 4-7 วัน	☐ เคย 8-15 วัน
☐ เคยมากกว่า 15 วัน	☐ อื่นๆ.....
7. ท่านมีวัตถุประสงค์อะไรบ้างในการมาปฏิบัติธรรมที่วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร

☐ ลด - ละจากกิเลส	
☐ สร้างความสามารถพิเศษเหนือสามัญวิสัย ได้แก่ การใช้สมาธิระดับฌานสมาบัติเป็นฐาน ทำให้เกิดฤทธิ์และอภิญญาชั้น โลกีย์อย่างอื่น ๆ คือ หูทิพย์ ตาทิพย์	
☐ ทำให้เป็นผู้มีจิตใจเข้มแข็ง หนักแน่น มั่นคง มีสติ มองดูรู้จักตนเองและผู้อื่นตาม ความเป็นจริง เตรียมจิตใจอยู่ในสภาพพร้อมและง่ายต่อการปลูกฝังคุณธรรมต่างๆ และเสริมสร้างนิสัยที่ดี รู้จักทำใจให้สงบและผ่อนคลายความทุกข์ที่เกิดขึ้นในใจได้	
☐ ทำให้จิตใจผ่อนคลาย หายเครียด เกิดความสงบ เยือกเย็น ลดความกดดันวิตกกังวล	
☐ เป็นเครื่องเสริมประสิทธิภาพในการทำงาน การเล่าเรียน และการทำกิจทุกอย่าง	
☐ ช่วยเสริมสุขภาพกายและใจแก้ไขโรคได้	
☐ อื่นๆ.....	
8. ท่านมาปฏิบัติธรรมครั้งนี้ทั้งหมดกี่วัน.....

แบบสอบถามหลังการเข้าปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาสถานปฏิบัติธรรม

9. ผลของการปฏิบัติธรรมในครั้งนี่คือ
- ลด - ละจากกิเลส
 - สร้างความสามารถพิเศษเหนือสามัญวิสัย ได้แก่ การใช้สมาธิระดับฌานสมาบัติเป็นฐาน ทำให้เกิดฤทธิ์และอภิญญาชั้น โลกีย์อย่างอื่นๆ คือ หูทิพย์ ตาทิพย์
 - ทำให้เป็นผู้มีจิตใจเข้มแข็ง หนักแน่น มั่นคง มีสติ มองดูรู้จักตนเองและผู้อื่นตาม ความเป็นจริง เตรียมจิตใจให้อยู่ในสภาพพร้อมและง่ายต่อการปลุกฝังคุณธรรมต่างๆ และเสริมสร้างนิสัยที่ดี รู้จักทำใจให้สงบและผ่อนคลายความทุกข์ที่เกิดขึ้นในใจได้
 - ทำให้จิตใจผ่อนคลาย หายเครียด เกิดความสงบ เยือกเย็น ลดความกตัญญูวิตกกังวล
 - เป็นเครื่องเสริมประสิทธิภาพในการทำงาน การเล่าเรียน และการทำกิจทุกอย่าง
 - ช่วยเสริมสุขภาพกายและใช้แก้ไขโรคได้
 - อื่นๆ.....
10. ท่านคิดว่าการพักอาศัยเดี่ยวในกุฏิเดี่ยว ทำให้เกิดผลดีต่อการปฏิบัติใช่หรือไม่
- ใช่ ไม่ใช่
11. ท่านคิดว่าสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีนั้น ทำให้ได้รับผลดีในการปฏิบัติ
3.1 เตียง	☐ มาก	☐ ปานกลาง	☐ น้อย
3.2 อุปกรณ์ในการนอน (หมอน ผ้าห่ม)	☐ มาก	☐ ปานกลาง	☐ น้อย
3.3 พัดลม	☐ มาก	☐ ปานกลาง	☐ น้อย
3.4 ตู้เย็น	☐ มาก	☐ ปานกลาง	☐ น้อย
3.5 มุ้งลวด	☐ มาก	☐ ปานกลาง	☐ น้อย
3.6 เหล็กตัด	☐ มาก	☐ ปานกลาง	☐ น้อย
3.7 ห้องน้ำส่วนตัว	☐ มาก	☐ ปานกลาง	☐ น้อย
3.8 เครื่องทำน้ำอุ่น	☐ มาก	☐ ปานกลาง	☐ น้อย
3.9 กระจกน้ำร้อน	☐ มาก	☐ ปานกลาง	☐ น้อย
3.10 บริการซักผ้า	☐ มาก	☐ ปานกลาง	☐ น้อย
-
12. ท่านคิดว่าคนที่มาปฏิบัติธรรมควรมีการทำบุญต่อสถานปฏิบัติธรรมอย่างไรบ้าง เช่น ค่าใช้จ่ายหรือความช่วยเหลืออื่นๆ
- เรื่องอาหาร เรื่องที่พัก
 - เรื่องการพัฒนาพื้นที่บริเวณโดยรอบ เรื่องเอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อการเผยแพร่ธรรมะ
 - เรื่องกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมการปฏิบัติธรรม
 - เรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น น้ำดื่ม
13. ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการเข้าปฏิบัติ รวมถึงข้อเสนอแนะ
-

แบบแสดงความคิดเห็น โครงการวิปัสสนากรรมฐาน

ชื่อ(พระ/แม่ชี/นาย/นาง/นางสาว).....สกุล.....อายุ.....ปี

อาชีพ.....ตำแหน่ง.....การศึกษา.....

ที่ทำงาน.....

โทรศัพท์.....มือถือ.....E-mail.....

บ้านเลขที่.....ซอย.....ถนน.....หมู่ที่.....

แขวง/ตำบล.....เขต/อำเภอ.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

ท่านเคยเข้าปฏิบัติในหลักสูตรนี้(ไม่รวมครั้งนี้)จำนวน.....ครั้ง

ท่านเคยปฏิบัติหลักสูตรอื่นๆจำนวน.....ครั้ง

1. ท่านมีความพึงพอใจในหลักสูตรนี้เพียงใด

น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ.....

2. ท่านคิดว่าหลักสูตรตรงกับความคาดหมายเพียงใด

น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ.....

3. ท่านคิดว่าท่านได้ประโยชน์จากหลักสูตรนี้อย่างไร

ในแง่ของการพัฒนาจิตของตัวเอง

น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด

ในแง่ของการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิต

น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด

4. ท่านคิดว่าเนื้อหาของธรรมะบรรยายมีความเหมาะสมเพียงใด

น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ.....

5. ท่านมีความพึงพอใจในการสอนของพระวิปัสสนาจารย์เพียงใด

น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ.....

6. ท่านพึงพอใจในเรื่องการจัดการดูแลโยคีของศูนย์ปฏิบัติธรรมเพียงใด

น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ.....

7. ท่านพึงพอใจในวิธีการสอบอารมณ์เพียงใด

น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ.....

8. หากท่านมีความคิดเห็นเพิ่มเติมในเรื่องของการสอบอารมณ์อย่างไร

.....

9. ท่านมีความสะดวกสบายในรูปแบบการจัดห้องปฏิบัติในระดับใด

○ น้อย ○ ปานกลาง ○ มาก ○ มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ.....

10. สิ่งที่น่าประทับใจที่สุดในการปฏิบัติครั้งนี้

.....

11. ท่านคิดว่าจำนวนวันที่จัดมีความเหมาะสมหรือไม่ ○ เหมาะสม ○ มากไป ○ น้อยไป

12. ท่านคิดว่าจำนวนโยคีที่เข้าปฏิบัติครั้งนี้ ○ เหมาะสม ○ มากไป ○ น้อยไป

13. หากมีโอกาสอีกท่านจะมาปฏิบัติในหลักสูตรนี้หรือไม่ ○ มา ○ ไม่มา

14. ท่านจะแนะนำให้ผู้อื่นมาปฏิบัติในหลักสูตรนี้หรือไม่ ○ แนะนำ ○ ไม่แนะนำ

15. หากมีข้อคิดเห็นอื่นใดที่ท่านต้องการให้ทางฝ่ายจัดการ ได้ทราบกรุณาเขียนเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง การพัฒนาแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาจิตใจเชิงปฏิบัติธรรมคณะ

สถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

วันที่สัมภาษณ์.....

เริ่มสัมภาษณ์เวลา.....สิ้นสุดเวลา.....

สถานที่.....

2. ข้อมูลสถานปฏิบัติธรรม

แนวความคิดในการสร้าง.....

.....

วัตถุประสงค์ในการสร้าง.....

.....

ด้านกายภาพ

2.1 ข้อมูลเรื่องที่พัก

1. ลักษณะของที่พักอาศัยสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมเป็นอย่างไร

หลังเดี่ยว

หลังรวม

มีทั้ง 2 แบบ

2. จำนวนกุฏิเดี่ยวทั้งหมด.....

3. ที่พักอาศัยสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมทั้งหมดมีรูปแบบการพักอย่างไรบ้าง

พักเดี่ยว

พักคู่

พักรวม

4. ภายในสถานที่พักอาศัยมีห้องอะไรบ้าง

ห้องนอน ห้องน้ำ ส่วนเตรียมอาหาร ทางเดินจงกรม

อื่นๆ

5. ทำไมถึงมีการเตรียมที่พักอาศัยในลักษณะกุฏิเดี่ยว

.....

6. ที่พักอาศัยแบบกุฏิเดี่ยวนี้สอดคล้องกับแนวทางการปฏิบัติหรือไม่ อย่างไร

.....

7. การวางผังอาคารมีลักษณะเป็นอย่างไร ทำไมถึงมีการวางผังอาคารในลักษณะเช่นนี้

.....

8. การวางผังการสัญจรมีลักษณะเป็นอย่างไร ทำไมถึงมีการวางผังการสัญจรในลักษณะเช่นนี้

.....

9. การวางผังการจัดกลุ่มอาคารมีลักษณะเป็นอย่างไร ทำไมถึงมีการวางผังการจัดกลุ่มอาคารในลักษณะเช่นนี้

.....

2.2 ข้อมูลเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวก

10. สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการพักผ่อนมีอะไรบ้าง

☐ เติง	☐ อุปกรณ์การนอน	☐ พัดลม
☐ ตู้เย็น	☐ ที่สำหรับทานอาหาร	☐ มุ้งลวด
☐ เหล็กคัต	☐ ตู้เก็บของ	☐ โตะ เก้าอี้
☐ ห้องน้ำ	☐ เครื่องทำน้ำอุ่น	☐ ที่ตากเสื้อผ้า
☐ อื่นๆ		

11. สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับกิจกรรมมีอะไรบ้าง

☐ ห้องสวดมนต์/ฟังเทศน์	☐ ห้องปฏิบัติกรรมฐาน
☐ สถานที่ดักบาตร	☐ สถานที่ถวายเพล
☐ สถานที่ออกกำลังกาย	☐ สถานที่บำเพ็ญประโยชน์

2.3 กิจกรรมสำหรับผู้มาปฏิบัติธรรม

12. กิจกรรมสำหรับผู้มาปฏิบัติธรรมมีอะไรบ้าง

☐ การถือศีล	☐ การปฏิบัติกรรมฐาน
☐ การดักบาตร	☐ การสวดมนต์
☐ การฟังเทศน์	☐ การบำเพ็ญประโยชน์
☐ การออกกำลังกาย	☐ กิจกรรมอื่นๆ

13. เป้าหมายของกิจกรรม.....

.....

14. จุดประสงค์ของกิจกรรม.....

.....

15. ตารางกิจกรรม.....

.....

16. กิจกรรมหลักสำหรับสถานปฏิบัติธรรมและผู้ที่มาปฏิบัติธรรมคือ

☐ การถือศีล	☐ การปฏิบัติกรรมฐาน
☐ การดักบาตร	☐ การสวดมนต์
☐ การฟังเทศน์	☐ การบำเพ็ญประโยชน์
☐ การออกกำลังกาย	☐ กิจกรรมอื่นๆ

2.4 การบริการ

17. การให้บริการของสถานปฏิบัติธรรมมีอะไรบ้าง

☐ การรับส่งจากจุดขึ้นลงรถสาธารณะ

2.6 ด้านการเงิน

23. ทางสำนักปฏิบัติธรรมมีบริหารจัดการด้านการเงินอย่างไรบ้าง

.....

.....

2.7 ด้านการพักอาศัย

24. ทางสำนักปฏิบัติธรรมมีการบริหารจัดการในเรื่องของการจองที่พักอย่างไรบ้าง

.....

25. ทางสำนักปฏิบัติธรรมมีการขยายที่พักเพิ่มทั้งหมดจำนวนกี่หลัง.....

26. ทางสำนักปฏิบัติธรรมมีหลักอย่างไรในการแบ่งผู้เข้าพักปฏิบัติธรรมผู้ที่พักในแต่ละหลังแต่ละโซน

.....

2.8 การจัดโปรแกรม

27. จำนวนวันขั้นต่ำในการไปปฏิบัติธรรมในแต่ละโปรแกรมคือ

8 วัน 7 คืน

15 วัน

21 วัน

อื่นๆ.....

28. จำนวนวันมากสุดในการไปปฏิบัติธรรมในแต่ละโปรแกรมคือ

30 วัน

60 วัน

อื่นๆ.....

29. กำหนดเวลาในการเข้าปฏิบัติธรรมคือ

.....ครั้งต่อปี

ตลอดทั้งปี

30. ทางสำนักปฏิบัติธรรมมีการบริหารจัดการในเรื่องของการจัดโปรแกรมอย่างไรบ้าง

.....

3. ข้อมูลของผู้มาปฏิบัติธรรมเป้าหมาย

31. กลุ่มผู้มาปฏิบัติธรรมที่เป็นเป้าหมายหลักมีลักษณะอย่างไร

.....

32. ปัจจุบันกับอดีต ผู้ที่มาปฏิบัติธรรมมีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

.....

33. คนที่เคยมาปฏิบัติแล้ว กลับมาอีกหรือไม่ เพราะอะไร

กลับมาอีก เพราะ.....

ไม่กลับมาอีก เพราะ.....

34. สิ่งใดของสถานปฏิบัติธรรมที่คาดว่าเป็นสิ่งที่ทำให้คนกลับเข้ามาปฏิบัติธรรมอีก

สถานที่ที่ปฏิบัติที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการที่ดี

สภาพแวดล้อมของสถานปฏิบัติธรรมโดยรวม

พระวิปัสสนาจารย์หรือวิปัสสนาจารย์

แนวทางการปฏิบัติ

อื่นๆ.....

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ	นางสาวสุวรรณา กิจก้องชัย
เกิดวันที่	18 มิถุนายน พ.ศ.2526
	ประถมศึกษา โรงเรียนอัสสัมชัญคอนแวนต์
	มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอัสสัมชัญคอนแวนต์
	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนอัสสัมชัญคอนแวนต์
	ระดับปริญญาตรี จากคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
	ปีที่สำเร็จการศึกษา พ.ศ.2548
ประวัติการทำงาน	ปีพ.ศ.2548 ทำงานFreelance
	ปีพ.ศ. 2549 ทำงานบ.ต้าหมิงเอ็นเตอร์ไพรส์

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย